Biblioteca Centrală Universitară „Carol I”

115 ani de existență

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ „CAROL I“
DIN BUCUREŞTI

GHID BIBLIOGRAFIC

DE MUNCĂ INTELECTUALĂ

Un model cultural:

Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din Bucureşti

Bucureşti, 2010

Coperta I:

Seva sufletului – pictură realizată de
Ioan Eugen Păunescu

Coperta IV:

BCU „Carol I“ din Bucureşti

Lucrare întocmită în cadrul Serviciului Cercetare. Metodologie

Redactor: Anca Podgoreanu

Colaboratori:

Elena Bulgaru
Şerban Şubă

Procesare text:

Janine Tomescu
Suzana Stelea
Simona Şerban

Tehnoredactare:

Geta Costache

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Ghid bibliografic de muncă intelectuală. Un model cultural: Biblioteca Centrală Universitară „Carol I“ din Bucureşti / red.: Anca Podgoreanu; colab.: Elena Bulgaru, Șerban Șubă.- Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară „Carol I“ din Bucureşti, 2010
Bibliogr.
ISBN 978-973-88947-1-6

I. Podgoreanu, Anca
II. Bulgaru, Elena
III. Șubă, Șerban

027.7 (498 Buc.)

ISBN 978-973-88947-1-6

Cuvânt înainte

Începând din 1965 până astăzi Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din Bucureşti, prin Serviciul Bibliografic, acum Serviciul Cercetare. Metodologie, a editat un număr impresionant de lucrări de informare bibliografică, care constituie astăzi mândria acestei instituții de cultură, şi care încep a fi consultate şi pe Internet – procesul de digitizare fiind în plină desfăşurare. Fie că este vorba de indici bibliografici sau sinteze ştiințifice, fie de bibliografii sau ghiduri în diferite domenii, toate aceste lucrări vin în sprijinul cercetătorului aflat în căutarea de resurse documentare relevante.

Ghid bibliografic de muncă intelectuală. Un model cultural: Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din Bucureşti vine să întregească această serie.

Lucrarea este redactată de doamna Anca Podgoreanu, unul din ultimii bibliografi remarcabili pe care i-a avut biblioteca noastră – astăzi aflată la pensie – într-o manieră absolut personală care ar putea deruta pe utilizatorul deprins a găsi în acest tip de lucrări doar date impersonale aşezate într-o ordine riguroasă, matematică.

Se poate pune întrebarea dacă tehnica utilizată de autoare în realizarea acestei lucrări este superioară unui instrument bibliografic clasic, cunoscut de noi? Noi credem că da, fiindcă autoarea a realizat o lucrare vie, obiectivă, dar şi subiectivă – atât cât se permite într-o lucrare de acest gen. În orice caz, utilizarea unui limbaj când ştiințific, când poetic dă farmec şi originalitate lucrării. Şi ceea ce este foarte important, scopul lucrării de a orienta utilizatorul în tehnica muncii de căutare a resurselor bibliografice este pe deplin realizat.

Anca Podgoreanu şi-a organizat materialul pentru fiecare noțiune dezvoltată, după cum ea însăşi explică, în mai multe compartimente (eu le-aş numi planuri): planul BCU, dezvoltat atât diacronic cât şi sincronic; planul normelor şi standardelor de activitate intelectuală şi planul „citatelor”. Referitor la citate, adesea ale marilor personalități care s-au referit la noțiunea respectivă, acestea contribuie în mare măsură la creşterea credibilității celor afirmate în expozeul teoretic. O valoare are ceea ce spun eu despre rostul bibliotecii, de exemplu, şi alta ce afirmă Eco, Barthes, Butor, Borges, Călinescu sau Blaga. Aceştia, fără îndoială, sunt mult mai credibili. Şi aici trebuie evidențiat efortul deosebit depus de doamna Podgoreanu, sprijinită de colaboratorii săi, în a identifica în marea literatură a lumii, tocmai acele personalități şi acele texte care se referă la o anume noțiune. Un mare filosof francez spunea că a alege înseamnă a opta. În acest caz opțiunile autoarei sunt şi opțiunile noastre, ale cititorilor.

Iată aşadar o nouă lucrare bibliografică pe care Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din Bucureşti o oferă cititorilor săi, gândită şi concepută într-o manieră modernă în care se împletesc spiritul clasic şi gândirea contemporană, stilul ştiințific şi cel beletristic.

Prof. univ. dr. Mircea Regneală
Director general
Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din Bucureşti

C u p r i n s

VII Cuvânt către cititori

XII Abrevieri

XIII Structura termenilor incluşi în Ghid

3 Bibliografia

27 Biblioteca

35 Bibliotecarul

43 Cartea

61 Cartea arsă

74 Cartea interzisă

81 Catalogul

91 Cercetarea în bibliotecă

99 Citarea

111 Cititorul

123 Descrierea bibliografică

136 Documentul. Documentarea

145 Dreptul de autor

153 Erata

158 Fişa

170 Indexul

178 Informația

186 Lectura

197 Mottoul

200 Notele

207 Organizarea muncii intelectuale

221 Pagina. Paginația

227 Palimpsestul

230 Redactarea lucrărilor ştiințifice

242 Sinteza documentară

249 Sursele bibliografice

259 Titlul

265 Universitatea

277 Bibliografie generală

337 Anexe

Cuvânt către cititori

„Omul a intrat într-o eră a tehnoidolatriei, nu mai stăpâneşte el tehnica, ci tehnica îl stăpâneşte pe om. Omul are numai iluzia că vorbeşte cu lumea întreagă la calculator. El e de fapt singur.”

Octavian Paler

Cuvintele lui Octavian Paler ascund o adâncă tristețe: a cărturarului care se simte singur într-o lume marcată de răsturnarea valorilor, de neputința de a discerne între valoare şi nonvaloare. Este şi regretul scriitorului care constată că rolul cuvântului s-a diminuat din ce în ce mai mult, în timp ce tehnologia devine atotcuprinzătoare.

Trăim într-o societate care se remodelează mereu, căutându-şi punctele de sprijin în acele configurații care o ajută să progreseze. Dar problema cu adevărat importantă este să reuşim să menținem în echilibru lăuntrul nostru, să avem răbdarea şi perseverența de a ne construi un univers de neîngrădire spirituală. Câteva repere sunt sigure: cartea, biblioteca, universitatea, considerate metaforele eterne ale cunoaşterii. Din când în când, ele trebuie aduse la suprafață şi lăsate să strălucească.

Pentru cititorul grăbit sau dornic de noutate, încă o lucrare despre munca intelectuală s-ar putea să nu-i mai trezească interesul. Şi totuşi, unele particularități fac diferența față de alte titluri: în primul rând, munca intelectuală capătă o dublă interpretare – una generală şi alta particulară, specifică activității de bibliotecă. Firul călăuzitor al lucrării îl constituie prezența bibliotecii, chiar dacă nu întotdeauna explicită, în configurarea tuturor conceptelor incluse în Ghid, considerarea ei ca un loc privilegiat pentru travaliul intelectual. Trecerea de la carte la document şi de la document la informație devine o provocare pentru continua noastră autodepăşire. Lectura primeşte nu numai amprenta sociologică, psihologică sau a

teoriei literare, ci şi amprenta bibliotecii, care-i conferă noi determinări, adesea marginalizate.

Lucrarea are un mesaj intelectual evident; în lupta pentru câştigarea supremației tehnice, biblioteca riscă să piardă una din misiunile sale intrinseci – formarea culturii generale a tinerilor, alături de o solidă cultură profesională. Având la îndemână textele fundamentale ale umanității, cititorul poate să găsească în bibliotecă cel mai adecvat forum de dezvoltare şi atitudine. Descartes considera că lectura cărților bune este asemenea unei conversații cu oamenii cei mai înțelepți din secolele trecute.

Cultura formată prin lectură determină o dezvoltare superioară a societății, iar biblioteca este una din instituțiile de bază care trebuie să sprijine această cultură. În lipsa ei, oamenii sunt mai uşor de manipulat, societatea în întregul său este mai temătoare, mai indecisă, mai fragilă.

Căutarea şi instalarea informației în miezul ştiințific al bibliotecii este încă o operație cu multe necunoscute. Informația este, după o formulare foarte plastică, „un cameleon intelectual”, care cere un efort intens de forare şi şlefuire; în stare pură poate fi uneori toxică. Ştiința consolidată pe informație are nevoie şi de un cod cultural de asimilare, de interpretare. Astfel încât, deşi lucrarea se sprijină pe un număr important de texte din sfera informării şi documentării, aceasta face apel, în egală măsură, la referințele culturale cele mai adecvate dezvoltătii temelor propuse.

Chiar dacă termenii se succed în ordine alfabetică, există o relație de complementaritate între ei, în cercuri concentrice. Astfel se prefigurează triada carte – bibliotecă – universitate, apoi carte (cartea arsă, cartea interzisă) – document – informație, bibliotecar – lectură – cititor, bibliografie – documentare – cercetare, bibliografie – surse bibliografice – citare, descriere bibliografică – fişă – titlu – motto – note – pagină etc. Ghidul încearcă să acopere, gradat şi sintetic, o problematică diversă.

Cartea este rodul unei experiențe de peste 35 de ani în activitatea de bibliotecă, ce a presupus variate încercări, teme de reflecție, soluții, eşecuri, dar şi certitudinea că avem nevoie

de formarea unei conştiinţe culturale şi critice în orice domeniu ne-am specializa.

Activitatea bibliografică a reprezentat doar un segment dintr-un parcurs intelectual mult mai complex, care a devenit în timp temelia dezvoltării profesionale şi rampa de lansare spre cercetarea fundamentală. De altfel, cartea se deschide cu termenul *Bibliografia*, format prin îmbinarea consideraţiilor teoretice cu cele practice, desfăşurate în Serviciul Bibliografic, devenit Serviciul Cercetare.Metodologie, din cadrul Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I" din Bucureşti.

În total sunt 28 de termeni, structuraţi, fiecare separat, în patru compartimente: 1. o privire generală asupra termenului, care presupune câteva caracteristici: definiţie, istoric, interpretări, tendinţe, în funcţie de importanţa termenului sau a unghiului din care este privit; 2. alegerea unor citate, cu valoare culturală sau profesională, pro sau contra, care adâncesc semnificaţia termenului şi îi adaugă un plus de originalitate; 3. aplicarea formulărilor generale la cazuri concrete, şi ca exemplu s-a considerat modelul de funcţionare şi activitate ştiinţifică desfăşurat în cadrul Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I" sau unele texte separate, complementare; 4. o bibliografie a termenului, exprimată sub formă de poziţii numerotate, uneori cu indicarea paginilor celor mai semnificative; poziţiile sunt selectate din *Bibliografia generală*, ordonată alfabetic şi numerotată, alcătuită din 345 de lucrări (cărţi, studii în volume, articole din reviste sau ziare) de la finalul lucrării. În felul acesta s-a încercat realizarea unui model bibliografic de prezentare, într-un cadru precis conturat , dar deschis unor posibile completări, folosit parţial şi în *Ghidul bibliografic de literatură română (Surse, Scriitori, Scriitori români traducători*), apărut în perioada 1980-2003.

În structura acestui *Ghid bibliografic*, prezenţa Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I", ca model cultural, necesită o explicaţie. Modelele sunt adeseori inventate pentru a susţine o prezenţă permanentă în istorie; în acest caz câteva lecţii sunt de neuitat: lecţia supravieţuirii, a conştiinţei sporite cu fiecare nouă şi grea încercare, a libertăţii de creaţie şi de opinie, a exemplului însuşit şi transmis tinerilor, a prestigiului care nu

trebuie nicicând destrămat. Un astfel de model, încărcat de aura culturii, care individualizează şi se deschide spre universal, care păstrează marile valori, dăruind în acelaşi timp cheile cunoaşterii, poate să se întrupeze într-o bibliotecă.

În organizarea materialului s-a urmărit ordonarea alfabetică a termenilor, a autorilor de citate şi a titlurilor cuprinse în *Bibliografia generală.* Dacă un autor este prezentat în *Bibliografie* cu mai multe lucrări, ordonarea acestora s-a făcut cronologic.

În secțiunea 1., citările sub formă de cifre, aşezate după numele autorilor, în paranteze rotunde, trimit la pozițiile din *Bibliografie*, unde se specifică descrierea completă. Paginația este în general menționată la sfârşitul citatului.

În secțiunea 2., după fiecare citat se menționează numele autorului, titlul lucrării din care face parte citatul şi pagina. După paginație, cifra aflată în paranteze rotunde trimite la poziția din *Bibliografia generală.* Dacă un citat este format din mai multe paragrafe, aflate la pagini diferite, s-a menționat pagina la sfârşitul fiecărui paragraf, fără a se relua după titlul lucrării din care s-a extras citatul.

Prezența citatelor, uneori mai lungi decât o cer normele, dar absolut necesare exemplificărilor, a avut un impact singular asupra lucrării în întregul ei. Fragmentele de texte au căpătat o viață a lor proprie, constituind, dincolo de semnificația operei din care au fost extrase, „pretextul” şi „contextul” unor noi interpretări.

Secțiunea 3., dedicată exemplificărilor, are în cadrul fiecărui termen şi un titlu de sine stătător, pentru a se evidenția mai bine partea practică a lucrării.

Unele titluri din *Bibliografia generală* sunt însoțite de adnotări sau de citate, care scot în evidență idei şi exprimări ce rafinează substanța ideatică a textelor.

Ghidul bibliografic se adresează atât bibliotecarilor, cât şi studenților care doresc să se familiarizeze cu instrumentele muncii intelectuale, urmărindu-se ca un laitmotiv rolul cărții şi al bibliotecii în societatea românească.

La împlinirea a 115 ani de la inaugurarea Fundației, în 1895, această lucrare reprezintă un omagiu adus bibliotecii şi

oamenilor ei, acelora care au rămas credincioşi idealurilor pe care le-au slujit cu modestie şi dăruire, descoperind de fiecare dată cele mai potrivite căi pentru a rămâne în unitatea morală şi culturală a celor aleşi.

Lucrarea a beneficiat de colaborarea colegilor mei Elena Bulgaru (cu care am demarat proiectul iniţial, având o altă structură), Şerban Şubă şi Daniela Dumitrescu, cărora le adresez cele mai sincere mulţumiri. Consider o datorie de onoare să le menţionez contribuţiile.

Elena Bulgaru a redactat unele segmente care compun caseta termenilor: *Citarea* (1, p. 99-101), *Lectura şi eficienţa ei* (3, p.194-196), *Redactarea lucrărilor ştiinţifice* (1, p. 230-237), *Sursele bibliografice* (1, p.249-251); a contribuit cu unele sugestii şi formulări la definirea termenilor privind descrierea bibliografică, referinţele bibliografice, etica redactării.

Şerban Şubă a redactat *Ghidul lucrărilor de referinţe în colecţiile BCU „Carol I”- o bibliografie unică în România* (3, p.252-258); a tradus din franceză un text de exemplificare pentru termenul *Lectura* (p. 191-194).

Daniela Dumitrescu a selectat o parte din titlurile cuprinse în secţiunea *Cărţi alese din colecţiile Fundaţiei Universitare Carol I.*

Gratitudinea mea se îndreaptă şi către directorii BCU „Carol I“, domnul prof. univ. dr. Mircea Regneală, domnul Robert Coravu şi doamna Voichiţa Dragomir, pentru răbdarea şi încrederea cu care au aşteptat această carte, precum şi către domnul prof. univ. dr. Ion Stoica, pentru încurajarea acestei cercetări, concretizată într-un mic ghid de orientare a muncii intelectuale, apărut în 2001.

A. P.

A b r e v i e r i

acad .= academician
adăug. = adăugită
alin. = alineat
apr. = aprilie
art. = articol
aufl. = auflerung
aug .= august
augm. = augmenté
avr. = avril
bd. = band
bibliogr. = bibliografie
cap. = capitol
colab. = colaborare
collab. = collaboration
coord. = coordonator
dec. = decembrie
dir. = direction
ed./éd. = ediție, édition
edit. = editură
f. = file
fac. = facultate
facs. = facsimil (e)
feb. = februarie
fasc. = fasciculă
fig. = figură
h. = hartă
hrsg. = herausgeben
ian. = ianuarie
il. = ilustrație (i)
impr. = imprimerie
inst. = institut
introd. = introducere
iul. = iulie
iun. = iunie
îngrij. = îngrijit (ă)
întrepr. = întreprindere
lb. = limbă
lit. = literă
libr. = librărie, librairie
mar. = martie
multigr. = multigrafiat
nouv. = nouvelle
nov. = noiembrie, novembre
nr. = număr
oct. = octombrie
p. = pagină (i)
part. = parte
pl. = planşă (e)
portr. = portret
postf. = postfață
pref./préf. = prefață, préface
red. = redactor
resp. = responsabil
rev. = revue
rom. = româneşte
S R = Standard Român
sch. = schemă (e)
sep. = septembrie
st. introd. = studiu introductiv
şt. = ştiințific
t. = tom
tab. = tabele
tipogr. = tipografie
trad. = traducere, traducător
vol. = volum

Structura termenilor incluşi în Ghid

1. Caracteristici generale

2. Citate semnificative pentru definirea termenilor

3. Exemplificări din activitatea Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I” sau texte separate, complementare

4. Bibliografie

„Frate, o boală învinsă ți se pare orice carte.”

Lucian Blaga

„O! cititor fățarnic, – tu, semenul meu, – frate!”

Charles Baudelaire

„În biblioteca lor
De cristal cu broaşte grele
Stai bogat legată - n piele
Ai fi carte. Eşti cotor.”

Tudor Arghezi

„Cărțile au aceiaşi vrăjmaşi ca şi oamenii: focul, apa, dihăniile, timpul – şi propriul conținut.”

Paul Valéry

Colegilor mei de ieri şi de azi,
din Serviciul Bibliografic
şi Serviciul Cercetare. Metodologie,
alături de care am dezbătut
multe din temele acestei cărți,
prețuirea şi statornica mea prietenie.

BIBLIOGRAFIA

1. Instrument fundamental în activitatea intelectuală, bibliografia se suprapune peste o realitate conceptuală proteică. Dacă unele domenii ca bibliologia sau biblioteconomia sunt astăzi lipsite de contururi ferme, bibliografia sau cercetarea bibliografică îşi găseşte vitalitatea prin îmbinarea consideraţiilor teoretice cu ştiinţa de a face instrumente necesare instruirii. Bibliografia este instrumentul capabil să se modeleze în funcţie de timpul în care se produc cărţile, devenind chiar „toposul" acestui timp care îşi devorează informaţia pe măsură ce o produce. În anumite momente, când bibliografia este pe punctul să-şi piardă identitatea, să se dizolve în căutări insuficient de bine pregătite, omul, „imperfectul bibliotecar" al lui Borges, reinventează arhitectura care să-i susţină statutul şi să-i perpetueze esenţa.

Bibliografia este sursa care se naşte din confluenţe, dar cu o funcţie ordonatoare capabilă să ofere chei de descifrare unor universuri care se întrepătrund. Ea începe să stăpânească o realitate care îşi lărgeşte necontenit graniţele, incluzând mereu alte suporturi, denumind operaţiuni care răspund unei necesităţi moderne: de a şti în ce moment al aşteptării ne aflăm, ce informaţii căutăm, unde şi cum le obţinem şi, mai ales, care este scopul unui asemenea demers.

Bibliografia se constituie ca parte a unei lucrări ştiinţifice, este chiar „primul articol", cum o numea Tudor Vianu, sau este o operă de sine stătătoare, de mare complexitate şi influenţă în cultura unui popor. În oricare din aceste cazuri, precum şi în lungul proces de fixare a sferei ei – de la identificarea cărţilor la îmbogăţirea colecţiilor, sau la tehnica alcătuirii şi difuzării repertoriilor – bibliografia a dat legitimitate relaţiei intelectuale dintre informaţie şi cititor.

Teoreticieni români şi străini au definit bibliografia în funcţie de dominantele culturale, filosofice, tehnologice ale unui

timp sau altul, transformând-o într-o metodă superioară de dominare a cunoaşterii.

„De la simpla bibliografie de titluri, – scria N. Georgescu-Tistu (146) în 1932 – drumul e firesc spre bibliografia analitică şi critică.” (p. 21)

În 1950, Theodore Besterman introducea un principiu ordonator, considerând că bibliografia ca „listă de cărți” este stabilită „după un principiu director constant”.

În Franța, Louise-Noëlle Malclès îşi diversifică cercetările asupra bibliografiei, care capătă funcții culturale, sociale, comerciale, ştiințifice.

Având o solidă pregătire în limbi clasice, în realizarea edițiilor critice, Dan Simonescu (291) a considerat bibliografia indestructibil legată de tehnica muncii intelectuale, adâncind şi realizând primul manual românesc de bibliografie. „Menirea ei principală – scrie Dan Simonescu – este să ajute munca şi creația intelectuală.”(p.16)

Pentru D.Fr. McKenzie bibliografia este „o resursă fundamentală pentru înțelegerea practicilor de atelier şi a organizării muncii tipografice”.

Pornind de la o definire a lui J.-L. Taffarelli din 1980, Marie Hélène Prévoteau şi Jean-Claude Utard consideră în *Manuel de bibliographie générale* din 1995 că bibliografia, ca parte a ştiinței informării, „elaborează stocuri ordonate, fie de referințe la documente, fie de informații care pot fi utilizate direct şi le face disponibile şi accesibile utilizatorilor”.

În ce punct se află bibliografia românească, spre ce se îndreaptă cercetarea bibliografică? Părerile se risipesc în reviste, uneori în câte o carte, dar nu există o țintă în jurul căreia să se structureze rezultatele.

La începutul anilor ’70 începe să se cristalizeze bibliografia specializată, cu rezultate deosebite în domeniul literar. Vechea evidență cantitativă este înlocuită de interpretarea critică, căci bibliografii acelui timp veneau în general din domeniul umanist, pe care îl cunoşteau foarte bine. Bibliografia răspundea în primul rând unei nevoi de complementaritate, de exersare a spiritului critic.

La Biblioteca Centrală Universitară din Bucureşti, în deceniul 70-80, au apărut seriile de cercetări bibliografice dedicate curentelor literare (sămănătorism, poporanism, modernism, romantism, parnasianism, clasicism) sau dedicate „conştiinţei de sine a criticii literare româneşti“, elaborate de Henri Zalis. Sunt bibliografii însoţite de rezumate şi adnotări care se caracterizează printr-o bună stăpânire a domeniilor înrudite, prin unitatea criteriilor, acurateţe, acribie, pasiune. Atitudinea critică este fermă, devenind o modalitate de a pune jaloane în cercetarea literară. Diversitatea actelor de lectură a deschis bibliografiei posibilitatea de a introduce ierarhizări, de a interveni împotriva arbitrarului, a atâtor incertitudini.

Prezentul ne cere să stabilim forme de cercetare noi, care să nu rămână la simple imitaţii, ci să se orienteze spre imaginarea unor repere stabile, a unor scheme de structurare care să devină adevărate modele. Orice model teoretic presupune alegerea unei probleme, un dialog absolut necesar cu realizările anterioare, autodeterminare, până la urmă. Fiecare faţetă ajunge să reprezinte starea întregului.

Bibliografia uneşte referinţa tehnică cu referinţa conceptuală pentru a face posibilă descrierea, definirea domeniului. Se petrece o metamorfoză în configurarea ei: dintr-un corpus de referinţe aceasta ajunge un model intelectual reprezentativ pentru un domeniu; ceea ce interesează este tipul de elemente care intră în relaţie şi tipul de probleme care trebuie rezolvat. Modelul devine o schemă de organizare căreia i se subsumează detaliile (cele care în fond ne interesează). Istoria bibliografică ne-a dat adesea dovezi din trecutul cultural al unui popor, printr-un model care să scoată în evidenţă dominantele unui timp istoric precis. Modelul bibliografic îmbină un model cultural cu un model critic, configurând esenţa valorică a unei culturi. Această alcătuire teoretică a generat realizarea în Biblioteca Centrală Universitară din Bucureşti a *Literaturii române. Ghid bibliografic.* Partea 1-3. Bucureşti, 1979-2003. Partea 1: *Surse*. 1979. 715 p. Partea a 2 -a: *Scriitori (A-L).* 1982. 585 p.; *(M-Z).* 1983. 465 p. Partea a 3-a: *Scriitori români traducători.* 2003. XXIX, 988 p.

Asamblarea secțiunilor semnificative a ținut cont de găsirea unui echilibru organic între general şi particular, între factorii de asemănare şi cei de diferențiere care au contribuit la individualizarea faptului literar. Prin însumarea critică a surselor din diferite domenii ale culturii, s-a obținut o imagine relevantă pentru bibliografia în sine şi pentru cercetarea literară. O bibliografie specializată, aparținând unui singur domeniu sau tematici, cu o anumită destinație se transformă în sinteza unui domeniu oferind sugestii de receptare fără ca posibilitatea de combinare a elementelor să fie limitată. Pe parcursul elaborării unei astfel de lucrări – întinse pe mai mulți ani – se produc schimbări de perspectivă, rectificări, reinterpretări pe măsură ce are loc o explorare în adâncime.

Există o perioadă de inițiere care presupune descifrarea etapelor, o anumită candoare în a te apropia de surse, realizarea unei anumite cadențe a secvențelor bibliografice şi îndemnul mai mult interior de a realiza întregul. Uneori devii prizonierul propriilor premise. Ținta ultimă este coerența, capacitatea de a separa esențialul de neesențial şi gândul că există un cititor care vrea să aibă un instrument de informare complet. În general, o realizare exemplară, fie pe tărâmurile bibliografiei, fie ale altei ştiințe are nevoie de un spirit sintetizator. Bibliografia are această menire de a sintetiza informațiile dintr-un domeniu. Ai voie sau nu să faci ierarhizări, să impui anumite valori ? Rămâne să ne răspundem de fiecare dată când suntem în fața unei opere bibliografice autonome.

Ce criterii ar trebui să funcționeze în configurarea unui model bibliografic ? Aş introduce aici „anvergura mentală“ a cercetătorului, care are un contact direct cu sursele. Pentru orice bibliografie, şi cu atât mai mult pentru una care reprezintă chintesența „memoriei“ şi a „imaginației“, multitudinea surselor este esențială, precum şi cunoaşterea lor într-o ierarhie valorică.

Procesul bibliografic este unul de interferențe şi esențe, scopul final fiind constituirea operei bibliografice. Modelul bibliografic este rezultatul obținut la capătul unui studiu cât mai amănunțit al domeniului abordat, care îşi subsumează conceptele dominante, mentalitățile, temele, armonizarea gândirii cu acțiunea; el este o sinteză, într-o citire istorică, cu

granițe apropiate de alte domenii: artă, viață intelectuală, psihologie etc. O anumită configurație a modelelor bibliografice şi o anumită ritmicitate pot contribui la desprinderea acelor trăsături care să formeze suportul pentru un model ideal.

Schimbările rapide din societate, din tehnologie, eterna lipsă de timp, nevoia de răspunsuri rapide cantonează bibliografia într-o activitate de referințe care tinde să acapareze cât mai mult din viața bibliotecilor şi chiar să înlocuiască modele bibliografice de atitudine critică, de analiză şi sinteză.

Pentru o nouă imagine a bibliotecii se conturează un sistem deschis de relații cu mediul extern universitar, cultural, ştiințific orientat spre acel instrumentar dătător de identitate. Pentru fundamentarea activităților ei şi pentru relansarea bibliografiei, biblioteca are nevoie de cercetare. Prin prisma ei, bibliografia începe să medieze între text şi cititor (student, profesor, cercetător).

Orice operă bibliografică este o operă de cercetare care presupune investigare, analiză, ierarhizare, sinteză pentru obținerea unui rezultat superior. Cercetarea devine modalitatea prin care biblioteca îşi defineşte specificitatea şi poate da un răspuns necesităților ştiințifice ale învățământului universitar. Iar bibliografia, ca instrument de lucru indispensabil muncii de cercetare, oferă o dublă fațetă: poate fi pârghia pe care se sprijină orice cercetare, dar poate fi rezultatul ultim al unui demers creator. Lucrările realizate la Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” – biobibliografiile *Al. Tzigara-Samurcaş* (2004), *Spiru C. Haret* (2005*), G. Dem. Teodorescu* (2008) sau cercetarea bibliografică *Carol I, amintirea unei mari domnii (2006)* au reprezentat o deschidere spre îmbinarea textelor relevante privind mediul cultural, istoric, literar, cu citate reprezentative din critica de specialitate, din opera celor trei personalități, precum şi cu referințele bibliografice. Bibliografia devine astfel o artă a confluențelor, a descifrărilor care se petrec cu o mai mare libertate de mişcare.

Nici un model nu mai poate fi exclusiv. Ținând cont de dinamica societății, judecând multitudinea de cunoştințe, practici, culturi produse de societatea omenească trebuie să învățăm să stabilim legături inedite, să determinăm construcții

solide, în acest spectacol în care suntem permanent actori şi spectatori.

2. „*O carte care vorbeşte de altă carte e o lucrare de critică. O carte care vorbeşte despre toate cărțile e o bibliografie*."

Em. Bucuța. *Cartea cărților*, p. 510 (54)

„«*Bibliografia Română*» /de Gh. Adamescu, s.n./ *e imaginea pentru oricine a produselor tiparului nostru şi are în întâiul rând, în afară de valoarea de consultare, o valoare culturală generală. În ea se citeşte mai limpede decât în multe alte statistici, mersul culturii şi luptele gândului. Trăim în zodia tiparului. Bibliografia e o lunetă prin care câmpul stelar al lui se desluşeşte în sclipiri inegale. În acest înțeles ea e aproape o carte pentru toți, sau cel puțin pentru toți cărturarii, şi care cititor nu este astăzi unul ?*"

Em. Bucuța. *Bibliografie şi bibliografi*, p. 164-165 (52)

„*Născută din necesitatea de a grupa scrierile, de a le clasifica în categorii corespunzătoare clasificărilor cunoaşterii umane cu scopul de a facilita munca de investigare a cititorului, bibliografia – care până atunci a fost o tehnică de informare – va deveni ştiința cunoaşterii umane scrise şi imprimate.*"

Robert Estivals. *Creație, consum şi producție intelectuală*, p. 178 (123)

„*Cercetarea bibliografică va cuprinde toate operele gândului, privind mai ales persoana autorului şi înfățişarea externă a cărții. Bibliograful aduce materialul brut, pe care istoricul literar, cu ajutorul criticii, îl prelucrează. /…/ Bibliografia*

are însă şi valoare generală, istorică, prin perspectiva ce dă asupra scrisului şi a organizării informației intelectuale.”

N. Georgescu-Tistu. *Bibliografia literară română*, p. 11-12 (146)

„*Despre bibliografii se poate spune că ocupă un sector al bibliologiei sau al ştiinței cărții şi că ea îşi propune să cerceteze, semnaleze, descrie şi clasifice documentele imprimate, în scopul de a constitui repertorii pentru a facilita munca intelectuală*.”

Louise Noëlle Malclès. *Manuel de bibliographie*, p. 19 (197)

„*Mă gândeam, dacă n-aş fi fost matematician, ce mi-ar fi plăcut să fac ? E probabil că mi-ar fi plăcut să fac bibliografie… Mă bucur şi mă mândresc. A publica bibliografii e semn de civilizație, de civilizație în înțelesul civilizat al cuvântului*.”

Grigore Moisil. *Contemporanul*, 2 feb. 1973 (277)

„*Bibliografia este, în sine, o operă, rezultat al unei viziuni structurale, al unor competențe de cercetare şi a unor virtuți profesionale, între care se remarcă exigența, acribia, perseverența şi devotamentul*.

Marile bibliografii naționale sunt monumente culturale ale popoarelor, cu semnificație majoră, exprimă şi reflectă gradul de maturitate socială, nivelul gândirii ordonatoare şi forța de a pune în relație elemente sistemice. Bibliografia unui spațiu cultural este cea mai strălucitoare oglindă sintetică a acelui spațiu, cea mai deplină cuprindere a modului în care gândul creator s-a aşezat temeinic în fapte culturale memorabile şi capabile de reverberații.

Bibliografia nu joacă doar rolul unui simplu răboj documentar.

În plan formativ, ea este o şcoală a rigorii intelectuale şi un instrument de referință în bătălia pentru onestitate şi

cooperare. Cine utilizează lucrările bibliografice majore se raportează mai corect la societate, se autoevaluează mai obiectiv, înțelege mai bine fenomenul, lumea culturii, dinamismul şi diversitatea ei generatoare de valori perene./.../

Bibliografia este ea însăşi o cercetare, un travaliu de investigare şi descoperire, de analiză şi de sinteză, de structurare şi de ierarhizare, după criterii diferite, a tuturor elementelor purtătoare de semnificații pe care le conține actul documentar. Fără bibliografie rămânem în intuiție şi în eseu. Doar prin bibliografie trecem în ştiință, în ordonare analitică şi în sinteză savantă.

Nu este deloc întâmplător că nume mari ale panteonului universal, din toate tipurile şi din toate câmpurile cunoaşterii au fost, într-un fel sau altul, legate de realizarea unor opere bibliografice remarcabile ori au recunoscut fără ezitare valoarea şi locul bibliografiei în travaliul lor creator."

Ion Stoica. *Bibliografia ca operă*, p. 30-32 (307)

3. Prezentarea unei bibliografii

Bibliografia (la cerere, biobibliografia, cercetarea bibliografică, repertoriul, indicele bibliografic de revistă) a reprezentat o activitate constantă în cadrul Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I" din Bucureşti, într-un serviciu specializat (care a cunoscut mai multe denumiri: Serviciul de Informare, Serviciul de Informare şi Documentare, Serviciul Bibliografic, Serviciul de Cercetare. Metodologie) pe o perioadă de peste patruzeci de ani. Acest lucru a presupus o rafinare în timp a concepțiilor şi a metodelor de realizare a bibliografiilor, o deschidere spre noutate, păstrarea convingerii că o bibliografie bine făcută reprezintă un fundament cultural şi ştiințific fără egal.

Alcătuirea unei bibliografii presupune respectarea câtorva criterii:

- cunoaşterea documentată a domeniului cercetat;

- alegerea adecvată a unui criteriu de ordonare a bibliografiei;
- cunoaşterea regulilor de descriere bibliografică a referinţelor;
- corelarea surselor cercetate pentru obţinerea unor referinţe pertinente, complementare şi nu repetitive;
- obţinerea unei sistematizări coerente, exacte, actuale a informaţiilor

O bibliografie poate fi prezentată:

- **în ordinea alfabetică** a autorilor sau/şi a titlurilor. Alfabetizarea se face după numele de familie al autorului sau al primului autor (când sunt doi sau trei autori).

Dacă publicaţia nu are autor sau are mai mult de trei autori, alfabetizarea se face la primul cuvânt din titlu.

Dacă sunt mai multe titluri care încep cu acelaşi cuvânt, ordonarea continuă cu al doilea cuvânt, apoi al treilea cuvânt etc.

- **în ordinea cronologică a primei editări**; dacă o lucrare se reeditează, se specifică prima apariţie, cu toate datele de descriere şi ultima ediţie, de asemenea cu datele de descriere; între cele două descrieri se poate intercala şi o altă ediţie, importantă prin studiul introductiv pe care-l conţine sau prin ilustraţiile sale deosebite;
- după **tipul de documente** intrate în bibliografie: cărţi (monografii), articole din periodice, manuscrise, legislaţie, referinţe online etc.;
- după un criteriu **tematic** (pentru un număr aproximativ de 30 de referinţe) care include referinţe generale, literare, istorice, filologice etc.

Ţinând cont de extinderea bibliografiei, aceasta poate fi:

- **exhaustivă** (cuprinde toate referinţele privitoare la o temă sau o personalitate, ca în cazul tezelor de doctorat sau a biobibliografiilor);
- **selectivă** (cuprinde numai anumite referinţe, în funcţie de valoarea lor sau de un alt criteriu ales special).

În funcţie de perioada de apariţie a lucrărilor, bibliografia poate fi:

- **retrospectivă** (cuprinde referințe ale unor lucrări apărute într-un interval de timp determinat, încheiat);

- **curentă** (cuprinde lucrări în curs de editare); în general nu se foloseşte singură, fiind dificil de selectat numai lucrări care continuă să se editeze.

Bibliografia care se află în interiorul unei lucrări şi care este descoperită doar la lectură poartă denumirea de „bibliografie ascunsă”

Într-o bibliografie, referințele, de regulă, se numerotează.

În cazul unei succesiuni numerice care reflectă corespondența dintre referințe şi citările dintr-un text se obține o **listă de referințe**, care se plasează la sfârşitul unui capitol sau al lucrării [a se vedea CITAREA] şi care conține numai lucrările citate.

Pentru alcătuirea unei liste cu lucrările unui autor, titlurile se pot deplasa spre interiorul paginii pentru a se realiza un grupaj distinct sub un singur nume; când o bibliografie ordonată alfabetic cuprinde mai multe titluri ale aceluiaşi autor, acestea se ordonează fie alfabetic, după primul cuvânt, fie cronologic, în ordinea crescătoare a editărilor.

4. 3; 6; 8; 14, p.211-239, 447-470; 28; 33; 35; 52; 54; 56; 63;67; 95; 105; 117; 124; 133; 138; 144; 145; 146; 171; 175; 182; 194; 195; 196; 197; 198; 209; 210; 223; 225; 228; 250; 252; 256; 265; 269, p. 65-68; 277; 290, p. 93-96, 97-115; 291; 299; 300; 301; 304, p. 86-92; 305, p. 70-77; 307, p. 29-33, 47-53; 310; 312; 316; 320, p. 26-36; 336.

Listă selectivă de lucrări bibliografice elaborate de Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din Bucureşti

Volume omagiale

Biblioteca Centrală Universitară din Bucureşti: 1895-1970: scurt istoric. /Lucrare elaborată sub conducerea conf. univ. dr. Constantin Nuţu/. Autori: D. Copilu, D. Nicolescu, N. Oancea, I. Stoica, A. Vişan, M. Vulcu, H. Zalis. Cuvânt înainte de prof. dr. docent Jean Livescu, rectorul Universităţii din Bucureşti. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1970. 191p.: il.

Biblioteca Centrală Universitară din Bucureşti: 75 de ani de activitate: volum jubiliar. Coord.: Maria Vulcu. Red.: Maria Negraru şi Lidia Rauş. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1971. 392 p.: il.

Biblioteca universitară - laborator de muncă intelectuală. Lucrările Simpozionului din 23-25 noiembrie 1972. Coord.: Ion Stoica. Red.: Rodica Dinescu, Justina Sfetcu, Victoria Vulpe. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1973. 543 p.

Dosoftei: 1624-1693: biobibliografie. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de informare şi documentare/. Red. responsabil: Anca Podgoreanu. Studiu introductiv de prof. univ. dr. I.C. Chiţimia. Bucureşti: Tipogr. Universităţii din Bucureşti, 1974. XXX, 102p.: il. (Aniversări U.N.E.S.C.O.).

Gheorghe Lazăr: 1779-1823: biobibliografie. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic/. Coord. ştiinţific: prof. univ. dr. Emilia St. Milicescu. Red. resp.: Doina Făget şi Rodica Calcan. Studiu introductiv de prof. univ. dr. Emilia St. Milicescu. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1979. LXVI, 356 p. (Aniversări U.N.E.S.C.O.).

Biblioteca universitară - laborator de muncă intelectuală. Lucrările celui de al II-lea Simpozion din 25-26 noiembrie 1977. Coord.: dr. Ion Stoica. Red.: Lucia Barău, Laura Georgescu, Victoria Vulpe. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1979. 484 p.

Mihai Eminescu pe meridianele lumii: bibliografie. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic/. Red.: Rodica Calcan şi Anca Podgoreanu. /Pref. „Eminescu în universalitate“ de Ion Stoica/. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1989. X, 287p.: il. (Centenar 1889-1989).

Biblioteca Centrală Universitară din Bucureşti: o bibliografie a existenței: 1891-2001. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului Cercetare. Metodologie/. Red.: Anca Podgoreanu şi Geta Costache. /Pref. „O zidire a cunoaşterii” de prof. univ. dr. Ion Stoica/. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 2001. 232 p.: il.

Carol I, amintirea unei mari domnii. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului Cercetare. Metodologie/. Red.: Anca Podgoreanu şi Geta Costache. /Pref. „Un mare suveran al românilor” de prof. univ. dr. Mircea Regneală. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară „Carol I“, 2006. XIII, 306 p.: il.

Bibliografii

Bibliografia lucrărilor ştiințifice ale cadrelor didactice. Universitatea Bucureşti: seria istorie. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic/. Red.: Sanda Cândea. Vol. 1-2. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1970. Vol. 1: A-L. XXIX, 320 p. multigr.; Vol.2: M-Z. p.330-661.

Bibliografia manualelor, tratatelor şi cursurilor universitare apărute în R.S. România: /1968-1980/. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de informare şi documentare al

Bibliotecii Centrale Univeristare din Bucureşti cu colaborarea Serviciului de informare şi documentare al Bibliotecii Centrale Universitare din Cluj/. /Vol. 1-5/. Cluj, Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară din Cluj; Biblioteca Centrală Universitară din Bucureşti, /1971-1984/. /Vol.1/: 1968-1969. Colectivul de redacție: A. Bukovschi, L. Daróczi, A.Iurea, D. Mateiu, C. Miclăuş, M. Pop, C. Vaida. Cluj: Biblioteca Centrală Universitară din Cluj, 1971. III, 207p.; /Vol. 2-6/: /1970-1980/. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară din Bucureşti, 1974-1984. /Vol.2/: 1970-1972. Red. Ioan Caraba Mitrofan. 1974. IX, 499p.; /Vol.3/: 1973-1974. Red. Ioan Caraba Mitrofan. IX, 1975. 453 p.; /Vol.4/: 1975-1976. Red. Constantin Pompilian. 1979. IX, 605 p.; /Vol.5/: 1977-1978. Red. Adina Draica, Valentina Nedelcu. 1981. XII, 572p.; /Vol.6/: 1979-1980. Red. Paula Deoanca, Adina Draica, Tania Mamali. 1984. 690 p.

Probleme de pedagogie universitară contemporană: bibliografie selectivă. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic/. Red. resp. Eugenia Ungurianu. Pref. de prof. Ion Orghidan. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1972. XXXI, 286 p.

Creativitate şi eficiență în învățământ: educația ştiințifică şi tehnologică a elevilor şi studenților. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic/. Coord. Anca Fezi. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1983. IV, 103 p.

Biobibliografii

Tudor Vianu: biobibliografie. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic/. Red. Ion Stoica, Henry Zalis. Cuvânt înainte de Mircea Tomescu. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1967. IX, 406 p.

Traian Săvulescu: biobibliografie. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de bibliografie şi documentare/. Referent ştiințific acad. Alice Săvulescu. Red. Lidia Rauş şi Lucia

Grigorcea. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1968. XVIII, 284p. multigr.

Virgil Ianovici: biobibliografie. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic/. Red. Elena Popescu. Cuvânt înainte de prof. dr. doc. Dan Giuşcă. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1971. XVII, 75 p. multigr.

Dan Simonescu: biobibliografie. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de informare şi documentare/. Red. Ioan Caraba Mitrofan, Mihaela Dima Petrina. Cuvânt înainte de Dan Zamfirescu. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1972. XXXII, 190 p.

Ovid Densusianu: 1873-1938: biobibliografie. Elaborată în cadrul Serviciului bibliografic de Anca Calangiu, Mihai Vatan şi Maria Negraru. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1991. LXXXI, 310 p.

Alexandru Tzigara-Samurcaş (1872-1952): biobibliografie adnotată. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului Cercetare. Metodologie/. Red.: Anca Podgoreanu şi Geta Costache. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 2004. CXIV, 306 p.: il.

*Spiru C. Haret: 1851-1912: biobibliografie. /*Lucrare elaborată în cadrul Serviciului Cercetare. Metodologie/. Red.: Lili Rusea, Viorica Prodan. Studii introductive de acad. Nicolae Teodorescu, acad. Radu P. Voinea. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 2005. CXXVIII, 389 p.

G. Dem. Teodorescu: 1849-1900: biobibliografie. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului Cercetare. Metodologie/. Red.: Laura Regneală. Cuvânt înainte de Prof. univ. dr. Mircea Regneală. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară „Carol I”, 2008. LXII, 162 p.

Cataloage

Cartea veche românească în colecţiile Bibliotecii Centrale Universitare Bucureşti. Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de informare şi documentare. Red. resp. Rodica Calcan. Pref. de Virgil Cândea. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1972. 294p.

Cercetări bibliografice

Romantismul în literatura română: contribuţii bibliografice. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic de Henri Zalis/. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1965. V, 133p.

Determinismul filozofic şi social: cercetare bibliografică. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de bibliografie şi documentare de un colectiv condus de G. Tulea/. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1966. 249 p. multigr.

Dramaturgia occidentală contemporană: cercetare bibliografică. /Lucrare executată în cadrul Serviciului de bibliografie şi documentare de către un colectiv condus de Al. Hollinger/. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1966. 214 p. multigr.

Legile economice ale socialismului: cercetare bibliografică. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de bibliografie şi documentare de către un colectiv condus de Lidia Lepădatu. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1966. 137f. multigr.

Problemele omului în societatea contemporană. /Lucrare executată în cadrul Serviciului de bibliografie şi documentare/. Vol. 1-5. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară a Universităţii din Bucureşti. 1966-1970. Vol. 1. 1966. IV, 232 p..;

Vol. 2. 1967. IV, p.233-448; Vol. 3. 1968. IV, p. 449-636; Vol. 4. 1969. III, 192+12 p.; Vol. 5. 1970. 93 p.

Progresul social: cercetare bibliografică. /Lucrare întocmită în cadrul Serviciului de bibliografie şi documentare de către un colectiv condus de Sanda Cândea/. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1966. III, 97p. multigr.

Teorii şi curente în literatura şi arta contemporană. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de bibliografie şi documentare/. Vol. 1-5. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1966-1970. Vol. 1. 1966. 220 p. multigr.; Vol. 2. 1967, p. 221-428; Vol. 3. 1968, p. 429-629, Vol. 4. 1969. 200p.multigr.; Vol.5. 1970. 133 p. multigr.

Logica cunoaşterii şi a cercetării ştiinţifice: cercetare bibliografică. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic/. Coord. G. Tulea. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1967. 262 p.

Romantismul în literatura română: contribuţii bibliografice. Ed. completată. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de bibliografie şi documentare de Henri Zalis/. Cuvânt înainte de Mircea Tomescu. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1967. 145 p. / Ediţie actualizată a lucrării publicate în 1965/.

Romanul occidental contemporan: cercetare bibliografică. /Lucrare executată în cadrul Serviciului de bibliografie şi documentare, de către un colectiv condus de Oana Busuioceanu/. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1967. 302 f. multigr.

Simbolismul în literatura română: contribuţii bibliografice. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic de Henri Zalis, sub conducerea lui Mircea Tomescu/. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1967. 445 p. multigr.

„Modernismul“ în literatura română: contribuții bibliografice. /Lucrare executată în cadrul Serviciului de bibliografie şi documentare de I. Stoica şi H. Zalis/. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1968. III, 356 p.

Clasicismul în literatura română: contribuții bibliografice. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de cercetări bibliografice de I. Stoica şi H. Zalis/. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1969. 176 p. multigr.

Filozofia şi sociologia contemporană: teorii şi curente. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de cercetări bibliografice al Centrului de Documentare Universitară/. Red. resp.: dr. Gitta Tulea. Cuvânt înainte de conf. univ. dr. O. Trăznea. Bucureşti: Biblioteca Centrală Univeristară, 1969. IV, 378 p. multigr.

Periodizarea literaturii române: contribuții bibliografice. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de bibliografie şi documentare de H. Zalis/. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1969. 61p. multigr.

Teorii şi curente în filozofia şi sociologia contemporană: /Vol./ 4. /Lucrare întocmită în cadrul Serviciului de cercetări bibliografice al Centrului de Documentare Universitară/. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1969. 96 p. multigr.

Teorii şi curente în filozofia şi sociologia contemporană: /Vol./ 5. /Lucrare întocmită în cadrul Serviciului de informare şi documentare/. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1970. 36 p. multigr.

Ortografia limbii române: cercetare bibliografică. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de Cercetări bibliografice al Centrului de Documentare universitară/. Red. coord.: Maria Negraru. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1970. XXI, 454 p. multigr.

Formarea cuvintelor în limba română: cercetare bibliografică. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de informare şi documentare de Maria Negraru şi Aurora Moțiu-Marcus. Coord.: Maria Negraru/. Studiu introductiv de Aurel Nicolescu. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1971. LXVIII, 210 p.

Naturalismul în literatura română: contribuții bibliografice. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de informare şi documentare de H. Zalis/. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1971. 174 p. multigr.

Sămănătorismul în literatura română: contribuții bibliografice. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de informare şi documentare de H. Zalis/. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1971. VII, 178 p. multigr.

Poporanismul în literatura română: contribuții bibliografice. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de informare şi documentare de H. Zalis/. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1972. III, 177p. multigr.

Sociologia grupurilor mici: cercetare bibliografică. /Lucrare întocmită în cadrul Serviciului de informare şi documentare/. Red. resp.: Victoria Stoian. Studiu introductiv de conf. dr. Virgil Constantinescu. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară a Universității, 1972. XIII, 259 p. multigr.

Conştiința socialistă: *cercetare bibliografică.* /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de informare şi documentare/. Red. resp.: Victoria Stoian. Cuvânt înainte de conf. univ. dr. Ovidiu Trăsnea. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1973. VIII, 269 p. multigr.

Determinismul filozofic şi social: cercetare bibliografică. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de informare şi documentare/. Red. resp.: Victoria Stoian. Cuvânt

înainte de lector dr. Mihai Florea. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1973. 277p. multigr.

Morfo-sintaxa limbii române: cercetare bibliografică. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de informare şi documentare/. Colectivul de redacție: Maria Negraru şi Aurora Moțiu-Marcus. Studiu introductiv de Aurel Nicolescu. Part. 1-2. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1973. Part. 1: CLXXIII, 196 p. multigr.; Part. 2: p.197-657.

Opera lui Mihai Eminescu, Ion Creangă, Liviu Rebreanu pe meridianele lumii: lucrări separate şi antologii: *cercetare bibliografică.* Red. resp.: Rodica Calcan. Cuvânt înainte de prof. dr. docent Al. Piru. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1973. X, 292 p. multigr.

Conştiința de sine a criticii literare româneşti: contribuții bibliografice. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de informare şi documentare de dr. Henri Zalis/. Cuvânt înainte de dr. Henri Zalis. Vol. 1-2. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1974-1982. Vol.1. 1974. XII, 391p. multigr.; Vol.2. 1982. X, 254 p. multigr.

Locul practicii în învățământul superior contemporan: fişe documentare. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de informare şi documentare/. Red. resp.: Viorica Prodan. Cuvânt înainte de conf. dr. Aculin Cazacu şi asist univ. Dumitru Necşulea. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1975. XXXI, 584 p.

Filosofia contemporană: probleme, teorii şi curente: 1975-1986: cercetare bibliografică. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic/. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1975-1988. /Vol.: 1975/. Teorii şi curente. Red. resp.: Victoria Stoian. Cuvânt înainte de lector univ. dr. G. Vlăduțescu. XIII, 437 p. multigr. /Vol.: 1977/. Red. resp.: dr. Alexandru Surdu. Cuvânt înainte de prof. univ. dr. Al. Boboc. IX, 254 p. multigr. /Vol.: 1978/. Red. resp.: dr. Alexandru Surdu. VI,

167 p. /Vol.: 1980/. Red. resp.: Florin Grigoraş. Pref. de prof. univ. dr. Al. Boboc. XII, 184 p. multigr. /Vol.: 1981/. Red. resp.: Florin Grigoraş. Pref. de prof. univ. dr. Al. Boboc. 372 p. multigr. /Vol.: 1982/. Red. resp. Florin Grigoraş. Pref. de prof. univ. dr Al. Boboc. XVI, 318 p. multigr. /Vol.: 1983/. Red. resp.: Florin Grigoraş. Pref. de prof. univ. dr. Al. Boboc. 256 p. multigr. /Vol.: 1984/. Red. resp.: Florin Grigoraş. Pref. de prof. univ. dr. Al. Boboc. 266 p.multigr. /Vol.: 1985/. Red. resp.: Florin Grigoraş. Pref. de prof. univ. dr. Al. Boboc. XXIV, 268p. multigr. /Vol.: 1986/. Red. resp.: Florin Grigoraş. Pref. de prof. univ. dr. Al. Boboc. 1988. 262 p. multigr.

Sociologia contemporană: probleme, teorii şi curente: cercetare bibliografică. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic/. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1976-1986. /Vol.: 1976/. Teorii şi curente. Red. resp.: Victoria Stoian. Pref. de conf. univ. dr. Gitta Tulea şi prof. univ. dr. doc. Constantin Nicuță. XXV, 497p. multigr. /Vol.: 1977/. Red. resp.: Victoria Stoian. Cuvânt înainte de dr. Ştefan Costea. VIII, 246p. multigr. /Vol.: 1978/. Red. resp.: dr. Alexandru Surdu, Florin Grigoraş. Cuvânt înainte de dr. Ştefan Costea. VIII, 158p. multigr. /Vol.: 1980/. Red. resp.: Florin Grigoraş. Cuvânt înainte de prof. univ. dr. Ion Drăgan şi asist. univ. dr. Ion Ungureanu. 242 p. /Vol.: 1981/. Red. resp.: Florin Grigoraş. Pref. de prof. univ. dr. Ion Drăgan şi asist. univ. dr. Ion Ungureanu. XXX, 268p multigr. /Vol.: 1982/. Red. resp.: Florin Grigoraş. Pref. de prof. univ. dr. Ion Drăgan şi asist. univ. dr. Ion Ungureanu. XVI, 250 p. multigr. /Vol.: 1983/. Red. resp.: Florin Grigoraş. Pref. de prof. univ. Ion Drăgan şi asist. univ. dr. Ion Ungureanu. XVIII, 238 p. multigr. /Vol.: 1984/. Red. resp.: Florin Grigoraş. Pref. de prof. univ. dr. Ion Drăgan şi asist. univ. dr. Ion Ungureanu. XV, 201p. multigr. /Vol.: 1985/. Red. resp.: Florin Grigoraş, Victoria Stoian. Pref. de prof. univ. dr. Ion Drăgan şi asist. univ. dr. Ion Ungureanu. XII, 262 p. multigr. /Vol.: 1986/. Red. resp.: Victoria Stoian. Pref. de prof. univ. dr. Ion Drăgan şi asist. univ. dr. Ion Ungureanu. XII, 1988. 317 p.

Realismul în literatura română: cercetare bibliografică. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de bibliografie de dr. Henri Zalis/. Cuvânt înainte de dr. H. Zalis. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1977. IX, 279 p.

Filosofia contemporană: probleme ale dialecticii: cercetare bibliografică. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic/. Red. resp.: Florin Grigoraş. Cuvânt înainte de prof. univ. dr Al. Boboc. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1979. VIII, 168 p. multigr.

Sociologia contemporană: probleme de sociologie a culturii: cercetare bibliografică. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic/. Red. resp.: Victoria Stoian. Cuvânt înainte de conf. univ. dr. Aurelian Bondrea. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1979. VII, 240p. multigr.

Teorie şi metodă în istoriografia română (1965-1979): bibliografie selectivă adnotată = Théorie et méthode dans l'historiographie roumaine (1965-1979): bibliographie sélective annotée. /Lucrare întocmită în cadrul Serviciului bibliografic/. Red. resp.: Doina Elena Făget. Studiu introductiv de lector univ. dr. Lucian Boia. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1980. XXXIV, 134 p.

Romantismul în literatura română: cercetare bibliografică. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de bibliografie de dr. Henri Zalis/. Cuvânt înainte de dr. Henri Zalis. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1981. XV, 347 p.

Naturalismul în literatura română: contribuții bibliografice. /Lucrare realizată de dr. Henri Zalis/. Cuvânt înainte de dr. Henri Zalis. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1983. XIII, 257 p.

Expresionismul în literatura română: cercetare bibliografică. /Lucrare coordonată şi redactată de dr. Henri Zalis. Cuvânt înainte de dr. Henri Zalis. Postf. şi rezumat în limba germană de dr. Gerhard Mahlberg/. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1985. XII, 435p.

Ghiduri

Ghidul Bibliotecii Centrale a Universității „C. I. Parhon". Bucureşti: Biblioteca Centrală a Universității „C. I. Parhon", 1961. 120 p.

Ghid de documentare al bibliotecilor universitare din România. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic/. Red.: Sanda Cândea, Ileana Băncilă. Cuvânt înainte de conf. univ. dr. Constantin Nuțu. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, /s.a./. 112 p.

Istoria României: ghid bibliografic. /Lucrare întocmită în cadrul Serviciului de bibliografie şi documentare de Sanda Cândea/. Cond. ştiințific şi cuvânt înainte de Mircea Tomescu. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1968. XII, 519 p. multigr.

Informație şi formație. Breviar metodologic. Adrese. Servicii. Surse. Orientări. Ghid de orientare întocmit sub conducerea Biroului de metodologie şi perfecționare al Bibliotecii Centrale Universitare. Redactor: Laura Regneală. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1979-1999.

Literatura română: ghid bibliografic. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic/. Coord.: dr. Ion Stoica. Red. responsabil: Anca Podgoreanu. Câteva cuvinte înainte… de prof. univ. dr. doc. Zoe Dumitrescu-Buşulenga. Part. 1-3. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1979-2003. Part. 1: *Surse*. Tipografia Universității din Bucureşti, 1979. XII, 716 p.; Part. a 2-a: *Scriitori (A-L).* Întrepr. poligrafică Galați , 1982. XVII,

585 p.; Part. a 2-a: *Scriitori (M-Z).* Întrepr. poligrafică Galați, 1983. 467 p.; Part. a 3-a: *Scriitori români traducători*. 2003. XXIX, 988 p.

Ghid de orientare a muncii intelectuale. Red.: Anca Podgoreanu. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 2000. 31p. (Caietul nr.1). /Cuprinde: Demersul bibliografic; Descrierea bibliografică şi Modalități de citare/.

Repertorii

Repertoriul periodicelor din principalele biblioteci din Bucureşti. /Seria/: Matematică. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de bibliografie şi documentare de către G. Stancovici/. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1966. 392 f. multigr.

Repertoriul periodicelor din principalele biblioteci din Bucureşti. /Seria/: Fizică. /Lucrare întocmită în cadrul Serviciului de documentare şi bibliografie de Lidia Rauş/. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1966. 360 f. multigr.

Teze de doctorat: lucrări susținute în țară de autori români şi străini şi lucrări susținute în străinătate de autori români, /1948-1991/. Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de informare şi documentare/bibliografic. /Vol.1-6/. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, /1973-1996/. /Vol.1/: 1948-1970. Red. resp. Silvia Măruță. 1973. XIII, 629 p.; /Vol.2/: 1971-1973. Red. resp. Silvia Măruță. 1975. XI, 509 p.; /Vol.3/: 1974-1976. Red. resp. Silvia Măruță. 1979. XVI, 455 p.; /Vol.4/: 1977-1979. Red. resp. Silvia Măruță. 1982. XIV, 474 p.; /Vol.5/: 1980-1983. Red. Adina Draica, Silvia Măruță. 1991. X, 493p.; /Vol.6 /: 1984-1987; 1988-1991. Red. Maria Aurora Sincofschi. 1996. XVII, 730 p.

Repertoriul periodicelor din principalele biblioteci din Bucureşti. Seria: Matematică, Mecanică, Astronomie,

Informatică. /Lucrarea întocmită în cadrul Bibliotecii Centrale Universitare din Bucureşti. Biblioteca Facultăţii de Matematică-Mecanică/. /Vol. 1-2/. Bucureşti: Intrepr. Poligrafică Galaţi; Biblioteca Centrală Universitară, 1978-1991.

Vol.1. Resp.: Vlad Boicescu, Elisabeta Popescu şi Anca Trandaş. Bucureşti: Întrepr. Poligrafică Galaţi, 1978. 420 p.

/Vol.2/: (1977-1984). Resp.: Octavia Strîmbei şi Constantin Em. Bucescu. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1991. XII, 325 p.

Repertoriul periodicelor din principalele biblioteci din Bucureşti. Seria: Geologie, Geofizică, Geografie, Cartografie-Geodezie. /Lucrare elaborată în cadrul Bibliotecii Centrale Universitare din Bucureşti. Biblioteca Facultăţii de Geologie şi Geografie/. Red. resp.: Elena Popescu şi Viorica Neacşa. Cuvânt înainte de prof. dr. doc. Graţian Cioflică. Bucureşti: Întrepr. Poligrafică Galaţi, 1979. 528 p.

BIBLIOTECA

1. În 1941, când a scris *Biblioteca din Babel*, J.L. Borges oferea o alegorie sumbră: biblioteca sa cuprindea toate cărțile ce au fost scrise, cărțile care vor fi scrise sau cele care ar putea să fie scrise, dar cheia descifrării lor era definitiv pierdută. În „Biblioteca multiformă", „nimeni nu speră să descopere nimic". Borges strecura totuşi o speranță, aceea că „Biblioteca e nelimitată şi periodică". El avea viziunea destinului indescifrabil al bibliotecii, care se schimbă neîncetat şi care conține capacitatea supraviețuirii.

Piramidă concepută să se sustragă timpului nivelator, biblioteca devine astăzi, prin tehnologii sofisticate, un simbol al infinitului, o virtualitate prin care cititorii intră într-o relație periodică cu imaginea cărții, care continuă să se scrie fără a se fi încheiat vreodată, şi a receptării care reverberează din trecut spre viitor.

Marginalizată sau reinventată, biblioteca rămâne un „loc de observație şi de luptă a lumii moderne" (T. Vianu), străbătută de frământările societății în care funcționează.

Conceptele care o definesc sunt orientate în primul rând spre o diversitate de discipline şi suporturi. Evoluția socială şi tehnologică apropie biblioteca de realizarea unui proiect focalizat pe anumite elemente constitutive: spațiul de lectură, colecțiile de resurse documentare, fluxurile de informații, numărul variabil de bibliotecari şi cititori. Sunt elemente care-i determină funcțiile mereu îmbogățite, dinamica lor, impactul asupra societății.

Rolul fundamental al bibliotecii s-a statornicit astăzi în acela de interfață între oferta documentară şi nevoile publicului cititor, completându-se cu un rol instructiv şi altul formativ. Puterea bibliotecii nu mai este una totală, imperativă, ținând de supremația cărții, ci devine una partajată, căutătoare de sprijin în universul tehnologic. Şi denumirile de astăzi ale bibliotecii

arată tendința de lărgire a sferei ei de influență, de găsire a unui nou statut: biblioteca electronică, hibridă, digitală.

Aflată însă în pragul unor permanente provocări, biblioteca este nevoită să aleagă între a rămâne la statutul de muzeu sau a înfrunta un prezent imprevizibil. Va supraviețui doar acea construcție intelectuală care îşi va esențializa colecțiile, îşi va păstra un public fidel şi va oferi informația condensată în instrumente foarte bine organizate, sub semnul unei analize totdeauna critice.

Într-o perspectivă inversă celei închipuite de Borges, biblioteca nu mai este, pentru unii teoreticieni, „un stoc de ştiințe”, ci „un buchet activ de chei de acces la ştiințe” (60).

Dincolo de aspectele ei tehnice, extrem de ordonate şi de multifuncționale, biblioteca este o stare de grație, infinită. Pentru cel care a trăit o viață în miezul ei, biblioteca devine iluzia perpetuă a libertății, desfăcută în mişcarea învolburată a ideilor, în dorința nemărturisită de a atinge împlinirea, în freamătul sufletului înnobilat de căutare, de degustare a tuturor promisiunilor. Cel care s-a contopit cu biblioteca şi a încercat, din interior, să-i modeleze un nesfârşit program umanist reprezintă simbolul eternului cititor, al neobositului cercetător, al posibilului creator. Odată învăluit în mirajul stării de veghe, la poarta unui templu nepieritor, cel nedespărțit de bibliotecă devine păstrătorul unui blazon unic, cunoscător rafinat al acelor taine sublimate într-o mereu reînnoită vibrare.

Metamorfoza ei continuă s-a reflectat atât în arhitectura exterioară, devenită atât de fastuoasă, dar şi funcțională, cât şi în cea interioară, lărgită dincolo de ziduri, de bariere altădată de neînchipuit, care-i dau legitimitatea unui univers planetar.

Primind treptat beneficiile şi neajunsurile contactului cu informația, devenind chiar păstrătoarea ei, biblioteca este în prezent copleşită de noua responsabilitate, de presiunea unei societăți a cunoaşterii, a comunicării şi, cel mai mult, a informației.

2. „*Am primit numirea de director al Bibliotecii Naționale la sfârşitul anului 1955. Mi-am luat funcția în primire, am*

întrebat despre numărul volumelor, mi s-a spus că erau în jurul a un milion. În realitate, am constatat că erau nouă sute de mii…

Atunci am început să înțeleg strania ironie a faptelor. Eu mi-am imaginat întotdeauna Paradisul sub forma unei biblioteci. Alte persoane consideră că ar fi o grădină, alții şi-l pot închipui ca un palat; eu l-am imaginat întotdeauna ca o bibliotecă; şi aici mă aflam eu. Eram, într-un fel, centrul celor nouă sute de mii de cărți în numeroase limbi şi în acelaşi timp mi-am dat seama că abia puteam să descifrez copertele şi structura cărților."

J.L. Borges. *Cărțile şi noaptea*, p. 11 (48)

„*Sunt puneri la un loc de cărți în care trebuie să te uiți pe gaura cheii ca să vezi ce se petrece. Bănui îndărătul pereților un mic atelier unde se lucrează în ascuns şi cu migală la cine ştie ce isprăvi ale minții. Meşterul îşi petrece acolo cea mai mare parte din viață, ieşind numai la ceasuri regulate, cum ieşea Kant, încețoşat de puzderia lucrului în păr şi în sprâncene. Cărțile sunt nişte înaintaşi păstrați în această alcătuire, care te împresoară, te învață meşteşugul şi te înlesnesc să mergi mai departe. Ele te privesc din rafturi şi aşteaptă, când eşti om de cercetare şi de condei, să urci şi tu alături, în chip de alte cărți asemenea lor şi înmulțindu-le. Este o adunare de nemuritori printre care îți faci veacul şi aştepți să intri şi tu. Sunt bibliotecile fiecăruia dintre noi, locuri de cufundare în lume şi în sine, la o parte de toți ochii. Omul nu mai poate trăi decât avându-şi tot trecutul lângă el. Foile acestea l-au prins pentru totdeauna în chilioarele negre ale literelor şi ni-l pot pune oricând la îndemână*. /…/

Dar de nicăieri nu pleci mai pătruns de adevărul că biblioteca este un loc de lucru, în care se făuresc în tăcere lozincile răsunătoare ale viitorului, decât din bibliotecile cele mari ale tuturor. Sute de oameni citesc în acelaşi timp la mese. Maldăre de cărți stau înaintea lor. Mulțimea dimprejur nu-i turbură. Ai zice că o caută. Cercetătorii sunt puțin ca bunii vorbitori, care nu pot trăi fără o adunare de semeni. Le trebuie

întâi cartea, nu numai pentru lămuririle ei, ci tot atât pentru imbold şi tovărăşie. Unii se mulțumesc toată viața numai cu aceasta şi nu scriu ei înşişi nimic, pentru că timpul de scris ar fi furat timpului de citit. Sunt ca acei călători din basme, ispitiți de farmecul drumului, care se înfundă tot mai mult într-o țară, fără să-şi mai dea seama că tocmai de aceea nu se mai pot întoarce niciodată îndărăt, ca să povestească cele văzute şi să le folosească în vreun fel acasă. Sunt oameni care nu pot citi la ei în odaie şi se duc pentru aceasta, ca un lucru de la sine înțeles, la bibliotecă."

Emanoil Bucuța. *Biblioteca*, p. 471, 473 (55)

„*Biblioteca este un labirint mare, semn al labirintului lumii.*" (p. 158)

„*Era deci locul unui îndelungat şi secular murmur, al unui dialog de nedesluşit între pergament şi pergament, era luciu viu, un receptacul de puteri de nestăpânit de o minte omenească, tezaur de taine emanate de atâtea minți, sau supraviețuind morții celor care le făcuseră, sau mijlociseră apariția."* (p. 286-287)

Umberto Eco. *Numele trandafirului* (114)

„*Or biblioteca nu rezumă. Păstrează. Relicvele ei au dimensiuni şi culoare. Silabele titlurilor cuprind, dincolo de înțelesul lor, mirajul tremurat al acestor bucurii, pe care le chemi emoții de cetitor, dar pe care le simți – în registrul sensibilității tale – apropiate de pasiunea cărnii şi a glasului. Sunt în acest dulap cărți ce se identifică cu zile. Au fost ceasuri trăite în ținutul abstract al literei de tipar, într-o lume impermeabilă, izolată dincolo de faptul zilei, singură cu sine, clădită de meridianul visului şi al gândului*."

Mihail Sebastian. *Semne pe un dulap cu cărți,* p.24 (289)

„Ca şi universitățile, bibliotecile au menirea de a stârni şi întreține interesul pentru problemele cugetării, contribuind astfel la progresul omenirii. În biblioteci se păstrează neîntrerupt firul ce l-a depănat mintea omenească din vremurile cele mai îndepărtate, consemnând pas cu pas progresele succesive, care ne-au adus la gradul de cultură, de care ne bucurăm azi."

Al. Tzigara Samurcaş. *Fundațiunea Universitară Carol I. 1891-1931*, p. VII-VIII (326)

3. Biblioteca Centrală Universitară „Carol I" din Bucureşti

Cea mai veche ctitorie regală de cultură a fost întemeiată la 3 mai 1891 din inițiativa şi prin contribuția financiară exclusivă a regelui Carol I. A fost inaugurată la 14 martie 1895 sub denumirea de Fundația Universitară Carol I. „O adevărată instituție de educație" (C. Rădulescu-Motru), Fundația a fost construită după planurile arhitectului francez Paul Gottereau, acelaşi arhitect care va realiza şi extinderea din 1914. La 1 ianuarie 1899 este numit director al Fundației (până în 1914 cu titulatura de bibliotecar) profesorul Al. Tzigara-Samurcaş, care va rămâne în fruntea instituției până la pensionarea sa (la 7 decembrie 1946). El este şi autorul unei lucrări monumentale despre Fundație – *Fundația Universitară Carol I. 1891-1931* - pe care o consideră „nu numai una din podoabele arhitectonice ale Capitalei, dar, prin desăvârşita ei organizare, înfățişează şi un model de la care mulți s-au inspirat şi un izvor de cultură de care s-au folosit atâtea generații de studenți." (p. IX)

La 9 mai 1914 se inaugurează de către Carol I, cu câteva luni înainte de moarte, palatul transformat şi lărgit al Fundației, un edificiu care va întruchipa de-a lungul timpului un simbol al educației, al culturii, al libertății.

Începe totodată o intensă activitate ştiințifică şi culturală în Aula Fundației care devine, mai ales între cele două războaie

mondiale, centrul spiritual al Capitalei. Aici vor răsuna vocile cele mai autorizate ale timpului: N. Iorga, S. Mehedinți, Al. Tzigara-Samurcaş, Nae Ionescu, Alice Voinescu, Petru Comarnescu, M. Sadoveanu, T. Vianu, D. Gusti, Dan Botta, M. Eliade, Ionel Jianu, M. Sebastian etc.

Pe un parcurs de peste 50 de ani, Fundația a avut o activitate de pionerat, începând cu introducerea Buletinului de lectură (1895), continuând cu instituirea de premii şi burse, cu editarea de lucrări, introducerea pentru prima oară în România a Clasificării Zecimale Universale (1913). Emulația intelectuală era susținută de bibliotecarii Fundației - Al. Tzigara-Samurcaş, Gh. Lazăr, N. Catargi, Al. Mândru, Ciuchi, Ion Al.-George, Mircea Florian - „oameni de mare cultură, poligloți şi pasionați bibliografi", cum îi denumea Victoria Curcăneanu, alt om de marcă al Fundației, dar şi al Bibliotecii Centrale Universitare. Contribuiau, de asemenea, bursierii, cei care rămâneau şi după terminarea studiilor în legătură cu evenimentele importante de la Fundație, participând la ele şi vorbind despre binefacerile Fundației, dar şi profesorii, care vedeau în această "cetate a gândului" o forță călăuzitoare.

La 12 iulie 1948, Fundația Universitară Carol I a fost desființată şi a luat ființă Biblioteca Centrală a Universității din Bucureşti, patrimoniul Fundației trecând în proprietatea statului. În următorii 40 de ani activitatea bibliotecii s-a organizat în funcție de necesitățile învățământului, în structura BCU fiind incluse bibliotecile de facultăți din Universitatea Bucureşti. Biblioteca a devenit Centru național de dotare cu publicații româneşti a lectoratelor de limbă, literatură şi civilizația poporului român în străinătate (1963), Unitate de îndrumare şi asistență metodologică pentru bibliotecile de învățământ superior din Bucureşti, Braşov, Constanța, Craiova, Piteşti, Ploieşti; a dezvoltat un puternic sector de informare şi cercetare în domeniul bibliografiei şi informării documentare. Între 1982 şi 1989 BCU a inițiat şi găzduit lunar, în Aula sa, „Ateneele cărții", cel mai cunoscut ciclu de manifestări ştiințifice din perimetrul universitar.

În decembrie 1989, Biblioteca Centrală Universitară a fost mistuită de un incendiu devastator, care anunța, în acelaşi

timp, sfârşitul unui regim totalitar. Au pierit în flăcări peste 500.000 de volume, manuscrise semnate de Eminescu, Blaga, Caragiale, Creangă, Eliade, incunabule şi alte opere preţioase.

Datorită unei mobilizări naţionale şi internaţionale biblioteca a început să renască din propria cenuşă. S-au primit ajutoare substanţiale, în bani, echipamente şi publicaţii din partea Olandei, Marii Britanii, Germaniei, Franţei, Elveţiei, Italiei etc. Peste câţiva ani BCU ajunge prima mare bibliotecă integral informatizată. După ce timp de 11 ani a funcţionat în localuri improprii, la 20 noiembrie 2001, se deschide noua clădire a Bibliotecii, Corpul Boema, pe terenul cerut de N. Iorga pentru extinderea Fundaţiei în 1929.

În 2006, în Anul Carol I, prin HG nr.445 din 5 aprilie, BCU capătă numele întemeietorului ei devenind Biblioteca Centrală Universitară „Carol I".

La 22 mai 2006, în prezenţa Majestăţilor Lor Regele Mihai şi Regina Ana s-a dezvelit a placă comemorativă dedicată noii denumiri, cu efigia în bronz a regelui Carol I, realizată de sculptorul Eugen Ilina. În aceeaşi zi s-au reluat Conferinţele Fundaţiei sub genericul „Carol I şi civilizaţia românească".

În 25 iunie 2007 un alt eveniment întregeşte noua imagine a bibliotecii: redeschiderea Aulei în prezenţa Majestăţilor Lor Regele Mihai şi Regina Ana, a reprezentanţilor Preşedinţiei, Guvernului, Ministerului Educaţiei şi Cercetării şi a unui numeros public. După 17 ani de restaurări, reamenajări şi modernizări, celebra Aulă şi-a recăpătat strălucirea de altădată. Alături de aceasta, revine în atenţia cititorilor Sala Profesorilor, spaţiu emblematic pentru desăvârşirea cercetării, pentru aprofundarea temelor fundamentale având ca suport de elecţie publicaţii în limbi străine. Existenţa celor douăsprezece săli de studiu, cu 445 de locuri, înzestrate cu cele mai noi apariţii editoriale aflate în acces direct, reprezintă pentru studenţi principalul loc de organizare a muncii intelectuale, de deschidere a căilor spre cercetare, de cunoaştere a surselor absolut necesare instruirii. Ultimele patru săli, inaugurate în 2008, sunt săli specializate în biblioteconomie şi ştiinţele informării, multimedia, microformate, găzduind Centrul de

Documentare Europeană şi Centrul de Informare Publică al Băncii Mondiale.

Biblioteca este astăzi o structură intelectuală complexă, indestructibil legată de programul universitar, având ca principală responsabilitate organizarea studiului şi a cercetării. Păstrătoare a memoriei universale, mediatoare între cererea şi oferta de informații, integrând toate inovațiile tehnologiei, biblioteca poate să se reconstruiască prin acceptarea ca o necesitate a creativității şi spiritului critic.

Sunt , totuşi, câteva întrebări la care trebuie să medităm şi să găsim răspunsuri: cum se poate ca în plină dezvoltare a societății informației, focalizată pe tehnologii avansate, să se instaleze aculturalizarea, disoluția valorilor? Oare educația pentru informație s-a disociat de educația pentru cultură? Cum poate contribui biblioteca la restabilirea ordinii morale, la recâştigarea încrederii în bunurile culturale? Biblioteca este prin structura ei păstrătoarea valorilor ştiințifice şi culturale şi are misiunea să impună aceste valori, să-i determine pe tineri să se raporteze la ele.

Drumul reconstrucției noastre spirituale presupune cultură generală, aceea cultură despre care Tudor Vianu spunea că este „o instrucție mai mult sau mai puțin completă, în legătură cu aspirațiile noastre către valorile intelectuale”, dar şi cultură profesională sau cultură a informației.

Importantant este să recunoaştem autoritatea valorii, să o susținem astfel încât să devină un reper permanent al vieții noastre.

4. 2; 6; 14; 19; 20; 35; 36; 46; 51; 53; 55; 56; 57; 96; 108; 109; 110; 112; 114; 122; 144; 153; 160; 187; 190; 208; 251; 262; 269, p.70-75; 270, p. 11-57, 213-244; 272, p.115-132, 297-309; 286; 302; 304, p.135-143; 305; 306; 308, p.183-192; 317; 324; 325; 326; 327.

BIBLIOTECARUL

1. În tandem cu biblioteca pe care a însoțit-o în istoria şi dezvoltarea sa, bibliotecarul realizează o paradigmă a cunoaşterii. Considerat un „gardian al memoriei lumii" (M. Albaric) el deține cheia pătrunderii în tainele ştiințelor şi are capacitatea să comunice eficient cu publicul său. Prin locul privilegiat şi emblematic pe care l-a obținut, bibliotecarul devine un receptacul al tuturor schimbărilor din mediul său, mai apropiat sau mai îndepărtat. Primeşte şi reflectă ca într-o oglindă societatea în întregul său. Poate de aici o anumită fixitate sau, dimpotrivă, o încărcare cu foarte multe competențe insuficient clarificate. „Noi suntem, în acelaşi timp, - spunea M. Albaric – paznici şi apărători, ghizi şi inițiatori".

În 1751, *Enciclopedia* lui Diderot şi d'Alembert îi atribuia bibliotecarului sarcina de a păzi, a îngriji, a organiza şi a creşte numărul de cărți dintr-o bibliotecă. Erau atributele unei profesii care căpăta prestanță prin singularitate şi printr-o profundă cultură umanistă. De la înființarea bibliotecilor şi încă multe secole, erudiții, oamenii de litere au fost nu numai „păzitorii cunoaşterii", ci şi teoreticienii şi creatorii de opere care au conferit onoare profesiunii lor.

Bibliotecarii au fost întotdeauna intermediarii cunoaşterii, acel „filtru pus între om şi torentul de cărți", cum spunea Ortega y Gasset şi, prin ei, biblioteca a devenit cea mai responsabilă instituție de instruire şi formare.

În societatea de azi, bazată pe creşterea amețitoare a informațiilor, pe schimbări fundamentale în economie şi tehnologie, bibliotecarii au căpătat, alături de bibliografi, documentarişti, redactori, librari, editori etc. statutul de profesionişti ai informării.

Profesionistul informării este cel care cunoaşte modul în care se poate ajunge la informația solicitată, cel care poate face prelucrarea documentară a textelor şi cel care posedă, în

acelaşi timp, toată informația despre instrumentele necesare unui răspuns imediat sau mai complex.

În această situație în care fiecare participant vrea să-şi valorifice informația, să ajungă competitiv şi să fie ales pentru serviciile oferite, bibliotecarul are nevoie să iasă din anonimatul meseriei sale, devenind factorul activ, necesar pentru dezvoltarea culturii.

Oricând şi oriunde el trebuie să se reinventeze, să-şi şlefuiască prestația, să şi-o individualizeze şi să-şi atragă un public care să-i recunoască meritele.

Pregătirea, inteligența, dinamismul, folosirea cu tact a argumentării critice de către bibliotecar pot constitui punți de legătură către cel care apelează la serviciile sale pentru o rezolvare rapidă şi eficientă a problemelor legate de studiu şi de cercetare.

În ultimul timp, biblioteca este considerată un spațiu predominant tehnologic, iar bibliotecarii, scrie I. Stoica (307) „sunt cei care au avut întotdeauna o vocație tehnologică".(p. 161-162). Oare este de ajuns ? Dacă le lăsăm doar libertatea de a apăsa pe butoane, meseria de bibliotecar, cu multe valențe, este în pericol să fie înghițită de alte profesii, în cele din urmă să dispară. Care este rostul lor, se întreabă şi Peter Brophy (187). „Ca bibliotecari - scrie el -, noi suntem obligați să ne întrebăm dacă trebuie să împingem imperativul tehnologic către concluzia lui logică, năzuind să devenim stăpânii ciberspațiului, sau dacă menținerea colecțiilor ne va asigura un rol permanent de custozi ai câmpurilor bibliografice. Poate mai probabil este rolul, încă insuficient de bine definit, de mediator combinând puterea tehnologiei cu moştenirea durabilă a înregistrărilor fizice ale înțelepciunii şi cunoaşterii." (p.6).

În interacțiunea cu cititorul, bibliotecarul se impune prin creativitate, printr-un demers intelectual care să-i atribuie în societate o poziție egală cu cea a cercetătorului sau a profesorului, fiecare fiind parte a unui proces complex şi definitoriu pentru formarea specialiştilor.

Nevoia de prețuire şi recunoaştere reprezintă cea mai firească dorință a bibliotecarului de elită. El nu mai este savantul de altădată, dar nu mai este nici profesor, redactor sau

bibliograf, deşi este păstrătorul unor cunoştinţe şi abilităţi multiple. Din postura de simplu tehnician sau dispecer de informaţii, bibliotecarul se înstrăinează adesea de mediul şi munca sa - transformarea unei profesii poate aduce „destrămare” sau „culpabilizare” - şi nici nu bănuim cât de grav poate afecta în timp acest lucru societatea.

Nici profesorul, simplu titular de curs sau conducător de licenţă, masterat etc. nu are totdeauna încredere deplină în eficienţa bibliotecarului. „Ascultaţi sfaturile sale – îl îndrumă Eco (117) pe student –, dar apoi căutaţi încă alte lucruri pe socoteala voastră. Bibliotecarul nu este un expert universal şi, în plus, nu ştie ce ţinută specifică vreţi voi să daţi cercetării voastre. Poate judecă fundamental o operă care vouă vă va folosi foarte puţin şi nu apreciază alta care vouă vă va fi foarte utilă. Şi asta fiindcă nu există o ierarhie prefixată de opere utile şi importante.“ (p. 67).

Bibliotecarul oferă, în general, surse, de la cele mai generale la cele specializate, puncte de plecare care conduc la stabilirea primelor ierarhii.

2. *„Mai este cineva care disociază cartea de cuprinsul ei: acesta e bibliologul, bibliograful, specialist folositor care se ocupă cu tehnica păstrării, aşezării şi găsirii cărţilor în dulapuri şi întocmeşte liste de cărţile apărute, încercând şi oarecari descripţii tehnice spre a caracteriza ediţiile. Prin natura lucrurilor, bibliologul nu vede în cărţi decât titlul şi cotoarele, ştiinţa lui e o «cotorologie». Pentru el cărţile sunt ca nişte cadavre într-o sală de morgă, simple numere de ordine şi goale date statistice. Orice om care are de a face cu cărţile trebuie să fie până la un punct bibliograf, însă bibliograful pur ajunge la această perversitate de a dispreţui total miezul. El e ca blănarul care mângâie iepurele nu din dragoste, ci ca să vadă cât e de moale blana şi pentru care carnea nu are nici o valoare. Sau e ca [şi] copilul care fură mielului tăiat arşicele. Bibliografii pun mâna pe cărţi spre a le copia titlurile pe fişe şi le resping îndată ce şi-au satisfăcut nevinovata lor patimă.*

Bibliograful este complet dezinteresat de ceea ce vorbeşte asupra conţinutului unei cărţi. Poţi tu spune cele mai strălucite lucruri despre «Novelas ejemplares» de Cervantes, el se uită la aparatul critic şi dacă ai făcut o greşeală în citarea ediţiei rămâne dezgustat. Din categoria aceasta fac parte oamenii de litere cu scrupule ştiinţifice, pentru care într-o carte totul e bibliografia, a cărei sărăcie atrage după sine discreditul întregei lucrări.”

G. Călinescu. *Prietenele noastre cărţile*, p. 38-39 (72)

„Planeta Tlön este marele oraş Buenos Aires sau chiar Parisul, Londra, Petersburgul, sau un oraş oarecare din lumea secolului XX. Metafizicienii săi senzitivi sunt artiştii moderni, bibliotecarii disperaţi şi fericiţi din Babel. Ei nu mai pot scrie. Toate combinaţiile scrierii au fost epuizate; toate cărţile ce se puteau scrie au fost scrise, traduse, compilate, parodiate în toate limbile posibile. Cel care ar dori să scrie o carte nouă , ar trebui să aibă o forţă de imaginaţie atât de mare încât să-l facă să uite de existenţa Bibliotecii; dar Borges n-are imaginaţie. Şi, pe de altă parte, el nu mai poate înţelege nici cărţile cărora le ia apărarea; nu mai ştie să le citească; le confundă literele; le-a pierdut cheia, frunzăreşte cataloage false. Nu-i mai rămâne decât o soluţie să facă rezumate sau recensăminte, bine documentate, şi de mare erudiţie, vreunei cărţi uitate poate pe o etajeră prăfuită a Bibliotecii. În aşteptarea şansei de a pune mâna pe minunatele originale pierdute, încearcă să le reconstituie, elaborează «pastişe» imaginare...Şi astfel, în loc să-şi scrie propriile-i cărţi, el şi le recenzează; cu speranţa vagă că undeva ele există.”

Pietro Citati. *Imperfectul bibliotecar,* p. 134 (86)

„Sandeau, care trăia în cărţi, nu citea aproape deloc cărţi. Omul acesta era interesat numai să simtă. Există în studiul ştiinţelor un fond de orgoliu şi de îndrăzneală amară pe

care sufletul lui paşnic şi dulce nu l-a cunoscut nicicând. Nimeni nu l-a văzut frunzărind vreo carte veche. El lăsa în pacea lor aceste cuiburi de praf, din care, deîndată ce le deschizi, ies, ca nişte molii, îndoiala şi neliniştea. Nu-i voi ofensa memoria dacă voi spune că fiind bibliotecar la biblioteca Mazarin, nu şi-a cunoscut bine niciodată propria sa bibliotecă. Cine i-ar putea face un reproş din aceasta? Avea în cap prea multe cărţi frumoase pentru a se preocupa de cele care umpleau sala în care stătea alături de Philarète Chasles.

În legătură cu aceasta se povesteşte că un savant care lucra la biblioteca Mazarin citea în fiecare zi «Biblioteca părintelui Lelong». Şi-ar fi luat singur această carte, dacă i s-ar fi permis acest lucru; căci îi ştia bine locul. Numai ca să se conformeze regulamentului, o cerea bibliotecarului. Într-o bună zi, nenorocirea vru ca bibliotecarul să fie Jules Sandeau. La cererea care i-a fost adresată, Sandeau a răspuns:

– Biblioteca părintelui Lelong nu e aici, domnule. Aici e biblioteca Mazarin.

– E în spatele dumitale, strigă celălalt, întinzând braţul spre enormul «in-folio» pe care era grăbit să-l deschidă.

– În spatele meu e Luvrul, domnule, replică Sandeau cu blândeţe."

Anatole France. *Primirea domnului Léon Say la Academia franceză*, p.37-38 (137)

„...*lucrul important a fost că le-a spus povestea cu bibliotecara care, de una singură, a văzut similitudinea dintre revolta de pe Misercordia şi greva de pe Tellekers. Ştia că nimeni de la Amiralitate nu o va asculta decât dacă va veni cu toate informaţiile în bloc. Astfel încât a săpat prin vechile înregistrări şi le-a găsit într-o stare deplorabilă...informaţiile originale fuseseră stocate pe sticlă, dar asta fusese cu patruzeci şi două de secole în urmă şi nimeni nu reîmprospătase datele. Nici una dintre sursele secundare nu prezenta planurile de bătălie şi cursul vaselor./.../*

- Dar în versiunea lui Rinjy, eu deja văzusem utilitatea ei în legătură cu greva de pe Tellekers. A spus că bibliotecara a

trimis-o Amiralității şi de-abia atunci au văzut ei că era posibilă o victorie fără vărsare de sânge.

- Bibliotecara care a salvat Imperiul. /.../

- Însă nu asta a fost intenția mea. Amiralitatea mi-a cerut informația...singurul lucru extraordinar pe care-l realizasem era că încheiasem deja două săptămâni de restaurare a documentației.../.../. A fost o simplă coincidență că le-am dat exact ceea ce doreau, doar cu cinci minute înainte ca ei să ceară. Însă acum este o poveste eroică în comunitatea bibliotecarilor.

- /.../Ştiu că teoriile mele despre formarea comunităților sunt adevărate. Că vigoarea unei comunități depinde de credința membrilor ei, iar credința poate fi creată şi întărită prin diseminarea legendelor. /.../

- Povestirile care ajută la formarea comunităților par mai importante pentru viața oamenilor. Din cauză că a putut spune povestea asta, Rinjy s-a simțit mândră că este bibliotecară. Asta a dus la creşterea devotamentului pentru comunitate şi a dat comunității mai multă putere, prin ea."

Orson Scott Card*. Originistul*, p.396-397 (288)

3. Demersul necesar al bibliotecarului

Ce resorturi îl împing pe un student să vină la bibliotecă? Şi ce resorturi îl împiedică să o facă ? Ce sentimente încearcă un cercetător care nu îşi găseşte lucrările de care are nevoie în bibliotecă? Şi cum poate el să fie sigur că un bibliotecar îi înțelege căutările şi ştie cum să-l ajute să ajungă la cele mai bune documente?

În acelaşi timp, dilemele bibliotecarului nu sunt mai puține. Are el capacitatea de a găsi şi formula cele mai bune răspunsuri? Nu cumva îl bombardează pe cititor cu prea multă informație insuficient prelucrată sau receptată critic? O singură fisură, o nemulțumire, o neînțelegere, dintr-o parte sau alta şi încrederea este definitiv pierdută. Şi totuşi, în biblioteca aleasă

de cititor să-şi desăvârşească studiul, bibliotecarul este cel mai preţios factor de echilibru: el caută, alege, sfătuieşte, oferă, formează, creează simbioza cu locul care poartă însemnele unei idealităţi râvnite.

Bibliotecarul poate îmblânzi haosul informaţional, poate direcţiona căutarea şi poate să susţină dialogul profesional. Prin ce mecanism se înfăptuieşte acest lucru, cum poate bibliotecarul să se transpună dintr-o situaţie de informare în alta?

În Biblioteca Centrală Universitară „Carol I" există o lungă experienţă a comunicării între bibliotecarul care lucrează într-un serviciu bibliografic sau de referinţe şi cititor. Contribuţia cea mai importantă revine mediului în care acesta îşi desfăşoară activitatea. Prin terminarea unei facultăţi, în general de profil, bibliotecarul intră în posesia unor cunoştinţe diverse. Facultatea îl ajută să gândească, îi oferă perspectiva, dar perfecţionarea permanentă se face cel mai mult pe cont propriu, chiar dacă are loc periodic şi într-un cadru organizat. Exercitarea profesiunii în bibliotecă cere urmărirea ideilor în domeniul de specialitate, împrospătarea cunoştinţelor, actualizarea tehnicilor de lucru, soluţionarea unor situaţii cât mai diferite şi, mai ales, formarea unui cod intelectual de lucru. Expertiza în exegeza bibliografică a presupus cu fiecare nouă lucrare sau solicitare o cunoaştere aprofundată a surselor documentare, un anumit traseu de investigare, descrierea unei autoevaluări în diferite momente pentru circumscrierea cât mai exactă a gradului de adecvare la o cercetare bibliografică sau documentară.

Departe de a se considera un cititor ratat, bibliotecarul intră în permanenţă în contact cu textele, îşi creează un univers ştiinţific la zi. Cercetările pe teme mai largi sau mai restrânse pot naşte probleme dificile. Ele capătă o rezolvare mai rapidă dacă corespund interesului ştiinţific al bibliotecarului. În acest caz rezultatele pot fi surprinzătoare şi se poate realiza o colaborare de durată cu receptorul. Capcane sunt la tot pasul: anumite informaţii sunt abandonate ca fiind nerelevante, altele sunt pierdute prin imposibilitatea de a fi cercetate cărţile care le

conțin, sunt ignorate unele conexiuni posibile cu alte teme, se realizează adnotări sau rezumate prea generale.

O bună cercetare presupune dorința de a căuta cât mai multe căi de rezolvare, chiar dacă primele rezultate nu sunt mulțumitoare, acceptarea unor puncte de vedere noi, colaborarea fără parti-pris, discutarea în amănunt a planului de lucru şi refacerea lui ca urmare a descoperirii unor noi date. Totul cu răbdare, perseverență, urmărind scopul final.

Pentru stabilirea unei relații corecte, bibliotecarul are nevoie de specializarea care se realizează după câțiva ani de muncă în bibliotecă, de îndepărtarea rutinei, a saturației informaționale, a aroganței care poate interveni în fața timidității sau inadecvării față de tema aleasă de solicitator. Cât de coerent este produsul obținut de bibliotecar urmează să fie validat de către cel care a avut nevoie de ajutorul său.

4. 1; 10; 36; 56; 57; 60; 86; 98; 117; 132; 165; 177; 187, p.6-13; 189; 217; 270; 272, p.24-36, 365-375, 376-387; 282; 288; 315.

CARTEA

1. Cartea este indispensabilă doar acelora care au descoperit în ea un sprijin de necontestat, atât de necesar pentru construcția spirituală a propriului eu. Este prietenul cel mai fidel.

Unii dintre noi ne construim o identitate în mod fundamental prin carte. Pentru alții cartea este un accesoriu, o copertă pe un raft de bibliotecă, goală de conținut, chiar dacă literele încrustate pe cotor sunt aurite.

Suntem împliniți prin cărțile citite, prin asimilarea profunzimii lor, prin reținerea, cât mai puțin fragmentară, a esenței lor.

Vorbim de carte ca un simbol al comportamentului nostru intelectual. Unul măsurat, viu, profund, solidar. Cartea se interpune permanent între autor şi cititorul său. Ca şi biblioteca, este un mediator etern.

Avatarurile cărții au fost spectaculoase şi uneori înfricoşătoare. Adesea a fost arsă, distrusă, furată, ascunsă, interzisă, străpunsă de ura cea mai acerbă, pentru că ea a reuşit să reprezinte oglinda lumii, istoria în desfăşurare a civilizațiilor, fețele adevărate ale realității. Un simbol magic într-o legendă restituită celor îndrăzneți. Cartea este instrumentul fundamental al cunoaşterii, al eliberării inteligenței din toate constrângerile posibile.

Parcursul ei de obiect material, dar şi de „vector al oricărei civilizații" porneşte din timpul primelor manuscrise, într-o desfăşurare lentă, mult timp controlată de Biserică. Un mediu restrâns, al unei elite care lucra în bibliotecile şi scriptoria mănăstirilor.

Înființarea tiparului şi multiplicarea lui au determinat pătrunderea cărții în toate straturile societății, ea devenind un

simbol al libertății, un bun universal şi chiar mai mult, o marfă care se cumpără şi se vinde.

Evoluția ei în era industrială şi tehnologică a condus spre apariția unor produse care nu mai păstrează caracteristicile cărții clasice şi care se împlinesc într-un univers virtual. Acest lucru nu înseamnă dispariția cărții, ci doar o metamorfoză a ei, una din multele posibile. Îmbrăcate în coperți foşnitoare, în piele sau mătase, sau dominând fantomatice, imateriale, cărțile încep să-şi dispute cititorii. O „bătălie a cărților”, imaginată odinioară de Swift, ar echivala în zilele noastre cu o falie intelectuală severă. Gândul refuză un astfel de deznodământ, deşi tot mai multe felii de viață glisează spre suporturi electronice.

Cartea rămâne cea mai fantastică creație a omului, dar având uimitoarea capacitate de a-şi transforma creatorul, modelându-l, formându-l, profesionalizându-l.

Şi cartea se schimbă permanent, astfel încât simbioza cu cel care a creat-o, precum şi cu cel care o citeşte este de fiecare dată una nouă.

Dacă munca alături de carte, cu ea şi prin ea, se face zilnic, adică este deja o profesie, atunci are loc o ridicare a activității din locul cel mai adecvat – biblioteca – la rang de ştiință.

În biblioteca de studiu, vorbim de carte ca instrumentul spiritual cel mai complex şi complet, care însoțeşte travaliul intelectual şi îl conduce cu disciplină, rigoare, creativitate spre erudiție, spre desăvârşire.

2. „*8. Mergi de ia cartea cea deschisă din mâna îngerului care stă pe mare şi pe pământ. /…/*

9. Şi m-am dus la înger şi i-am zis să-mi dea cartea. Şi îmi răspunse: Ia-o şi mănânc-o şi va amărî pântecele tău, dar în gura ta va fi dulce ca mierea.”

Apocalipsa, 10, p. 1382 (34)

„Scotoceam, mai zilele trecute, printre resturile prăfoase, mucegăite, scorojite, rupte, roase de şoareci, ale bibliotecii mele din țară. În zeci de saci de hârtie, grămadă, am descoperit o parte din vechile mele cărți. Nimic nu seamănă mai mult cu soarta noastră, nimic nu este mai analog expusă riscurilor condiției umane decât cartea. Amenințate, vulnerabile, periclitate şi primejdioase, cărțile se prăpădesc adeseori lamentabil, după ce au cunoscut ore de glorioasă, de exaltantă posesiune. A poseda cărți e într-un fel a fi posedat de ele. Sunt un posedat deposedat de două ori de mare parte din cărțile mele. Îmi treceau cele câteva mii de volume prin mână, din a doua mea bibliotecă dijmuită de furi (pe prima o pierdusem în cea mai mare parte, în timpul anilor de puşcărie) şi mă lăsam uluit de mulțimea lecturilor mele. Multe din vechile mele cărți nu-mi mai spuneau nimic, chiar dacă le revedeam nu fără oarecare melancolie, cum îți revezi unele din vechile amoruri defuncte. Înconjurat de aceste cărți, în garajul în care mucezesc împreună cu sutele, cu miile de file scrise de mine odinioară numai pentru ascunzişurile sertarelor, arătam întrucâtva asemenea sfinxului sau dragonului din tablourile vechilor maeştri, monştrii devoratori în jurul cărora se înalță în grămezi sinistre, putrede sau de un alb văros, osemintele nenumăratelor victime."

Nicolae Balotă. *Caietul albastru*, p. 354 (17)

„*…în antichitate concepția despre carte era diferită față de cea de acum. Astăzi noi considerăm că o carte este un instrument pentru a justifica, pentru a apăra, pentru a combate, pentru a expune, pentru a explica o doctrină. În schimb, în antichitate nu exista această idee; cartea era considerată un înlocuitor al cuvântului oral. /…/ Atunci se gândea că o carte trebuia să fie doar un fel de ghid, ceva care să însoțească o învățătură orală*."

J.L. Borges. *Despre o misterioasă scriere cifrată*,
p. 121-122 (48)

„Cartea ne permite să învingem timpul, dar şi spaţiul; în mare parte, ne aflăm în comunicare datorită cărţilor, telefonul implică existenţa cărţii de telefon.

Cartea vine după arhitectură, spunea Hugo, iar superioritatea ei faţă de arhitectură constă în faptul că, asemenea unui stol de păsări, poate fi prezentă peste tot şi deci într-un anumit sens indestructibilă. Astăzi, ne putem face o idee despre o literatură a unui secol ce va să vie şi care ar fi în acelaşi timp arhitectură şi cărţi: aşezări, monumente astfel concepute încât să poată adăposti evenimente memorabile în care limbajul ar apărea sub toate aspectele sale, nu ca sisteme închise, ci în comunicare cu o întreagă reţea de rezonatori imobili sau mobili, în acelaşi timp localizaţi şi difuzaţi, în acelaşi timp susceptibili de a fi distruşi şi permanenţi, resuscitabili.

Partitură a unui eveniment sonor, partitură a unui eveniment în general, noi trebuie să lucrăm la carte, în această metamorfoză la începuturile căreia suntem martori, ca la partitura unei civilizaţii."

M. Butor. *Cartea şi locul*, p. 40-41 (59)

„Eu acum vă întreb: există oare divorţ între carte şi viaţă? Este tot în căderea mea a răspunde: principial nu numai că nu este, dar viaţa şi cartea sunt, în esenţă, unul şi acelaşi lucru. Nu poţi trăi fără a citi. Niciodată nu mi s-a părut mai substanţială banala expresie «cartea vieţii». Da, unii care nu ştiu să scrie şi să citească slove, citesc cartea vieţii, noi intelectualii trăim «viaţa cărţii». Mă surprind de la o vreme făcând astfel de jocuri de cuvinte, dar ele au scopul foarte serios de a disloca nişte raporturi învechite, de a roade coaja de pe anume expresii.

Să ne lămurim ce înseamnă a citi*. În genere se crede că vrea să zică a sta cu capul în faţa slovelor întorcând spatele realităţii. Când cineva şade cufundat în jurnal, la masă, cei de faţă au sentimentul incomod al abstragerii lui din societate. Cu toate acestea cititorul jurnalului se împlântă în plină viaţă zilnică, într-o viaţă care depăşeşte spaţiul odăii lui. Tot astfel*

cine citeşte o carte de istorie, se abstrage doar în acest înțeles că iese din moment şi urmăreşte ceea ce trece de experiența sa personală. Prin urmare, cartea e un mijloc de intensificare a vieții şi un mijloc de obiectivare, de spargere a granițelor experienței individuale şi de asimilare a experienței colective în timp şi spațiu. Poți citi şi oral, fără cărți, ascultând în dreapta şi în stânga, şi d-voastră acum citiți, dar a nu citi deloc, înseamnă a sta într-un turn de fildeş, a refuza contactul cu semenii tăi, vii şi morți, a pretinde că te poți orienta numai în baza propriilor tale înguste investigații. Cartea e ca un atlas al vieții. Cine a pretins vreodată că, privind pe hartă, te rătăceşti? Dimpotrivă, harta îngăduie oricui o mai rapidă situare a locului căutat."

G. Călinescu. *Prietenele noastre cărțile*, p. 33-34 (72)

„*Există suflete livreşti pentru care universul nu e decât cerneală şi hârtie. Cel al cărui trup potolit e animat de un atare suflet îşi petrece viața în fața mesei de lucru, fără să se preocupe de realitățile din care studiază cu obstinație numai reprezentarea grafică. Despre frumusețea femeilor nu ştie decât ceea ce se află scris acolo. Despre muncă, despre suferințe şi despre speranțele oamenilor nu cunoaşte decât ceea ce poate fi cusut în coli şi legat în piele de marochin. E monstruos şi inocent. Nu s-a uitat niciodată pe fereastră. Aşa era amabilul Peignot, care aduna opiniile autorilor ca să facă din ele cărți. Nimic nu l-a tulburat vreodată. El concepea pasiunile ca pe nişte subiecte de monografii interesante şi ştia că popoarele mor într-un anumit număr de pagini in-octavo. Până în clipa morții, a muncit cu aceeaşi ardoare, fără să înțeleagă vreodată ceva. Iată de ce munca nu i-a fost deloc amară. Trebuie să-l invidiem, dacă numai cu asemenea preț putem dobândi liniştea sufletească.*

Să binecuvântăm cărțile, dacă viața se poate scurge în mijlocul lor într-o astfel de lungă şi dulce copilărie! Gustave Doré, care imprima uneori desenelor sale celor mai comice nu ştiu ce sens de fantezie profundă şi de poezie bizară, a dat într-o zi, fără să-şi dea prea bine seama, emblema ironică şi

emoționantă a acestor existențe pe care cultul cărților le consolează de toate realitățile dureroase. El a simbolizat o întreagă gintă de bibliomani şi de bibliografi prin chipul călugărului Nestor, care a scris o cronică în vremuri barbare şi tulburi. Desenul său nu e mai mare decât podul unei palme, dar cine l-a văzut o dată nu-l mai poate uita. Îl găsiți într-o suită de caricaturi pe care le-a publicat cu ocazia războiului Crimeii, sub titlul: «Sfânta Rusie» şi care nu e, trebuie s-o spun, cea mai fericită inspirație a talentului şi patriotismului său.

Trebuie să-l vedeți pe acest Nestor. Se află în chilia sa cu cărțile şi hârtiile sale. Şezând ca un om căruia îi place să stea aşezat, cu capul înfundat în glugă, cu nasul în masă, Nestor scrie. Toată regiunea din jurul său e pradă masacrelor şi incendiilor. Săgețile întunecă cerul. Însăşi mănăstirea lui Nestor e atât de furios asaltată încât bucăți din zid se prăbuşesc din toate părțile. Bunul călugăr scrie. Chilia lui, scăpată prin minune, rămâne agățată de o bucată din zid, ca o colivie la o fereastră. Mai mulți arcaşi se îngrămădesc pe resturile de acoperiş, mergând ca nişte muşte de-a lungul pereților ei cad ca o grindină pe solul împânzit de lăncii şi de spade. Soldații se bat până şi în căminul lui; Nestor scrie. O lovitură teribilă îi răstoarnă călimara; Nestor continuă să scrie. Iată ce înseamnă să trăieşti între terfeloage! Iată ce putere au hârțoagele!

Chiar şi în vremurile noastre, bibliotecile ascund pe unii înțelepți asemănători cu călugărul Nestor. Ei împlinesc în ele munca de migală care le umple viața şi le satisface din plin sufletul; nu lipsesc de la nici o şedință, chiar şi în zilele de tulburări şi de revoluție.

Sunt fericiți. Să nu mai pomenim de ei. Dar eu cunosc pe mai mulți, cu o inteligență foarte diferită. Aceştia caută în cărți tot felul de frumoase secrete cu privire la oameni şi la lucruri. Caută necontenit şi spiritul lor nu se află niciodată în repaos. Dacă aduc pacea spiritelor paşnice, tot cărțile tulbură sufletele neliniştite. Întrucât mă priveşte, cunosc multe suflete neliniştite. Ele se cufundă zadarnic în lecturi excesive. Iată, de exemplu, ce i s-a întâmplat lui don Quijote din cauză că a devorat cele patru volume ale lui Amadis de Gaula şi o duzină de alte frumoase romane. Pentru că a citit nişte basme, el a

crezut în farmece. A crezut că viața e tot atât de frumoasă ca poveştile şi a comis o mie de nebunii pe care nu le-ar fi făcut dacă n-ar fi avut acest spirit al lecturii.

După Littré, o carte este reunirea mai multor pagini manuscrise sau imprimate. Definiția aceasta nu mă satisface. Eu aş defini cartea ca pe o lucrare de vrăjitorie din care ies tot soiul de imagini care tulbură mințile şi modifică sufletele. Aş zice şi mai bine: cartea e un mic aparat fermecat, care ne transportă în mijlocul imaginilor trecutului sau în mijlocul unor umbre suprafireşti. Cei care citesc multe cărți sunt asemeni consumatorilor de haşiş. Trăiesc într-un vis. Otrava subtilă care se strecoară în creierul lor îi face insensibili față de lumea reală şi-i aruncă în prada unor fantasme teribile sau fermecătoare. Cartea e opiul Occidentului. Cartea ne devoră. Va veni o zi în care vom deveni cu toții bibliotecari, şi asta va însemna sfârşitul.

Să iubim cărțile aşa cum îndrăgostita poetului îşi iubea boala. Să le iubim; cărțile ne costă destul de scump. Să le iubim; murim din cauza lor. Da, cărțile ne ucid. Credeți-mă, pe mine care le adoram, pe mine care multă vreme m-am dat lor fără rezerve. Cărțile ne ucid. Avem prea multe cărți şi de prea multe feluri. Oamenii au trăit epoci lungi fără să citească ceva, şi tocmai în acele vremuri au făcut cele mai mari şi mai utile lucruri, căci a fost momentul în care au trecut de la barbarie la civilizație. Deşi nu aveau cărți, oamenilor nu le lipseau cu totul poezia şi morala; ştiau pe dinafară cântece şi mici catehisme. În copilărie, femeile bătrâne le povesteau «Piele de măgar»şi «Motanul încălțat», din care s-au făcut mult mai târziu ediții pentru bibliofili. Primele cărți au fost blocuri de piatră, acoperite de inscripții în stil administrativ şi religios.

E mult de atunci. Câte progrese înspăimântătoare n-am făcut noi de atunci! Cărțile au sporit într-un mod miraculos din veacul al XVI-lea până într-al XVIII-lea. Astăzi producția e de o sută de ori mai mare. Numai la Paris se publică cincizeci de volume pe zi, fără a mai pune la socoteală ziarele. E o orgie monstruoasă. Ne vom pierde, până la urmă mințile. Soarta omului e de a cădea succesiv în excese contrarii. În Evul Mediu, ignoranța năştea spaima. Pe vremea aceea domneau o

serie de boli mintale pe care noi nu le mai cunoaştem. În ziua de azi, grație studiului, ne îndreptăm grăbiți spre paralizia generală. N-ar fi mai înțelept şi mai elegant să păstrăm măsura?

Să fim bibliofili şi să ne citim cărțile; dar să nu le înşfăcăm la grămadă; să fim delicați, să alegem şi, asemeni acelui senior dintr-una din comediile lui Shakespeare, să spunem librarului nostru: «Vreau să fie frumos legate şi să vorbească despre dragoste».”

Anatole France. *Domnului Adrien Hebrard, senator, director al ziarului „Le Temps“*, p. 23-26 (137)

„Lumea e făcută spre a se ajunge la o carte frumoasă ”.

St. Mallarmé. *Asupra evoluției literare*, p. 273 (200)

„Nu te simți niciodată singur printre cărți. Nu există prezențe mai prietenoase, lucruri mai în stare să-ți țină tovărăşie şi nu un ceas ori două de călătorie, ci o întreagă viață. Nu ne pretind în schimb decât să ne facem, la rândul nostru, timp pentru ele. Există încăperi care, deşi conțin numeroase cărți, rămân neprimitoare. Intrând în ele, simți o ostilitate surdă. E limpede că nimeni n-a mai petrecut acolo o oră de reculegere. Cârpa de praf a gospodinei şi-a făcut periodic datoria şi atât. Cotoarele colorate şi-au pierdut strălucirea. Cărțile au ochii stinşi. O bibliotecă frecventată zilnic este cu totul altceva. Fiecare volum pare treaz şi în aşteptare. Sunt, în rafturi, cărți necitite de mult, dar care nu se plictisesc aşteptând, căci ştiu că o mână expertă le va adăposti într-un târziu, le va răsfoi sau le va muta pe noptieră. Răbdarea cărților e infinit mai mare decât a oamenilor. Ele s-au obişnuit să vadă chiar şi secolele scurgându-se unele după altele. Fața de longevitatea cărților, aceea a broaştei țestoase sau a stejarului este derizorie. Din când în când, îşi schimbă proprietarul, dar nu se nelinişteşc. Li se pare în firea lucrurilor. Se lasă, fără să protesteze, însemnate de proprietarii succesivi. Probabil că

trăiesc, în anumite momente, bucuria de a fi redescoperite şi luate în stăpânire. Posed un exemplar din «Les Aventures de Télémaque» a lui Fénelon, editată de Librairie Hachette et C-ie în 1890, pe care o mână energică a scris cu creion negru pe spatele copertei cartonate: Sub-Locot. Gheorghe G. Voiculescu, 1893, Aprilie 23, Vineri, Ploiieşci. Pe pagina de gardă, altcineva s-a iscălit cu cerneală, încercuind numele în volute orgolioase: Aureliu Iorgulescu, Clasa III Lyceală. Această ştafetă e foarte instructivă. În adolescenţă îmi aveam cărţile preferate, pe care fie le primisem, fie le scosesem din biblioteca părintească: cea mai mare plăcere era să şterg eventualele semnături şi să o aşez la vedere pe a mea însumi. Ca să se ştie cui aparţine cartea.

Astfel de gesturi nu arată doar că există în noi un instinct de proprietate asupra cărţilor, ele nu sunt numai mărturii ale trecerii lor prin mai multe mâini, ci şi o dovadă de comunicare statornică. Mâinile cititorilor, punându-şi pecetea pe cărţi, le pipăie sufletul nevăzut, îngăduindu-le să-şi dezvăluie ataşamentul. O carte pe care nu se vede nici o urmă de creion mi-a făcut totdeauna o impresie vag neplăcută. Nu iubesc cărţile pe care abia s-a zvântat cerneala tipografică şi nici, în mod special, cărţile vechi. Nu mă consider, în sens propriu, un bibliofil. Iubesc cărţile citite, de mine sau de alţii, pe filele cărora s-a aşternut odată cu praful şi cu umezeala din aer, care le îngălbeneşte, o inefasabilă prezenţă umană. /.../ O carte imaculată e la fel de tristă ca un colţ din natură pe care ochiul omului nu l-a privit. O carte, ca şi un om, e vie, dacă anii, suferinţa, stângăcia cititorilor au lăsat urme pe obrazul ei. Ridurile unei cărţi sunt expresia sufletului ei imaterial. Ce uimitoare şi impresionante sunt paginile roase, cărţile cu hârtia uzată! Nu e vorba numai de o proastă conservare, dar şi de o formă nobilă de consum. Cât de fără suflet mi se par cărţile virgine! Revelarea sufletului unei cărţi este totdeauna o pângărire.

Mă întorc în mijlocul bibliotecii mele şi-mi amintesc zeci de întâmplări în care am avut prilejul să constat că există un suflet al cărţilor. N-aţi observat că sunt cărţi supuse şi cărţi revoltate? Pe unele le găseşti de îndată ce ai nevoie de ele, la

locul cunoscut, imobile şi ascultătoare, chiar dacă le-ai uitat cu anii. Parcă abia aşteaptă să întinzi mâna şi să le tragi afară din raft. Se mulțumesc să fie răsfoite din când în când şi nu-ți poartă pică dacă le-ai preferat, între timp, pe altele. Acestea sunt cărțile prin excelență feminine, conştiente de condiția lor, mereu proaspete, fermecătoare, care nu ştiu ce e gelozia, ranchiuna sau invidia. Dar sunt şi cărți supărăcioase, care-şi schimbă locul (noaptea, probabil, sau profitând de absența stăpânului lor), pe care le cauți, cu furie, fără să le dai de urmă, deşi ştii perfect că nu le-ai mai căutat de mult şi că n-avea cine să o fi făcut în locul tău. Răscoleşti rafturile, te umpli de praf sau de humă pe degete, tuşeşti, te îneci: zadarnic, au intrat în pământ. Seamănă cu nişte iubite zănatice care au ideea greşită (dar cât de răspândită!) că, în iubire, trebuie să întreții o stare permanentă de tensiune şi chiar de conflict. Când, ostenit şi enervat, renunți şi-ți aprinzi o țigare, trântindu-te pe primul scaun care se nimereşte, îşi fac deodată apariția, unde nici nu gândeşti, pe un raft pe care n-aveai motiv să le pui, şi-ți aruncă de acolo un dulce zâmbet sadic."

N. Manolescu. *Cărțile au suflet*, p. 79-81(203)

„Am văzut acum câțiva ani, undeva în Apus, un spectacol extraordinar: o « Ioana d'Arc pe rug» de Paul Claudel, cu muzică pentru orchestră şi coruri de Honegger. Era un oratoriu modern – grandios şi clasic. Textul lui Claudel se pierdea uneori sub încântarea muzicii, dar alteori se desprindeau limpede îndemnurile cereşti sau acuzațiile mulțimii – vrăjitoare! unealtă a Diavolului! –, ca şi verdictul latinesc al puternicilor pământului.

Ioana nu înțelegea. Tot libretul lui Claudel (publicat, între timp) se urzeşte pe acest gând, că Ioana nu înțelege bine ce i se întâmplă, iar acum, la capătul vieții, recapitulează totul, spre a căpăta, în sfârşit… înțeles. Alături de ea, Claudel închipuie pe Fratele Dominic, sfântul, cu o carte în mână. Dar Ioana are o tresărire: îşi aminteşte de toate trupurile acelea plecate care scriau, la procesul ei:

Vocea aceea aspră care-mi punea întrebări
Şi penele care scârţâiau în jurul meu!
Penele acelea care scârţâiau pe pergament –
Totul s-a închegat într-o carte.
Totul s-a închegat într-o carte – şi eu nu ştiu să citesc.

Fratele Dominic are să-i citească. Va înţelege ea acum? Drama se desfăşoară din nou – pentru ca ultima spaimă a Ioanei, cea de-a nu fi înţeles cartea propriei ei vieţi, să cadă.”

Constantin Noica. *Cartea pe care n-o citea Ioana D’Arc*, p. 339 (229)

„E impresionant să vezi că unii pot procrea fără dragoste, în timp ce o carte bună nu se poate scrie fără dragoste, fără convieţuirea cu eroii, cu materialul sau cu gândurile tale. La prima vedere e de necrezut că se pot naşte oameni reuşiţi prin simplă biologie. De ce deosebirea aceasta? Poate pentru că un om nou e un al treilea; pe când cartea e, de fapt, al doilea. Nu e rod, ci obiectul dragostei însuşi. E Galatee.”

Constantin Noica. *Jurnal filozofic*, p. 105-106 (230)

„– O carte bună este o carte care atrage atenţia asupra întregii lumi, a zis el. Poate că orice carte este aşa, ar trebui să fie aşa. /…/

– Cartea este parte din ceva care nu se află în cartea propriu-zisă, dar a cărui existenţă şi continuitate le simt prin intermediul celor istorisite în carte, a zis, dar îmi dădeam seama că nu era mulţumit de vorbele lui. Poate că e vorba de ceva care-şi are obârşia în tăcerea sau în hărmălaia lumii, dar nu este acea tăcere, după cum nu este nici acea hărmălaie.”

Orhan Pamuk. *Viaţa cea nouă*, p. 246 (237)

„Renaşterea cunoscuse stranii procedee de otrăvire – otrăvire cu ajutorul unui coif şi a unei torțe aprinse, cu ajutorul unei mănuşi brodate şi a unui evantai împodobit cu giuvaeruri, cu ajutorul unei aurite cutii de parfumuri şi cu ajutorul unui şirag de chihlimbar. Dorian Gray fusese otrăvit cu ajutorul unei cărți.”(p. 219)

„– Totuşi, cândva m-ai otrăvit cu o carte. Asta n-ar trebui să ți-o iert. Harry, promite-mi că n-o să mai împrumuți cartea asta niciodată, nimănui. E o carte răufăcătoare.

– /…/ Cât despre otrăvirea printr-o carte şi o carte răufăcătoare, aşa ceva nu există pe lume. Arta nu are nici o influență asupra acțiunii. Doar înăbuşă dorința de a acționa. E înălțător de sterilă. Cărțile pe care lumea le numeşte imorale sunt cărțile care arată lumii propria ei ocară. Atâta tot.”(p. 324)

Oscar Wilde. *Portretul lui Dorian Gray* (341)

3. Destinul cărților din fondurile Fundației Universitare Carol I

În romanul *Un veac de singurătate*, Gabriel Garcia Márquez îşi avertizează cititorul, în ultima frază a cărții: „semințiilor condamnate la o sută de ani de singurătate nu le era dată o a doua şansă pe pământ.” Cuvintele profetice ale marelui scriitor reprezintă parcă un memento pentru cărțile care au format acum peste un secol stâlpii de susținere ai Bibliotecii Fundației.

În trecerea timpului, singurătatea cărților aproape uitate în rafturile mereu altele capătă o stranie şi fascinantă interpretare. Povestea despre singurătatea cărților este o întoarcere în timp cu dorința de a privi lucid în propriul nostru timp istoric, atât pentru a-i descifra înțelesurile, cât şi pentru a găsi solidaritate între oameni sau între generații.

Regele Carol I a deschis Fundația în 1895 cu 3400 de cărți, cele mai multe reprezentând donații, ale sale şi ale reginii Elisabeta. În zece ani numărul lor a crescut la 20.000 de

volume, iar în 1930, 2 milioane de cititori consultaseră 3 milioane de titluri. Cifrele au o valoare de statornicire a unei abnegații tăcute a bibliotecarilor, a acelora care aveau orgoliul unei culturi solide, puse în slujba, şi atunci, a cititorilor.

Primul scop al Fundației era achiziționarea celor mai noi publicații din țară şi străinătate. Guverne, instituții, profesori universitari, personalități ale timpului dăruiau cărți Fundației pentru realizarea unei colecții reprezentative pe domenii, curente, şcoli, discipline înrudite. Sunt reținute printre donatori guvernele francez şi german, Academia Română, Casa Şcoalelor, Editura Socec, numele unor Lecomte du Noüy, Princepele Roland Bonaparte, Titu Maiorescu, I. A. Samurcaş, Alex. Djuvara, E. Pangrati, C. C. Arion, Al. Lahovary, Dinu Brătianu şi mulți alții.

Cel mai bine reprezentate erau literaturile antice şi moderne, dreptul, istoria, teologia, ştiințele. Biblioteca poseda ediții savante şi adnotate a celor mai valoroşi autori, traduceri şi comentarii ale textelor vechi, tratate de bază în disciplinele Universității, cele mai noi lucrări de specialitate în limbi străine, dar şi manuscrise, medalii, desene, fotografii.

În 1932, Fundația mai avea peste 30.000 de lucrări nelegate, manuale de şcoală şi alte cărți care nu intrau în sfera de interes a studiilor universitare, deşi anual erau donate bibliotecilor săteşti, căminelor culturale sau regimentelor exemplare nefolosite.

Aranjate în Sala Profesorilor, după sistemul de clasificare Dewey, aplicat pentru prima dată de Fundație, sau după formate, în rafturile de fier ale depozitelor de beton armat, cărțile îşi începeau existența miraculoasă, ascensiunea spre a fi descoperite şi cunoscute şi apoi, inevitabil, treptata cădere în uitare. Astăzi ele reprezintă un fond de referință prea puțin pus în circulație.

Timpul, „se învârteşte pe loc'', ca să ne amintim din acelaşi „veac de singurătate'', iar din această rotire, cărțile, ca şi oamenii, ajung să semene între ele; să se uniformizeze precum ritmurile vieții şi să împartă aceeaşi soartă: să fie dislocate, deselectate, în cele din urmă, în marea lor majoritate, prin nefolosire, îndepărtate.

Şi totuşi, înaintea unei asemenea operații, cărțile strălucirii de altădată a Fundației, ridicate de regele Carol I, merită o dezbatere.

Dacă în bibliotecile americane principiul adecvării la publicul real sau potențial este unul indiscutabil, şi datorită unei ,,tinereți'' a colecțiilor, în Europa, istoria particulară a fiecărei țări imprimă o anumită patină şi cere o reconsiderare mult mai cuprinzătoare.

Şi în cazul Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I'', ca şi a altor biblioteci de tradiție, cu valori patrimoniale, contextul apariției ei, a identității şlefuite în timp, îşi spune cuvântul. Pentru Bertrand Callenge colecția este o structură, un ansamblu de interacțiuni de conținut care corespunde unei istorii intelectuale. Ea se manifestă într-un anumit context care reprezintă un element fondator al identității colecției.

Aceste cărți din vechea Fundație îşi păstrează identitatea şi determină, la rândul lor, identitate bibliotecii de azi, îi acordă , ca odinioară, vizibilitate şi reprezentativitate.

La întrebarea ce păstrăm şi la ce renunțăm din cărțile de glorie din trecut, răspunsul poate fi găsit tocmai prin urmărirea sensurilor acestor cărți, sensuri care se revitalizează din perspectiva unei comunități intelectuale dornică să se regăsească în ele.

Cărțile acționează unele asupra celorlalte constituind un întreg închegat, nu numai prin localizare, ci şi prin conexiunile stabilite între domenii şi reprezentanții acestora, dar şi cu cititorii care le-au descifrat conținutul. Valoarea şi recunoaşterea Fundației au influențat destinul acestor cărți care, la rândul lor, au determinat dimensiunea simbolică a instituției.

Criteriile consacrate de păstrare în bibliotecă a diferitelor exemplare nu sunt suficiente. Reamintim câteva:

- dedicațiile autografe scrise pe cărți de autori;
- însemnările marginale care menționează impresii, evenimente, critici;
- circulația cărții la diverşi proprietari;
- raritatea cărților, apariția lor în tiraj restrâns;
- formatul deosebit, de exemplu liliput;

- materialele folosite la imprimat (mătase, hârtie satinată);
- ilustrațiile deosebite;
- ex-libris-urile;
- legătura de carte (în argint, piele etc.);
- anul de tipărire (într-o perioadă de război sau de cenzură);
- studiile introductive aparținând diverselor personalități;
- colecțiile cu renume în epocă.

Cărțile apărute într-un timp sau altul pun în evidență fețe ale acelui timp, tipuri de cititori, conținuturi care dezvăluie etape ale cunoaşterii, ele sunt dovada cea mai grăitoare a istoriei unui popor. Ele vorbesc despre forța şi perenitatea unei biblioteci.

4. 16; 17; 21; 23; 35; 36; 45; 46; 47; 48; 59; 61; 62; 72, p.104-116; 73; 75; 85; 87; 89; 97; 99; 100; 106; 107; 113; 114; 123; 127; 130; 135; 137, p.19-26; 149; 164; 166; 172; 188; 200; 203; 229, p.339-340; 230, p.105-106; 231, p. 67-71; 233; 241; 255; 257; 269, p. 97; 278; 289, p. 23-26, 680-683; 304, p. 77-85; 305, p.12-15; 325; 328; 331; 341; 342.

Cărți alese din colecțiile Fundației Universitare Carol I

Aegypten in Bild und Wort: Dargestellt von unseren ersten Kunstlern: /Album/. Beschrieben von Georg Ebers. 2. unveranderte Aufl. Vol. 1-2. Stuttgart; Leipzig: Druck und Verlag von Eduard Hallberger, /188-/. Vol. 1: VI, 387 p.; Vol. 2: XII, 432 p. :il.

BAGEHOT, Walter. *Lois scientifiques du développement des nations dans leurs rapports avec les principes de la sélection naturelle et de l'hérédité*. 4e éd. Paris: Librairie Germer Baillière, 1882. IV, 245 p. (Bibliothèque scientifique internationale ; 2) /Donație Al. Lahovary /

BAZIN, Hippolyte. *Les monuments de Paris: souvenirs de vingt siècles*. Préf. d'André Theuriet; dess. de Nelson Dias. Paris: Librairie Ch. Delagrave, 1904. XV, 287 p. :il.

Quellen und Untersuchungen zur Geschichte Hohenzollern des Hauses. Hrsg. unter Mitwirkung namhafter Gelehrter von Ernst Berner. Bd. 1. Berlin: Alexander Duncker, 1901. XXXIII, 452 p. /Scriere cu caractere gotice /

BLANC, Charles. *Histoire des peintres de toutes les écoles: depuis la Renaissance jusqu'à nos jours.* Paris: Jules Renouard, /1853/. 1 vol. în paginație multiplă /Donație J. Al. Cantacuzin /

BOURDEAU, Louis. *Histoire de l'habillement et de la parure*. Paris: Felix Alcan, 1904. 302 p.

DE AMICIS, Edmondo. *Cuore: ce simte inima unui copil*: carte pentru copii. Trad. de Clelia Bruzzesi. Cu o precuvântare de Al. I. Odobescu. Ed. a 2-a. Bucureşti: Impr. Statului; Librăria Socec, 1898. VIII, 408 p. ,12 f.il. /Donație C. C. Arion /

DURUY, Victor. *Histoire générale*: *comprenant l'histoire abrégée de l'antiquité du Moyen Age et des temps modernes jusqu'en 1848: suivi d'un résumé chronologique des principaux événements de 1848 à 1891*. Nouv. éd. Paris: Librairie Hachette, 1891. 676 p. /Donație Ion Bogdan /

EICKEN, Heinrich von. *Geschichte und System der Mittelalterlichen Weltanschauung*. Stuttgart: Verlag de J. G. Gotta'schen Buchhandlung. 1887. XVI, 822 p. /Scriere cu caractere gotice/.

GIRARD, Maurice. *Les métamorphoses des insectes*. Paris: Hachette, 1866. 380 p.: il. /Donație M. Boerescu /. -4e éd. rev. et augm. Paris: Hachette, 1874. 400 p. / Donație Al. Lahovary /

HEINE, Heinrich. *Sammtliche Werke.* Vol. 1-20. Hamburg: Hoffmann und Campe, 1861-1863.

KLOPSTOCK, F. G. *Klopstocks Oden*. Gotha; New-York: Verlag des Bibliographischen Instituts, 1827. 96 p. (Miniatur Bibliothek der Deutschen Classiker). /Exemplar cu numărul de inventar 1, donație J. Al. Samurcaş /

KRAEMER, Hans. *The Christian message in a non-christian world*. London: The Edinburg House, 1938. XVI, 455 p.

LAURENT, François. *Le droit civil international*. Vol. 1-8. Bruxelles: Bruylant-Christophe; Paris: A. Marescq, 1881. /Donație C. C. Arion; M. Boerescu /.

MAIORESCU, Titu. *Discurs asupra reformei instrucțiunii publice rostit în Senat*. Bucureşti: Tipogr. Gutenberg, J. Gobl, 1891. 196 p. /Donație autografă a lui Titu Maiorescu către Lecomte du Noüy /

MÂLE, Emile. *L'art allemand et l'art français du Moyen Age*. 4e éd. Paris: Armand Colin, 1923. 329 p. /Donație Ministerul Afacerilor Străine al Republicii Franceze. /

MASPERO, Gaston. *Histoire ancienne des peuples de l'Orient.* 3e éd. Paris: Hachette, 1884. VIII, 658 p., 9 f.h. /Donație Al. Tzigara-Samurcaş /

NOËL, François-Joseph-Michel ; LA PLACE, Guislain-François-Marie-Joseph de. *Leçons françaises de littérature et de morale.* 9e éd. T. 1-2. Paris: Le Normant, 1832. T. 1: XXIV, 739 p. ; T. 2: 726 p. /Donație Frații Şaraga /

SCHMIDT, Oscar. *Descendance et darwinisme.* 6e éd. Paris: Felix Alcan, 1889. VIII, 279 p.: il., sch. (Bibliothèque scientifique internationale ; 7)

SCHOPENHAUER, Arthur. *Aforisme asupra înțelepciunii în viață*. Trad. de Titu Maiorescu. Ed. a 3-a, rev. Bucureşti: Socec, 1891. IX, 438 p.

WIELAND, Christoph Martin. *Anthologie aus Wieland*. / 1 vol. în patru părți /. Gotha; New-York: Verlag des Bibliographisches Institut, 1827. (Miniatur Bibliothek der Deutschen Classiker). /Exemplar cu numărul de inventar 8, donație J. Al. Samurcaş /

CARTEA ARSĂ

1. Într-una din legendele Evului mediu construită în jurul poetului Virgiliu se spune că acesta se înțelesese cu Varius ca să ardă *Eneida,* dacă i se va întâmpla ceva. Când starea de sănătate i s-a înrăutățit „ceru stăruitor lada în care se afla cartea, ca să ardă el însuşi *Eneida*". Dar nimeni nu i-a îndeplinit dorința.

În poemul filosofic *Moartea lui Virgiliu*, Hermann Broch reia tema legendei, dându-i o amplă desfăşurare, iar discuția dintre Virgiliu şi Octavian August în jurul *Eneidei* este o fascinantă meditație despre cunoaştere, poezie, viață, acțiune, moarte.

În lucrarea *Abuzurile memoriei*, T. Todorov (319) îl evocă pe împăratul aztec Itzcoatl care, la începutul secolului al XV-lea, a ordonat să se distrugă stelele şi cărțile pentru a putea să refacă tradiția în stilul său propriu.

În vechile credințe cartea dispunea de puteri distrugătoare.

Şi cazul lui Franz Kafka este celebru. Înaintea morții, la 41 de ani, îi lasă lui Max Brod, agentul său literar, sarcina să-i ardă toate manuscrisele. Brod nu-i îndeplineşte cererea şi astfel sunt salvate celebrele sale scrieri postume *Castelul, Procesul, America*.

Se ştie despre Gogol că şi-a ars de două ori manuscrisul reprezentând volumul al doilea din *Suflete moarte*, fiind salvate doar câteva capitole.

După publicarea în 1988 a cărții *Versetele satanice*, de Salman Rushdie, romanul a fost ars de mai mulți musulmani englezi într-o piață. Mai mult, ayatollahul Khomeini îl condamnă pe autor la moarte, în 1989, „pentru ofensa adusă de autor lui Mohamed". Cartea este interzisă şi în alte țări, ca India, Africa de Sud, Pakistan, Bangladesh, Egipt, Somalia, Sudan, Malaezia, Indonezia, Quatar.

Într-un sens restrâns, creatorul este cel care-şi condamnă opera la distrugere, trăind o puternică dramă a nesiguranței, a îndoielii, a neîncrederii în forța creației sale, a realizării sale artistice.

În sens mai larg însă, „condamnarea la foc” a cărților, în perioada Inchiziției, împreună cu autorii lor reprezintă o crimă pe care memoria colectivă o priveşte adesea îngrozită.

În *Don Quijote*, prietenii acestuia, nepoata, chelăreasa pregătesc un auto-da-fé cu volumele cavalereşti, cele vinovate de nebunia eroului. Femeile vor să le dea foc de-a valma, parohul şi bărbierul sunt mai selectivi, salvând cele mai importante cărți cavalereşti tipărite în Spania în anii 1500 – Amadís de Gaula sau Tirant lo Blanc.

În romanul lui L.-S. Mercier *Anul 2440 sau Un vis cum n-a mai fost*, scris în 1771, incendierea cărților „inutile”, „frivole”, „primejdioase” reprezintă un sacrificiu închinat adevărului, bunului simț, bunului gust. Este vorba în concepția autorului de un foc purificator care să scape lumea „de prostia omenească, mai veche sau mai nouă”.

Autorul este şi el selectiv: dacă Herodot, Safo, Lucrețiu sau Bossuet nu scapă de foc, din Cicero sau Seneca se păstrează cam un sfert, sunt salvați în schimb Homer, Sofocle, Euripide, Platon, Plutarh, Virgiliu, Plinius, Milton, Shakespeare, Pope, Young, Descartes, Montaigne, Racine, Corneille, Molière.

„Folositoarea curățire fusese făcută cu înțelepciune şi dragoste de ordine”, în fapt, se vede predilecția autorului pentru cărțile austere, de politică sau morală.

Pentru G. Călinescu însă, un incendiu este din când în când salvator, chiar dacă în el piere biblioteca din Alexandria. Spiritul uman are capacitatea să renască mereu din cenuşă.

Borges vedea în arderea cărților o barieră magică menită să stăvilească moartea.

Distrugerea bibliotecilor personale româneşti în perioada de după 1945 a însemnat un grav atentat la identitatea națională, distrugerea acelor valori care însemnau reperele cele mai înalte ale elitei intelectuale.

Cunoscuta bibliotecă de la Florica, a lui Ion C. Brătianu şi Ionel Brătianu, „Gemea de cărți: cei doi Brătieni, tatăl şi fiul,

adunaseră la Florica cea mai însemnată bibliotecă particulară din România"(p. 94), după cum o considera C. Argetoianu (9) în *Memoriile* sale. În martie 1949, în curtea din fața conacului de la Florica, cărți alese, multe dintre ele despre istoria românilor, au fost transformate în scrum sau înecate în apele râului din apropiere.

O altă bibliotecă celebră, cea a avocatului Istrate Micescu, a fost distrusă în 1948 din acelaşi ordin al regimului comunist. Cărțile au fost arse sau aruncate în lacul din Cişmigiu. Istrate Is. Micescu (294) evocă astfel biblioteca tatălui său: „33000 de volume aşezate aici sau întinse în alte încăperi - incunabule în folii, cărți legate şi nelegate. Toate adnotate şi deseori glosate. Au reprezentat preocupările sale: drept, filosofie, lingvistică, etimologie. Literatură clasică în greaca veche sau latină (le vorbea pe amândouă), dar şi literatură modernă, dar şi poezie (recita mult versuri). Cărțile au fost primele distruse sau furate. Oricum, nu mai sunt şi nu le-am mai găsit." (p. 14).

Crimele Inchiziției împotriva cărților revin indiferent de timpul istoric care ne străbate.

2. „*Am citit, zilele trecute, că omul care a poruncit să se ridice aproape infinitul zid chinezesc a fost acel Prim Împărat, Shih Huang Ti, care, în acelaşi timp, a hotărât ca toate cărțile dinaintea domniei lui să fie arse*. /…/

A arde cărți şi a ridica fortificații sunt întreprinderi obişnuite pentru principi; singurul fapt neobişnuit în cazul lui Shih Huang Ti ar fi amploarea acțiunii sale. /…/

Shih Huang Ti – afirmă istoricii – interzisese orice mențiune a morții şi căutase elixirul nemuririi şi se închisese într-un palat figurativ, alcătuit din tot atâtea încăperi câte zile cuprinde anul; aceste date sugerează că zidul – în spațiu – şi arderea cărților – în timp – au fost bariere magice menite să stăvilească moartea. /…/

Poate că Shih Huang Ti şi-a înconjurat cu zid împărăția ştiind că aceasta este pieritoare şi a nimicit cărțile înțelegând că acestea sunt cărți sacre, deci cărți care te învață tot ce te învață

universul ori conştiinţa fiecărui om. Poate că arderea bibliotecilor şi înălţarea zidului sunt operaţii care, în mod secret, se anulează."

J.L. Borges. *Zidul şi cărţile*, p.106-108 (47)

„*M-am gândit la flăcări, dar m-am temut că arderea unei cărţi infinite ar fi şi ea, deopotrivă, infinită şi ar îneca în fum planeta întreagă*."

J.L. Borges. *Cartea de nisip*, p.340 (47)

„*Întunecat, greu, mut, începu să vuiască. Spaima revenise. Cei doi voiau să plece fără să fi înţeles. Voiau să se întoarcă –, nu va fi atunci prea târziu ? mai înainte trebuiau convinşi, trebuiau să ştie în sfârşit –, oh, toată neizbăvirea sufletului omenesc e ferecată în crepusculara lui incapacitate de a fi trezit –, şi luptând cu tusea, răguşit, aproape cu un strigăt de neauzit, rosti:*

– Sunteţi prietenii mei… trebuie să am mâinile curate… la început şi la sfârşit trebuie să fim curaţi… iar «Eneida» e nedemnă… lipsită de adevăr… numai frumoasă… sunteţi prietenii mei… o veţi arde… veţi arde «Eneida» pentru mine… făgăduiţi… /…/

– E ultima mea voinţă, Plotius, ca tu şi Lucius să ardeţi neîntârziat «Eneida»… nu mă puteţi refuza…

– Oh, dragul meu Virgiliu, de câte ori trebuie să te mai asigur că tu şi noi avem înaintea noastră timp din belşug pentru toate ! aşadar, tu ai timp mai mult decât suficient, şi să reflectezi foarte bine asupra intenţiei tale… dar bagă de seamă – iar Plotius, altminteri un om care recomanda evitarea pripelii, acum însă el însuşi un nerăbdător pripit, şi pusese mâna pe clanţă –, un ţăran care-şi dă boabele de sămânţă la păsări şi le risipeşte nu-i bun de nimic."/…/ (p. 297-298)

„*Pe neaşteptate, cu o mişcare extrem de violentă, August se răsuci spre el:*

– Întoarce-te la subiect, Virgiliu… de ce vrei să nimiceşti «Eneida» ?

Fu atât de surprinzător, încât în prima clipă nu i se putu replica nimic.

– Ai vorbit despre scăderi; să ți le admitem, deşi eu nu cred în ele, totuşi nu există nici un fel de scăderi artistice, cărora un Virgiliu să nu le poată găsi rezolvarea… deci n-au fost decât nişte subterfugii.

– Nu mi-am atins țelul.

– Nici din această lămurire nu pricep nimic… despre ce țel e vorba ? /…/" (p. 357)

„*– Există multe țeluri, Virgiliu; eu însumi am un număr impunător de țeluri, iar printre ele prietenia ta, cu adevărat, nu ocupă ultimul loc, deoarece, în viitor, a fi fost prietenul lui Virgiliu va aparține gloriei mele… acum, destăinuie-mi totuşi ce țel înfricoşător ți s-a nălucit, făcând să se coacă în tine o hotărâre atât de neinteligibilă…*

Febra creştea iar; o simțea între degetele fierbinți, iar inelul îl apăsa. Aceasta nu-l scutea de răspuns:

– Țelul meu !? Ştiința… adevărul… toate țelurile se află acolo… cunoaşterea…

– Şi crezi că nu ți-ai atins acest țel ?

– Nimeni nu-l atinge.

– Ei… de vreme ce te dezminți singur, e de neînțeles că mai continui să te chinuieşti… muritorilor nu le stă în putere să facă totul.

– Eu însă n-am făcut nici măcar primul pas spre cunoaştere, nici măcar n-am schițat mişcarea pentru primul pas… e discordant, totul a fost discordant. ”(p. 358-359).

Hermann Broch. *Moartea lui Virgiliu* (50)

„*… te simți liber şi apărat prin cărțile tale, prin munca ta – şi deodată, fără motiv, în această stare binecuvântată şi eternă, dai foc cărților tale şi le laşi să ardă liniştit în jurul tău şi pe tine odată cu ele. Asta ar fi o întâmplare care s-ar apropia pe*

departe de aceea dintr-o colonie de termite, o izbucnire a absurdului, ca acolo, numai nu în aceeaşi proporție grandioasă.“

Elias Canetti. *Orbirea*, p.626 (65)

„*Unde am ajunge dacă arhivele s-ar păstra ? Tot pământul s-ar preface în hârtie. Spiritul uman uitându-şi funcțiunea directă şi-ar lua funcția de arhivar, anulându-se pe sine. Marii istorici sunt aceia care scriu cu documente moderate şi de aceea cele mai bune opere de istorie sunt asupra antichității. Penuria de documente stimulează spiritul. Un eveniment capital pentru cultură a fost arderea bibliotecii din Alexandria. Un incendiu, din când în când, e salvator. A le deplânge înseamnă a nu fi filosof, pentru că în mod fatal epoca noastră, de pildă, va fi încheiată cu cea din urmă foiță de hârtie, ceea ce nu înseamnă că umanitatea îşi va pierde facultățile ei mintale.*“

G. Călinescu./ *Universitate – Universalitate/,* p. 113-114 (72)

„*În noaptea aceea, jupâneasa puse pe foc şi arse toate cărțile câte erau în ogradă şi prin toată casa, ci or fi ars pesemne şi unele care ar fi meritat să dăinuiască în arhive eterne, dar n-au îngăduit-o nici soarta lor, nici lenea puricătorului, şi aşa s-a adeverit cu ele proverbul cum că drepții plătesc uneori pentru păcătoşi.*“

Cervantes. *Don Quijote de la Mancha*, /Vol. 1/, p. 75 (75)

„*Întreaga bibliotecă trebuie să fi devenit un vas de jăratec fumegând, şi focul alerga acum din cameră în cameră cuprinzând cu iuțeală miile de pagini atât de uscate. Toate ferestrele erau acum viu luminate, un fum negru ieşea din acoperiş; focul ajunsese acum la bârnele acoperişului.*“

Umberto Eco. *Numele trandafirului*, p. 483 (114)

„În orice parte a sa, Oxford-ul trădează vechime şi autoritate. Porțile lui sunt închise inovației moderne. E guvernat şi astăzi de statutele arhiepiscopului Laud. Cărțile din biblioteca Merton mai sunt încă prinse cu lanțuri de perete. Aici la 27 august 1660 « Pro Populo Anglicano Defensio» şi «Iconoclastes» ale lui John Milton au fost date pradă flăcărilor. Am văzut curtea şcolii, pătrată, unde, în 1693, Convenția a dispus arderea în public a « Leviathan»*-ului lui Thomas Hobbes*."

R.W. Emerson. *Universitățile*, p. 224 (120)

„- Tu i-ai dat foc, acuma bibliotecii?
- Da,
Eu i-am dat foc !
- Dar este cumplită crima ta!
De tine-nfăptuită-mpotriva-ți, asasine!
Ți-ai omorât chiar raza ce luminează-n tine!
E propria-ți făclie ce vrei s-o stingi pe loc!
În ura ta nebună şi-i pui acuma foc,
E bunul tău, comoara, e zestrea ta şi partea!
Duşmancă stăpânirii, folosul tău e cartea.
Căci ea întotdeauna te-a scos din umilință.
Biblioteca este simbolul de credință
Al unor generații ce nu-s trezite încă
Şi slavă aurorii aduc din noaptea-adâncă.
Cum! În această lume de adevăr, divină,
În operele pline de trăsnet şi lumină,
În cripta-aceasta-a vremii cu vaste repertorii,
În şcoli, în vechi oameni, în şirul de istorii,
Într-un trecut din care învață viitorul,
În tot ce fu să-nceapă şi nu-şi secă izvorul,
Şi în poeți! În hăul de Biblii *prea subtile,*
În vraful sfânt de genii grozave ca Eschile,
Homeri şi Iovi pe ceruri rămaşi ca o minune,
În Molière, Voltaire şi în Kant, în rațiune

Arunci tu, mizerabil, o torță a pieirii;
Prefaci în scrum întreaga gândire-a omenirii!
Să fi uitat că solul eliberării prime
E cartea? Cartea este acolo, pe-nălțime;
Sclipeşte; şi fiindcă străluce sus, pe coame,
Sfărâmă ghilotina, dar şi război şi foame;
Vorbeşte; nici sclavie, şi nici un rob de-acum!
Beccaria, Platon, Milton, deschide un volum.
Profeți citeşte, Shakespeare sau Dante şi Corneille;
În tine se trezeşte imensul duh din ei;
Orbit, te simți aceeaşi făptură ca ei toți;
Devii mai bun citindu-i, mai grav să fii tu poți;
Simți cum îți creşte-n minte divina lor idee.
Şi-ți dă lumini, cum zorii pe câte-un schit scânteie;
Cu cât ți se scufundă în suflet înainte,
Te-alintă şi te-nvie cu raza lor fierbinte;
Când suflet întreabă, e gata să răspundă;
Eşti bun, mai bun pe urmă; se sting şi se scufundă,
Ca neaua sub jăratic, mândrii, mânii, nesații,
Prejudecata, răul şi regii, şi-mpărații!
Căci îți trimite-n oameni, întâi, ştiința, vestea,
Apoi şi libertatea. Iar razele acestea,
Pricepi, sunt ale tale şi tu vrei să le stingi!
Visate idealuri prin carte doar le-atingi.
Îți intră cartea-n minte şi-aici desface toate
Cătuşele greşelii de adevăr legate,
Că-n fiecare cuget e nodul gordian.
Ți-e vraci, ți-e călăuză, ți-e paznic an de an.
Te vindecă de ură, te scapă de sminteală.
Vezi, dar, ce pierzi tu astfel prin propria greşeală
Avutul tău e cartea! Ea este bucuria
Şi dreptul, adevărul, virtutea, datoria
Progresul, rațiunea ce patimi risipesc.
Şi tu distrugi aceasta!
- Eu nu ştiu să citesc!“

Victor Hugo. *A cui e vina ?*, p. 288-290 (161)

*„Sunteți la curent, desigur, cu greutățile pe care le-am întâmpinat publicând tot ce-am scris după primul volum de proză pe care am încercat să-l public: «*Oameni din Dublin*». Editorii şi tipografii păreau înțeleşi, în pofida neînțelegerilor lor în alte privințe, să nu publice nimic semnat de mine aşa cum fusese scris. Nici mai mult, nici mai puțin de douăzeci şi doi de editori şi tipografi au citit manuscrisul cărții «*Oameni din Dublin*», iar când a fost în sfârşit tipărită, o persoană foarte bine intenționată a cumpărat întreaga ediție şi i-a dat foc la Dublin, un modern şi original autodafé.*”

J. Joyce. *Scrisoare către editorul american al romanului* Ulis**e**,
M. Butor, *Repertoriu*, p. 227 (59)

„Adevărat cărturar, bibliotecarul se apropie de mine şi, după ce-mi cântări obiecțiile şi reproşurile, îmi răspunse după cum urmează:

– Convinşi de experiențele cele mai riguroase că spiritul îşi ridică el însuşi în cale mii de dificultăți inutile, am descoperit că o bibliotecă bogată e locul de întâlnire al celor mai mari extravaganțe şi al celor mai deşănțate himere. Spre ruşinea rațiunii, pe vremea dumitale întâi se scria şi de-abia după aceea se gândea. Autorii noştri urmează calea inversă şi i-am sacrificat pe toți cei ce-şi îngropau cugetările într-un uimitor noian de cuvinte şi citate. Nimic nu rătăceşte mai mult mintea decât cărțile prost alcătuite, căci o dată ce ai acceptat fără un examen prea atent primele noțiuni, cele ce urmează devin concluzii pripite şi mergi tot aşa, din prejudecată în prejudecată şi din greşeală în greşeală. Soluția care ni se impunea era reconstruirea întregului edificiu al cunoştințelor omeneşti, proiect ce părea de nerealizat, într-atât era de vast, dar n-a trebuit în fapt decât să înlăturăm lucrurile inutile care ascundeau adevăratul punct de vedere: tot aşa, pentru a ridica Luvrul, nu a fost nevoie decât să fie dărâmate cocioabele ce îl ascundeau privirii. În labirintul cărților, cunoştințele circulau la întâmplare, revenind neîncetat la punctul de plecare fără a

putea să se înalțe, iar ideea exagerată pe care şi-o făceau oamenii în legătură cu bogăția lor ascundea de fapt o sărăcie lucie. Într-adevăr, ce se găsea în mulțimea de tomuri ? Cele mai multe repetau lucruri ştiute şi răsştiute. Întotdeauna filosofia ni s-a înfățişat sub aparența unei statui celebre, copiată fără încetare, dar niciodată înfrumusețată: originalul ne apare ca o întruchipare a perfecțiunii, în vreme ce copiile, fie ele din aur ori argint, parcă degenerează treptat. Filosofia este fără doar şi poate mai frumoasă dacă e cioplită în lemn de o mână aproape primitivă decât dacă e decorată cu podoabe de împrumut. De îndată ce se lasă în voia înclinării lor spre lenevie şi se abandonează opiniei celorlalți, chiar şi oamenii talentați devin imitatori servili şi-şi pierd darul invenției şi al originalității. Câte proiecte ambițioase şi câte speculații sublime nu au fost spulberate de uraganul opiniei ! Timpul nu a adus până la noi decât lucrurile facile şi poleite care au avut aprobarea mulțimii, dar a înghițit cugetările bărbăteşti şi energice, fie prea simple, fie prea înalte pentru a fi pe gustul vulgului. Dar cum zilele ne sunt numărate şi nu trebuie irosite într-o filosofare puerilă, am dat o lovitură decisivă măruntelor controverse scolastice.

– Şi ce-ați făcut ? Termină-ți, rogu-te povestirea.

– Într-o înțelegere deplină am adunat, pe un câmp, toate cărțile pe care le-am socotit frivole, nefolositoare ori primejdioase, şi am făcut din ele o piramidă, care, ca înălțime şi lărgime, părea un enorm turn: era fără posibilitate de tăgadă un nou turn Babel. Bizarul edificiu era încununat de ziare şi pe laturi era sprijinit cu instrucțiuni episcopale, avertismente parlamentare, rechizitorii şi panegirice. Era alcătuit din cinci ori şase mii de dicționare, din vreo sută de mii de tomuri de jurisprudență, din cam tot atâtea poeme, din vreo mie şase sute de relatări de călătorie şi dintr-un miliard de romane. Am dat foc îngrozitorului vraf, sacrificiu expiator făcut adevărului, bunului simț, bunului gust. Flăcările au luat cu ele, precum torenții, prostia omenească, mai veche sau mai nouă. Focul a durat mult. Câțiva autori au fost arşi de vii, dar țipetele lor nu ne-au oprit; în inima cenuşii am găsit pagini din operele lui P., ale lui De la H., ale abatelui A., care, dată fiind extrema lor răceală, n-au putut în nici un chip să ardă./.../.

Dar cum nu suntem nici nedrepți şi nici asemănători acelor sarazini ce-şi încălzeau apa de baie cu capodopere, am procedat la o triere şi spiritele savante au extras substanța a mii de volume in-folio, *transferând-o într-o mică plachetă, aproape la fel cum procedează pricepuții alchimişti, care separă esența unei plante, o închid într-o fiolă şi aruncă grosolana drojdie. Am făcut compendii cu ce era mai important, am retipărit ce era mai bun şi totul a fost îndreptat în acord cu adevăratele principii ale moralei. Compilatorii noştri sunt bărbați vrednici de toată cinstirea şi îndrăgiți de întreaga națiune; aveau gust şi, cum erau capabili să creeze, au ştiut să aleagă numai ce era bun şi să arunce restul. Ne-am dat seama (căci trebuie să fim drepți) că numai veacurilor însuflețite de un suflu filosofic le este dat să producă doar puține lucrări, dar că al dumitale, secol în care cunoştințele adevărate şi solide nu erau îndeajuns de înaintate, nu putea face ceva mai bun decât să adune cât mai multe materiale. Întotdeauna arhitecții sunt precedați de salahori. La început, o ştiință se face bucățică după bucățică, fiecare îşi îndreaptă privirea asupra porțiunii ce îi revine şi astfel nimic nu scapă atenției, căci sunt analizate până şi detaliile. Nu se putea să nu scrieți o puzderie de cărți, dar nouă ne-a revenit asamblarea fragmentelor răspândite. Cei care nu au nimic în cap ori cel mult sclipiri de o clipă sunt şi cei mai mari palavragii: barbatul înțelept şi învățat vorbeşte puțin, dar bine. Priveşte, rogu-te, cabinetul în care te afli: vei găsi în rafturile lui tot ce a scăpat mâniei focului. Puține la număr, cărțile acestea au primit aprobarea veacului meu.*"

Louis-Sébastien Mercier. *Anul 2440 sau Un vis cum n-a mai fost,* p.123-126 (213)

„La douăzeci şi cinci de ani după apariția capodoperei sale, «Heinrich cel verde», Gottfried Keller îşi recuperează, cu ajutorul editorului, toate exemplarele nevândute ale cărții şi le pune pe foc. Gesturi decurgând unul din altul, într-o perfectă logică a ilogicului. Cine să-l poată împiedica pe un autor să comită acte ireparabile, când el ajunsese la concluzia că îşi

ratase în întregime cartea ? Că o ratase în cele mai mici amănunte, frază cu frază, personaj cu personaj. Dar mai exista o speranță, descoperită (sau inventată) atunci, pe loc. Întotdeauna mai există o speranță. O idee. Ce-ar fi, îşi va fi spus el, ce-ar fi să nu renunțe, totuşi, la această carte, chiar aşa ratată, penibilă, inutilă, depăşită, din toate punctele de vedere depăşită? Ce-ar fi să o rescrie ? Se poate presupune că noua variantă a cărții o va scrie încălzindu-se la flăcările furnizate de inutila ediție princeps.“

Mircea Mihăieş. *Cartea eşecurilor*, p. 56-57 (219)

3. Cărți martire...

În mijlocul Pieței Palatului Regal, ctitoria lui Carol I trece prin momente dramatice. Cea care aproape 45 de ani a fost un reper al vieții intelectuale româneşti şi un model demn de urmat intră într-o curbă descendentă. În 1943 au loc mai multe concursuri publice de arhitectură, unele dintre ele cuprinzând şi sistematizarea Pieței Palatului. Fundația concepută şi aşezată în punctul cel mai important al Pieței, în axa Palatului Regal, devine pentru unii concurenți incomodă, astfel încât se propune dărâmarea sau mutarea ei. În cele din urmă, din cele 24 de proiecte, pe primele locuri s-au situat propunerile care susțineau menținerea clădirii în acelaşi loc. În luările de poziție din conferințe sau din scrieri, Al. Tzigara-Samurcaş argumenta că Palatul Fundației nu trebuie dărâmat, fiind singura amintire arhitectonică a lui Carol I din Capitală, „cea mai personală dintre operele durate de întemeietorul Regatului român.”

În timpul bombardamentelor germane din 24 - 26 august 1944 asupra Palatului Regal este incendiată grav şi biblioteca. Sunt distruse parterul clădirii, acoperişul, depozitele de cărți de la etaj. Timp de aproape un an, prin devotamentul bibliotecarilor, cărțile au fost salvate din cenuşă şi aranjate în depozite. Prin vânzarea unor medalii de aur ale Fundației şi a unor mărci poştale emise în acest scop, s-a obținut suma de

4 miliarde de lei, necesară pentru repararea fațadei, a anexelor şi a Amfiteatrului.

În urma seismului din 4 martie 1977, clădirea a suferit avarii grave necesitând o operație de restaurare, prin conservarea elementelor inițiale, prin îndepărtarea adăugirilor şi redarea coloritului inițial.

Urmează cea mai tragică şi mai absurdă lovitură asupra bibliotecii, incendiul din 23 decembrie 1989, rămas până astăzi o crimă cu autori mai mult sau mai puțin cunoscuți. În jumătate de oră, monumentala clădire s-a transformat într-o ruină, iar cărțile arse, suspendate pe rafturi, se împrăştiau în funigei cenuşii peste zidurile mutilate, peste ferestrele curgând ca o lavă fierbinte, peste oamenii care descopereau în locul cărților neantul.

Memoria istorică a unui popor rămasă fără suportul ei extrem de sigur, de solid. Din mijlocul acestei catedrale arse se vedea cerul liber, dezolant.

Flăcările au transformat în cenuşă cărți vechi de patrimoniu din biblioteca lui Mavrocordat sau Cantacuzino, celebrul *Divan* al lui D. Cantemir din 1698, cărți donate de Titu Maiorescu, C.C. Arion, Ioan Movilă, Ion Bogdan, N. Iorga, scrisori ale lui Eminescu, Caragiale, Slavici, Marta Bibescu, manuscrisele romanelor de tinerețe ale lui Mircea Eliade, teza lui de doctorat în manuscris, un manuscris al poetului persan Saadi, copiat în 1745, toate cele 52 de volume provenind din biblioteca lui Eminescu, cu sublinierile, adnotările marginale ale poetului şi peste jumătate de milion de alte titluri.

Cărțile atinse de foc, au devenit simbolul despărțirii de trecut, acoperind cu pulberea lor disperarea şi neputința unui mare moment de cumpănă.

Cărțile unei identități pierdute, împuşcate, anihilate, cărți martire.

4. 6; 9; 35; 47, p. 106-109, 335-340; 49; 50; 65; 72, p.104-116; 75; 106; 114; 213; 222; 319; 326; 328; 338.

CARTEA INTERZISĂ

1. În istoria atât de frământată a dezvoltării tiparului şi a gustului pentru lectură, aproape nu există operă importantă care, într-o perioadă sau alta, să nu fi fost interzisă. Atunci când societatea este vulnerabilă, instituțiile sau oamenii se tem de puterile oculte ale cărții şi încearcă, printr-un act simbolic, să îndepărteze textele considerate periculoase.

În Vechiul Testament se relatează despre regele Iudeei, Ioachim, care a tăiat cu „briceagul logofătului" sau „cuțitaşul secretarului" cartea care cuprindea amenințări divine împotriva sa şi a aruncat-o în foc.

Arderea cărților a rămas cea mai violentă manifestare împotriva spiritului unei cărți, în fapt împotriva societății care a dat naştere cărții.

În perioada Inchiziției cărțile eretice sau licențioase erau arse, iar prigoana împotriva celor care încercau să le citească era considerată pedeapsă divină.

Primul Index întocmit de Inchiziție a apărut la Roma în 1557, actualizat în 1571, şi reprezenta un Catalog de cărți interzise de Sfântul Scaun. Indexul a fost desființat abia în 1966 de conciliul Vatican II.

În acest Index figurau toate marile nume de scriitori ai lumii.

În biblioteci, edițiile rare ale cărților erotice erau puse în Infern, adică în „partea închisă a unei biblioteci unde sunt ținute cărți având un caracter licențios". „Existența unui infern al tipăriturilor - scrie Pia Pascal în *Les livres de l'enfer du XV-e à nos jours* - îi face să viseze chiar şi pe cei ce nu citesc niciodată".

O întreagă istorie a cărților interzise se desfăşoară de-a lungul secolelor, urmărindu-se permanent eliminarea acelor cărți considerate nocive din punct de vedere politic, religios, moral, dar şi a celor lipsite de valoare. De la biblioteca ascunsă, pentru delectări personale, la biblioteca deschisă tuturor este un

drum anevoios, în care cenzura devine masca unei camuflări organizate. Prin cenzură se produce o limitare a accesului liber la carte. Biserica sau statul au impus reglementări care, chiar dacă urmăreau un rol protector, reprezentau un atac la creativitatea artistului, la unicitatea sa. Nu numai scriitorii sunt vizați, ci şi pictorii, sculptorii, regizorii de teatru şi film. Câteva exemple:

Înainte de moartea lui Michelangelo, în 1564, au fost cenzurate nudurile pictate de el în *Judecata de apoi* ca fiind obscene, ucenicii lui trebuind să le picteze veşminte. De asemenea, unele poezii de dragoste ale lui Michelangelo au fost cenzurate până în secolul al XVII-lea.

În 1759, Biserica Catolică interzicea lucrarea lui Voltaire *Candid*; în 1920, James Joyce soseşte la Paris cu manuscrisul romanului său *Ulise*. Cu greutate cartea este tradusă în franceză şi tipărită dar, considerată pornografică, este interzisă în toate țările de limbă engleză. În 1952, la un an de la moartea lui André Gide, un decret dat de Suprema Sacra Congregatio Sancti Oficii înscrie *Andreae Gide opera omni* în Index librorum prohibitorum.

În studiul *Cine se teme de biblioteci* din volumul *Cenzura şi bibliotecile în secolul XX*, Marie Kuhlmann (172) numeşte cenzură „orice intervenție – emanând de la o autoritate guvernamentală, de la administrațiile tutelare, de la biblioteci sau de la cititori – care constă în a împiedica sau a limita cu intenție difuzarea cărților, a periodicelor sau a ziarelor, din motive de ordin moral, religios, filosofic, politic, ideologic sau cultural.” (p. 21). Cel mai adesea cenzura s-a exercitat din motive politice sau ideologice.

În America există o puternică tradiție a cenzurii. E cunoscut cazul romanului lui Mark Twain *Huckleberry Finn* care a fost exclus din biblioteci pe motiv de „grosolănie”. La sfârşitul anilor 50 era imposibil să poată fi citite aici romanele lui Henry Miller sau D.H. Lawrence. Romanul *Ulise* de James Joyce, apărut la Paris în 1927 era, de asemenea, interzis în America, fiind considerat obscen şi radical. Iar în 1930, cel puțin 18 ediții ale cărții aveau pasaje lipsă. Cartea lui George Orwel, *1984,* apărută în 1948, a fost considerată periculoasă.

În timpul celui de-al doilea război mondial, în țările ocupate de trupele germane se exercita un control sever asupra imprimării, a editărilor şi reeditărilor. Se alcătuiau nenumărate liste de interdicție şi se punea sechestru pe cărți aflate în edituri, librării sau biblioteci. Cenzura reflectă poate mai bine decât orice alt element modul de raportare al oamenilor la carte şi modul în care influența ei poate schimba o societate.

În ciuda democrației, a drepturilor la citit, interzicerea cărților din varii motive continuă să se manifeste public sau clandestin.

„Orice individ, consideră Marie Kuhlmann, încearcă să dobândească o anumită putere asupra lumii care-l înconjoară, fie că provine de la un primar, de la un bibliotecar sau de la un cititor, cenzura se manifestă întotdeauna în legătură cu lecturile celorlalți.” (p. 237)

O modalitate de supraviețuire, fizică sau literară, întâlnită în regimurile totalitare o reprezintă şi autocenzura, totdeauna însoțită de spaimă, dedublare, suspiciune.

Care este rolul bibliotecarului în această pendulare între libertate şi constrângere ?

Adesea, bibliotecarul este văzut într-o situație de pasivitate, el aplicând doar normele clasei dominante şi neavând putere de decizie. Jocul între cenzură şi autocenzură, împins uneori spre incapacitatea de a găsi o soluție sau de a oferi variante cititorilor determină bibliotecarii să-şi construiască propria strategie de acceptare sau respingere a unor cărți (nu întotdeauna din cauza bugetului sau a unui anumit public). Ei sunt cei care decid ce anume îi protejează, formează, scandalizează, informează pe cititori pentru că au încredere în rolul lor formativ şi educativ.

Au fost însă perioade în care bibliotecarii au decis cenzura, de exemplu în cazul romanului, văzut ca gen literar care afectează imaginea unei biblioteci.

Astăzi putem considera acte de cenzură

- aplicarea unei mărci distinctive pe cărți în semn de avertizare;
- retragerea din circulație a unor cărți cu probleme;

- impunerea unei limite de vârstă sub care tinerii nu au acces la anumite titluri.

Paradoxul este însă acela că din moment ce o carte suscită interesul cititorului, ea devine „necenzurată” pentru a putea fi cunoscută şi a produce o anumită atitudine; ea trebuie să rămână în circuitul public pentru ca cititorul să-şi formeze o opinie.

2. „*4. Atunci a chemat Ieremia pe Baruh, fiul lui Neria şi, după spusa lui Ieremia, a scris Baruh pe hârtia sulului toate cuvintele Domnului pe care le grăise el aceluia.*

23. După ce a citit Iehudi trei sau patru coloane, regele a tăiat cartea cu cuţitaşul secretarului şi a aruncat-o în focul de pe tavă, nimicind-o toată.

29. Aşa zice Domnul: Tu ai ars cartea aceasta zicând: Pentru ce ai scris în ea: va veni îndată regele Babilonului şi va pustii ţara aceasta şi va pierde oamenii şi dobitoacele din ea ?”

Ieremia 36, p. 768, 769 (34)

*„Astfel tâmplarul cu maxilarele preistorice, al Bibliotecii Universităţi din Cluj, va ajunge director, cu rang de profesor universitar, al acestei instituţii, una dintre cele mai mari pe ţară. Primul său act de cârmuire şi de autoritate va fi selecţia după nici un criteriu a operelor literare, epurarea cu toptanul a rafturilor, cărţile dintre cele două războaie vor fi «deţinute» şi aruncate la beci în lăzi cu balamale, pecetluite într-un fel ca să nu mai poată fi deschise niciodată.” (*p. 174)

„Operele mele însă, din pricini pe care anevoie le înţeleg, nu se mai editează. Cele apărute cândva au fost scoase chiar din biblioteci, ca să nu mai poată fi citite de noile generaţii. Am fost adus în situaţia de a elimina chiar cu mâna mea cărţi de-ale mele din rafturile bibliotecii publice la care lucrez. Fiindcă există dispoziţii în acest sens. Am închis cărţile în locul scrierilor interzise.” (p. 291)

Lucian Blaga. *Luntrea lui Caron (39)*

„Petru Dumitriu a fost scos din librării, biblioteci şi manuale. A fost o scenă memorabilă la două săptămâni după ce el anunță la Europa liberă că a cerut azil politic. Presa tace la fuga lui. Televiziunea, radioul tac ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Nu se spunea nimic. Nu ştim, nu cunoaştem, n-am auzit. Petru Dumitriu era totuşi principalul prozator, agreat de regim, un scriitor de valoare. Se găsea şi în manualul de clasa a şaptea, şi în cel de clasa a zecea. Şi intrau profesorii în clasă, le spuneau elevilor să scoată manualele de limba română la marginea băncii, să le deschidă la o anumită pagină şi să rupă până la pagina cutare. Profesorul le aduna şi erau arse… Ideea era să dispară cu totul, orice urmă. Nici măcar nu spunea profesorul «*rupeți capitolul despre Petru Dumitriu*». *Nu. Spunea doar nişte numere de pagini. Asta a fost reacția*."

Dan Ciachir. *N-a fost măscărici de mese boiereşti* ..., p.14 (82)

„Cărțile lui Copernic şi Galileu au stat la index până la 1822. Trei secole de încăpățânare, nu-i puțin lucru." (p. 207)

Albert Camus. *Caiete*, p.207 (64)

„Le şi îndrumă lecturile, la bibliotecă, anumite volume sunt însemnate cu o cruce roşie; Infernul, operele lui Gide, ale lui Diderot, ale lui Baudelaire, unele tratate de medicină. Când un elev de liceu vrea să consulte una din cărțile acestea, Corsicanul îi face un semn, îl cheamă într-un colț şi-l supune unui interogatoriu. După câteva clipe, izbucneşte, şi vocea lui umple sala de lectură: «Există totuşi cărți mai interesante pentru vârsta dumneavoastră. *Cărți instructive*»."

Jean-Paul Sartre. *Greața*, p. 210-211 (285)

3. O istorie cenzurată...

În biblioteci, regimul comunist monitoriza cu atenție circulația cărților. Publicațiile se subordonau unei cenzuri coordonate şi primeau avizul unor organe de cenzură centrale, precum Direcția Generală pentru Presă şi Tipărituri. În Ministerul Învățământului sau în Comitetul Culturii şi Educației Socialiste funcționa Direcția Biblioteci care primea periodic de la DGPT listele cărților interzise.

Exista o fluctuație a titlurilor de la un an la altul, din varii motive: orice intervenție la postul de radio Europa Liberă a unui scriitor determina o interzicere a sa în circuitul public. Corifeii libertății de exprimare şi ai unei împotriviri susținute împotriva regimului comunist – Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca – erau cele mai urmărite şi defăimate voci. Rămâneau constant interzise cărțile care se refereau la monarhia din România, la partidele istorice, la Basarabia, Bucovina, la legionari, la autori celebri ca E. Cioran sau E. Ionescu sau la cei care reuşeau să ia calea exilului.

Din 1945 şi până în 1948, Ministerul Propagandei şi Informațiilor edita anual broşuri cu publicații scoase din circulație. Erau la index nume ca I. Petrovici, Radu Gyr, N. Crainic, N. Bănescu, M. Eliade, Em. Bucuța, unele lucrări ale lui D. Gusti, S. Haret, C. Rădulescu-Motru, Bogdan Duică etc.

În 1951, un HCM (nr. 1542) consfințea măsurile ce urmau a fi luate pentru îmbunătățirea activității bibliotecilor şi, în acest sens, DGPT împreună cu Comitetul Aşezămintelor Culturale „va întocmi lista tipăriturilor ce urmează a fi scoase din biblioteci şi va controla permanent conținutul politic al fondurilor de cărți din bibliotecile de toate categoriile."

În arhiva BCU „Carol I" nu s-au păstrat aceste liste, iar incendiul din decembrie 1989 a transformat în scrum o mare parte din „istoria cenzurată a cărților".

Între 1945 şi 1958, publicațiile interzise erau înregistrate pe liste speciale. După 1959, fondurile speciale sau secrete ale bibliotecii au fost înscrise în Registre Inventar şi acestea destul de lacunare.

Catalogul de fişe al fondului documentar însemnat cu inițiala S se afla până în 1989 în Sala Profesorilor.

În 1965, cărțile tuturor marilor noştri scriitori din perioada interbelică sunt scoase de la Index, iar Fondul S se desființează doar scriptic, el continuând să funcționeze. Bibliografii şi redactorii care elaborau cercetări bibliografice privitoare la curentele literare sau la Ghidul de literatură română cercetau şi acest fond, pentru cunoaşterea unui anumit context istoric sau cultural. În primul volum al *Ghidului bibliografic de literatură română,* intitulat *Surse*, care a apărut în 1979, figurau *Minerva. Enciclopedie română* (1930), *Dicționarul Enciclopedic ilustrat „Cartea românească”* (1931) sau *Istoria literaturii române* de Lucian Predescu (1946) şi alte lucrări care cuprindeau autori cu probleme.

În 1961, Petru Dumitriu, un scriitor de succes în epocă, părăseşte țara şi opera sa va fi integral trecută la Fond Secret.

Antologia de poezie română modernă, alcătuită de N. Manolescu în 1968, va deschide seria cărților interzise dintr-un şir care va creşte cu fiecare an.

În 1971, la Târgul de carte de la Frankfurt figura romanul lui Paul Goma *Ostinato*, tradus în limba germană, purtând inscripția „Carte interzisă în România”.

Prin circularele trimise de Ministerul Educației şi Învățământului după 1970 sunt integral trecuți la Fond Secret Paul Goma, Matei Călinescu, Ion Negoițescu, Virgil Nemoianu, Bujor Nedelcovici, Petru Popescu, D. Țepeneag, Ben Corlaciu, Gabriela Melinescu, Gh. Astaloş, Baruțu Arghezi, Al. Monciu-Sudinski, Dorin Tudoran, Dinu Flămând, Nina Cassian.

Sunt interzise şi unele opere ale lui V. Alecsandri, M. Eminescu, N. Iorga, C.C. Giurescu, Dinu Giurescu, I. Nistor, M. Eliade etc.

Listele autorilor ale căror lucrări sunt retrase din circuitul lecturii reprezentau secrete de serviciu.

4. 4; 14; 39; 71; 82; 172; 204; 221; 285; 319.

CATALOGUL

1. Catalogul este, poate, instrumentul cel mai controversat dintre instrumentele muncii intelectuale. Deşi nimeni nu-i neagă importanța şi chiar supremația pe o perioadă foarte lungă de timp, este astăzi privit ca un „instrument rudimentar” (F. Papy), „primitiv”, „un mare prostănac” (D. Lahary). Oare trebuie să ne dispensăm de tot ceea ce nu ne mai satisface? Catalogul tradițional merită indulgența şi nostalgia noastră, pentru deschiderea unui drum care s-a dovedit anevoios în activitatea documentară.

„Instrument de condensare şi reflectare” (I. Stoica), catalogul gestionează, ordonează şi semnalează colecțiile unei biblioteci. Este oglinda şi reperul ei. Modul în care este conceput, actualizat, alimentat cu documente sau defrişat constituie povestea bibliotecii, mecanismul ei secret de funcționare.

Catalogul reprezintă principalul mijloc de acces la colecții, dar şi instrumentul privilegiat de cercetare. Consultarea lui constituie adesea prima etapă în realizarea unei lucrări ştiințifice. Dacă cititorul căutând într-un catalog poate găsi într-adevăr ceea ce caută, înseamnă că biblioteca a devenit spațiul perfect dedicat căutării informațiilor, muncii intelectuale şi lecturii. Efortul investit în crearea şi întreținerea cataloagelor trece adesea neobservat, fără efuziuni deosebite. Nu se aud exclamații entuziaste privind complexitatea sau actualitatea lor, deşi ele reprezintă metafora funcționării fără obstacole a bibliotecii.

În tendința unor clasificări proprii activității biblioteconomice, catalogul cunoaşte o dimensiune tradițională (o ordonare sub formă de fişiere sau sub formă tipărită) şi o dimensiune informatizată.

Catalogul aşezat într-o succesiune ordonată în fişiere de lemn sau metalice are ca element definitoriu fişa. Fişa de carton, având un format standard internațional de 12,5 cm x 7,5 cm cuprinde descrierea unui document sau grup de documente, cu menționarea cotei (locul de depozitare), a inventarului, ca elemente permanente, dar şi a unor indici de clasificare zecimală cărora le corespunde conținutul documentului.

Aranjarea, intercalarea fişelor, ca şi scoaterea lor din fişiere se realizează cu multă uşurință. Un catalog tradițional conține câteva tipuri de fişe:

- fişa principală, care conține descrierea catalografică completă a unui document;
- fişa divizionară, care separă clase, diviziuni sau subdiviziuni (alfabetică sau de subiect);
- fişa de trimitere, care dirijează informația spre o altă fişă sau subdiviziune, unde sunt înscrise datele descrierii complete a documentului; când se indică relația reciprocă dintre două fişe, fişa de trimitere se numeşte încrucişată.

Catalogul poate fi:

- **alfabetic** (ordonarea se face după numele de familie al autorului sau după titlul cărții), şi în acest caz răspunde unui set de întrebări: ce titluri şi ce ediții din opera unui autor se află în bibliotecă; ce s-a scris despre autor; ce alte responsabilități are autorul (prefațator, antologator, redactor, traducător, ilustrator). Operele unui autor urmează o aşezare de la general (opere complete, opere alese) la particular (opere separate), apoi opere în colaborare şi lucrări de critică despre autor;
- **sistematic** sau pe subiecte (ordonarea se face după indicii de clasificare zecimală atribuiți subiectelor), şi în acest caz răspunde la întrebarea: ce opere dintr-un anumit domeniu se află în bibliotecă, în ce limbi sunt scrise etc.);

Întotdeauna, o catalogare făcută în profunzime aduce cercetătorul mai aproape de tema lucrării sale dar, în parte, el este dependent de interpretarea pe care indexatorul o dă cărților. Un catalog alfabetic oferă o mai mare libertate de cercetare.

Catalogul pe fişe a sintetizat nivelul ştiinţific şi tehnic atins de societate într-o anumită epocă. Când cererea imensă de informaţie s-a făcut simţită în domeniul economic sau al serviciilor, când au apărut suporturi noi şi forme de editare multimedia sau electronice, biblioteca a trebuit să răspundă acestor noi exigenţe apelând la tehnologia care se afla la originea tuturor transformărilor. Informatizarea cataloagelor de bibliotecă a redus timpul de muncă, a deschis o nouă poartă spre colaborare şi cooperare. Deşi în sistemul regulilor de catalogare, noutăţile sunt mai puţin vizibile, apariţia unor tezaure care să facă faţă evoluţiei terminologice, a altor clasificări contribuie la coerenţa şi eficienţa noilor cataloage.

Catalogul informatizat, care oferă accesul direct (online) la colecţiile bibliotecii, a înlocuit treptat catalogul tradiţional în bibliotecile universitare sau în alte biblioteci mari.

Catalogul cu interfaţa OPAC (Catalog Online de Acces Public) este un dispozitiv tehnologic – cel mai important din sistemul de informare al bibliotecii – care pune la dispoziţia cititorilor accesul gratuit la documente.

Modul în care este implementat catalogul şi răspunsurile pe care acesta le oferă determină asumarea unei responsabilităţi hotărâtoare pentru funcţionarea bibliotecii ca un spaţiu documentar complex şi coerent.

OPAC este văzut de Fabrice Papy (239) ca un spaţiu virtual de convergenţă intelectuală, revelator pentru activitatea sofisticată a bibliotecii, prin care profesioniştii informării asigură coerenţa fondului documentar. El este „o metaforă a vechilor fişiere de lemn."

Dominique Lahary (174) construieşte câteva sintagme de caracterizare a unui catalog informatizat:

- „important nu este să cauţi, ci să găseşti"
- „linişteа este mai rea decât zgomotul"
- „accesul liber la rafturi trebuie să-şi găsească echivalentul pe ecran".

Viaţa catalogului informatizat nu este atât de calmă ca a celui tradiţional; dezvoltarea accelerată a tehnologiei măreşte posibilităţile de inovare a unor modele.

Dacă rolul catalogului de mediator se reduce prin accesul direct la Internet, bibliotecarul are şansa să capete funcții sporite, în primul rând de explicare a noilor dispozitive tehnologice şi a combinațiilor pe care le oferă, apoi a modului de realizare a analizelor documentare de profunzime.

Nici catalogul informatizat nu este scutit de eşecurile căutării, asemeni catalogului tradițional. În articolul *Surse ale eşecului căutării în catalogul online,* Robert Coravu (90) depistează două categorii de surse: surse umane şi surse tehnice. Sursele umane sunt fie ale utilizatorilor (*falsa memorie,* prin care utilizatorul nu reține exact unul sau mai multe elemente de regăsire a documentului, carențele de instruire în domeniul informației privitoare la introducerea eronată a unor date, la regulile de descriere bibliografică, la terminologie, de obicei în limba engleză), fie ale prelucrătorilor, care fac erori de formă sau de conținut (stabilirea incorectă a vedetelor, indexarea inexactă sau introducerea greşită a unor date). Sursele tehnice țin de caracteristicile interfeței, care este adesea neomogenă şi inestetică, influențând dialogul între utilizator şi catalog (de exemplu, versiunea OPAC din sistemul Vubis).

O altă formă de materializare a catalogului o constituie **tipărirea fondurilor de bibliotecă**. Cataloagele tipărite au o circulație mai mare, atât în interiorul, cât şi în exteriorul bibliotecii. Dacă inițial ele cuprindeau fonduri restrânse (manuscrise, incunabule, cărți rare etc.), în secolul al XVIII-lea şi mai ales în secolul al XIX-lea, se dezvoltă cataloagele generale, rod al unui efort intelectual remarcabil.

Sunt cunoscute Catalogul Bibliotecii Congresului din Washington, cel al Bibliotecii British Museum din Londra, al Bibliotecii Naționale din Paris.

Aceste mari lucrări bibliografice tind spre exhaustivitate şi chiar o pot realiza pentru o anumită perioadă. O dată cu creşterea exponențială a numărului de cărți, selectivitatea devine un criteriu preponderent, dar şi în acest caz, numeroasele criterii de selecție nu acoperă în totalitate necesitățile cititorilor. Ce este fundamental pentru un domeniu şi ce nu ? Cine îşi asumă responsabilitatea pentru lucrările cerute,

dar care nu se găsesc în biblioteci ? Cititorii, mai ales ai unei biblioteci universitare, ar trebui permanent informați despre politica bibliotecii de achiziție, ar trebui să cunoască planurile anuale şi de perspectivă şi chiar să intervină dacă aceste planuri nu sunt conforme cu nivelul lor de pregătire şi de dezvoltare a domeniilor în care se specializează.

Indiferent cât de mare sau de mic este bugetul pentru cumpărarea publicațiilor, informația despre existența celor mai bune lucrări şi despre locul unde se află trebuie să prevaleze.

Lipsa unui catalog general în România, nevoia de cooperare şi colaborare niciodată înfăptuită, dezvoltarea unor programe fundamentale animă pentru scurt timp forurile decizionale. Lipsa fondurilor nu este singurul argument al neîmplinirilor, lipsa unor legi şi reglementări specifice, a unor lideri, mai ales dintre cei cu experiență, care să coordoneze realizarea unor cercetări de nivel național, care să coaguleze ideile cele mai fertile, contribuie la dezbinarea bibliotecilor. Din păcate, proiectele se derulează anevoie şi rezultatele nu sunt la înălțimea aspirațiilor.

2. *„În Biblioteca Bodleiană nu se aprinde niciodată focul sau sfeşnicul. Catalogul ei este catalogul model aflat pe birourile tuturor bibliotecilor din Oxford. În fiecare colegiu, pe acest catalog, se subliniază cu cerneală roşie titlurile cărților din biblioteca colegiului respectiv, pornindu-se de la ideea că în Biblioteca Bodleiană există toate cărțile.”*

R.W. Emerson. *Universitățile*, p. 225 (120)

„Avea mania întocmirii de cataloage. Cataloga, cataloga, cataloga. Îl admiram şi, la zece ani, găseam că-i mai frumos să faci cataloage decât să câştigi bătălii.” (p. 51)

„Bătrânul meu prieten, în halat de casă înflorat şi cu o scufă de noapte pe cap, lucra la masă, cu toată bucuria de care poate fi însuflețită o inimă naivă. Cataloga. Şi eu, cu ochii mari

deschişi, abia ținându-mi răsuflarea, îl admiram. Cataloga mai ales cărțile şi medaliile.Se ajuta de o lupă şi acoperea fişele sale cu un scris mărunt, regulat şi înghesuit. *Nu-mi închipuiam că cineva ar putea să se dedice unei ocupații mai frumoase*." (p. 54)

Anatole France. *Cartea prietenului meu (*136)

„O primă categorie importantă este ilustrată de modelul catalografic tradițional. *Cataloagele sunt instrumentele care oglindesc stocuri, reflectă conținuturi şi organizări bine identificate şi localizate. Instrumentele de informare de acest tip se bazează pe o algoritmică relativ simplă, cu formule de organizare puțin relevante în raport cu conținutul documentelor, sunt legate, de fapt, de o treaptă primară de interese de informare. Caracterul lor indispensabil în cercetarea oricărui stoc documentar le-a impus tuturor structurilor documentare, indiferent de mărimea şi complexitatea acestora. Tipologia catalografică, strict legată de nevoia de identificare a fost, în mai toate cazurile, redusă la un nivel de ordine formală, cel mai frecvent alfabetic şi de un nivel de ordine sistematică pe materii, folosind modelul unei clasificări necunoscute. Câtă vreme modelul catalografic a fost aplicat pentru a reflecta organizări documentare, mai mari sau mai mici, dar considerate în izolare, învățământul şi cercetarea românească au beneficiat de instrumente relativ acoperitoare."*

Ion Stoica*. Structuri şi relații informaționale în dezvoltarea învățământului şi a cercetării româneşti*, p. 67-68 (305)

„Fundația se poate mândri însă cu cataloagele ei, care sunt după modelele cele mai bune din străinătate. În primul rând este catalogul pe fişe de format Borgeaud, pe care sunt trecute, după numele autorilor, toate lucrările din Bibliotecă. Dar acest catalog nu poate servi decât celor care ştiu ce anumit autor să ceară. Marea majoritate a studenților, însă, vin cu

dorința de a se informa şi de a studia o anumită specialitate, fără să cunoască ce autori ar trebui să consulte. Acestora le stă la dispoziție un alt catalog, pe specialități, care le înlesneşte folosirea bibliotecii, căci toate lucrările sunt trecute pe fişe aranjate nu după numele autorilor, ci după al specialităților ce reprezintă. Acest catalog e alcătuit pe baza sistemului americanului Dewey, admis şi de institutul bibliografic internațional din Bruxelles şi aplicat în țară pentru întâia oară de biblioteca noastră, încă din anul 1915. Acest catalog cuprinde azi 215 specialități. În afară de cataloagele cărților, mai stă la dispoziția cititorilor şi catalogul revistelor din care /…/ biblioteca are în prezent 90 periodice străine şi anume: 60 franceze, 21 germane, 4 engleze şi 5 italiene.”

Al. Tzigara-Samurcaş. *Importanța cărții şi a bibliotecilor*, p. 99 (325)

3. Tipuri de cataloage

În perioada 1971-1995, în activitatea Bibliotecii Centrale Universitare din Bucureşti, catalogul tradițional a avut un rol descriptiv, dar şi sintetizator, cu valoare informativă şi formativă, cu toate inconsecvețele care îl caracterizau.

Amintirea lor reprezintă un act de reconstituire istorică atât de necesară unui salt calitativ.

Catalogul centralizat al materialelor de referințe

Este un catalog format prin colaborarea Serviciului bibliografic din Unitatea Centrală cu bibliotecile filiale. Serviciul bibliografic selecta lucrările de referințe apărute în volum din stocurile de fişe primite din partea Serviciului de catalogare, precum şi materiale din periodice. Bibliotecile filiale făceau aceeaşi operație pentru disciplinele universității şi trimiteau fişele lucrărilor selectate tot Serviciului bibliografic.

Catalogul cuprindea: anuare, bibliografii pe domenii sau teme, dicționare generale şi de specialitate, enciclopedii, repertorii, indexuri internaționale, statistici, reviste de

semnalare, de abstracte, de referate, istorii ale diverselor domenii, standarde etc.

Structura catalogului se baza pe C.Z.U.

Fiecare fişă purta sigla bibliotecii unde se afla lucrarea. Pentru lucrările care intrau în mai multe unităţi se făcea o singură descriere sub care apăreau siglele bibliotecilor care le conţineau.

Catalogul era alimentat permanent, paralel cu scoaterea fişelor care nu mai erau de interes. Catalogul era plasat în Sala de referinţe din Unitatea Centrală (Rotonda).

Catalogul cărţilor străine intrate în R.S.România

Se organiza în fiecare bibliotecă filială, pentru domeniile specifice, pe baza buletinelor *Cărţi străine intrate în bibliotecile din R.S.România*, care apăreau în 22 de serii, editate de Biblioteca naţională, Biblioteca Academiei, Oficiul de informare documentară pentru industria chimică, Biblioteca Academiei de ştiinţe agricole şi silvice. Biblioteca Centrală Universitară elabora, trimestrial, seria *Educaţie.Învăţământ*.

Semnalările din buletine erau decupate şi aranjate în ordine alfabetică pe autori şi titluri.

Catalogul articolelor din revistele româneşti şi străine

Se organiza în fiecare bibliotecă filială pentru specializările corespunzătoare.

Semnalările din *Bibliografia R.S.România. Articole din publicaţii periodice şi seriale*, editată de Biblioteca Centrală de Stat, sau din alte publicaţii de tip referativ erau decupate şi aranjate în ordine alfabetică.

Pentru articolele străine, se urmărea cu regularitate un anumit număr de reviste şi se făceau fişe în funcţie de scopul şi amploarea catalogului.

În cazul în care cerinţele domeniului nu impuneau un catalog cu un număr mai mare de teme, se urmăreau numai anumite probleme.

Articolele româneşti se ordonau la un loc cu cele străine sau separat.

Catalogul lucrărilor ştiinţifice ale cadrelor didactice

Se organiza în fiecare bibliotecă filială pentru cadrele didactice ale fiecărei facultăţi. Lista autorilor se stabilea pe baza unor investigaţii în arhivele Universităţii din Bucureşti, a informaţiilor obţinute de la secretariatele facultăţilor sau a consultărilor cu profesorii.

Bibliotecarul elabora o fişă pentru fiecare titlu, completând, acolo unde lipseau, elementele bibliografice. Se stabilea clasificarea zecimală şi se organiza catalogul.

Se reţineau cărţi, articole, manuale, cursuri, antologii de nivel ştiinţific, dar şi prefeţe, recenzii, traduceri, uneori la cererea autorilor.

Bibliotecarul adăuga studiile despre viaţa şi opera cadrelor didactice.

Organizarea catalogului era alfabetică, după numele autorilor; lucrările se ordonau cronologic, iar în cuprinsul aceluiaşi an, alfabetic; colecţiile de documente, ediţiile critice realizate sub îngrijirea autorului se menţionau, în ordine cronologică, după prefeţe, traduceri sau recenzii.

La începutul diviziunii rezervate fiecărui autor era plasată fişa cuprinzând datele biografice (datele de naştere, studiile universitare, funcţiile îndeplinite în diverse perioade, titlurile şi distincţiile primite).

Acest tip de catalog reprezenta în acelaşi timp un instrument de lucru pentru completarea colecţiilor bibliotecii.

Cartea veche românească în colecţiile Bibliotecii Centrale Universitare din Bucureşti.

Catalogul, tipărit în 1972, prezintă fondul de carte veche al bibliotecii, între 1508 şi 1830, cu ilustraţii ale legăturilor sau coperţilor.

Valoarea lucrării a crescut după 1990, când toate aceste cărţi au pierit în incendiul din decembrie 1989. Ele nu au mai putut fi înlocuite în totalitate, dar acest catalog reprezintă o dovadă a donaţiilor primite de Fundaţie, a rarităţii titlurilor, dar şi a efemerităţii cărţii în perioadele vitrege ale istoriei.

Catalogul colectiv ROLINEST (Romanian Library Network Science & Technology)

După anul 2000, mai multe proiecte de cercetare focalizate pe activitatea de informare şi documentare au inclus bibliotecile, în special marile biblioteci universitare. La un asemenea proiect intitulat NUSIDOC (ROLINEST) participă şi Biblioteca Centrală Universitară „Carol I”. Ideea de bază constă în utilizarea în comun a cataloagelor din Bibliotecile Centrale Universitare din Bucureşti, Iaşi, Cluj, Timişoara, din Biblioteca Centrală a Universităţii Politehnica din Bucureşti, din biblioteca Institutului de Fizică şi Inginerie Nucleară, din biblioteca INID, Biblioteca Judeţeană Mureş şi filiala Teleki-Bolyai prin realizarea unui catalog colectiv virtual. Se urmăreşte totodată şi o unificare a înregistrărilor într-un catalog naţional partajat.

Proiectul este bazat pe infrastructura de comunicaţii oferit de Roedunet. Numeroase studii complementare au sprijinit acest proiect, studii privind cerinţele de informare ale utilizatorilor, managementul bibliotecilor, realizarea unei politici unitare de achiziţie a publicaţiilor, adoptarea elementelor principale ale formatului bibliografic unitar de înregistrare a documentelor etc.

Proiectul a făcut posibilă partajarea resurselor bibliografice prin crearea catalogului virtual partajat, obţinându-se în felul acesta o economisire a resurselor umane şi materiale.

Prin portalul ROLINEST, utilizatorii pot efectua căutări simultane în mai multe reţele de informare.

4. 19, p. 158-181; 90; 91; 117, p. 64-68; 126; 136; 147; 152; 153, p. 46-70, 82-96; 174; 192; 215; 239; 269, p. 101-106; 291, p. 121-131; 304, p. 128-134; 305, p. 67-70; 320, p. 18-20.

CERCETAREA ÎN BIBLIOTECĂ

1. A vorbi despre cercetare în bibliotecă şi a organiza sistematic această activitate este o necesitate şi nicidecum un lux aşa cum apare câteodată.

De fapt, nu este vorba numai de urmărirea unui plan sau de desfăşurarea unor activităţi variate, ci de impunerea unor relaţii noi cu mediul extern, de crearea unui mecanism generator de informaţie cu valoare adăugată, de susţinerea unor instrumente intelectuale care să delimiteze trecutul de prezentul încă insuficient de convingător.

Cercetarea fundamentală şi cea aplicată prefigurează modelul de bibliotecă care îşi conservă viabilitatea prin câteva coordonate: nevoia de cunoaştere, libertatea de opinie, participarea la educaţie, convergenţa tradiţiei cu atitudinea activă, relansarea cooperării, determinarea comunicării, formarea specialiştilor.

Activitatea de cercetare este o modalitate prin care biblioteca îşi defineşte o direcţie specializată de căutare şi răspuns la necesităţile ştiinţifice ale învăţământului universitar, de integrare şi funcţionare în spaţiul infodocumentar.

Primul nivel de abordare este *adaptarea* bibliotecii la un anumit tip de muncă, o adaptare totdeauna superioară la o realitate dată. Ce altceva ar putea fi considerată inteligenţa de a recunoaşte, cântări şi dezvolta activitatea de cercetare decât această permanentă adaptare la un proces complex, adesea presărat cu obstacole ?

Adaptarea presupune acceptarea schimbării, cunoaşterea unor determinări noi şi, mai ales, învăţare. Integrarea în structurile infodocumentare presupune o perioadă variabilă de timp, în funcţie de gradul de originalitate şi creativitate cu care se participă la progresul bibliotecii. Este necesară o stare de echilibru, dar şi capacitatea de soluţionare

într-un timp rezonabil a unor probleme din ce în ce mai complicate, care necesită o cunoaştere aprofundată.

Adaptarea înseamnă trecerea bibliotecii într-un anumit sistem de confruntare şi de perfecționare, dar şi de recunoaştere oficială a profesiei de specialist în structura infodocumentară. Deruta unei aşa-numite perioade de probă constă în lipsa unei modalități obiective de măsurare a rezultatelor, care să facă posibilă o ierarhie a valorilor în bibliotecă, dar şi în nucleul care s-a dedicat cercetării.

Nu există decât un răspuns subiectiv al bibliografului, redactorului, cercetătorului cu o mai mare experiență în domeniu şi unul, mai dificil de aflat, al cititorului.

Biblioteca, într-un plan general, este mai puțin interesată de cuantificarea rezultatelor celor care lucrează într-un departament de informare-documentare-cercetare, de o mai exactă delimitare a activităților specifice.

Sondajele, chestionarele îi vizează mai mult pe cititori şi nevoile lor, dar nici o bibliotecă nu va progresa dacă nu există o evaluare precisă a profesiilor din interiorul ei şi a impactului acestora asupra societății. Faptul că avem astăzi un alt comportament al cititorilor față de bibliotecă şi de serviciile oferite de aceasta nu schimbă natura fundamentală a obiectivelor stabilite să acopere zone ale cunoaşterii.

Biblioteca realizează, de regulă, un stop-cadru pe câte o fațetă a activităților ei, lăsând în umbră mecanismul interdependențelor, al strategiilor de valorizare a informației.

Esențial în perioada de adaptare este contactul direct cu sursele documentare, cu instrumentele care formează baza oricărei cercetări.

Asimilarea cunoştințelor şi crearea de instrumente auxiliare devin elementele unei dinamici intrinseci cercetării din bibliotecă.

Având un grad mai mare sau mai mic de noutate, o calitate care diferă de la un instrument la altul, aceste elemente, tipice unei structuri care îşi caută identitatea, asigură continuitatea funcționării. Este nevoie însă de o tratare adecvată şi de o anumită perseverență pentru a se realiza saltul spre o nouă înțelegere a misiunii bibliotecilor. Cercetarea are nevoie

de un management flexibil, care să recunoască greutățile şi să le transforme în direcții strategice, convergente cu direcțiile europene. Temele care frământă comunitatea biblioteconomică românească se pot integra într-o mişcare mult mai largă, de substanță.

Contribuie la recunoaşterea şi asimilarea lor metode noi de organizare a bibliotecii, căi originale care sunt consecințele unei evaluări atente şi a unor decizii ferme.

Cu siguranță, scopul cercetării poate fi atins într-o relație de interes reciproc între bibliotecari, profesori şi studenți.

Diferitele niveluri de interes, programele flexibile, dar şi relațiile de egalitate şi de atitudine critică între participanți la procesul de cercetare pot stabiliza o prea mare elasticizare a granițelor de informare. Acest lucru presupune explicarea şi ierarhizarea promptă a sarcinilor, a instrumentelor de muncă intelectuală, abilitatea folosirii lor.

În prezent nu există un punct de vedere comun, cel puțin între bibliotecile centrale universitare din țară, cu privire la rolul cercetării într-o bibliotecă universitară, la programarea resurselor alocate cercetării, la consecințele pe termen lung privind direcțiile urmărite şi căile de rezolvare.

Această privire comună îndreptată spre obiectivele majore ale unei biblioteci universitare, altele decât cele care s-au perpetuat de la un an la altul, ar însemna o contribuție esențială la redimensionarea rolului bibliotecii în societatea de azi. Biblioteca poate deveni ceea ce noi dorim să facem din ea, într-un efort comun de regândire a misiunii ei.

Intrăm astfel într-un al doilea nivel de definire şi integrare a cercetării în structurile infodocumentare şi anume o *nouă comunicare interumană.* Aceasta se poate produce fie între participanții la o anumită activitate, în cazul nostru bibliotecarii din cercetare, fie între aceştia şi cei care au nevoie de informații, adică cititorii. Comunicare înseamnă ieşirea din inerție, pledoaria pentru alte orizonturi intelectuale, formularea de întrebări şi oferirea unor strategii de răspunsuri, discuții pe marginea incertitudinilor sau a problemelor cu grad mai mare de dificultate, înseamnă, în cele din urmă, recunoaşterea valorii acolo unde o descoperim.

Chiar dacă spaţiul bibliotecii este gândit mai mult ca un loc al lecturii desfăşurate în linişte şi concentrare, el trebuie să se deschidă unei comunicări efective în care rezultatele muncii de cercetare în echipă să fie mediatizate în folosul comunităţii. Informaţia nu poate fi folosită în absenţa comunicării. Lectura, localizată sau delocalizată, devine elementul principal pentru formarea unui mediu intelectual propice. Învăţăm unii de la alţii, producem valoare şi facem posibilă recunoaşterea ei, dar avem nevoie de identificarea tuturor problemelor nerezolvate, de punerea lor în discuţie, de stabilirea unor strategii viabile, de profesionişti autentici, de crearea unei baze metodologice comune, pentru ca structura de cercetare în bibliotecă să devină eficientă. În procesul de fluidizare a activităţilor, organizarea cercetării devine o problemă majoră. Şi dacă la nivel naţional răspunsul întârzie, la nivel individual, al exemplului propus de fiecare bibliotecă poate fi unul substanţial. Cadrul, principiile, soluţiile propuse de o bibliotecă pot determina viitorul model al structurii de cercetare.

2. *„N-am de adus nici o obiecţie împotriva specializării, condiţie indispensabilă a muncii ştiinţifice moderne. Numărul documentelor istorice şi al cercetărilor relative la ele s-a înmulţit într-o asemenea proporţie, încât ajunge unei vieţi de cercetător studiul exhaustiv al unei singure literaturi naţionale, ba chiar şi al unui singur secol din cuprinsul ei. Există o mare deosebire între cunoaşterea la care ajunge cineva care atinge numai culmile luminate ale unei literaturi şi aceea a cercetătorului devenit conştient, prin întinderea şi adâncimea anchetei sale, de întreaga muncă de pregătire din care s-au desprins operele reprezentative şi marile reputaţii.*

Nu este şi nu va fi posibilă cercetarea în domeniul istoriei literare fără concentrarea asupra unui domeniu de specialitate. Dar specializare nu înseamnă îngustime şi, dacă i se poate cere cercetătorului circumscrierea riguroasă *a problemelor sale, i se poate pretinde şi orizont. Marii maeştri l-au avut totdeauna. Nu cred că poate fi prescris ca un ideal tipul*

mai vechi al filologului parcat într-o singură problemă şi a cărui acribie, a cărui exactitate şi minuţie lăudabilă s-au însoţit, nu o dată, cu îngustimea orizontului şi uneori a inimii sale. Un astfel de tip omenesc, pentru care oricine ar putea cita câteva exemple, s-a format ca un produs al istorismului mai vechi şi al acelei munci de bibliotecă şi arhivă, cerută de metodele istoriei, dar care îl izolau oarecum pe cercetător de viaţă şi de interesele ei. Fenomenele literare aparţin unor ansambluri largi şi ele nu pot fi cunoscute decât în perspectiva *şi în lumina acestora*."

Tudor Vianu. *Literatura universală şi literatura naţională*, p.8 (334)

„În conversaţiile zilnice avem adeseori prilejul să auzim cum meritul personal al cuiva este cu un deosebit accent subliniat, atunci când se spune despre el că este un specialist. Specialiştii sunt astăzi foarte căutaţi, şi de existenţa lor se leagă astăzi toate bunele speranţe pe care ni le facem în feluritele domenii ale vieţii sociale. Astfel, când se iveşte vreo problemă încâlcită sau vreo dificultate serioasă în afaceri sau în literatură, în politică sau în administraţie, privirile îngrijorate se îndreaptă către fiinţa specialistului. Glasurile alarmate se întreabă atunci dacă există specialistul, pentru a-şi răspunde că, din nefericire, nu se află printre noi sau că trebuie să se înfăţişeze numaidecât. Fiind astfel obiectul unor sentimente foarte variate, al admiraţiei şi al speranţei, al securităţii când e în apropierea noastră şi al deznădejdii când e departe de noi, specialistul devine fiinţa cu adevărat răsfăţată a civilizaţiei moderne.

Dar specialistul are un partener în drama culturii noastre, şi anume pe diletant. În timp ce însă situaţia specialistului e atât de favorabilă şi, din toate punctele de vedere, demnă de invidiat, aceea a diletantului e mai degrabă legată de o generală şi puţin prietenoasă opoziţie. Astfel, când cu sfiala care caracterizează deficitara sa conştiinţă de sine, acesta din urmă se încearcă pe vreun teren oarecare al culturii, lumea îi aruncă cu dispreţ în faţă numele de ocară care i se

cuvine. Contribuția diletantului este privită deci ca inoportună şi uzurpatoare, căci el lucrează totdeauna în domenii care ar trebui să rămână rezervate.

Specialiştii şi diletanții sunt determinați de energii contrarii. Specialistul este o ființă centripetală. Diletantul e o ființă centrifugală. Specialistul tinde către centrul cercului; diletantul către periferia lui. Unul doreşte să se mărginească şi să divizeze domeniul activității sale, pentru a obține desăvârşirea amănuntului şi a nuanței. Celălalt doreşte, dimpotrivă, să amplifice terenul său, pentru a cuprinde mult, chiar cu sacrificiul perfecțiunii de detaliu. S-ar putea spune că specialistul priveşte lumea din apropiere, pe când diletantul o consideră din depărtare. Privirile lor trebuiesc să se ajute astfel cu lentile deosebite, dar cu lentile, căci ele sunt deopotrivă atinse de câte o meteahnă.

Felurita prețuire care se acordă specialistului şi diletantului n-a fost totdeauna distribuită la fel. Simpatia şi stima oferite astăzi specialistului, ființei centripetale, omului care priveşte lumea din apropiere, mergeau altădată către partenerul şi adversarul său, care însă pe atunci nu primea calificarea, mai degrabă disprețuitoare, de diletant. Era pe atunci frumoasa epocă a Renaşterii, când omul de cultură năzuia către o cuprindere cât mai largă a bunurilor vieții şi ale artei, ale ştiinței şi înțelepciunii. /…/

Specialitatea este o fatalitate, o condiție legată inexorabil de regimul muncii moderne, pe când ceea ce, cu o pornire atât de nedreaptă uneori, s-a numit diletantism, este produsul unui act de libertate, al unei aspirații către totalitatea umană, pe care nu greşim nicidecum privind-o cu simpatie."

Tudor Vianu. *Specialişti şi diletanți*,
p. 152-153, 156 (333)

3. Diversificarea cercetării

Cercetarea, consideră I. Stoica (307), este „un spaţiu al rigorii şi al organizării exemplare” (p. 186).

Cercetarea, crede Mircea Regneală (272), este „o componentă strategică a bibliotecii universitare” (p.309).

Deşi importanţa cercetării în bibliotecă este recunoscută, există încă o reticenţă în introducerea acesteia în politica bibliotecii, într-o formă organizată, defalcată pe componente, cu termene precise.

Cercetarea, în formă fundamentală, este mai greu de circumscris, deşi ea ar trebui să stea la baza tuturor deciziilor privind dezvoltarea colecţiilor, informatizarea anumitor servicii, orientarea spre anumite tipuri de informaţii, întărirea activităţii de informare documentară etc.

BCU „Carol I”, prin profesionişti competenţi, a dezvoltat cercetarea în domeniul bibliografiei literaturii române şi a ştiinţelor sociale, iar după 1990 cu precădere în domeniul biblioteconomic.

În centrul atenţiei s-au situat instrumentele necesare muncii intelectuale, într-o ordine aleatorie, în funcţie de opţiunile şi orientarea specialiştilor. S-au realizat repertorii, indici de reviste, bibliografii şi cercetări bibliografice, biobibliografii, ghiduri, sinteze documentare, tezaure, traduceri din lucrări consacrate.

O structură de cercetare coerentă, focalizată pe cunoaşterea şi ierarhizarea instrumentelor de lucru presupune o cercetare atentă asupra tuturor instrumentelor necesare muncii ştiinţifice, într-o configurare de la general la particular.

Astfel de tipologii ajută atât cititorul să se orienteze rapid în domeniile cunoaşterii, cât şi bibliotecarul care poate să recomande lucrări cu grade diferite de adâncire a investigaţiei. Nivelul de studiu devine un reper pentru ierarhizarea lucrărilor.

Obstacolul în această cercetare este lipsa de cooperare cu alte biblioteci pentru acoperirea unor zone geografice diferite sau a unor domenii descoperite.

Pe hârtie sau pe alte suporturi, cercetările, cu valoare aplicativă, pot într-o prezentare periodică să acopere diversitatea informațiilor şi să o ordoneze.

Formele electronice de condensare a informației măresc posibilitatea de circulație şi de cunoaştere mai rapidă a surselor.

Un exemplu de partajare a publicațiilor între bibliotecile centrale universitare din Bucureşti, Cluj şi Iaşi îl constituie Baza de date *România*. Aceasta conține descrieri analitice ale articolelor cu tematică socio-umanistă apărute în revistele de nivel academic din țară.

În ultimii ani direcțiile fundamentale ale activității infodocumentare au vizat

- o cercetare bibliografică retrospectivă dedicată Galeriei directorilor bibliotecii (11 biobibliografii) cu referințe analitice;
- o cercetare orientată spre rezolvarea cererilor cititorilor, cu referințe furnizate pe loc, la telefon sau prin e-mail;
- o cercetare focalizată pe studiul lecturii, bazată pe conceperea unor seturi de chestionare, îmbogățite în fiecare an, care să evidențieze ritmul de frecventare a bibliotecii, motivația frecventării, tipurile de servicii oferite, domeniile în care se încadrează temele de studiu, titlurile solicitate mai des etc.

În prezent, întreaga cercetare este în impas, un impas care durează de mai mult timp şi care nu încurajează cooperarea, atragerea unor structuri noi şi, mai ales, formarea de echipe, nuclee care să gândească şi să elaboreze cadrul cel mai potrivit pentru desfăşurarea acestei activități.

4. 5; 117, p. 64; 131; 159; 162; 214; 226; 263; 264; 272, p.297-309; 300; 304, p. 13-18; 305, p.121-130; 307, p.79-95; 308, p. 149-172; 335, p. 9-29; 344.

CITAREA

1. În standardul românesc *8301-1981. Publicații. Terminologie* ce defineşte termenii folosiți în domeniul editorial, în biblioteci şi în centrele de informare şi documentare, citatul este un „fragment sau pasaj dintr-o lucrare, reprodus întocmai într-altă lucrare, cu scopul de a întări şi a ilustra o idee sau o argumentare”. Dar indiferent de scopul în care este folosit: pentru a demara o argumentare sau pentru a întări o concluzie, pentru dezvoltarea unui punct de vedere personal sau pentru a amenda un asemenea punct de vedere, citatul trebuie marcat de ghilimele. În cazul în care el este mai lung de 40 de cuvinte, se specifică în *Guide de présentation d'un rapport de recherche* (159*)*, nu necesită încadrarea între ghilimele, dar trebuie inserat în text într-un spațiu retras la stânga şi la dreapta paginii de restul textului, iar distanța dintre rânduri poate fi micşorată la un singur rând; uneori toate caracterele ce constituie citatul pot avea dimensiuni mai mici față de textul propriu-zis al lucrării. (p. 47).

Care este lungimea minimă a unui citat pentru ca folosirea lui să impună autorului obligativitatea de a-i indica sursa de proveniență ? În acest sens, părerile sunt unanime: trei-patru cuvinte consecutive preluate dintr-o altă lucrare trebuie marcate cu ghilimele şi apoi, printr-o modalitate sau alta, să fie indicată sursa din care au fost extrase. Pe de altă parte, un citat nu trebuie să depăşească o pagină, respectiv 28 de rânduri de text. Această maximă lungime este recomandabilă lucrărilor de critică în care se face efectiv analiză pe textul literar (beletristic) sau filosofic, atunci când intenția autorului este de a compara un stil cu altul, o traducere cu textul original sau o traducere cu o altă traducere a aceluiaşi text. Şi în acest caz însă, unele edituri impun anumite restricții, protejând şi în acest fel drepturile unui autor şi interzicând reproducerea unor citate abuziv de lungi. Desigur, un citat poate fi scurtat folosindu-se punctele de suspensie între paranteze rotunde sau drepte. Dar

utilizarea trunchiată a extraselor trebuie făcută cu atenție spre a nu denatura conținutul de idei al respectivului fragment. Când se foloseşte un citat care are în interiorul său un alt citat, atunci ghilimelele care îl încadrează pe acesta din urmă vor fi sub formă de croşete «».

Există opinii potrivit cărora inserarea într-un text a mai mult de trei citate scurte pe o singură pagină este limita de la care încep a fi puse sub semnul îndoielii creativitatea şi originalitatea autorului în cauză, puterea de analiză şi sinteză a acestuia. De altfel, abundența citatelor într-un text nu numai că atentează la claritatea şi cursivitatea acestuia, dar îl obligă pe autorul textului la a efectua numeroase trimiteri la surse, iar când acestea nu sunt făcute în subsolul paginii, sub formă de note, lectura textului devine foarte greoaie. Pentru a evita asemenea inconveniente, se pot prelua unele idei, opinii, problematizări ale altor autori prelucrându-le prin limbajul propriu, adică parafrazându-le. În acest caz nu mai sunt necesare ghilimelele, dar rămân obligatorii trimiterile la sursă, deoarece ideile nu aparțin celui care le foloseşte, oricât de reînnoite prin limbaj ar părea că sunt. Parafrazarea ridică însă o altă problemă: aceea a plasării trimiterilor. De aceea, unii cercetători recomandă o „împarantezare” (M.-R. Solcan, p. 88) a parafrazărilor, astfel încât trimiterea să indice mai precis ce aparține autorului şi ce a preluat de la alții.

Atunci când sursele citate sunt scrise într-o altă limbă decât limba textului care tocmai se redactează, citatele sunt, de regulă, inserate în text traduse în limba română. Desigur, pot fi şi fragmente a căror traducere să fie problematică. În acest caz se impune inserarea în note a variantei originale a extrasului respectiv. M.-R. Solcan (292) recomandă includerea tuturor extraselor în subsolul paginii, deoarece ele „nu fac parte din structura de rezistență a textului” (p 90).

În lucrarea *Guide de présentation d'un rapport de recherche*, cercetătorii canadieni de limbă franceză sunt foarte categorici în privința modalității de folosire a citatelor: „Citatul trebuie să fie întotdeauna prezentat în franceză” (p. 47). Aşadar, în cazul în care un autor nu a avut la îndemână o ediție tradusă în limba franceză a sursei citate este obligat să traducă citatele

folosite şi să precizeze la sfârşitul fiecăruia, într-o paranteză rotundă că este o „traducere liberă”.

Nici citatul inserat într-un nou text fără a fi încadrat de ghilimele, chiar dacă s-a indicat sursa, nici parafrazarea ideilor altora fără efectuarea trimiterilor necesare identificării textului-sursă nu-l absolvă pe un autor de a fi acuzat de plagiat. Şi într-un caz şi în celălalt, dar şi atunci când s-a folosit inserându-se într-un text o traducere proprie a unui alt text, fără a indica locul de unde a fost preluat s-a comis un furt intelectual, adică un plagiat. Şi totuşi plagiatul se poate bucura de succes! În Germania, o tânără de şaisprezece ani a publicat la începutul anului 2010 un roman care a ajuns foarte repede în topul vânzărilor de carte beletristică. S-a dovedit că originalul ei roman, intitulat *Axolotl Roadkill,* era în parte plagiat după un roman publicat pe blog de un tânăr de douăzeci de ani. Autoarea a explicat că a scris o poveste „originală”, nu una „autentică”. Iar editura, care şi-a asumat o parte din vină, a considerat că nu poţi avea mari pretenţii de la o minoră crescută în cultura de partaj de pe Internet.

Înainte de a adopta o modalitate sau alta de redactare a unui text ştiinţific, o modalitate sau alta de a folosi extrase din alte lucrări şi a le include în propriul text, un autor trebuie să se informeze şi despre normele pe care orice instituţie academică de cercetare, orice instituţie editoare le impune de regulă potenţialilor cercetători. Aceste norme nu întotdeauna sunt pliate recomandărilor naţionale sau internaţionale expuse în standarde, dar cu siguranţă ele fac implicit trimitere la normele etice ale unei comunităţi academice, precum şi la legislaţia ce apără drepturile de autor.

„A cita – consideră Umberto Eco (117) – este ca şi cum ai depune mărturie într-un proces. Trebuie să fiţi întotdeauna în măsură să reperaţi martorii şi să demonstraţi că sunt credibili. De aceea, referinţa trebuie să fie *exactă* şi *punctuală* (nu se citează un autor fără a spune în ce carte şi în ce pagină) şi trebuie să poată fi *controlabilă* de către oricine.” (p. 175).

2. „*Citatul cel mai literal este, într-o oarecare măsură, o parodie. Simpla extragere îl transformă, textul pe care îl inserez, delimitarea lui (doi critici pot cita acelaşi pasaj fixându-i limite complet diferite), simplificările pe care le operez în interiorul textului, simplificări care pot substitui o altă gramatică celei originale şi, fireşte, felul în care îl discut şi îl folosesc în comentariul* meu…" (p. 23)

„*Pagina introdusă în interiorul altei pagini se remarcă printr-o justificare de mai mică importanță. Adesea, în lucrările ştiințifice, citatele sunt tipărite în rânduri mai scurte decât restul paginii. Ochiul urmăreşte în mod firesc alinierile paragrafelor; putem deci să asociem mai multe texte, aidoma unor voci, atracția între diferitele tronsoane ale aceleiaşi coloane devenind cu atât mai puternică cu cât ceea ce le desparte prezintă un caracter mai puțin normal, dacă se produce, ca de pildă la Balzac, în mijlocul unei fraze, sau chiar în mijlocul unui cuvân*t.

Reproducerea unei pagini sau chiar a unui rând în interiorul altei pagini permite un decupaj optic ale cărui proprietăți sunt cu totul diferite de acelea ale decupajului obişnuit al citatelor. El introduce în text noi tensiuni, aceleaşi pe care le încercăm astăzi în oraşele noastre invadate de slogane, de afişe şi anunțuri, pline de zgomotul cântecelor şi al discursurilor radiodifuzate, adevărate şocuri ce elimină cu brutalitate ceea ce citim sau ascultăm." (p. 117)

Michel Butor. *Repertoriu* (59)

„Un singur cuvânt asupra problemei referințelor. Elementele sunt date, fie în corpul textului, fie în note, care sunt suficiente la identificarea fără dificultate a operelor citate abundent. Lipsesc esențial referințele de pagini. Mai întâi, eu nu sunt sigur că cititorul citeşte verificând la fiecare pas originea citatelor nici chiar că ar avea adesea dorința de a merge să le vadă. De altfel, orice lectură cere un minimum de încredere din partea lectorului şi, dacă el vrea să mă urmărească mai mult sau mai puțin în fondul problemei ? /…/ eu mă îndoiesc că exactitatea textelor citate pot în mod serios să fie contestate.

Adaug că, când, mai departe în această carte, textele vor fi studiate în amănunt, orice discuție serioasă nu rămâne de luat în seamă decât plecând de la o lectură completă a textelor citate.”

Michel Charles. *L'Arbre et la Source*, p. 39 (77)

„*O citare denaturată echivalează cu o trădare, cu o insultă, prejudiciul fiind cu atât mai grav cu cât intenția era să ni se facă un serviciu*.”

Emil Cioran. *Mărturisiri şi anateme*, p. 135 (84)

„*O cercetare critică fără citate e ca o conferință despre o călătorie fără proiecții, sau ca un tratat de anatomie fără planşe. Ne trebuie, ca să rămânem în adevăr, o continuă raportare la obiect, o neîncetată confruntare cu textul şi expresia cărții.”*

M.Sebastian. *Hortensia Papadat-Bengescu*, p. 322(289)

3. Modalități de citare folosite în lucrările elaborate de BCU „Carol I” şi în alte lucrări ştiințifice

Citarea este o formă scurtă a referinței care se inserează într-un text, în paranteze, într-o listă de referințe / bibliografie sau se adaugă textului ca notă de subsol.

Exemple: „*Vreau să-mi dau toate ostenelele pentru a procura un viitor prosper acestei frumoase țări, pe care acum o numesc a mea…”* (314, p. 340) scria, la doar câteva luni de la sosirea în țară, cel care avea să devină primul rege al României.

Carol I, amintirea unei mari domnii. Bucureşti, BCU „Carol I”, 2006, p.97

Tzigara-Samurcaş consemnează *„asigurarea colecțiilor”*, insistând că *„în afară de obiecte româneşti, nici un obiect nu a fost ridicat*.” (*Memorii*, 2, p.154)

Alexandru Tzigara-Samurcaş. Bucureşti: BCU „Carol I”, 2004, p. LXI

Talentul de poet al lui Dosoftei se remarcă şi în versuri polone, pentru că lui i se atribuie asemenea versuri pe un motiv sibilinic[32].

---

[32] Cf. Şt. Ciobanu. Versuri poloneze necunoscute în opera mitropolitului Moldovei Dosoftei. În: *Mélanges d'histoire* littéraire et de la *littérature comparée offerts à Charles Drouhet*. Bucureşti, / Bucovina, I.E. Torouțiu/, 1940, p. 65-75;

Dosoftei. Bucureşti,Tipogr. Universității, 1974, p. XVIII

Metoda citărilor numerice

Numerele sunt inserate în text sub formă de indici sau în paranteze rotunde şi trimit la publicații în ordinea în care sunt citate prima dată.

Publicația citată prima dată are o descriere completă.

Citări sub formă de indici

Exemplu: Răspunsurile pot fi găsite prin metode pur logice, fie prin metode empirice, după cum respectivul cadru este logic sau factual”[124]. În această perspectivă „a fi real, în sens ştiințific, înseamnă a fi un element al sistemului”[125].

---

[124] R. Carnap. Empirism, semantică şi ontologie. În: *Semnificație şi necesitate*. Cluj: Dacia, 1972, p. 268
[125] Ibidem

Ilie Pârvu. *Infinitul şi infinitatea lumii*. Bucureşti, Edit. Politică, 1985.

Modelul francez de citare individualizează publicațiile din subsolul paginii, astfel:

a) indice; autor (prenume nume). Titlu. Localitate: editură, an, pagina la care se află citatul
b) idem, p. (acelaşi autor, aceeaşi lucrare)
c) ibidem; ibidem, p. (în acelaşi loc)
d) autor (prenume nume), op. cit., p. (autor care a fost citat cu o lucrare în paginile anterioare
e) apud, cf., citat de, după (când nu mai avem acces la o lucrare, aceasta poate fi citată prin intermediul altui autor care a studiat lucrarea).

Trimiterile de subsol se numerotează pe fiecare pagină începând cu cifra 1; fiecare subsol cuprinde între una şi trei trimiteri, chiar şi mai multe (până la şapte) când autorul este foarte scrupulos.

Uneori trimiterile se continuă pe toate paginile unui capitol sau subcapitol.

Exemplu: Georges Poulet. *Conştiința critică*, Bucureşti: Univers, 1979, p. 186-224 (Cap. XI: Gaston Bachelard)

Trimiterile în acest capitol sunt numerotate de la 1 la 86.

Când titlul unei publicații se repetă la distanță de câteva pagini şi între trimiteri se intercalează alte titluri, citarea se face cu repetarea titlului publicației şi paginația respectivă.

Exemplu: 39. *La poétique de la rêverie,* p. 169
40. *L'air et les songes*, p. 14

41. Id., p. 254
42. *La poétique de la rêverie*, p. 20
43. Id., p. 128

George Poulet. *Conştiinţa critică,* p. 205-207

Trimiterile se mai pot face la o listă de referinţe, care cuprinde numai sursele citate, adăugată la sfârşitul unui capitol dintr-o lucrare sau al lucrării.

De asemenea, se pot face trimiteri şi la bibliografia finală a unei lucrări, care este diferită de lista de referinţe, aceasta cuprinzând şi surse care nu sunt citate.

Când citarea rămâne în interiorul textului, cu toate datele descrierii, includerea ei într-o bibliografie este opţională.

În practica BCU „Carol I", citarea care a primit în text o descriere completă figurează şi în bibliografia finală.

Exemplu: „Pentru prima dată un folclorist relevă frumuseţea nebănuită a colindelor sub crusta arhaică atât de caracteristică…" (Petre Dan. *Mică enciclopedie de cultură şi civilizaţie românească*. Bucureşti: Paco, 1998, p. 143).

Bibliografie

410. DAN, Petre. *Mică enciclopedie de cultură şi civilizaţie românească*. Bucureşti: Paco, 1998, p. 143.

G. Dem.Teodorescu. Bucureşti: BCU „Carol I", 2008, p.XXX

Citări numerice în paranteze rotunde

Exemplu: În opinia lui R.W. Brislin (14) numărul de culturi care formează eşantionul trebuie să fie suficient de mare pentru a asigura o variaţie...

Bibliografie /la finalul Capitolului 2/

1. SCHOLLHAMMER, H. The Comparative Management Theory Jungle. *Academy of Management Journal*, Vol. 12, nr. 1, 1969, p. 7-9.
:
:
14. BRISLIN, R.W. Cross-Cultural Research Methods. In: Irwin Altman, Amos Rapport and Joachim F. Wohlinwill (eds.). *Human Behavior and Environment,* Vol.4, New York, 1980.

Eugen Burduş. *Management comparat. Bucureşti: Edit. Economică, 1997,p.79,84.*

Cercetările bibliografice realizate de BCU „Carol I” cuprind şi citate care sunt aşezate în pagină în afara textului pentru o mai bună vizibilitate. În acest caz s-au folosit câteva modalităţi de citare:

- în continuarea citatului s-a consemnat numele autorului, titlul lucrării din care s-a scos citatul şi anul apariţiei lucrării, iar în paranteze rotunde poziţia lucrării din bibliografia finală (ordonată pe capitolele lucrării) şi pagina la care se află citatul.

Exemplu: „Nu uitaţi niciodată că ştiinţa trebuie însoţită cu cultura inimii, cu iubire de ţară şi cu demnitatea vieţii…”. Carol I, Discurs la inaugurarea Fundaţiei din 9 mai 1914 (III, 113, p. 22)

Biblioteca Centrală Universitară din Bucureşti: O bibliografie a existenţei. Bucureşti: BCU, 2001, p.127.

- sub citat s-a consemnat numele autorului şi anul, iar în paranteze rotunde, poziţia lucrării din bibliografia finală, cu pagina la care se află citatul.

Exemplu: „Din păcate, o adevărată inaugurare nu va avea loc niciodată. Nici Muzeul „Carol I” din noua clădire de la Şosea nu va putea fi deschis cu fastul ce i se cuvenea…”

Petre Popovăț, 1996 (885, p. 74)

Alexandru Tzigara-Samurcaş. Bucureşti: BCU, 2004, p.XLII.

- acelaşi model a fost folosit şi când o lucrare conține un articol sau un fragment de text mai lung.

Exemplu: /Discurs la Adunarea anuală a Fundației Universitare Carol I /

Spiru Haret, 9 mai 1910 (259, p. XI-XVII)

Carol I, amintirea unei mari domnii. Bucureşti: BCU „Carol I”, 2006,p.165

Metoda autorului şi a datei

Dacă autorul apare în text, anul se trece în paranteze; dacă nu, ambele elemente apar în paranteze şi, dacă este necesar, se adaugă şi paginația.

Această metodă este folosită în sistemul de citare Chicago şi în sistemul Harvard, cu mici diferențe.

Sistemul Harvard este modelul standard de citare în Marea Britanie.

Este un sistem de citare în text autor-dată care include numele autorului, cu majuscule şi anul în paranteze drepte, iar trimiterea se face la o listă de referințe citate în ordinea alfabetică a autorilor. Lista de referințe este plasată la sfârşitul capitolului sau al lucrării.

Exemplu: O cercetare suedeză [DAVIDSSON 1989] sublinia…

Lista de referințe

1. BINKS M. 1980 Titlul. Localitatea, editura

:

:

9. DAVIDSSON P. 1989 Continued Entrepreneurship and Small Firm Growth. Stockholm, EFI

Sistemul Chicago, folosit de către University Chicago Press, are o arie mai largă de folosire. Prin el se evidențiază fiecare situație: autor/autori, editor, antologator, prefațator, traducător, articol în carte şi periodic, recenzie, teză, disertație, comunicare, carte electronică, web site.

Citarea în cazul „stilului umanist" (literatură, istorie, arte) se face în note (N) şi în bibliografie (B).

Localitatea, editura şi anul sunt puse în paranteze rotunde.

Exemplu:

N 1 Wendy Doniger, *Splitting the Difference* (Chicago: University of Chicago Press, 1999), 65

B Doniger, Wendy. *Splitting the Difference.* Chicago: University of Chicago Press, 1999

Sistemul autor-dată este folosit pentru ştiințele sociale, ştiințele naturii, fizică, cu citarea în text (T) şi trimiterea într-o listă de referințe (R).

Exemplu:

T (Doniger 1999, 65)

R Doniger, Wendy, 1999. *Splitting the Difference.* Chicago: University of Chicago Press,

Mai sunt cunoscute şi alte sisteme de citare, de exemplu

- modelul MLA care se foloseşte în SUA şi Canada în publicații legate de limbă şi literatură sau media;
- modelul Vancouver în publicații legate de fizică şi medicină.

În literatura ştiințifică străină, autorii citați apar fără prenume, model preluat şi de sistemul românesc de citare după 1990. Dar, pentru evitarea unor confuzii (când autorii au acelaşi

nume, dar prenume diferite), ar fi bine să se specifice şi prenumele sau inițiala. În orice caz, citarea unui autor în text se face scriind întâi prenumele şi apoi numele.

4. 40; 44; 59; 80; 85; 88; 117, p. 168-179; 159; 289, p. 314-329; 292, p.88-90; 320, p. 38, 80.

CITITORUL

1. Conceptul cititorului îşi găseşte determinarea mai curând în conotația culturală, diferențiată de conotația tehnologică sau economică aplicată utilizatorului sau beneficiarului. Cu multiplele sale fațete, cititorul interacționează cu autorul şi opera/textul într-un triunghi de o mare mobilitate interpretativă.

Cititorul şi lectura au căpătat în timp amprente individualizate prin contribuția istoriei şi criticii literare, a sociologiei, antropologiei culturale, lingvisticii, istoriei cărților, filosofiei, esteticii etc.

Chiar dacă nu toate interpretările se mai bucură astăzi de entuziasmul momentului declanşator, teoretizările privind definiția şi rolul cititorului rămân fascinante. În practica lecturii, cuvântul cititor este doar un alt nume pentru text. El a devenit semnul distinctiv al textului.

În diferite studii se evidențiază: „cititorul naiv”, „cititorul empiric”, „cititorul retoric”, „cititorul fictiv”, „cititorul înscris”, „cititorul implicit”, „cititorul încifrat”, „cititorul competent”, „cititorul ideal”, „cititorul model”, „cititorul modern bun”, şi chiar „cititorul aristocratic”.

În *Lector in fabula*, Umberto Eco (115) consideră că cititorul model colaborează la dezvoltarea fabulei, anticipându-i un şir succesiv de stări. „Stările fabulei – scrie Eco – confirmă sau infirmă (verifică sau prezintă ca falsă) porțiunea de fabulă anticipată de cititor” (p. 157). Cititorul model devine astfel o strategie textuală, capacitatea intelectuală de a împărtăşi un anumit stil „cooperând la actualizarea lui”. El este „un ansamblu de *condiții de succes* stabilite în mod textual, care trebuie să fie satisfăcute pentru ca un text să fie deplin actualizat în conținutul său potențial” (p. 95).

Pentru Wolfgang Iser (167) cititorul este implicit, fără o existență reală, el regăsindu-se în structura textelor. Acest cititor

„pune în lumină structurile de efect ale textului prin care receptorul se poziționează față de text, legându-se pe sine de acesta prin procesele de înțelegere declanşate de el însuşi" (p. 109).

Când textul şi cititorul ajung la o convergență se naşte opera literară care, în mod inevitabil, are un caracter virtual, deoarece nu poate fi redusă „nici la realitatea textului, nici la dispozițiile ce-l caracterizează pe cititor" (p. 83).

În fața cărților scrise de alții, Roland Barthes (23) se simte un cititor „dezinvolt". „Atunci când mi se face complimentul că sunt un cititor, pe de-o parte, asta mă măguleşte mult – ce compliment mai frumos decât acesta – pe de altă parte, mărturiseşte autorul în *Romanul scriiturii (Grăuntele vocii)*, mă simt nedemn de el: de fapt, citesc puțin şi, o repet, cu dezinvoltură. Dacă o carte mă plictiseşte – şi o carte mă plictiseşte uşor – o abandonez" (p. 329). Există o voce, adaugă Barthes, pe care cititorul o împrumută prin procură discursului care „vorbeşte conformându-se intereselor cititorului." „În text numai cititorul vorbeşte" (p. 166).

2. „*Dar cartea dezgropată, manuscrisul ce iese din ulciorul în care a fost închis pentru a pătrunde în lumina orbitoare a lecturii, nu se naşte oare, datorită unei şanse impresionante, încă o dată? Ce este o carte pe care nimeni nu o citeşte? Ceva ce nu a fost încă scris. A citi ar fi deci nu a scrie din nou cartea, ci a face ca să se scrie cartea sau* să fie *scrisă – de data aceasta fără mijlocirea scriitorului, fără ca nimeni să o scrie. Cititorul nu se adaugă cărții, ci tinde mai întâi să o despovăreze de orice autor, şi ceea ce este atât de prompt în felul în care el abordează cartea, acea umbră atât de vană ce trece peste pagini şi le lasă intacte, tot ceea ce conferă lecturii speranța unui lucru inutil, şi chiar puțina atenție, puținul interes, infinita uşurătate a cititorului afirmă uşurința nouă a cărții, devenită o carte fără de autor, fără seriozitate, munca, apăsătoarele nelinişti, fără de povara unei vieți întregi ce s-a vărsat în ea, experiență uneori teribilă, totdeauna de temut, pe*

care cititorul o şterge şi pe care, datorită uşurătăţii lui providenţiale, o consideră nulă”.

Maurice Blanchot. *A citi*, p. 123 (41)

„Nu ştiu dacă vi s-a spus îndeajuns – pentru a fi pe deplin conştienţi de acest lucru – că există două feluri de cărţi. Când omul citeşte în legătură cu orice temă, în majoritatea bibliotecilor – şi în toate cărţile, dacă gândim într-un sens mai larg – el va constata că există o împărţire a cărţilor în bune şi proaste. În toate domeniile există cărţi bune şi cărţi proaste. Mi-e greu să presupun că nu cunoaşteţi sau că nu cunoaşteţi destul de bine această realitate simplă; îmi pot însă permite să vă amintesc că în zilele noastre ajunge să fie un considerent foarte important. Trebuie să lăsăm cu totul la o parte ideea pe care o au oamenii că, dacă citesc orice carte, că, dacă un om ignorant citeşte la întâmplare orice carte, e oricum mai bine decât dacă n-ar citi nimic. Mă văd silit să pun sub semnul întrebării această afirmaţie; ba chiar aş merge până acolo încât s-o resping. Pentru mulţi cititori ar fi mai prudent şi mai bine să nu aibă nimic de-a face cu cărţile. Există un număr mare de cărţi, un număr care creşte înspăimântător, de cărţi care, hotărât, nu sunt utile pentru cititori. Dar un cititor candid va mai învăţa şi că un anumit număr de cărţi au fost scrise de oameni din cei mai elevaţi şi mai nobili – nu chiar foarte multe cărţi, dar oricum destule ca să vă ocupe un timp îndelungat, să vă hrănească zelul de a citi şi să vă deprindă cu asemenea lucruri. Pe scurt, după cum scriam undeva, cărţile sunt, după părerea mea, ca şi sufletele oamenilor: împărţite în oi şi capre. Unele, puţine, merg în sus şi ne duc şi pe noi în sus; adică, vreau să spun că sunt destinate să fie auxiliare nepreţuite ale predării – de un mare ajutor în promovarea învăţăturii tuturor generaţiilor. Altele, o mulţime înspăimântătoare, coboară, coboară mereu; fac mereu tot mai mult şi mai profund rău. Păziţi-vă bine de acest gen de cărţi, tinerii mei prieteni, nu le scăpaţi din ochi!

În rest, în legătură cu toate studiile şi lecturile voastre de aici şi cu tot ceea ce puteţi să învăţaţi, să nu uitaţi că scopul nu

este să obțineți anumite cunoştințe – nu atâta să ajungeți din ce în ce mai sus pe calea perfecțiunii tehnice, şi aşa mai departe. Există un țel mai înalt aflat îndărătul tuturor acestor elemente, în special pentru acei dintre dumneavoastră care sunteți hărăziți îndeletnicirilor scrisului sau vorbirii ori celor sfinte. Trebuie să vă gândiți neîncetat că îndărătul cunoştințelor se află achiziția a ceea ce se poate numi înțelepciune; şi anume, o apreciere sănătoasă şi o hotărâre justă în privința tuturor obiectelor care vă înconjoară şi deprinderea de a vă comporta cu dreptate, candoare, perspicacitate şi un devotament nestrămutat față de realitate. Mare este înțelepciunea, nemărginită este valoarea înțelepciunii, ea nu poate fi exagerată niciodată; este realizarea cea mai înaltă a omului: «fericit este cel ce dobândeşte înțelegerea». Şi, cred eu, uneori pierdem uşor din vedere acest scop; azi mai mult ca oricând, cred eu. Şi dacă eşuăm în această privință, eşuăm în toate! Dar nu voi insista mai mult în această privință."

Thomas Carlyle. *Semnele timpului,* p. 243-244 (68)

„A citi o operă literară înseamnă a face un spectacol, în mai multe accepțiuni ale cuvântului. Înseamnă, în primul rând, a juca un rol – rolul cititorului aşa cum este «prevăzut» în scenariu /…/. În al doilea rând, a citi înseamnă a juca în minte rolurile protagoniştilor unei opere de ficțiune – a deveni un fel de actor, care trece de la un rol la altul, într-o extinsă interpretare solo mentală. Dar, în al treilea rând, a citi înseamnă şi a executa direcția de scenă mentală, care cuprinde, pe lângă îndrumarea actorilor fictivi, şi scenografia, alegerea costumelor, vizualizarea unor detalii expresive ca gesturile, mişcările, fizionomiile. Cu alte cuvinte, a citi înseamnă a da voce, articulare şi formă limbajului mut al textului, a-i umple «punctele de indeterminare» (Ingarden), a da sens şi viață, în imaginație, paginii tipărite."

Matei Călinescu. *A citi, a reciti*, p. 289 (73)

„Deşi la noi se plâng scriitorii că nu se citeşte, sunt destul de numeroşi aceia care citesc prea multe cărţi. A citi prea multe cărţi e un abuz, un semn foarte adesea de neintelectualitate. Cunoscătorul de vin nu bea nici mult şi nici din orice vin. El alege şi degustează. Sunt persoane care citesc din plictiseală, tot ce le pică în mâini, dar îndeosebi romane uşoare, traduceri de naraţii foiletonistice de autori de duzină. Abia sfârşită o carte, ei o aruncă şi trec la alta, absorbiţi în faptul divers însuşi, fără vreo preocupare de artă sau de personalitatea autorului, pe care nici nu-l ţin minte. Singura lor judecată critică se reduce la formulele stereotipe: «*cartea e frumoasă*», «*cartea e anostă*», *pentru că ei nu citesc decât ca să omoare timpul, aşa cum unii fumează şi de cele mai multe ori citesc şi fumează şi aceste cărţi put a tutun. Persoanele care devoră astfel cărţile n-au nici o noţiune de literatură, dar au câteodată o ţinută agresivă, agasantă pentru veritabilul intelectual.*”

G. Călinescu. *Prietenele noastre cărţile*, p. 40-41(72)

„Şi aşa trecură zilele una după alta până la nouă luni, când baba, cu ajutorul Maicii Domnului, născu un dolofan de copil, de drăguleţ, şi cu o carte în mână. /…/ Până una, alta, copilul creştea, asculta pe părinţi şi cartea cu care se născuse din mâini n-o lăsa. Cetea, cetea mereu pe dânsa şi învăţa, de se mira toată lumea de silinţa şi învăţătura dânsului.

Când se făcu ca de nouă ani, ştia câte în lună şi în soare. El însuşi ajunsese să fie o carte, şi toţi megieşii veneau la dânsul şi-l întrebau despre păsurile lor.”

Petre Ispirescu. *Voinicul cel cu cartea în mână născut*, p.85 (168)

„Mă simt uneori în faţa cărţilor ca un degustător încercat de vinuri. Ştiu când o carte e «*bună*». *Criteriul este simplu:* ea trebuie să te mute în lumea pe care o deschide. *Indiferent dacă este vorba de literatură, de eseu sau de un tratat de filosofie*

autorul trebuie să construiască din inteligența, fantezia, speculativitatea sau sensibilitatea lui o lume care până atunci nu existase. Iar din lumea aceasta, de îndată ce ai pus piciorul în ea, tu ca cititor trebuie să nu mai poți ieşi. /…/ Acum*, când citeşti, nu există decât lumea în care ai fost absorbit şi din care nu mai poți ieşi decât după ce ai străbătut-o în întregime. /…/ Pentru că centrul ființei mele s-a mutat în lumea pe care cartea a deschis-o, când lectura ei s-a încheiat eu nu mai aparțin lumii de aici. /…/ Dacă o carte nu creează această* ruptură*, dacă ea nu îți propune, în chiar mijlocul existenței în care eşti împlântat, o lume alternativă la care să poți face oricând recurs, dacă ea nu îți provoacă nevoia de a te freca la ochi pentru a reintegra lumea pe care ai părăsit-o, atunci ea nu e o carte importantă, ci una pe care o vei uita, pe care ai citit-o căznit şi care va sfârşi în vastul cimitir al cărților. Cărțile acestea care intră în timpul tău cu propriul lor timp pot fi citite chiar acolo unde ai apucat să le deschizi, în picioare în mijlocul camerei, lângă raftul unei librării sau la lumina unui felinar.*"

Gabriel Liiceanu. *Uşa interzisă*, p. 330-331 (188)

„Nu mai citesc opere sau autori, ci literaturi, spunea G. Călinescu în perioada (dacă nu greşesc) în care lucra la Impresii asupra literaturii spaniole*, adică după împlinirea vârstei de patruzeci de ani, pe care E. Lovinescu o socotea a maturității criticilor. Nu acord prea mare încredere acestor clasificări, pe vârste sau altfel, fiindcă am observat că fiecare individ are propria evoluție intelectuală, încât orice generalizare poate fi combătută cu numeroase exemple. Dar mărturisirea lui G. Călinescu nu e fără un sâmbure de adevăr. În tinerețe, noi toți citim opere, neavând încă sentimentul istoriei literare şi nici suficientă cultură ca să legăm instantaneu cartea care ne cade în mână de restul cărților unui autor. Majoritatea cititorilor rămân la acest fel de lectură* cu amănuntul *sau* cu ridicata *cum se spune în limbaj comercial. Ceea ce deosebeşte pe critic este descoperirea câmpului unificat al literaturii, de unde nevoia, pe care el o simte mai târziu, de a căuta în operele izolate*

structurile: mai întâi pe ale totalității creației unui scriitor, mai apoi pe ale întregii literaturi. Aceasta este, de fapt, lectura profesionistului şi de aici începe critica. Şi ea conține câteva însuşiri remarcabile, dintre care una este aceea că interzice, într-un anumit sens, surpriza. Văzând o carte, cititorul profesionist o situează spontan în opera (care-i este, mai mult sau mai puțin, ştiută) a unui autor şi, totodată, într-o epocă sau într-un curent, ceea ce implică, încă înainte de lectura propriu-zisă, un parti-pris*, un acont asupra plăcerii cititului sau asupra judecății de valoare. Cazul contrar e foarte rar la cititorii cu experiență îndelungată, dar, poate tocmai de aceea, e şi foarte prețuit. Surpriza are, pentru cel care ştie la ce să se aştepte, o savoare care lipseşte lecturii neofitului. Iar când se întâmplă să cadă peste o capodoperă, această surpriză nu se uită toată viața. Explicația e simplă: nimeni (mă refer la marii consumatori de cărți) nu «descoperă »* Hamlet *sau* Război şi pace*; luându-le în mână, noi ştim deja foarte multe despre ele, cu excepția întâlnirii prilejuite de acea lectură primordială, din adolescență, care ne poate marca pentru totdeauna, dar despre care nu mai putem spune nimic mai târziu. «Descoperirile » adolescenței sunt frecvente, dar nu lasă în noi mai mult decât un zaț pe fundul sufletului, amintirea îndepărtată a unei bucurii uriaşe; descoperirile maturității, incomparabil mai rare, reprezintă experiențe ciudate şi profunde.“*

N. Manolescu. *Surorile siameze*, p. 15-16 (201)

„Cititor e acela care citeşte de dragul de a citi, în vreme ce criticul citeşte mânat de cu totul alte interese. Cititul în sine al celui dintâi n-are multe puncte comune cu cititul pentru scris al celui din urmă. Aş merge chiar mai departe şi aş spune că unul nu se transformă, în mod necesar, în celălalt. Cunosc oameni care au devorat biblioteci întregi, fără a simți niciodată nevoia de a scrie un singur rând despre o carte./.../.. În concepția burgheză, între producător şi consumator există o linie de demarcație netă. Pentru cititor, scriitorul este totdeauna Celălalt. Şi invers. Baudelaire o ştia: cititorul îi este frate

geamăn, dar ipocrit. Am cochetat şi eu, uneori, cu ideea că, cel puțin în adolescență, citeam din plăcere, burghez, consumator. Dar, de câte ori m-am gândit la momentul în care am pierdut această inocență, mi-a fost cu neputință să-l descopăr. Îmi vine alteori să cred că n-am citit niciodată altfel decât citesc astăzi şi că inocența pierdută e, ca şi paradisul, o utopie. Să fi trăit eu vreodată, cu adevărat, bucuria de a mă lăsa stăpânit, cucerit de ipocritul meu geamăn, scriitorul ? Oricât caut în mine urmele acestei supuneri, nu găsesc decât orgoliul de a o respinge, de a intra în jos, de a călca linia de demarcație. Probabil că n-am avut niciodată atitudinea înțeleaptă, făcută din aşteptare profitabilă, a consumatorului de literatură. În sinea mea, chiar dacă nu de la început conştient, m-am socotit producător. Cititul cărților mi-a furnizat pretextul; scrisul despre ele conta cu mult mai mult. Am fost şi am rămas din această cauză un mediocru cititor. N-am privit cartea ca pe un scop, ci ca pe un mijloc. Nu m-am cufundat în lectură cu voluptatea pierderii identității, ci m-am păstrat la suprafața ei, lucid şi dezinvolt. Am fost, cu siguranță, critic înainte de a şti exact ce înseamnă aceasta, căci am realizat inconştient paradoxul esențial al criticului şi care constă în a se devota literaturii, nu însă absolutizând-o, ci instrumentalizând-o."(p. 42-43).

„*Cititorul e devotat, pasionat, nu foarte pretențios* (*deşi nu înghite orice), capabil să-şi uite de sine când lectura îl captivează; cartea fiind a altuia, se recunoaşte cu emoție în ea, maximul orgoliu fiind de a crede că celălalt scrie în fond despre el: cititorul este totdeauna, din acest unghi, cel scris, iar scriitorul cel citit. Cu totul altfel se comportă criticul. El e distant, lucid, pretențios (deşi înghite orice), incapabil să-şi uite de sine chiar şi când lectura îl captivează; socoteşte mai normal să scrie el însuşi despre ceea ce citeşte decât să citească ceea ce a scris altul; cartea fiind a altuia, crede că a fost scrisă pentru el (şi nicidecum despre el); în definitiv, spre deosebire de cititor, criticul vrea să fie citit, nu scris."(p. 44)*

N. Manolescu.*Scrisul şi cititul* (201)

„Miile de cărți care se duc către rafturile dulapurilor, dorm acolo ca pietrele scumpe din mormintele şi piramidele nedesfăcute încă. Absorbiți şi pierduți în zbuciumul şi pasiunea vieții materiale, nu căutăm cartea care păstrează încă «sângele prețios şi vital al celor mai alese spirite !» Nu citim*. Pentru cei ce simt, aceasta este o tragedie. O nație care nu citeşte rămâne în stare de inferioritate, fără forță şi impuls de creație, fără sensibilitate pentru linie şi rază, fără pasiune pentru gând şi frumusețea de sus. Cartea e un tonic – miracol şi eternitate.*”

Tudor Vianu. *Criza cititului şi a… cititorilor, p. 2 (331)*

3. Cititorul instruit

Într-o prelegere devenită celebră – *Epistemologia fără subiect cunoscător* – Karl Popper (253) lansa în 1967 o provocare lumii ştiințifice şi filosofice contemporane. El spune: „Toată munca în ştiință este o muncă îndreptată spre creşterea cunoaşterii obiective aşa cum zidarii lucrează la o catedrală.” (p. 86). În concepția lui Popper există trei lumi sau universuri: prima, „lumea obiectelor fizice”, a doua, „a stărilor de conştiință, sau a stărilor mentale” şi a treia, rezultată din interacțiunea celor două, lumea „conținuturilor obiective de gândire”, printre locuitorii căreia filosoful aşază „sistemele teoretice”, „problemele şi situațiile problemelor”, „argumentele critice” şi, desigur, „conținutul revistelor, al cărților şi al bibliotecilor” (p. 70).

Karl Popper ne propune două experimente ideale: în primul, toate maşinile şi uneltele sunt distruse, precum şi cunoaşterea noastră subiectivă a acestor maşini şi a utilizării lor. „*Iar bibliotecile şi capacitatea noastră de a citi din ele supraviețuiesc*. În mod clar, după multă suferință, lumea noastră ar putea porni din nou.” (p. 71)

Borges o spusese mai înainte: bătrân, presimțind un viitor incert pentru specia umană, el e sigur că „Biblioteca va dăinui.”

În al doilea experiment, odată cu maşinile şi cunoaşterea noastră despre ele, „*toate bibliotecile sunt de asemenea distruse*, astfel încât capacitatea noastră de a citi din cărți devine inutilă”.

Borges oscilase între acele cărți care nu semnifică nimic, biblioteca totală, „adică tot ceea ce este posibil să fie exprimat în toate limbile” şi biblioteca „iluminată”, „solitară”, „infinită”, dar „inutilă”.

Popper se opune acelor interpretări care consideră că o carte nu poate exista fără cititor şi că aceasta devine realmente o carte numai după ce este înțeleasă. Părerea lui este că o carte sau chiar o bibliotecă nu este nevoie „să fi fost scrisă de cineva”. Ceea ce contează este posibilitatea sau potențialitatea de a fi înțeleasă. „Eu admit că – spune filosoful – pentru a aparține lumii a treia a cunoaşterii obiective, o carte trebuie – în principiu sau virtual – să fie capabilă de a fi pătrunsă (sau descifrată, sau înțeleasă sau «cunoscută») de cineva. Dar eu nu admit mai mult.” (p. 80). Această teză referitoare la înțelegerea unei cărți se regăseşte şi la Matei Călinescu (73), cristalizată în câteva întrebări: „de ce oare (re)citim un anumit text şi de ce vrem să-i lămurim înțelesul ? Şi – mai important, cel puțin pentru criticii literari – de ce credem că ceea ce sperăm să realizăm astfel are vreun interes şi merită să fie comunicat şi altora ?” (p. 277)

Ideea centrală a teoriei lui Karl Popper este că această lume a treia există în mare măsură autonom, că ea este un produs al omului şi creează, la rândul ei, „propriul său domeniu de autonomie”. Autorul îşi continuă demonstrația, sugerând că lucrul cel mai important este relația dintre noi şi opera noastră, că „totul depinde de ceea ce dăm şi luăm în raportul nostru cu opera noastră, de produsul cu care noi contribuim la lumea a treia şi de acest constant *feed-back* care poate fi amplificat prin autocritică” (p. 116).

Înainte de Karl Popper, Tudor Vianu (332) scria în *Jurnalul* său: „un cercetător are datoria nu numai să îmbogățească ştiința, dar să-şi apere şi să impună adevărurile care i s-au lămurit” (p. 330).

Pentru filosoful francez Bernard Stiegler nu există text fără cititor. În actul lecturii, cititorul se găseşte într-un proces de proiectare şi reproiectare prin care „el citeşte propria lectură”. Nu cartea interesează, crede Stiegler, ci cartea citită, cititorul fiind cel care califică textul, îl ierarhizează, îl comentează, deschizând în felul acesta drumul lecturii.

Ce fel de cititor frecventează o bibliotecă universitară ? Întrebarea capătă relevanță din perspectiva opiniilor formulate până acum. Cel care relaționează cu biblioteca şi cartea este un cititor instruit (student, profesor, cercetător, bibliotecar) care, pentru a îmbogăți cunoaşterea ştiințifică cu rezultatul muncii sale, îşi diversifică lecturile şi modalitățile de a obține cât mai multe informații pertinente. „Mai mult ca niciodată – crede Martine Poulain (172) în prefața la *Cenzura şi bibliotecile în secolul XX* – n-am putea «citi tot» fără instituția bibliotecii, mai ales dacă a citi înseamnă a ne însuşi informația în diversitatea suporturilor şi a codurilor ei.” (p. 12).

Cititorul parcurge câțiva paşi obligatorii până se familiarizează cu opera; el se poate duce direct la sursă sau poate ajunge întâmplător la ea; îi mai poate fi indicată prin cercetarea anumitor contexte sau înrudiri.

În această primă lectură, cititorul încearcă să pună în acord pregătirea, experiența sa cu cea întâlnită în carte, să obțină starea de echilibru şi armonie necesară asimilării conținutului cărții. Are loc o citire pe îndelete sau fragmentară, „digerând”, „filosofând”, gustând „savoarea lucrurilor şi a cunoaşterii”, cum se explica Roland Barthes. Cartea este cea care transmite un mesaj, iar cititorul, în singurătate sau asistat, doreşte să-l recepteze. Este vorba, spune Nicole Robine (276) de acel sens al lecturii care înseamnă transmitere şi comunicare.

„Lectura reprezintă, simultan şi succesiv, toate elementele comunicării deoarece ea este comunicantul, comunicatul, comunicarea şi ea dă naştere unui informat: cititorul care, la rândul său, este cel care creează lectura. Lectura este reciprocitate.” (p. 221).

Un cititor instruit acordă o atenție deosebită textului, recunoscând informația care îi este familiară, pe care a

descoperit-o în lecturile anterioare, căutând mai ales calea originală a autorului, calitatea demonstrației sale.

Din studiul introductiv sau din bibliografie, cititorul îşi poate da seama de valoarea cărții, de nivelul de adresare, de convergența ideilor.

Este la latitudinea sa citirea integrală a cărții sau doar a unor părți din ea.

De cele mai multe ori, cititorul instruit are nevoie de o relectură, pentru găsirea unor sensuri pierdute la prima lectură, sau pentru împrospătarea celor deja cunoscute (în cazul predării de către profesori). Relectura îi dă posibilitatea cititorului să capete imaginea de ansamblu a conținutului cărții, dar şi să rețină unele citate semnificative pentru demonstrația sa. Cititorul instruit consideră lectura, de cele mai multe ori „intensivă", munca intelectuală care-l ajută să se realizeze sau să se perfecționeze profesional.

4. 2; 7; 38; 41, p.123-129; 72; 73; 74; 81; 96; 101; 119; 120; 155; 168, p. 85-99; 180; 181; 188; 201, p. 15-18, 42-47; 204; 205; 242; 243; 260; 269, p. 124-126; 289, p. 314-329; 304, p. 144-151; 305, p. 15-18; 328; 331; 332, p.103-105, 134-137; 342.

DESCRIEREA BIBLIOGRAFICĂ

1. În STAS 8232-68, descrierea este definită ca „un ansamblu de date precise şi amănunţite necesare identificării oricărei publicaţii sau părţi a unei publicaţii, întocmite după reguli prestabilite". În STAS 6590-73. *Publicaţii. Terminologie* şi *STAS 8301-81. Terminologie* descrierea unui document constituie referinţa bibliografică.

Pentru unii teoreticieni există un sens mai larg care include în descriere adnotarea, considerată o continuare a ei şi nu a conţinutului publicaţiei.

Caracteristicile descrierii – exactitate, claritate, uniformitate – se aplică atât descrierii bibliografice cât şi descrierii de catalog. Cu tot efortul depus de Organizaţia Internaţională de Standardizare (ISO), iar pe plan naţional, de Asociaţia de Standardizare din România (ASRO), de a recomanda anumite reguli de constituire a descrierilor bibliografice, problema unificării acestora este în continuare un deziderat.

Lucrurile par oarecum mai limpezi când descrierile bibliografice sunt efectuate de bibliotecari pentru crearea bazelor de date din biblioteci. ISBD (International Standard Bibligraphic Description) este aplicat cu mai multă conştiinciozitate, inclusiv de programatorii creatori de sisteme, deşi se observă o tendinţă de ieşire din sistem.

ISO 690, cel mai folosit standard în domeniul bibliografiei, nu atentează la regulile stabilite de ISBD, fixându-şi cu destulă siguranţă domeniul de aplicare.

O monografie este descrisă, după normele ISBD(M), care sunt obligatorii, astfel:

BUZZATI, Dino
Deşertul tătarilor /Dino Buzzati; trad. şi tabel cronologic de Niculina Benguş - Tudoriu; pref.

de Anca Giurescu; coperta Vasile Socoliuc.– Bucureşti: Univers, 1996. –223 p. ; 19,5 cm. – (Clasici ai literaturii moderne)
Tit. orig. în lb. it.: Il Deserto dei tartari
ISBN 973-34-0382-2: preț

– după ISO 690, care are unele elemente facultative, descrierea bibliografică este următoarea:

BUZZATI, Dino. *Deşertul tătarilor.* Trad. şi tabel cronologic de Niculina Benguş - Tudoriu. Pref. de Anca Giurescu. Bucureşti: Univers, 1996. 223 p. (Clasici ai literaturii moderne)

În descrierea ISO 690, numele autorului nu se mai repetă după titlu, dimensiunile documentului nu sunt necesare, titlul este scos în evidență prin folosirea caracterelor italice, nu este obligatorie menționarea titlului original şi ISBN-ul.

Descrierea bibliografică are însă o mai mare flexibilitate, poate fi mai dezvoltată sau mai contrasă sau poate să cuprindă anumite elemente care sunt stabilite de instituția editoare. Important de precizat este caracterul de recomandare şi nu de impunere a regulilor de descriere bibliografică în realizarea lucrărilor ştiințifice.

Indiferent de recomandările unuia sau altuia dintre standarde, pentru o redactare corectă a unei fişe bibliografice, un autor va avea în vedere includerea în descriere a atâtor elemente câte sunt necesare şi suficiente pentru identificarea rapidă a sursei folosite.

În perioada 1968-1990, în România s-au tradus şi adaptat standarde suficiente pentru închegarea unui sistem de descriere bibliografică, sistem care a fost folosit în redactarea lucrărilor elaborate de biblioteci. Au existat însă destule cazuri pentru care standardele nu indicau nici o regulă şi pentru care trebuia aleasă varianta care să nu se îndepărteze prea mult de regulile generale.

Referința bibliografică care rezultă în urma descrierii poate:

- să facă parte dintr-o lucrare bibliografică signaletică sau analitică;
- să constituie antetul unui referat sau al unei recenzii;
- să figureze într-un text sau într-o notă (parțial sau în întregime).

Ca şi descrierea de catalog, descrierea bibliografică poate fi întregită cu date luate din altă parte a lucrării, care pot intra în descriere, totdeauna însă în paranteze drepte.

Anumite date sunt esențiale, altele sunt complementare, ceea ce determină o descriere completă sau prescurtată a publicațiilor.

Până la traducerea standardului ISO 690 *Referințe bibliografice* în 1996, când a fost adoptat de către BCU „Carol I”, în redactarea lucrărilor bibliografice s-au folosit recomandările STAS 6158-70 şi ale altor STAS-uri (A se vedea Anexa nr. 2).

Traducerea în 2001 a Standardului ISO 690-2 şi preluarea lui ca standard național a reglementat descrierea bibliografică a documentelor electronice şi a stabilit ordinea elementelor referinței bibliografice:

> Responsabilitate principală. *Titlu.*[Tip de suport]
> Ediție. Loc de publicare: Editură (Editor), An
> Data actualizării/revizuirii. [Data citării].
> Disponibilitate şi acces

În general, ordinea elementelor unei descrieri este dată de ordinea acestora pe foaia de titlu.

2. Standardul Român ISO 690 *„stabileşte elementele care trebuie menționate în referințele bibliografice pentru documentele publicate, monografii şi publicații seriale, pentru capitole şi articole cuprinse în aceste documente, ca şi pentru brevete. Standardul determină o ordine obligatorie pentru*

elementele referinţei şi stabileşte reguli pentru transcrierea şi prezentarea informaţiei provenite din publicaţia sursă.

Prezentul Standard Internaţional este destinat autorilor şi editorilor pentru stabilirea listelor de referinţe bibliografice care trebuie incluse într-o bibliografie şi pentru formularea citărilor în textul corespunzător intrărilor bibliografice. Nu se aplică descrierilor bibliografice complete cerute de bibliotecari, bibliografi, indexatori.”

SR ISO 690 Referinţe bibliografice

„*Veţi vedea că sunt întâi de toate norme* funcţionale, *deoarece consimt atât vouă cât şi cititorului vostru de a identifica cartea de care se vorbeşte. Dar sunt şi norme, spre a spune astfel, de* etichetă erudită*: observaţiile lor revelează persoana care e familiarizată cu disciplina, violarea lor trădează acel* parvenu *ştiinţific şi uneori aruncă o umbră de discreditare asupra unei lucrări altminteri bine făcute. /.../*

Şi pentru că spre a viola regulile sau spre a se opune lor, trebuie mai întâi să le cunoşti şi să le demonstrezi eventual inconsistenţa sau funcţionarea evident represivă. Dar înainte de a spune că nu e necesar a sublinia titlul unei cărţi trebuie să ştii că *se subliniază şi* pentru ce*.”*

Umberto Eco. *Cum se face o teză de licenţă*, p. 72 (117)

3. Modalităţi de descriere folosite în lucrările bibliografice elaborate de BCU „Carol I”

I*. Un singur autor*

1. *Autor de monografie, antologie, curs/manual, tratat, teză de doctorat, dicţionar, bibliografie*

A. *Lucrare într-un singur volum*

AUTOR (NUME, Prenume). *Titlul lucrării: subtitlu*. Ediție. Traducător, prefațator, postfațator, ilustrator. Localitate : Editură, An. Paginație. (Colecție)

ANTONESCU, Teohari. *Jurnal : (1893-1908)*. Ed. îngrij., st. introd. şi note de Lucian Năstasă. Cu o pref. de acad. Alexandru Zub şi o postf. de acad. Camil Mureşanu. Cluj-Napoca: Limes, 2005. 319 p.

a) Se menționează numărul volumului pe foaia de titlu sau pe copertă.

DAMEAN, Sorin Liviu. *Carol I al României*. Vol. 1: 1866-1881. Bucureşti : Paideia, 2000. 280 p., 4 f. il.

b) Bibliograful sau cercetătorul alege un anumit volum dintr-un număr mai mare de volume, interesat de anumite pagini.

TOROUȚIU, I. E. *Studii şi documente literare.* Vol. 2. Bucureşti : Inst. de Arte Grafice „Bucovina”, 1932, p. 136, 306.

B. *Lucrare în mai multe volume, apărute în acelaşi an*, *cu sau fără elemente de individualizare a volumelor*

AUTOR (NUME, Prenume). *Titlul lucrării: subtitlu*. Ediție. Traducător, prefațator, postfațator, ilustrator. Vol. 1-2. Localitate: Editură, An. Vol. 1: paginație; Vol. 2: paginație separată sau în continuarea paginației din vol. 1.

JOYCE, James. *Ulise*. Trad. şi note de Mircea Ivănescu. Vol. 1-2. Bucureşti: Univers, 1984. Vol. 1: 479 p.; Vol. 2: 448 p.

CAROL I, Rege al României. *Cuvântări şi scrisori*. Tom 1-3. Bucureşti : Inst. de Arte Grafice Carol Göbl, 1909. Tom 1: 1866-1877. XVIII, 552 p.; Tom 2: 1877-1886. 593 p.; Tom 3: 1887-1909. 742 p.

C. *Lucrare în mai multe volume, apărute în ani diferiți, la edituri diferite, cu sau fără elemente de individualizare a volumelor*

AUTOR (NUME, Prenume). *Titlul lucrării : subtitlu*. Ediție. Traducător, prefațator, postfațator, ilustrator. Vol. 1-2. Localitate: Editura primului volum; Editura celui de-al doilea volum, Anul de apariție a primului volum – Anul de apariție al celui de-al doilea volum. Vol. 1: Titlul (dacă există). Localitate: Editură, An. Paginație; Vol. 2: Titlu (dacă se diferențiază de titlul propriu-zis). Localitate : Editură, An. Paginație. (Colecția).

TZIGARA-SAMURCAŞ, Alexandru. *Memorii.* /Vol. 1-3/. Bucureşti: Edit. „Grai şi suflet”- Cultura Națională; Meridiane, 1991 – 2003. /Vol./ 1: (1872-1910). Ed. critică de Ioan Şerb şi Florica Şerb. Pref. de Dan Grigorescu. Edit. „Grai şi suflet” - Cultura națională, 1991. XXII, 297 p. /Vol./ 2: (1910-1918). Edit. „Grai şi suflet” - Cultura națională, 1999. 304 p. („Memoriale”); /Vol./ 3: (1919-1930). Lupta vieții unui octogenar. Ed. Îngrij. şi pref. de C.D. Zeletin. Meridiane, 2003. 384 p., il. (Biblioteca de artă; 614. Biografii. Memorii. Eseuri).

2. *Editor / îngrijitor de ediție, antologator, coordonator, redactor*

Descrierea unei lucrări care are menționat, în lipsa autorului, editorul științific sau redactorul sau alcătuitorul unei publicații colective (alta decât un periodic sau o publicație în serie), se poate face fie la numele acestuia, dacă este scos în evidență pe foaia de titlu, fie la titlu.

ANTOLOGATOR (NUME, Prenume). *Titlul lucrării : subtitlu*. Localitate: Editură, An. Paginație. (Colecție)

CORNEA, Paul. *Conceptul de istorie literară în cultura românească: studiu şi antologie*. Bucureşti: Edit. Eminescu, 1978. 344 p. (Permanențe. Perspective; 9. Idei şi atitudini).

sau

Conceptul de istorie literară în cultura românească : studiu şi antologie de Paul Cornea. Bucureşti : Edit. Eminescu, 1978. 344 p. (Permanențe. Perspective; 9. Idei şi atitudini).

George Coşbuc. Pref., antologie, note, tabel cronologic şi bibliografie selectivă de Maria Cordoneanu. Bucureşti: Edit. Eminescu, 1982. 512 p. („Biblioteca critică"). /Pe copertă: George Coşbuc interpretat de.../.

Pentru o mai bună evidențiere a rolului său în realizarea lucrării, numele poate fi însoțit de indicația, în formă prescurtată, a acestei calități.

BIRNIE, Patricia, ed.

Titlurile științifice, profesionale etc. pot fi păstrate în descriere, dacă sunt necesare pentru identificarea autorului sau a autorității sale.

MARINESCU, Gheorghe, dr. şi MARINESCU, Gheorghe, prof. dr.

Descrierea lucrărilor elaborate în BCU „Carol I” s-a făcut, de regulă, la titlu cu menţionarea redactorului/redactorilor, a coordonatorului şi a colaboratorilor după titlu.

Romantismul în literatura română: contribuţii bibliografice. Ed completată. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de bibliografie şi documentare de Henri Zalis/. Cuvânt înainte de Mircea Tomescu. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1976. 145 p.

II. *Mai mulţi autori*

1. *Autori de monografie, antologie, curs/manual, tratat, teză de doctorat, dicţionar, bibliografie*

A. *Lucrare într-un singur volum sau în mai multe volume cu doi autori*

Numele autorilor sunt legate prin punct şi virgulă.

AUTOR (NUME, Prenume); AUTOR (NUME, Prenume)

MUŞLEA, I.; BÂRLEA, Ovidiu. *Tipologia folclorului: din răspunsurile la chestionarele lui B.P. Hasdeu*. Bucureşti: Minerva, 1970. 636 p.

B. *Lucrare într-un singur volum sau mai multe volume cu trei autori*

AUTOR (NUME, Prenume); AUTOR (NUME, Prenume) şi AUTOR (NUME, Prenume)

CIOCULESCU, Şerban; STREINU, Vladimir şi VIANU, Tudor. *Istoria literaturii române moderne*. Ed. a 2-a. Bucureşti: Edit. Didactică şi Pedagogică, 1971. 352 p.

C. *Lucrare într-un singur volum cu mai mult de trei autori*

Reviste literare româneşti de la începutul secolului al XX-lea. /De/ Stancu Ilin, Ovidiu Papadima /et al./. Îngrij. şt.: Ovidiu Papadima. Bucureşti : Edit. Acad. R.S. România, 1976. 168 p. (Academia de Ştiințe Sociale şi politice. Institutul de istorie şi teorie literară „G. Călinescu”).

Când sunt trei autori, între primul şi al doilea se pune punct şi virgulă (;), între al doilea şi al treilea conjuncția şi.

Dacă sunt mai mult de trei autori primul element al descrierii îl constituie titlul. Numele tuturor autorilor sau numai numele primului/primilor trei autori, urmat de /et al./ se notează în textul referinței bibliografice, după titlu, indiferent de locul pe care îl ocupă aceştia pe pagina de titlu (înainte sau după titlu).

III. *Autor al unui capitol, studiu, articol*

A. *Capitol dintr-o lucrare în colaborare*

AUTOR (NUME, Prenume). Titlul capitolului. În: *Titlul lucrării : subtitlu.* /De/ Numele autorilor lucrării în ordinea de pe pagina de titlu sau de pe copertă. Coordonator. Ediție. Localitate: Editură, An, pagina de început a capitolului – pagina de sfârşit. (Instituția sub egida căreia apare lucrarea. Colecția).

CÂRȚÂNĂ, Iulian. Politica externă a României în perioada 1918-1944. În: *Istoria României între anii 1918-1981*: manual universitar. Coord. Aron Petric, Gheorghe Ioniță, Iulian Cârțână, Ioan Scurtu /et al./. Bucureşti: Edit. Didactică şi Pedagogică, 1981,

p.159-206 (MEI. Universitatea din Bucureşti. Fac. de istorie-filosofie).

B. *Studiu publicat într-o culegere*

a) Autorul studiului este altul decât antologatorul.

AUTOR (NUME, Prenume). Titlul studiului. În: *Titlul culegerii: subtitlu*. /De/ Numele antologatorului, prefaţator, postfaţator. Localitate: Editură, An, pagina de început a studiului – pagina de sfârşit. (Instituţia sub egida căreia apare lucrarea). (Colecţia).

STOICA, Ion. Din relaţiile BCU Bucureşti cu Biblioteca „V.A. Urechia” din Galaţi. În: *100 de ani de la înfiinţatrea primei biblioteci publice din Judeţul Galaţi*: *volum jubiliar*. Red. coord. Nedelcu Oprea. Galaţi: Biblioteca „V.A. Urechia”, 1974, p. 245-251.

b) Autorul studiului/articolului este acelaşi cu autorul lucrării.

AUTOR (NUME, Prenume). Titlul articolului. În: Numele autorului neinversat. *Titlul cărţii: subtitlu*. Localitate: Editură, An, pagina de început a articolului – pagina de sfârşit.

MALLARMÉ, Stéphane. Cartea, instrument spiritual. În: Stéphane Mallarmé. *Divagaţii. Igitur. O lovitură de zaruri*. Versiune în limba română de Ioana Diaconescu şi Mihnea Moroianu. Pref., note şi comentarii de Mihnea Moroianu. Bucureşti : ATLAS, 1997, p. 165-168.

Pentru scoaterea în evidenţă a unei anumite contribuţii a unui autor, descrierea se face la acea contribuţie cu menţiunea

că la descrierea completă a cărții se reia numele autorului neinversat, pentru a se diferenția de o lucrare colectivă.

Descrierea poate fi făcută şi la tiltul propriu-zis al lucrării, cu menționarea paginilor şi a titlului articolului/articolelor care ne interesează.

MANOLESCU, Nicolae. *O uşă abia întredeschisă.* Bucureşti: Cartea Românească, 1986, p. 15-18 *(Surorile siameze*), 42-47 (*Scrisul şi cititul*).

C. *Articol publicat într-un periodic*

a) Articolul se publică într-un număr anumit

AUTOR (NUME, Prenume). Titlul articolului. În: *Titlul periodicului*, ziua, luna, anul calendaristic, an de apariție în cifre arabe, numărul, pagina de început a articolului – pagina de sfârşit (Rubrică)

TZIGARA-SAMURCAŞ, Al. Palatul Fundației Regale Carol I. În: *Revista Fundațiilor Regale*, dec. 1944, 11, nr.12, p.661-667.

b) Articolul se publică în mai multe numere ale aceleiaşi reviste. În acest caz, fişa rezultată este una cumulativă.

AUTOR (NUME, Prenume). Titlul articolului. În: *Titlul periodicului*, ziua, luna, an calendaristic, an de apariție, număr, pagina de început a articolului – pagina de sfârşit (prima parte a articolului); ziua, luna (nu se mai scrie anul dacă e vorba de acelaşi an), pagina de început a articolului – pagina de sfârşit (a doua parte a articolului). (Rubrică)

ROTHE, Arnold. O convenție literară neglijată: titlul. /Trad. Sorin Mărculescu/. În: *Revista de istorie şi teorie literară*, ian.-mar. 1985, 33, nr. 1, p. 64-69 (I); apr.-iun., nr.2, p. 53-58 (II); iul.-sep., nr. 3, p. 47-51 (III).

c) Articolul se publică inițial într-un periodic şi apoi se introduce în volum sau se publică separat într-o broşură (extras).

STOICA, Ion. Biblioteca lui Mihai Eminescu: date recente (I-II). În: *Revista bibliotecilor*, ian. 1969, 22, nr. 1, p. 31-34 (I); mar., nr. 3, p.169-175 (II). Şi în: Ion Stoica. *Informație şi cultură*. Bucureşti: Edit. Tehnică, 1997, p. 110-120 *(Cărțile lui Eminescu*).

IV. Situații care nu sunt prevăzute în standarde şi care au căpătat rezolvări specifice tipurilor de lucrări elaborate de BCU „Carol I”.

1. Lucrările anonime cărora în urma cercetărilor li s-a putut identifica autorul sunt descrise la autor, pus totdeauna în paranteze drepte.

/BARIȚIU, G./ Ortografia. Gramatica. Critica. În: *Concordia*, 31 aug./12 sep. 1867, 7, nr. 68, p. 270-271.

2. Lucrările semnate cu inițiale sunt descrise la numele întreg al autorului, iar la sfârşitul descrierii, în paranteze drepte, se indică forma semnăturii.

HASDEU, B.P*. Rapsodii gramaticale.* În: *Lumina*, 1863, nr. 15, p. 33-37. /Semnează: B.P. H-ŭ/

3. Pentru lucrările semnate cu pseudonim se foloseşte aceeaşi descriere.

TEODORESCU, G. Dem. Una din două. În: *Ghimpele*, 3 oct. 1871, 12, nr. 37, p.1-2. /Semnează: Ghedem/.

În indicele general de nume de la sfârşitul oricărei lucrări bibliografice figurează atât inițialele, cât şi pseudonimele, cu trimiteri la numele real al autorului.

4. Pentru contribuțiile fără titlu se poate alcătui unul, fie din primele cuvinte ale textului, fie cât mai apropiat de conținutul acestuia, pus în paranteze drepte.

> /Scrisoare către redactorul „Românului”, 1 mar. 1879/. În: *Românu*l, 4 mar. 1879, 23, p. 201. /Semnează: G. Dem. Teodorescu, Spiru Haret şi I. Crăciunescu/.

5. În cazul interviurilor, când interesul se împarte egal între cel care întreabă şi cel care răspunde, descrierea se face fie la autorul interviului, fie la cel intervievat.

> VALERIAN, I. De vorbă cu d. Tzigara-Samurcaş. Cu prilejul Jubileului „Convorbirilor literare.” În: *Viața literară*, 19 mar. 1927, 2, nr. 42, p. 1-2; Şi în: I. Valerian. *Chipuri din viața literară*. Bucureşti: Minerva, 1970, p. 225-232. /Cu titlul: Al. Tzigara-Samurcaş/.

> PARASCHIVESCU, Radu. „Sunt orice, numai moralist nu.” /Interviu realizat de/ Nadine Vlădescu. În*: Dilematica*, mar. 2010, 5, nr. 46, p. 23-26.

> sau

> PARASCHIVESCU, Radu. „Sunt orice, numai moralist nu.” În: *Dilematica*, mar. 2010, 5, nr. 46, p. 23-26 /Interviu realizat de Nadine Vlădescu/.

4. 117, p. 69-92; 152; 215; 300; 322.

DOCUMENTUL. DOCUMENTAREA

1. În anul 1935, într-un articol intitulat *Prioritatea documentului*, Tudor Vianu (326) lansa un semnal de alarmă: „Suntem striviți de document”, spunea el. Prea multa aglomerare de ştiri, de imagini, de documente nu numai că „nu face pe nimeni mai inteligent sau mai adânc”, dar reprezintă un mare neajuns prin „dispariția completă a vieții interioare”. Filosoful se temea că va veni timpul când „nimeni nu va mai cunoaşte tăcerea odihnitoare, linîştea fertilă în care gândurile prind rădăcini” (p. 149).

Suntem departe de o asemenea previziune? Familia cuvântului latinesc „documentum” – document, a documenta, documentar, documentare – adună sensuri multiple: instruire, informație scrisă, scriere având rol de probă (dosar, material, piesă etc.), căutare de documente pentru a face un studiu sau o teză. Astăzi ne raportăm la document ca „Ansamblul unui suport de informații”, adică datele şi informațiile pertinente existente pe un suport (hârtie, bandă magnetică, film etc.) care urmează să fie transmise către public.

Un document este în viziunea lui Yves-F. Le Coadic (179) „tot ce se reprezintă sau exprimă cu ajutorul semnelor grafice – cuvinte, imagini, diagrame, hărți, figuri, simboluri – un obiect, o idee” (p. 17).

Biblioteconomic, documentul, afirmă Mircea Regneală (272), este „o informație înregistrată, care poate fi tratată ca o unitate într-un lanț documentar, indiferent de forma sa materială şi caracteristicile sale” (p. 141).

Documentele pot fi interpretate din unghiuri diverse, în funcție de formă, sfera de difuzare sau natura informațiilor.

În procesul de investigație, de căutare a surselor necesare elaborării unei lucrări ştiințifice sunt cercetate documente primare, secundare, terțiare, iar traseul de

consultare a acestora porneşte de la documentele terțiare spre cele secundare şi de la ele spre cele primare.

Documentele primare sunt lucrări originale care se prezintă sub formă de *texte*, publicate sau nu (cărți – monografii, tratate, manuale –, reviste, ziare, seriale, rapoarte de cercetare, teze de doctorat, standarde, brevete, manuscrise), de *documente grafice* (opere de artă originale, reproduceri, fotografii, afişe, desene tehnice), *cartografice* (hărți, globuri, planuri etc.), de *documente audiovizuale*: *sonore* (discuri, benzi magnetice, casete audio), *vizuale* (diafilme, microformate, diapozitive sau combinate (filme sonore şi video); microformatele sunt adesea considerate o categorie autonomă; de fapt, ele reprezintă un termen generic pentru orice suport.

O clasificare mai nouă împarte documentele în tradiționale şi moderne (265). Documentele tradiționale pot fi *scrise* (cărți; lucrări de sinteză – enciclopedii, dicționare, tratate, manuale, cursuri – broşuri, publicații seriale; reviste, ziare, anuare, rapoarte, calendare, almanahuri, manuscrise) sau *vizuale* (stampe, hârtii, fotografii, cărți, desene poştale). Documentele moderne sunt *vizuale, audiovizuale, microformate* şi *electronice* (revistele şi jurnalele electronice, discurile compacte – CD-uri).

Monografia este o lucrare amplă, cu valoare ştiințifică, urmărind tratarea exhaustivă a unui singur subiect. Adeseori se soluționează probleme controversate sau se conturează metode noi de interpretare. La final, o bibliografie generală sau ordonată pe capitolele lucrării completează investigația. Biblioteconomic, monografia este o publicație neperiodică ce apare într-un singur volum sau într-un număr finit de volume concomitente sau succesive.

Tratatul (într-un volum sau în mai multe) este, în general, o operă colectivă, coordonată de un editor care este şi un specialist al domeniului. Poate purta şi denumirea de *Elemente de…* sau *Fundamentele…* Este o lucrare coerentă, unitară care fixează direcțiile fundamentale ale unui domeniu sau subdomeniu, cuprinzând şi un tablou sintetic al istoriei domeniului, precum şi o evaluare critică a concluziilor formulate până la întocmirea acestuia.

Manualul, destinat în principal formării profesionale, conține datele cele mai importante privitoare la un domeniu sau o problemă, cu respectarea planurilor didactice de învățământ.

O informație adesea inedită este cuprinsă în aşa-numita *literatură gri*, constituită din documente care nu sunt publicate şi nu circulă decât în interiorul unor instituții sau organisme sub formă de rapoarte de cercetare, rapoarte administrative, acte ale Congreselor etc.

Documentele secundare rezultă în urma prelucrării documentelor primare (bibliografii, cataloage, sinteze, ghiduri, indexuri, reviste de titluri, de referate sau sinteze, reviste de sumare).

Dicționarele şi enciclopediile sunt lucrări de referință indispensabile informării generale sau specializate. Ele se retipăresc periodic şi se prezintă alfabetic sau sistematic.

Enciclopediile conțin expuneri sintetice, exhaustive, care pot deveni originale prin formulare. Din această cauză se situează la granița cu documentele primare. Sunt însoțite de bibliografii valoroase.

Enciclopediile şi dicționarele enciclopedice pot fi istorice, sistematice, contemporane, multimedia.

În privința dicționarelor, varietatea este mai mare: de sigle şi abrevieri, de asociații, de limbi, biografice, tematice etc.

Documentele terțiare provin din prelucrarea documentelor secundare (bibliografii de bibliografii, buletine şi culegeri de informații sub formă de tabele, diagrame) care au şi indicația sursei de unde au fost extrase.

Documentarea reprezintă o formă individuală de pregătire în vederea exercitării unei profesii infodocumentare sau pentru realizarea unei lucrări ştiințifice.

O întâlnim şi ca suport obiectiv pentru reprezentarea diferitelor direcții de cercetare („o istorie a literaturii nici nu se justifică altfel – spune Marin Mincu – decât înregistrând şi documentând cât mai exact direcțiile şi mişcările literare diacronice”).

Ca disciplină autonomă, documentarea s-a constituit ca prelungire firească a bibliografiei, existând pentru un timp o

identificare între ele. În 1895, Paul Otlet şi Henri La Fontaine scot în evidență noțiunea de documentare raportându-se la furnizarea tuturor documentelor pe un subiect dat.

Apariția centrelor de documentare, a Federației Internaționale de Documentare după primul război mondial reprezintă o consecință a difuzării accelerate a informațiilor. Nu mai este vorba doar de cărțile care fac în principal obiectul bibliografiei, ci de o varietate de documente şi de suporturi de informații care au nevoie de o largă comunicare. Scopul bibliografiei, de facilitare a muncii intelectuale, este lărgit prin adăugarea unor noi utilizatori cu cerințe crescânde.

Ruptura de bibliografie era inevitabilă şi ea se produce în jurul anilor 1930. Operațiile se adună într-un scop bine delimitat: informația conservată, pregătită prin analiză documentară, permanent actualizată, trebuie să fie distribuită. De-a lungul anilor, funcțiile documentare ajung atât de diverse încât noțiunea inițială de documentare nu îşi mai găseşte înțelesul.

La anumite intervale de timp definiția documentării capătă noi clarificări, prin creionarea unor funcții cât mai adecvate la o realitate extrem de dinamică, dar şi prin încercarea de a impune în fața bibliotecarilor profesia de documentarist.

De la suprapunerea celor două profesii într-una singură, asemeni domeniilor pe care le-au reprezentat la început, s-a realizat o distanțare şi chiar o rupere a legăturii lor. În prezent, nici una nu a căpătat supremația asupra celeilalte.

Rolul documentării continuă însă să fie extrem de necesar.

Noile tehnologii de informare şi comunicare au produs schimbări importante în peisajul documentar:

- are loc o dematerializare şi o fluidizare a informației;
- se multiplică suporturile şi tipurile de acces la informație;
- se difuzează informația prin noi servicii;
- se adaugă noi competențe profesiilor care au în centru căutarea, găsirea, evaluarea, prelucrarea şi utilizarea informației.

Prin opoziție la biblioteconomie, documentarea se foloseşte de „tehnici non-convenționale”, prin care organizarea şi analiza se aplică oricărui fel de document. În anii ’30, în SUA, se dezvoltă o astfel de tehnică a microfilmatului documentelor. Era şi o iluzie că prin microfilm şi microfişă poate fi înlocuită cartea. De aici şi până la naşterea ştiinței informării nu mai era decât un pas, mai ales prin folosirea cartelei perforate IBM care ajută la extragerea informației din conținutul documentelor.

În conferința rostită la Colocviul internațional organizat de Biblioteca Națională a Franței la începutul anului 1990, cu titlul *Le texte et l’objet: conservation et communication*, Roger Chartier (14) supune atenției o contradicție care, adesea, trece neobservată; este vorba despre exigența conservării şi exigența comunicării, două teme de actualitate pentru o bibliotecă având vocație patrimonială. Autorul introduce în discuție o a treia temă, aceea a cercetării, care înseamnă din ce în ce mai mult munca asupra „obiectului scris, tipărit sau manuscris, în forma sa originală.”(p. 221).

Contactul direct cu textul original este fundamental pentru disciplinele literare, pentru ştiințele sociale, critica textuală, istoria cărții, într-un cuvânt, pentru toate formele de sociologie culturală.

Pentru Chartier, construirea sensului unui text depinde nu numai de litere sau de mesajul textual, ci şi de format, caractere, punere în pagină, ornamente. Formele de reproducere a textelor, folosite pe scară din ce în ce mai largă, aduc mutilări originalului, fac imposibilă exigența necesară studiului, lecturii, cercetării.

Experții în munca bibliografică, adică de cele mai multe ori bibliotecarii, au impus „disciplinelor literare sau ştiințelor sociale necesitatea travaliului asupra obiectului, asupra formelor, asupra materialităților care fuseseră mult timp uitate total”, în vreme ce se observă o revenire în forță a conservării.

Ideea care se desprinde din pledoaria lui Chartier este necesitatea unei comunicări deschise, fără restricții excesive, o politică inteligentă, de echilibru. În acelaşi timp, autorul preconizează o reconsiderare a textului, care nu trebuie privit

doar prin prisma factorilor tehnici, administrativi sau instituționali, ci şi din punct de vedere intelectual.

Documentul ca text intră într-o sferă a definiției şi extinderii care cunoaşte etape succesive în transformarea şi devenirea lui.

2. *„Astăzi există atâtea cărți pe lume încât se pune problema spațiului de depozitare; nicio bibliotecă nu este destul de mare pentru a le putea cuprinde, de unde şi eforturile care se fac în vederea reducerii volumului, a înlesnirii mânuirii lor.*

Microfilmul este un prim pas în această direcție dar, aşa cum se prezintă el pentru moment şi studiindu-l mai îndeaproape, el constituie o reîntoarcere la forma arhaică a sulului, el ne obligă să citim cartea în succesivitatea ei. Cartea modernă formată din file suprapuse a fost alcătuită astfel pentru a permite o libertate mult mai mare în abordarea textului; microfilmul nu va putea s-o înlocuiască decât atunci când se va descoperi modalitatea de a-l răsfoi *la fel de uşor ca pe o carte.”*

Michel Butor. *Repertoriu*, p. 38 (59)

„Institutul Internațional de Cooperare Intelectuală (organism de cultură al Societății Națiunilor), în 1937, dă o definiție mai largă: documentarea înseamnă totodată stabilirea, căutarea, reunirea şi utilizarea documentelor (document semnifică orice bază de cunoaştere fixată material şi susceptibilă să fie utilizată pentru consultare, studiu sau probă).

După anul 1950, sensul documentării se adânceşte. Documentul este substituit cu informația provenită din el; elementele noționale ale informației se includ noțiunii de documentare. Noile definiții date documentării exclud activitățile de colectare şi păstrare a documentelor primare (considerate ca preocupări ale biblioteconomiei).

La Conferința despre utilizarea practică a cunoştințelor înregistrate, care a avut loc la Westeren Rezerve University

(Cleveland – Ohio), în 1956, documentarea a fost definită ca «ansamblul tehnicilor necesare pentru prezentarea coordonată, organizarea şi comunicarea cunoştinţelor specializate înregistrate, cu scopul de a da maximum de acces şi utilitate informaţiei conţinute în ele». (p.180-181)

Ultimul punct de vedere ISO precizează că documentarea este un ansamblu de tehnici privind adunarea şi prelucrarea permanentă şi organizată a informaţiilor specializate aflate în seriale, rapoarte, alte documente în vederea stocării, regăsirii şi diseminării lor în sprijinul utilizatorilor". (p.182)

Mircea Regneală. *Corelaţia biblioteconomie – documentare şi implicaţiile ei contemporane (*270*)*

„În ultimele două decenii am folosit în mod constant sintagmele: «spaţiu infodocumentar» şi «structuri infodocumentare» tocmai pentru a demonstra - dacă mai era nevoie - prezenţa şi forţa elementelor de unitate şi de interferenţă care traversează teritoriile informaţiei, inclusiv în zona materialităţii documentare. Din păcate, majoritatea elementelor şi accentelor s-au referit la realitatea biblioteconomică, pe care am considerat-o modelul cel mai complex din cadrul spaţiului infodocumentar. Dar, fireşte, perimetrul documentar este mult mai larg şi mai divers, documentele răspund unor forme de receptare mult mai bogate. /.../ În ipostaze statice sau dinamice, documentele au provocat întotdeauna aşteptarea cognitivă a omului şi au stimulat interferenţe împlinitoare."

Ion Stoica*. Spaţiul infodocumentar, p. 174 (308)*

3. O politică documentară...

Biblioteca universitară este astăzi o structură infodocumentară pregătită să orienteze şi să susţină nevoile de informare şi de studiu ale cititorilor săi.

O politică documentară este rezultanta unor proiecte de perspectivă, cu direcţii culturale, dar şi politice, în sensul unei democratizări a informării. Politica bibliotecii nu se poate separa de politica Universităţii, dar, din păcate, la noi nu există o recunoaştere reciprocă a posibilităţilor fiecăreia. Documentarea este legată indisolubil de cercetare, dar situaţia existentă este una doar declarativă.

Formarea documentară presupune acomodarea cu metodele de analiză, cu ameliorarea lecturii, cu folosirea instrumentelor şi disponibilizarea resurselor. Ea se obţine prin îmbinarea aspectelor teoretice cu cele aplicative într-o iniţiere progresivă şi învăţare continuă.

Cercetarea documentară este o operaţie centrală, care se focalizează pe descoperirea unui drum al calităţii într-un haos de informaţii. Cine reglementează acest haos ? Deşi Internetul reprezintă instrumentul cel mai solicitat, el rămâne totuşi un spaţiu nereglementat.

„Analiza documentară – crede Suzanne Waller (340) – constă în extragerea dintr-un text a întregului sens pentru a-l transmite celui care are nevoie de el.”

Extragerea sensului este însă un demers intelectual înainte de a fi unul tehnic. Analiza unui document presupune în primul rând recunoaşterea caracteristicilor bibliografice ale documentului, categoria căreia îi aparţine acesta. Lectura documentară a textului, ca operaţie ulterioară, înseamnă familiarizarea cu problematica acestuia, descifrarea conţinutului, formularea ideilor principale, rezumatul acestora, indexarea care permite căutarea acestuia în catalog sau baze de date.

Metodele de analiză – catalogarea, indexarea, rezumarea – au trecut de la stadiul manual la unul informatizat. „Obiectivul lor – consideră Yves-F. Le Coadic (179) este de a

deriva dintr-un document, un ansamblu de cuvinte care pot servi la reprezentarea acestora într-o manieră condensată.” (p. 58).

Prin catalogare se aleg cuvintele (nume de autor, titlu, editor, locul de publicare, limbă etc.) care asigură intrarea în catalog şi care prin informatizare conduc la catalogul online.

Indexarea înseamnă a alege dintr-un document cuvintele-cheie care reprezintă cât mai exact conținutul documentului.

Pentru redactarea unui rezumat de articol, de exemplu, se reciteşte textul de câteva ori, se notează datele principale, anumite detalii, într-un cuvânt se condensează conținutul şi se pune în evidență informația utilă pentru cititor în funcție de construcția articolului.

Rezumatul poate alimenta „memoria documentară” în diferitele sale ipostaze: informative, indicative, selective. Pentru a deveni un mijloc util de informare, rezumatul trebuie să fie realizat cu profesionalism şi stăpânire a metodelor documentare.

4. 1; 11; 12; 13; 14, p. 221-225; 15; 43; 94; 104; 108; 111; 112; 153, p. 71-76; 216; 217; 234; 243; 268; 269, p. 196-199; 305, p. 9-12; 306; 308; 314; 340.

DREPTUL DE AUTOR

1. În sens larg, proprietatea intelectuală cuprinde „drepturile legale ce rezultă din activitatea intelectuală în domeniile industrial, ştiinţific, literar sau artistic”. Este definiţia dată de Organizaţia Mondială a Proprietăţii Intelectuale (OMPI), o agenţie specializată din cadrul ONU.

În mod tradiţional, proprietatea intelectuală include proprietatea industrială (invenţii, desene, modele industriale, mărci de fabrică sau comerţ, mărci de servicii, denumiri geografice, indicaţii ale sursei sau ale originii, combaterea concurenţei neloiale) şi dreptul de autor, care defineşte legislaţia privitoare la operele de creaţie (literatură, muzică, pictură, sculptură, arhitectură, cinematografie).

Datorită unor puncte de vedere diverse, româneşti şi străine, privind aspecte de legislaţie, nici terminologia referitoare la dreptul de autor nu este foarte bine fixată. Tendinţa este ca expresia „drept de autor” să fie acoperită de cuvântul „copyright” (adică „dreptul la copie”), deşi conţinutul celor două noţiuni este diferit.

Sistemul de copyright – folosit în SUA – priveşte exclusiv drepturile pecuniare ale autorilor, în centrul protecţiei situându-se opera autorului.

În sistemul continental, dreptul de autor ia naştere din activitatea desfăşurată de autor, din efortul lui intelectual. În centrul protecţiei stă autorul. Modelul care a inspirat cele mai multe ţări, inclusiv ţara noastră, este Franţa cu al său *droit d’auteur*.

Prin dreptul de autor se protejează „modul de expunere a ideilor autorului, nu şi ideile în sine”.

Dreptul de autor conferă autorului drepturi morale (numite uneori şi drepturi „personale”) şi drepturi patrimoniale (prin care autorul dispune de proprietatea sa, opera).

Majoritatea țărilor recunosc dreptul moral de autor, mai puțin SUA care, deşi a aderat la Convenția de la Berna (abia în 1989), nu recunosc acest drept ca pe un ansamblu coerent de reguli integrate în proprietatea literară şi artistică. În Marea Britanie, drepturile morale au fost introduse în legislație abia în 1988 şi nu au un caracter permanent.

În România, prin Legea nr. 8/1996, se consideră drepturi morale:

1. dreptul de divulgare a operei – în ce mod şi când opera este adusă la cunoştința publicului;
2. dreptul la paternitate - recunoaşterea calității de autor;
3. dreptul la nume;
4. dreptul la integritatea operei;
5. dreptul de retractare– retractarea operei despăgubind pe titularii dreptului de utilizare.

Drepturile patrimoniale se referă la dreptul autorului de a trage foloase materiale din utilizarea operei sale.

În Legea 8/1996, modificată prin Legea 285/2004, se consideră că drepturile patrimoniale ale autorului sunt distincte şi exclusive, acesta putând să autorizeze sau să interzică:

1. reproducerea integrală sau parțială, directă sau indirectă, temporară sau permanentă a operei;
2. distribuirea operei;
3. închirierea operei;
4. împrumutul operei;
5. importul în vederea comercializării a copiilor realizate cu consimțământul autorului;
6. radiodifuzarea operei;
7. retransmiterea prin cablu;
8. comunicarea publică;
9. realizarea de opere derivate autorizate de autor.

Nu beneficiază de protecția legală a dreptului de autor:

- ideile, teoriile, conceptele etc. conținute într-o operă, oricare ar fi modul de prelucrare, scriere, explicare, exprimare;
- textele oficiale de natură politică, legislativă, administrativă, judiciară şi traducerile lor;

- simbolurile oficiale ale statului, ale altor autorități publice (stemă, sigiliu, drapel, ecuson, blazon etc.);
- mijloacele de plată;
- ştiri şi informații de presă;
- date şi fapte.

Durata protecției drepturilor de autor diferă de la o țară la alta. În majoritatea țărilor perioada de protecție este durata vieții autorului la care se adaugă 25 de ani (Uniunea Sovietică – Rusia a aderat la Convenția de la Berna în 1995), 50 de ani (țările occidentale şi SUA.); după 1 iulie 1995 pentru țările Uniunii Europene perioada a fost prelungită la 70 de ani, pentru a se armoniza cu Germania, care avea cea mai lungă perioadă de protecție.

Primele reglementări româneşti privind dreptul de autor au fost incluse în Legea presei din 1862 din timpul lui Al.I. Cuza. De inspirație franceză, legea recunoştea creatorilor dreptul de a se bucura de opera lor „ca de o proprietate” pe timpul vieții şi se transmitea moştenitorilor pe o perioadă de 10 ani.

Alte reglementări apar în Legea nr. 126/1923, privind proprietatea literară şi artistică, care este abrogată prin Decretul nr. 321/1956. Drepturile morale ale autorului erau recunoscute în acest decret, dar statul (printr-o agenție centrală) se ocupa de aceste drepturi, dacă moştenitorii nu ar fi putut să le administreze (pentru descendenți direcți, perioada era de 50 de ani, pentru alți moştenitori de 15 ani).

Prin contractul de editare, aprobat de Consiliul Culturii şi Educației Socialiste, autorul transfera editurii dreptul de a publica, difuza şi autoriza traducerea operei în limbi străine pe o perioadă de 10 ani.

Autorul era plătit conform unui barem fix în funcție de tipul de lucrare sau de tiraj, indiferent de cifra vânzărilor.

Legea națională a drepturilor de autor din 1996 este, în general, conformă cu legile similare din alte țări ale Europei. La data intrării în vigoare a legii, Agenția Română pentru Protecția Drepturilor de Autor devine Oficiul Român pentru Drepturile de Autor, singurul organism din România care răspunde pentru aplicarea legii dreptului de autor şi a drepturilor conexe.

Legea cuprinde prevederi referitoare la protecția programelor de calculator, a bazelor de date, a lucrărilor audio-vizuale.

2. „*În climatul tehnologic contemporan atât creatorii cât şi utilizatorii proprietății intelectuale au anumite doleanțe ce nu pot fi împlinite decât dacă sistemul de organizare a tuturor factorilor care au în atenție un document este bine pus la punct. Aceste cerințe pot fi rezumate: ca* protecție *pentru creatori şi* drept de acces *pentru utilizatori*.

În privința proprietarilor de copyright, protecția trebuie văzută mai mult ca o măsură de prevenire *a utilizării ilegale a documentelor, decât ca un control efectiv al folosirii lor.*

În esență, proprietarul de copyright ar dori să controleze:

- *copierea de pe un format electronic pe hârtie;*
- *copierea de pe un format electronic pe un alt format electronic, incluzând stocarea şi transmiterea;*
- *copierea multiplă etc.*

Proprietarii ar dori să aplice tarife diferențiate în funcție de utilizator şi valoarea documentelor accesate în baza de date. Ei solicită, de exemplu, prețuri individuale pentru articole de ziar sau revistă, date dintr-un ghid sau alt material de referință etc.

Relativ la utilizatori, lucrurile sunt mult mai complicate. Accesul ar trebui diferențiat. Un cercetător de prestigiu, de exemplu, ar putea avea acces la toată informația dintr-o bază de date, fiindcă contribuția sa la progresul ştiinței este fundamentală, în timp ce accesul unui student ar trebui limitat atât din cauza costului ridicat, cât mai ales din respectarea dorinței autorului ca datele sale să nu ajungă la îndemâna oricărui student din motive de orgoliu sau securitate.”

Mircea Regneală. *Bibliotecile şi copyright-ul documentelor clasice şi electronice: preocupări internaționale*, p. 249 (270)

„Biblioteca universitară, care este biblioteca aflată prioritar în serviciul studenţilor, al cadrelor didactice şi al cercetătorilor din universităţi şi alte instituţii de învăţământ superior şi de cercetare, în limitele prevăzute de regulamentul de organizare, poate funcţiona şi ca bibliotecă publică, acelaşi regim putând să-l aibă şi bibliotecile şcolare. Utilizarea operelor aflate în biblioteci în scop de informare şi cercetare (la care se referă art. 1 din Legea nr. 334/2002) constituie o utilizare în scop cultural, conformă, credem, cu sensul acestui termen utilizat în art. 14^4 alin. (3) din lege, dar utilizarea în acest scop de recreere nu poate fi încadrată nici în activităţile culturale, nici în cele de educaţie. În aceste condiţii, împrumutul făcut de bibliotecile publice în scop de recreere, potrivit art. 14^4 alin. (3), generează obligaţia de remuneraţie în folosul autorilor de opere împrumutate. Şi totuşi, potrivit art. 6 din Legea nr. 334/2002, în bibliotecile de drept public accesul la colecţiile şi bazele de date proprii este gratuit, indiferent de scopul în care se face."

Viorel Roş; Dragoş Bogdan şi Octavia Spineanu-Matei.
Dreptul de autor şi drepturile conexe, p. 261 (279)

„O anecdotă agreabilă se întreţese amănuntelor cam uscate pe care le dau bibliografii asupra numeroaselor ediţii ale Caracterelor, dinaintea şi de după moartea sa. Se povesteşte că La Bruyère, încă necunoscut, venea aproape zilnic să ia loc în dugheana unui librar de pe strada Saint-Jacques, numit Michallet, unde răsfoia cărţile noi. Fiica librarului era o copilă gingaşă, căreia îi purta prietenie. Într-o zi spuse tatălui, scoţând din buzunar un manuscris: «Vrei să tipăreşti asta ? Nu ştiu dacă ai să câştigi ceva, dar, dacă vei izbândi, venitul va fi al micuţei mele prietene.» Librarul acceptă. Cartea avu succes şi raportă două sau trei sute de mii de franci. Micuţa Michallet, astfel înzestrată, s-a măritat cu un om de finanţe, numit Jully, care deveni fermier general şi care ştiu să rămână om cinstit: primi de la soţia lui, în ziua căsătoriei, mai mult de o sută de mii de livre, bani peşin. Ce spuneţi de această dărnicie a filosofului, care se mulţumea, pentru sine, cu o pensie de o mie de

scuzi ? /…/ Îmi place să cred că La Bruyère presimțea /…/ posibilitatea unei bune primiri a cărții sale şi că s-a gândit anume să-i facă micuței sale prietene un dar adevărat şi temeinic. Întrucât mă priveşte, nu cunosc o mai frumoasă întrebuințare a principiului proprietății literare."

Sainte-Beuve. *Caracterele lui La Bruyère*, p.437 (283)

3. Durata protecției dreptului de autor

„Cap. V. Art. 24. (1). Dreptul de autor asupra unei opere literare artistice sau ştiințifice se naşte din momentul creării operei, oricare ar fi modul sau forma concretă de exprimare.

(2) Dacă opera este creată, într-o perioadă de timp, în părți, serii, volume şi în oricare alte forme de continuare, termenul de protecție va fi calculat, potrivit alin. (1), pentru fiecare dintre aceste componente.

Art. 25. (1)[1)]. Drepturile patrimoniale prevăzute la art. 13 şi 21 durează tot timpul vieții autorului, iar după moartea acestuia se transmit prin moştenire, potrivit legislației civile, pe o perioadă de 70 de ani, oricare ar fi data la care opera a fost adusă la cunoştință publică în mod legal. Dacă nu există moştenitori, exercițiul acestor drepturi revine organismului de gestiune colectivă mandatat în timpul vieții de către autor sau, în lipsa unui mandat, organismului de gestiune colectivă cu cel mai mare număr de membri, din domeniul respectiv de creație.

(2) Persoana care, după încetarea protecției dreptului de autor, aduce la cunoştință publică în mod legal, pentru prima oară, o operă nepublicată înainte, beneficiază de protecția echivalentă cu cea a drepturilor patrimoniale ale autorului. Durata protecției acestor drepturi este de 25 de ani începând din momentul în care a fost adusă prima oară la cunoştință publică, în mod legal.

Art. 26[2)]. (1). Durata drepturilor patrimoniale asupra operelor aduse la cunoştință publică, în mod legal, sub

pseudonim sau fără indicarea autorului este de 70 de ani de la data aducerii la cunoştinţă publică a acestora.

(2) În cazul în care identitatea autorului este adusă la cunoştinţă publică înainte de expirarea termenului prevăzut la alin. (1) sau pseudonimul adoptat de autor nu lasă nici o îndoială asupra identităţii autorului, se aplică dispoziţiile art. 25 alin. (1).

Art. 27. (1). Durata drepturilor patrimoniale asupra operelor realizate în colaborare este 70 de ani de la moartea ultimului coautor.

(2) În cazul în care contribuţiile coautorilor sunt distincte, durata drepturilor patrimoniale pentru fiecare dintre acestea este de 70 de ani de la moartea fiecărui coautor.

Art. 30[2)]. Drepturile patrimoniale asupra programelor pentru calculator durează tot timpul vieţii autorului, iar după moartea acestuia se transmit prin moştenire, potrivit legislaţiei civile, pe o perioadă de 70 de ani.

Art. 31. Modificările neesenţiale, adăugările, tăieturile sau adaptările aduse în vederea selecţiei ori aranjării, precum şi corectarea conţinutului unei opere sau colecţii, care sunt necesare pentru continuarea colecţiei în modul în care a intenţionat autorul operei, nu vor extinde termenul de protecţie a acestei opere sau colecţii".

Legea privind dreptul de autor şi drepturile conexe
(nr. 8 din 14 martie 1996)
Monitorul Oficial, nr. 60, 26 martie 1996

Accesul la documente şi informaţii în sălile de lectură ale Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I"

„d) accesul la colecţiile de carte bibliofilă şi manuscrise, în original sau prin intermediul unei copii electronice, se face numai cu aprobarea scrisă a conducerii bibliotecii, pe baza unei cereri bine motivate a solicitantului;

e) colecția de carte bibliofilă este accesibilă exclusiv cercetătorilor şi cadrelor didactice, în condițiile prevăzute la lit. d);
f)colecția de carte bibliofilă este accesibilă, pe baza cererii solicitantului, aprobată de conducerea bibliotecii, şi a recomandării conducătorului ştiințific, şi doctoranzilor şi studenților care elaborează lucrări de licență sau realizarea unor seminarii speciale;
g) colecția de manuscrise este accesibilă în original, în mod excepțional, cadrelor didactice şi cercetătorilor ştiințifici, în condițiile prevăzute la lit. d);
h) colecția de manuscrise şi scrisori manuscrise este accesibilă cercetătorilor şi studenților din anii superiori prin intermediul copiilor electronice realizate la cerere, în termen de cel mult 48 de ore, în condițiile prevăzute la alin. d);
i) în toate situațiile prevăzute la punctele c)-h), biblioteca îşi rezervă dreptul de a lua toate măsurile pe care le consideră necesare pentru respectarea prevederilor Legii nr.8 din 14 martie 1996 privind dreptul de autor şi drepturile conexe.”

Din *Regulamentul de funcționare al BCU „Carol I”*

4. 108, p.31-32; 163; 235; 269, p.202-206; 270, p. 245-269; 279; 283.

ERATA

1. Erata constă într-o listă de greşeli – de litere sau cuvinte – care se ataşează după ultima pagină tipărită a unei publicaţii, cu specificarea rândului/paginii în care apare greşeala şi a formei corecte.

Remedierea erorilor se poate face prin această listă sau printr-o nouă ediţie a lucrării. Uneori, autorul îndreaptă manual greşelile de tipar, pe fiecare exemplar, pentru a nu induce cititorului dubii asupra corectitudinii sensurilor sau realizează erata pe o pagină volantă, pe care o introduce în carte.

După 1990, numărul cărţilor şi al articolelor de ziar sau revistă cu greşeli a crescut îngrijorător, fie din lipsa corectorilor, fie din insuficienta lor experienţă. Oricum, editurile sau redacţiile serialelor sunt responsabile pentru forma în care apar materialele.

„Bunul de tipar" este dat de autor adesea având completarea „sub rezerva corecturilor", dar aceste corecturi nu sunt efectuate în totalitate şi, astfel, cartea poartă pecetea unor greşeli nedorite.

Cele mai numeroase erori sunt literele în plus sau în minus, inversarea numerelor la ani, scrierea greşită a unor nume.

Recenziile sau cronicile semnate de nume prestigioase conţin şi consemnarea unor greşeli de transcriere sau tipografice. Un specialist în depistarea unor inadvertenţe de bibliografie sau de limbă era criticul Şerban Cioculescu care, ani de zile ne-a delectat cu cronicile sale din *România literară* pe marginea celor mai diverse ediţii de opere.

Prin erată, autorul sau editorul îşi asumă greşelile strecurate în text şi le îndreaptă pentru o informare corectă a publicului. Este un exemplu de probitate, de acribie care ridică nivelul lucrărilor, mai ales al celor ştiinţifice.

Astăzi, predarea manuscrisului în formă procesată şi tehnoredactată pe calculator reduce mult timpul de tipărire. Toată atenția editorilor trebuie să se îndrepte spre realizarea unui text cât mai clar, mai coerent şi mai corect.

2. „(…*autorul îl previne aici pe cititor că a încercat să importe în literatura noastră micul artificiu tipografic prin care romancierii englezi exprimă unele amănunte ale dialogului.*

În natură, un personaj face adeseori câte un gest, scapă câte o schimbare de fizionomie în care plasează un uşor semn cu capul între un cuvânt şi altul din aceeaşi frază, între două fraze şi chiar între cuvinte ce nu par că ar trebui să fie separate. Până acum, asemenea mici subtilități de conversație erau lăsate pe seama fanteziei cititorului. Punctuația era de un slab ajutor pentru a ghici intențiile autorului. În sfârşit, ca să spunem totul, punctele ce înlocuiau destul de multe lucruri au fost cu totul discreditate prin abuzul pe care unii autori l-au făcut cu ele în ultimul timp. O nouă expresie pentru sentimentele din lectura orală erau, deci, în general, dorite.

Între acestea, acel semn care, la noi, precede interlocuțiunea a fost destinat, la vecinii noştri, să exprime ezitările, gesturile, pauzele ce adaugă o anume fidelitate unei conversații, pe care cititorul o accentuează atunci mult mai bine şi mai la locul ei.

Astfel, spre a da un exemplu, autorul ar putea să facă următorul soliloc:

- Aş fi făcut o erată pentru greşelile pe care o tipărire efectuată în grabă le-a lăsat în cartea mea; dar – cine citeşte o erată ? – Nimeni).”

Honoré de Balzac. *Şuanii*, p. 8-9 (18)

„*Mi-au fost semnalate, în cărțile mele, un anumit număr de greşeli de amănunt, cum ar fi greşelile de tipar. Uneori este uşor să corectezi aceste «greşeli de tipar» într-o ediție*

ulterioară; alteori nu mai este posibil, greşelile aparțin textului./.../

Ceea ce este important este ca lucrarea să reziste în ciuda acestui defect, a acestui nod în lemn, a acestei arsuri din țesătură. Nu te poți pune niciodată la adăpost de asemenea greşeli, dar dacă ai «simțit» îndeajuns cartea, ele nu mai pot schimba nimic."

Michel Butor. *Repertoriu*, p. 37 (59)

„*Ce înduioşători sunt autorii aceştia, care-şi închipuie că tot dezastrul vine de la înlocuirea unei virgule prin punct şi virgulă. Îi vezi implorând pe cititor să considere că:*

La pag. 56, rând 16 de sus, începe fragment nou.

La pag. 59, rând 1 de sus, e: Simmel, *nu Limmel*.

La pag. 87, rând 4 de jos, e: «*ele nu sunt el*», *în loc de* «*ele nu sunt*».

La pag. 96, rând 9 de jos, e: «*stăruie», în loc de «stă*».

La pag. 110, rând 8 de sus, e: «*obiectului*», *nu* «*obiectivului*»

ca şi cum n-ar fi, în cărțile lor, o ratare mai adâncă. Dar ce sunt cărțile altceva decât acte de viață, în timp ce viața însăşi e o însumare de gesturi ratate, o risipă de ratări, până ce, într-o zi, un singur gest, unul singur, obține ceea ce au aproximat toate celelalte. O, de-am putea atunci să ne înfățişăm înaintea ta şi-a înfricoşatei tale judecăți, cititorule, cinstitorule, cârtitorule…"

Constantin Noica. *Despre erată*, p. 118 (230)

3. „Hermeneutica editării"

Alăturarea unui termen ca „erata'' unei activități intelectuale concretizate în lucrări scrise poate părea o alegere

de gradul doi. Dar ea reprezintă o pledoarie pentru atenția acordată interacțiunii cu un text, fie copiat dintr-un serial sau dintr-o carte, fie primit din partea colaboratorilor, în cazul nostru a celor ataşați de bibliotecă. Studentul, cercetătorul, profesorul, bibliotecarul-autor de instrumente de informare şi documentare vin adesea în contact cu transcrieri eronate, pe care le preiau întocmai sau le minimalizează importanța. Consecințele sunt neaşteptate şi, uneori, greu de îndreptat.

Un exemplu elocvent îl reprezintă lucrarea lui I. Funeriu -*Al. Macedonski. Hermeneutica editării* - apărută în 1995 la editura Amarcord, la origine o teză de doctorat susținută la Facultatea de litere şi filosofie a Universității din Timişoara.

Adresându-se în principal unui public specializat, autorul se ocupă de problemele textologiei oferind o direcție teoretică, care poate fi valabilă şi în cazul altor texte versificate, şi o direcție pragmatică, aplicată asupra greşelilor de editare, nenumărate, din poezia lui Al. Macedonski.

I. Funeriu (139) constată, mergând cu răbdare pe firul unor incompatibilități semantice sau a unor abateri de la legile versificației, că două mari personalități de care se leagă edițiile critice cele mai importante ale operei macedonskiene, Tudor Vianu şi Adrian Marino, au pus în circulație „inexplicabile gafe". Scopul lucrării este şi unul profilactic: prin analizarea şi comentarea erorilor, autorul atrage atenția asupra unui fenomen destul de des întâlnit in practica editorială, „vigilența insuficientă față de reproducerea textului originar". El trece prin toate etapele în sens invers: de la edițiile lui Marino şi Vianu, la edițiile princeps, apoi la poemele publicate în revistele timpului, ajungând în final la manuscrisele poetului; în felul acesta autorul descoperă în 600 de pagini de text un număr impresionant de abateri de la manuscrise. Sunt abateri datorate unor cauze multiple, cum ar fi actualizările succesive ale ortografiei sau tipăririle deficitare din unele publicații.

Lucrarea cuprinde şi o „Erată minimală" la editarea celor mai cunoscute volume de poezii ale lui Macedonski, cu înregistrarea şi comentarea succintă a celor mai „frapante erori", care sunt şi „cele mai caracteristice".

Dacă formația filologică este absolut necesară comparării şi stabilirii corecte a diferitelor texte literare , formația bibliografică presupune, la rândul ei, cunoştințe de literatură, gramatică, de tehnică tipografică sau de procesare, dar şi atribute ale unei vocații care se şlefuieşte în timp şi care necesită răbdare, perseverență, creativitate.

O lucrare bibliografică de mari dimensiuni se finalizează printr-o cercetare minuțioasă a unor surse variate, urmărindu-se un echilibru între detalii şi viziunea de ansamblu, mai ales când e vorba de corespondență sau manuscrise, printr-o stabilire corectă a numelor, a datelor, a conexiunilor. Inevitabil, se pot strecura inadvertențe sau confuzii care se pot îndrepta dacă sunt descoperite la timp, fie din cercetarea altor surse, fie sunt semnalate de cei care au pregătire ştiințifică şi interes pentru realizările bibliografice.

4. 18, p.5-9; 59, p. 136-137; 139; 140; 157; 269, p. 226.

*F*IȘA

1. Unitate de bază în activitatea infodocumentară, fişa se modulează în funcție de lucrarea care se elaborează, de durata elaborării, de finalitatea operațiunilor.

Pentru lucrările care rămân sub formă de fişe sau care, având o perioadă mai lungă de elaborare, presupun uzura şi o manipulare frecventă a fişelor se foloseşte fişa de carton, de format internațional, dar fără liniatura din catalogare.

În cazul în care elaborarea fişelor formează numai o fază de lucru, de durată mai scurtă, conținutul lor fiind înglobat într-un ansamblu, se folosesc fişe de hârtie. Acestea pot reprezenta ¼ dintr-o coală de scris sau ½ dintr-o coală, în cazul în care adnotările sunt mai lungi.

Fişele sunt nuclee volante, extrase din texte diferite sau reprezentând variații ale unor teme indispensabile activității intelectuale. Ele conduc spre un text definitiv sau sunt concentrate într-un asemenea text, purtând personalitatea autorului lor sau a celui care influențează cursul ideatic. „Mai mult decât un simplu instrument de lucru – scrie Ginette Michaud (217) –, fişa este un instrument de scris şi de lectură eficace.” (p. 151).

Concisă, exactă, uneori cu necunoscute care urmează să îşi primească rezolvarea, fişa reprezintă modalitatea cea mai sigură de păstrare a memoriei. Ea capătă un registru mai larg, fiind regăsită sub formă de:

a) fişă de catalog (a se vedea CATALOGUL)

b) fişă bibliografică

c) fişă de lectură

d) fişă cronologică

b. Fişa bibliografică

Indiferent de tipul de lucrare – bibliografie, referat, sinteză – fişa păstrează toate informațiile necesare alcătuirii unei asemenea lucrări.

Cele mai utilizate tipuri de fişă bibliografică sunt:

- fişa de semnalare şi
- fişa adnotată.

Fişa de semnalare sau signaletică cuprinde descrierea bibliografică – completă sau prescurtată a unei publicații (carte, periodic, articol). O descriere corectă (a se vedea DESCRIEREA BIBLIOGRAFICĂ) trebuie să fie clară, să respecte normele stabilite la începutul lucrării, astfel încât să rezulte o lucrare omogenă. Traducerea în limba română a standardului ISO 690 deschide posibilitatea aplicării acestuia în biblioteci, căci se adresează autorilor şi editorilor pentru alcătuirea lucrărilor bibliografice, cum se specifică în introducere, dar folosirea acestui standard nu este obligatorie.

Descrierea unei cărți cuprinde: numele şi prenumele autorului/autorilor, titlul, ediția, numărul de volume, locul publicării, editura, anul, paginația, indicații privind ilustrațiile, bibliografia etc., titlul colecției sau al seriei, numărul publicațiilor din serie.

În cazul în care respectiva carte se editează sub egida unei anumite instituții, numele acesteia apare la sfârşitul descrierii, în paranteze rotunde.

Descrierea unui periodic cuprinde: titlul periodicului, subtitlul, perioada de apariție, locul/locurile publicării, primul şi ultimul număr, în cazul încetării apariției, sau primul număr urmat de o cratimă, care arată continuitatea publicației.

În cazul bibliografiilor retrospective, fişa de semnalare poate cuprinde mai multe informații privitoare la schimbările în timp ale denumirii publicației, ale redactorilor sau colaboratorilor, ale sediilor etc.

Descrierea unui articol de periodic cuprinde: numele şi prenumele autorului/autorilor, titlul articolului, titlul periodicului precedat de particula „În:", ziua, luna şi anul de apariție, numărul, paginile între care se află articolul. Pentru fişele

de semnalare se folosesc fişe de format internațional – 7,5 x 12,5 cm – sau sferturi dintr-o pagină A4.

Fişa adnotată

Descrierea publicațiilor poate fi completată cu mențiuni privitoare la titlu, indicarea locului de unde au fost culese datele descrierii, ce materiale sunt cuprinse în volum.

Adnotarea este „o formă simplă de caracterizare a unui document care completează uneori descrierea bibliografică a acestuia (STAS 8232-68. *Documente secundare. Terminologie*).

Un alt standard (STAS 6590-73*. Publicații. Terminologie*) indică două accepțiuni:

a) adnotarea este o scurtă însemnare care explică sau completează un text;

b) adnotarea este o scurtă caracterizare a unei cărți cu indicarea tematicii şi a categoriei de cititori. Cele trei definiții nu amintesc de articole sau alte documente care, evident, pot fi adnotate.

Unii autori rezervă însă denumirea de adnotare numai referirilor la text, denumind observații sau note tot ceea ce priveşte descrierea.

Adnotarea variază între un rând şi 10 – 15 rânduri.

Pentru adnotările de conținut se disting adnotări descriptive, de recomandare şi critice. Alegerea formei de adnotare se face în funcție de caracterul lucrării care se elaborează în strânsă legătură cu necesitățile cititorilor cărora se adresează.

Adnotarea se poate referi doar la un capitol sau subcapitol dintr-o carte în cazul în care doar acesta singur interesează tema.

Pe o fişă de semnalare se pot adăuga, sub descriere, recenziile sau cronicile la lucrarea respectivă, sau numele celor care au scris despre lucrare.

c. Fişa de lectură

Modalitate esențială de lucru individual, fişa de lectură face parte din laboratorul de creație al unui autor şi nu este destinată publicului.

În volumul *Lire le fragment*, Ginette Michaud (218) se ocupă pe câteva pagini de modul de lucru al lui Roland Barthes, de fişele de lectură pe care acesta le introduce în cartea *Barthes par Roland Barthes*. În fond, este vorba de a vedea fragmentele unei cărți, într-un prim stadiu, pe fişe, înainte de a căpăta o formă stabilă.

Aceste fişe, în viziunea lui Michaud, furnizează lectorului indicații literale asupra naşterii lor, pentru a se putea citi mai bine legătura care există între „o idee" şi „locul său de origine". „În fragmente «o idee» nu este niciodată «intactă», ea este totdeauna traversată în modul cel mai neaşteptat de circumstanță, de contingent, de accidental, prin ceea ce vine «din afară» sau din real." (p 148)

Fişa de lectură poate cuprinde nume de autori cu indicarea lucrărilor scrise de aceştia, ideile cele mai importante prezentate de autorul unei lucrări sau de alte personalități citate în lucrare, care au legătură cu tema aleasă, informații despre un autor mai puțin cunoscut, comentarii personale pe marginea celor citite, un rezumat al unei cărți, date statistice, evenimente. Orice dezvoltare ulterioară se face pe fişe separate..

De asemenea, se pot alege citate reprezentative din opera unui autor, fiecare citat pe câte ¼ de coală sau pe o fişă şi pagina la care se află citatul. Mai multe citate extrase dintr-o lucrare se reunesc în spatele fişei care cuprinde descrierea bibliografică a lucrării.

Unele însemnări foarte importante se pot sublinia cu diferite culori pentru a fi reperate cu uşurință şi redistribuite în cuprinsul lucrării ştiințifice pe care o realizăm.

d. Fişa cronologică

Este specifică biobibliografiilor. Ea apare într-un capitol intitulat de obicei *Cronologie* sau *Repere cronologice*, plasat la începutul lucrării.

Prin această fişă se indică un anumit moment din viața personalității de care se ocupă biobibliografia, alternând, de cele mai multe ori, cu evenimente paralele, politice, culturale, sociale, care încadrează viața şi activitatea acesteia.

Fişa care se referă direct la personalitatea de care se ocupă lucrarea, nu-i mai menționează numele, sau îl menționează cu inițiale.

Fişa cronologică nu este o fişă adnotată, ci are o natură cu totul specială. Toate fişele care alcătuiesc o cronologie reprezintă o relatare în date a vieții cuiva, un rezumat al unei biografii. Fiecare notiță biografică sau fragment are un loc al ei. Ea cuprinde date scurte sau prezentări largi, bazate pe izvoare multiple, care nu sunt, de regulă, menționate. Rămâne dificultatea alegerii informațiilor care urmează să intre în cronologie, întregirea lor, eliminarea datelor incerte. Atunci când există mai multe opinii asupra unor fapte, fără ca una din ele să se fi impus, e preferabil să se facă referiri la toate, pentru crearea impresiei de obiectivitate şi pentru lăsarea libertății de opțiune cercetărilor care le urmăresc.

O fişă cronologică se compune din datele care fixează momentul în timp, cât mai complete – anul, ziua, luna, cu mențiunea că anul care cuprinde mai multe evenimente se scrie o singură dată. Elementele care completează aceste date sunt de natură biografică, în primul rând, urmate de informații bibliografice, istorice, literare, ştiințifice, în funcție de epocă şi de domeniul de activitate al celui care se află în centrul biobibliografiei.

2. „*Totuşi, orice-ar fi, aceste fişe ilustrează o anumită funcționare a fragmentului (arului) în practica lui Barthes, dând la iveală* «*locul [sau legătura ?] de formare a ideilo*r» *(RB, 79), cum, de altfel, se poate citi pe una din fişe. Fişele se rotesc toate, de altfel, în jurul unei* «teme», *aceea a fascinației pe care o exercită stupiditatea şi stereotipul. Ar fi scos Barthes aceste fragmente-fişe din fişierul său doar pentru a-l păcăli şi zăpăci mai bine pe lectorul său? A zăpăci este într-adevăr termenul potrivit pentru a descrie mecanismul acestor fişe: fişa reprodusă la pagina 165, de exemplu, etalează cele două părți, obligând lectorul să urmărească săgeata care trimite de la recto-ul paginii la verso-ul ei. Sucind şi răsucind fişa pe toate părțile*

lectorul resimte mişcarea însăşi, a răsucirii (şi impulsiei) pe care ea a consimțit să o descrie. Lectura este cuprinsă de amețeală în fața acestor fişe, efectiv răsucite, tâmpite şi fascinante.” (p. 148)

„… mai mult decât un simplu instrument de lucru, fişa este un instrument de scriere şi de lectură eficace.Vehicul al unei urme genealogice a «ideei», fişa arată munca fragmentului (arului), discontinuitatea gândirii (sau a frazei: este acelaşi lucru la operă. Fragmentele lui Barthes rămân supuse ordinii frazei, cu excepția numeroaselor liste enumerative, unde legătura de formare a ideilor încetează să fie organizată în mod ierarhic, sintactic, pentru a lăsa să apară o altă legătură de formare: legătura (fără legătură) a parataxei./.../fişele reprezintă un loc «unic» al textului de fragmente: ele sunt singurele pentru păstrarea urmei, plecând de la materialele mai mult sau mai puțin brute, fără o elaborare secundară, astfel încât fragmentul, înainte să fie un text, o imagine sau un produs în circulație, este materia însăşi a gândirii.” (p.151).

Ginette Michaud*. Lire le fragment (218)*

„Dintre toate tipurile de fişe, cele mai obişnuite, şi, ca atare, cele mai indispensabile *sunt fişele de lectură: adică fişele în care adnotați cu precizie toate referințele bibliografice privitoare la o carte sau la un articol, îi redactați rezumatul, scoateți din el câteva citate cheie, elaborați o judecată despre el, îi adăugați o serie de observații.*

Fişa de lectură constituie, aşadar, perfecționarea micii fişe bibliografice. Aceasta din urmă conține doar indicațiile utile cel puțin cărții în timp ce fişa de lectură conține toate informațiile despre carte sau despre articol şi, deci, trebuie să fie mult mai mare. /.../

Nimic nu interzice, şi e un sfat bun, ca pentru cărțile importante să se umple chiar şi mai multe fişe, expres numerotate în ordine, încât fiecare să aducă in recto *indicații abreviate ale cărții sau ale articolului examinat.”*

Umberto Eco.*Cum se face o teză de licență*, p. 137 (117*)*

3. Tipuri de fişe cuprinse în lucrările bibliografice elaborate de BCU „Carol I" Bucureşti

Fişă bibliografică

Fişă signaletică

- Conform *STAS 6158-70. Referințe bibliografice. Elemente esențiale şi complementare*, folosit din 1970 până în 1995.

Exemple:

PILLAT, Ion. *Poezii*. Antologie de Dinu Pillat. Pref. de Mircea Tomuş. Vol. 1-2. Bucureşti, EPL, 1967. Vol. I. XXXVIII + 226 p.; Vol. 2. 334 p. (BPT. 403-404).

Antologia della poesia romena. Presentazione di Salvatore Quasimodo. Introduzione di Mario di Micheli. Tradizione di Mario di Micheli e Dragoş Vrânceanu. Firenze, Parenti Editore, 1961. XLIX + 171 p.

- Conform Standardului Român *ISO 690. Referințe bibliografice. Conținut, formă şi structură*, utilizat din 1995 şi în prezent.

Exemple:

OPRIŞ, Tudor. *Reviste literare ale elevilor: 1834-1974: istoria presei şcolare româneşti*. Bucureşti: Edit. Didactică şi Pedagogică, 1977. 248 p., 20 f. Pt. facs.

SIMION, Eugen. *Dimineața poeților: eseu despre începuturile poeziei române.* Bucureşti: Cartea Românească, 1980. 431 p. – Ed. a 2-a. Bucureşti: Edit. Eminescu,1995. 332 p.

VATAMANIUC, D. *Ion Agârbiceanu: biobibliografie*. Bucureşti: Edit. Enciclopedică Română, 1974. XLII, 618 p., 8 f. Il.

Fişă adnotată

- Lămuriri privind autorul, titlul, editura, precum şi orice alt element al descrierii. Adnotările cu privire la elemente ale descrierii pot începe imediat după terminarea descrierii şi se pun în paranteze drepte.

Exemple:

Gala Galaction. Antologie, prefaţă, tabel cronologic şi bibliografie de Teodor Vârgolici. Bucureşti: Edit. Eminescu, 1978. 364 p. („Biblioteca critică"). /Pe copertă: Gala Galaction interpretat de:/

TZIGARA-SAMURCAŞ, Al. Arta publică. În: *Monitorul Oficia*l, 16 feb./1 mar. 1906, nr. 253, p. 8810-8812 (a se vedea poziţia 1, unde apare ca broşură); *Arhitectura*, ian.-feb. 1906, 1, nr. 1, p. 23-28; *Martor*, 1996, nr. 1, p.170-174. /Versiunea franceză: L'art public/.

STAHL, Henri. În drum spre lună. În: *Convorbiri literare*, mar. 1913, 47, nr. 3, p. 261-264.
Fragment din romanul *Călătoria în lună a unui român*.

HARET, Spiru. *Curs de trigonometrie*. Bucureşti: Tipogr. Curţii, Lucrătorii asociaţi, 1873. IV, 330 p.;- ed. a 4-a. Bucureşti: Inst. de arte grafice Carol Göbl, 1900. 316 p. /Menţionarea ediţiilor continuă până la ed. 17; până la ed. a 9-a, diferenţa este vizibilă/.

- Referiri privind conţinutul lucrării

Exemple:

> TZIGARA-SAMURCAŞ, Alexandru. *Ce se înțelege azi prin arheologie*. Bucureşti: /s.n./, 1908. 23 p.
> Comentează diverse opinii şi tendințe în domeniul ştiinței arheologiei şi învățământului românesc.

Adnotarea se poate face la volum în întregul său, sau la un capitol.

> IORGA, N. *Istoria statelor balcanice în epoca modernă*. Vălenii de Munte: Neamul românesc, 1913. IV, 13 p.
> Cap. XIX. Pregătirea războiului de la 1877.
> Cap. XXI. Războiul de la 1877 şi primele lui consecințe.

În cazul în care există diferențe între edițiile unor volume, adnotarea va consemna acest lucru.

Exemplu:

> EMINESCU, Mihai. *Gedichte. Novellen.* Deutsch von Maximilian W. Schroff. Craiova: Graph. Kunstanstalt Samitca, 1913. XIV, 240 p. – Ed. a 2-a. Bukarest: Socec, 1923. 291 p. /În plus față de ed. 1 cuprinde: Schensucht; Lebwohl; enumerarea continuă/.

Referirile la conținut pot cuprinde şi citate din lucrare (A se vedea *Bibliografia finală* din această lucrare).

Dacă adnotarea se face la un studiu dintr-o culegere, descrierea se poate face direct pentru studiul respectiv.

Adnotarea poate să indice importanța unei lucrări într-un anumit context.

Exemplu:

/Raport, discurs şi intervenții la Legea învățământului primar şi normal, din 1 sep. 1896, semnat de P. Poni/. În: Spiru Haret. *Opere*. Vol. 4, p. 5-10 (text raport), 10-26 (text discurs).

Discursul constituie prima cuvântare a lui Spiru Haret în cadrul Camerei deputaților, unde a fost ales la 30 dec. 1895, ca deputat al jud. Ilfov, colegiul II.

În adnotare se pot folosi forme prescurtate pentru numele care apar întregi în descriere sau în cazul în care întreaga lucrare este dedicată unei personalități, cum este cazul biobibliografiilor.

Fişă de lectură

- Citate dintr-o lucrare

Exemplu:

„orice instituție culturală ştie din experiență că a selecta şi a oferi înseamnă, de asemenea, a limita şi a interzice” – Martine Poulain.
Prefață la: M. Kuhlman; N. Kuntzmann şi H. Bellour. Cenzura şi bibliotecile în secolul XX. Timişoara: Amarcord, 1999, p. 10.

sau

Martine Poulain
„orice instituție culturală ştie din experiență că a selecta şi a oferi înseamnă, de asemenea, a limita şi a interzice” (Prefață, p.10).

Kuhlman, M.; Kuntzmann, N. şi Bellour, H. Cenzura şi bibliotecile în secolul XX. Timişoara: Amarcord, 1999. 248 p.

Fişă de lucru (intermediară)

Exemplu*:*

Teoria receptării (= lecturii), ca subramură a teoriei literare, se cristalizează în jurul anilor '70 prin H.R. Jauss şi Şcoala de la Konstanz.

Jauss: „*Istoria literară ca provocare a ştiinței literaturii*” (1967).

Cea de a doua lege a lecturii: „distanța estetică” ce desparte „orizontul de aşteptare inițial”

Fişă cronologică

Trei fişe cronologice. Datele se referă la acelaşi an, care apare menționat o singură dată; prima fişă are lună şi zi, a doua are doar lună, iar la a treia se ştie doar anul respectiv.

1822

- 20 iulie. Discursul lui Gheorghe Lazăr la sosirea în țară a lui Grigore Ghica Vodă.

- Septembrie. Începe domnia în Țara Românească a lui Grigore Dimitrie Ghica. În timpul său şcolile au constituit subiectul multor anaforale şi hrisoave.

Apare *Apelul de subscriere pentru publicarea unui curs de matematică*, elaborat de Gheorghe Lazăr.

Gheorghe Lazăr. Bucureşti: BCU,1979

O fişă cronologică amplă

1880

- 20 ianuarie. Sub conducerea lui Al. Macedonski, apare *Literatorul* (cu schimbări de titlu şi întreruperi până în 1919), revistă cu o linie independentă de afirmare şi existenţă publicistică. Printre colaboratori se numără: Bonifaciu Florescu, Cincinat Pavelescu, Ştefan Petică, I.T.Stamatiad, Tudor Vianu, I. Peltz etc. Având cea mai îndrăzneaţă atitudine estetică a vremii, cu o maximă deschidere către experienţa literară a Europei, *Literatorul* a determinat apariţia unei direcţii poetice moderne, preluată mai târziu, într-o manieră proprie, şi de Ovid Densusianu.

Ovid Densusianu. Bucureşti: BCU, 1991

În BCU „Carol I" s-au folosit şi alte tipuri de fişe:

- pentru alcătuirea indicilor finali la lucrările bibliografice (cu format 1/16 dintr-o coală de hârtie A4);
- pentru buletinul *Informarea săptămânală* (cu dimensiunea 15 cm x 10,5 cm)
- pentru *Bibliografia lucrărilor ştiinţifice ale cadrelor didactice* (cu dimenisunea 15,5 cm x 20,5 cm).

4. 117, p.70, 125-155; 218; 258; 269, p. 243-248; 320, p.33; 336; 337.

INDEXUL

1. Din antichitate şi până la invenţia tiparului, termenii care circulau erau *catalogus, bibliotheca* şi *index librorum*, substitute pentru bibliografia de mai târziu.

În 1925, Marcel Godet, directorul bibliotecii din Berna, publică *Index bibliographicus*, „un inventar al bibliografiilor periodice actuale şi al instituţiilor bibliografice existente”, scrie Dan Simonescu în *Cursul* său *de teorie a bibliografiei* (291, p. 69-70). Denumirea va fi preluată şi de alţi autori de lucrări bibliografice.

În *STAS-ul 8254-76. Indexuri de publicaţii*, indexul este denumit „o listă a subiectelor, a numelor de persoane, a denumirilor geografice şi de locuri, a evenimentelor şi a altor materii tratate, precizând locul în care pot fi găsite.”

O denumire dintr-o asemenea listă se numeşte vedetă, iar menţiunea privind locul corespunzător unei vedete se numeşte adresă.

Adresa poate să precizeze nu numai pagina sau poziţia, ci şi coloana sau sferturile de pagină, facilitând găsirea informaţiei.

Orice lucrare bibliografică, inclusiv indexul unei reviste, are în final un sistem complementar de ordonare a numelor de autori sau de subiecte, sub formă de indici, care permite cititorului o orientare mai rapidă. Se întâlnesc:

- indexul de autori citaţi într-o lucrare, în ordine alfabetică, cu menţionarea paginii sau a poziţiei unde apar;
- indexul pe subiecte, în ordinea alfabetică a vedetelor de subiecte, care reflectă conţinutul publicaţiei cu menţionarea paginii/paginilor unde este tratat subiectul respectiv.

Alte tipuri de indexuri mai sunt:

- indexul tipografiilor unde s-au publicat materialele din lucrare;

- indexul editurilor;
- indexul cronologic;
- indexul de limbă;
- indexul general, în care pot să apară nume proprii şi subiecte, ordonate alfabetic.

Indexul de citări reprezintă adevărate voturi ale membrilor unei comunităţi academice, afirmă M.-R. Solcan (292, p.38). Din bazele de date ce conţin milioane de referinţe din toate domeniile cunoaşterii se poate lesne afla de câte ori a fost citat autorul X faţă de autorul Y, ambii autori scriind despre acelaşi subiect, ceea ce constituie un criteriu de selecţie a documentelor ce merită să fie consultate.

Indexurile se realizează în general la lucrări de dimensiuni mai mari, bazându-se pe principiul complementarităţii. O bibliografie care are o clasificare pe materii va fi însoţită de cel puţin un indice, şi anume unul alfabetic al autorilor.

Un loc aparte îl ocupă indexurile de reviste (şi cu denumirea de indice sau bibliografie), ca lucrări de sine stătătoare în care referinţele, de regulă adnotate, sunt organizate pe domeniile de interes ale revistei, fie pentru un anumit interval de timp, fie pentru toată perioada de apariţie a revistei.

Structura indexului este impusă de conţinutul revistei. Fiecare material din revistă se descrie bibliografic, după regulile de descriere a articolelor, pe câte o fişă separată, fără să se menţioneze de fiecare dată numele revistei (care este pe copertă sau pe foaia de titlu).

O referinţă din indicele revistei *Convorbiri literare* (care poartă denumirea de bibliografie) se prezintă astfel:

> ŢUGUI, Haralambie. *Amurg în fântână*, 72, nr.5, mai 1939, p.584-585

Dacă o revistă a avut mai multe serii, pentru un autor care a colaborat numai la unele dintre acestea se elaborează o fişă cumulativă. Numele revistei nu se menţionează, dar datele de individualizare a seriilor da.

Iată o referință din *Indicele Analelor Universității din București*, cu descrierea folosită în acea perioadă:

> ALBU, Constantin. 1. *Studiul spectrelor de absorbție ale unor coloranți de tip triarilmetanic*. Şt. N., Vol. 16, 1957, p. 89-98, fig., tab., bibliogr. (Nota I); Vol. 21, 1959, p. 55-64, tab., bibliogr. (Nota II); Şt. N. Chim., nr. 1, 1964, p. 125-131, tab., graf., bibliogr. 2. *The studies upon the red cellulose*. Chim., nr. 2, 1971, p. 169-174, fig., tab., bibliogr. 3. *Asupra unor esteri micşti ai celulozei*. Chim., nr. 1, 1973, p. 97-103, fig., tab., bibliogr.

Fiecare indice de revistă este însoțit de un studiu introductiv în care este prezentată revista: istoric, perioadă de apariție, conducere, colaboratori, tipul de materiale publicat şi modul în care s-a lucrat indicele. Un indice de revistă este cu atât mai valoros cu cât răspunde la mai multe întrebări în legătură cu revista. Pentru organizarea materialului se adoptă în general un sistem cât mai apropiat de C.Z.U. În interiorul domeniilor, organizarea este alfabetică, pe autori şi titluri, dar se poate folosi şi o ordonare cronologică.

Adnotările privesc tematica articolelor sau diversele neclarități. Se identifică pseudonimele sau inițialele cu care au fost semnate unele articole. Rezultatul final este obținerea unei adevărate monografii a revistei.

Pentru publicațiile periodice sau seriale se fac şi indexări anuale sau cumulative la 5 sau 10 ani.

Din 1970 până în 1989 au fost realizați un număr semnificativ de indici de periodice, elaborați de biblioteci (universitare, județene, municipale), de edituri sau institute sub egida Academiei Române.

La întocmirea unui index se recomandă să se țină seama de anumite principii:

- o cunoaştere aprofundată a materialului care urmează să fie indexat (revistă, lucrare bibliografică);
- o regăsire rapidă a informațiilor căutate printr-o departajare clară a materialului;
- o individualizare proprie care să nu se suprapună peste sumarul revistei (în cazul unor indexuri anuale);

- folosirea unor lucrări de referințe (dicționare, enciclopedii etc.) cât mai apropiate de domeniul din care face parte textul care urmează să fie indexat, pentru scrierea corectă a numelor şi găsirea unei forme unitare;

- o prezentare completă şi exactă a informațiilor; în general, tendința indexurilor de reviste este spre exhaustivitate;

- o distingere grafică a categoriilor de adrese (de exemplu, se face o specificare într-o notă de subsol asupra caracterelor de literă folosite: „ cifrele culese cu caracter cursiv trimit la paginile în care numele respective sunt autori; cifrele culese cu caracter drept trimit la paginile în care numele apar citate în titlu, referințe adnotate şi în orice alte menționări”).

2. „Cuprinsul unui indice

„1. – *O introducere din partea direcției, redacției revistei sau autorului indicelui*. În introducere se arată locul de imprimare al revistei, întreruperi în apariție şi cauzele (de exemplu: cenzura), durata apariției, criterii pentru clasificarea materialului indicelui: pe teme, colaboratori, pseudonimele; importanța revistei, curentul literar, ideologic, ştiințific pe care l-a determinat.

2. – *Partea bibliografică*

- clasificări tematice, după nevoie. Dificultățile provenite din incertitudinea clasificării articolelor; se rezolvă înglobându-se în grupa «Varia» (sau «Diverse»). Se evită clasificarea zecimală, obişnuită în cataloagele sistematice de bibliotecă;

- un indice alfabetic al autorilor întregeşte revista. Amplasarea unui asemenea indice este, în general, următoarea:

- indicele se tipăreşte sau în corpul revistei, sau ca volum separat, sau ca extras din revistă.”

Dan Simonescu. *Curs de teorie a bibliografiei*, p. 51-52 (291)

3. Indici de reviste şi indici complementari realizaţi de Biblioteca Centrală Universitară „Carol I''

A. Indici de reviste – lucrări separate

Indici de periodice: lista publicaţiilor româneşti indexate sau în curs de indexare până în anul 1970. Red.: Sanda Cândea. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1969. 23 p.

Convorbiri literare: bibliografie. Lucrare elaborată de C. Pompilian şi H. Zalis. Bucureşti: Editura ştiinţifică şi enciclopedică, 1975. 540 p. /Cuprinde: Indice de nume realizat de M. Sânzianu şi C. Pompilian/

Analele Universităţii din Bucureşti (1952-1984): indice bibliografic. Coord.: Anca Calangiu. Vol. 1-2. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, /1981-1987/. Vol. 1: 1952-1973. 1981. XX, 291 p.; Vol. 2: 1974-1984. 1987. 135 p. /Cuprinde: Indice de nume ale autorilor şi ale persoanelor menţionate în titluri/.

Revista de istorie şi teorie literară (1952-1981): index bibliogrfic adnotat. Red.: Tiberiu Mihail. Studiu introductiv de Tiberiu Mihail. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1983. XXXIV, 338 p. /Cuprinde: Index de nume şi Index de materii/.

Revista de istorie (1984-1985): indice bibliografic. /Lucrare elaborată de Biblioteca Centrală Universitară din Bucureşti cu colaborarea Institutului de Istorie „N. Iorga"/. Red. resp.: Doina Făget. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1989. XVI, *412* p. /Cuprinde: Indice de nume/.

Repertoriul periodicelor româneşti indexate şi în curs de indexare. Partea I: Indici apăruţi în volume. /Lucrarea întocmită de: Anca Codîrlă, Anca Fezi, Mariana Manolache/. Coord.: Anca Fezi. Cuvânt înainte: Dr. Ion Stoica. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1989. X, 206 p. multigr. /Este conceput ca o însumare de indici generali şi indici parţiali de periodice

apăruţi în ţară, în perioada 1978-1989. Lucrarea se structurează în două secţiuni: reviste indexate (care se subdivid în indici cumulativi şi indici individuali) şi în curs de indexare/.

Kalende. Preocupări literare. Kalende: indice bibliografic adnotat. /Lucrare elaborată de Biblioteca Centrală Universitară din Bucureşti şi de Biblioteca Centrală Universitară din Craiova/. Red. resp. Iustin Constantinescu. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară din Bucureşti, 1993. XVI, 409 p. /Cuprinde: Indice de nume, de localităţi, de instituţii şi titluri de seriale/.

Revista Fundaţiilor Regale: indice bibliografic adnotat. Lucrare elaborată de Rodica Calcan şi Horia Florian Popescu. Coord.: Anca Podgoreanu. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1995. XX, 295 p. /Cuprinde: Indice general de nume proprii/.

B. Alte tipuri de indici ataşaţi lucrărilor bibliografice elaborate de bibliotecă

- Indice de nume (la majoritatea lucrărilor bibliografice, cu trimiteri la pagini sau poziţii; când un autor semnează cu iniţiale sau pseudonime, în dreptul acestora se scrie *vezi* sau *a se vedea* şi se face trimiterea la numele real al autorului, care primeşte şi numărul poziţiei sau al paginii autorului semnat cu iniţială sau pseudonim; când un autor semnează de-a lungul perioadei de apariţie a revistei cu două nume, trimiterea se face la ultimul nume purtat, dacă se cunoaşte, dacă nu, la cel mai cunoscut);
- Indice de nume, indice de afixe gramaticale, indice cronologic: *Formarea cuvintelor în limba română*;
- Indice de nume, indice de materii, indice cronologic: *Morfosintaxa limbii române*;
- Indice alfabetic de titluri, indice alfabetic de autori şi traducători, indice de nume şi locuri: *Cartea veche românească în colecţiile Bibliotecii Centrale Universitare din Bucureşti*;
- Indice de autori, indice de nume de conducători ştiinţifici, indice de nume cuprinse în titlurile tezelor, indice de

instituții în cadrul cărora s-au susținut tezele: *Teze de doctorat româneşti*;

- Indice de domenii: *Repertoriul periodicelor din principalele biblioteci din Bucureşti. Seria: Matematică, Mecanică, Astronomie, Informatică* (revistele apar în interiorul repertoriului în ordine alfabetică);
- Indice general de nume proprii, indice de reviste literare şi de cultură, indice de termeni literari, indice de biblioteci, instituții de cultură, cenacluri: *Literatura română: ghid bibliografic. Partea 1: Surse*;
- Indice alfabetic al titlurilor scrierilor lui M. Eminescu (originale, traduceri, prelucrări), indice cronologic al titlurilor traducerilor lui M. Eminescu, indice alfabetic al limbilor în care a fost tradusă opera lui M. Eminescu, indice alfabetic al numelor de traducători, indice alfabetic al numelor de autori, antologatori, prefațatori, indice alfabetic al numelor de ilustratori şi alți autori de grafică: *Mihai Eminescu pe meridianele lumii*.

C. Revista Fundațiilor Regale

Indicele bibliografic adnotat consacrat *Revistei Fundațiilor Regale*, apărut în 1995, anul Centenarului Bibliotecii Centrale Universitare din Bucureşti, este prima încercare de restituire integrală a conținutului publicației.

Perioada de apariție a revistei, 1934-1947, s-a suprapus peste o epocă plină de frământări politice, de schimbări decisive, şi a grupat nume de rezonanță ale vieții culturale şi politice româneşti, unele dintre ele mult timp indezirabile. Aşa se explică lipsa vreme de 50 de ani a unei valorificări complete a acestei publicații cu rol esențial în cultura românească.

De la început, R.F.R. a avut un statut aparte față de restul periodicelor, care a reuşit să-i asigure continuitatea şi plata colaboratorilor.

Indicele a fost structurat în jurul unor nuclee considerate edificatoare pentru revistă: istoricul ei şi al Fundației, principalele domenii ale vieții culturale şi ştiințifice, documentele şi corespondența, revista revistelor, iconografia.

Primul şi cel mai extins domeniu reflectat în revistă este literatura - română (poezie, proză, teatru, istorie şi critică literară) şi universală (americană, arabă, austriacă, belgiană, bulgară, cehă, chiliană, chineză, croată, daneză, elvețiană, engleză, finlandeză, franceză, germană, greacă, indiană, italiană, japoneză, latină, maghiară, norvegiană, olandeză, poloneză, portugheză, rusă, slovacă, spaniolă, suedeză, turcă). Alte domenii sunt: folclorul, lingvistica, arta, filosofia, sociologia, etica, psihologia, religia, istoria, arheologia, antropologia, numismatica, ştiințele economice, juridice, matematica, fizica, astronomia, chimia, biologia, medicina, geografia, geologia, agronomia. Ele dau măsura varietății temelor abordate de revistă.

Cu excepția primului capitol, privitor la istoricul Fundației şi al revistei, în care ordonarea materialelor este cronologică, în celelalte capitole şi subcapitole materialele au fost inserate în ordinea alfabetică a autorilor; pentru sintetizarea informației, sub numele fiecarui autor au fost grupate toate titlurile care îi aparțin, în ordine cronologică.

Toate materialele al căror titlu nu enunță clar conținutul au fost adnotate. De obicei, adnotarea urmează după semnalarea rubricii, atunci când există, sau după paginație. În unele cazuri apare la titlu, ca o întregire firescă, uşor de reținut. De exemplu:

> CAZIMIR, Otilia. Madam Tolstoi. 8, nr. 1, ian. 1941, p.207-210. (Cronici). /Evocări din viața Constanței Marino-Moscu/.

4. 30; 238, p.89-90; 291; 321.

INFORMAȚIA

1. Mutarea accentului de pe carte pe document şi de pe document pe informație este o tendință, dacă nu o constantă a vieții noastre contemporane. Informația a devenit catalizatorul dezvoltării unor ştiințe cât mai diverse, reuşind în timp să fundamenteze o nouă construcție - ştiința informării, prin care ajung să interacționeze discipline de sine stătătoare, ca psihologia, dreptul, filosofia, politica, economia, statistica, electronica şi telecomunicațiile. Ştiința informării studiază proprietățile, metodele de prelucrare şi utilizare a informației, contribuind şi la conturarea unei relații stabile între oamenii care o pun în mişcare şi modul efectiv în care informația este folosită.

Migrând din teoria matematicii şi a biologiei spre activitățile ştiințifice şi tehnice, unde şi-a câştigat supremația, informația s-a impus şi în domeniile mai puțin conturate, centrate pe carte şi bibliotecă. „Informația este sângele ştiinței - declară Yves-F. Le Coadic (179) -. Fără informație, ştiința nu poate să se dezvolte şi să trăiască.” (p. 25). Dar iată că şi societatea, în ansamblu, îşi însuşeşte beneficiile ei şi devine „societatea informației”. În această societate este consfințit dreptul la informație şi la utilizarea ei, dreptul la creativitate, la producerea de cunoştințe, la protecția datelor, a proprietății intelectuale etc.

Informația este un element de cunoaştere căruia oamenii de ştiință îi acordă şi un element de sens. Ea este înregistrată „sub formă scrisă (tipărită sau digitală), orală sau audiovizuală” (p. 8).

Mircea Malița (199) vorbeşte despre valoarea câştigată de informație în raport cu factorii materiali clasici, dar nu orice informație, ci doar „informația articulată şi purtătoare de sens care este cunoştința.” (p. 184). Cunoştințele reprezintă principala sursă a omenirii.

Drumul informaţiei spre consumator presupune un proces complex în care formarea, comunicarea şi folosirea ei se întrepătrund cu dezvoltarea accelerată a tehnologiilor. Din această întâlnire s-a produs o explozie informaţională, dar şi o scurtare a timpului de acces la informaţie. S-au consolidat industria informaţiei, piaţa informaţiei, produsele şi serviciile informaţionale. Inevitabil, informaţia a devenit o marfă. Dar ea este, în acelaşi timp, un produs, o substanţă, o materie. Este concluzia lui Robert Escarpit, care priveşte informaţia din perspectiva comunicării, a acelui proces intermediar care permite schimbul de informaţie între oameni.

Recursul contemporan la bibliotecă sau la centrele de documentare înseamnă o reorientare treptată spre un alt mijloc de comunicare şi marginalizarea simbolurilor tradiţionale - cartea şi documentul. Bibliotecile devin depozite de informaţii, în aşteptarea tehnologiei care să le facă accesibile în profunzime. Capătă relevanţă bazele de date, băncile de informaţii, revistele electronice şi orice suport cu dimensiuni reduse şi capacitate de stocare crescută. Biblioteca funcţionează cu noi determinări care se instituie ca embleme ale societăţii traversate de informaţie, balansând între anularea funcţiei tradiţionale şi câştigarea unei supremaţii de neatins. Dar drumul se dovedeşte destul de anevoios . Proiectul Biblioteca Virtuală Europeană conţine astăzi doar 5% din cărţile digitizate în cele 27 de ţări ale Uniunii Europene, datorită poate şi dezinteresului manifestat de guvernele acestor ţări care nu îşi promovează suficient patrimoniul.

Paradoxul noii biblioteci nu este unul de neluat în seamă. Eliberarea informaţiei, capacitatea ei de migrare fără obstacole au condus la diversificarea suporturilor de conservare, dar şi la fragilizarea lor, astfel încât durata de viaţă a informaţiei începe să fie pusă sub semnul întrebării. O comparaţie făcută de un cercetător american arată că în timp ce hârtia rezistă de mai bine de 2000 de ani, caseta magnetică rezistă câteva decenii, discul magnetic şi cel optic doar 20 de ani. În ultimii treizeci de ani, mediile de stocare, chiar dacă se numesc CD-uri sau DVD-uri nu au rezistat prea mult şi s-a încercat rapida lor înlocuire. Fenomenul, deşi nu vrem să

recunoaştem, este unul dezolant: fie recuperarea datelor este imposibilă, datorită suporturilor perisabile, fie informația ajunge să nu mai poată fi procesată de calculator şi omul să nu o mai poată înțelege, datorită unor tehnologii intrate în impas.

Treptat se produce şi o saturare de informație, prin creşterea de neoprit a volumului ei, dar şi a imposibilității unui control efectiv. Filosoful francez Michel Serres (122) constata că „întreaga istorie, cel puțin occidentală, arată creşterea fulgerătoare, ca număr, a surselor ştiințifice, creşterea accelerată prin schimbarea suporturilor, imprimare, difuzarea cărților şi a revistelor, în fine, acoperirea lumii întregi prin rețelele noastre. Dintr-odată, ştiința prisoseşte şi siturile sale au umplut Universul. Lumea este saturată de informație."

În ultimele statistici se afirmă că americanii consumă anual 3,6 zetabiți de informație. Un zetabit este egal cu un miliard de trilioane de biți, ceea ce înseamnă că toată această informație, dacă s-ar tipări pe hârtie, ar acoperi suprafața Americii cu un teanc de cărți înalt de doi metri.

Şi precaritatea informației este dăunătoare. Alcătuirea unor instrumente de lucru, care fructifică informații puține şi nerelevante, a unor ediții de opere incomplete aduc un deserviciu cercetării. Iar când informația devine doar un pretext, se obține infodivertismentul, care iese adesea din sfera culturii. Mass-media se confruntă cu o situație nedorită: informația este subordonată adesea unor interese care nu mai țin doar de informarea onestă a cetățeanului, ci intră într-o zonă a marketingului, a consumismului. Informația pluralistă este înlocuită de o informație parțială, subiectivă.

Desigur, informația este fundamentală pentru cercetare, mai ales pentru cea ştiințifică şi tehnică, care cuprinde şi un timp de comunicare absolut necesar: scriere, lectură, întâlniri (conversații, schimb de mesaje, colocvii etc. „Informația ca o suită de momente şi structuri - consideră Ion Stoica (304) - nu este doar condiția generală a nivelului ştiințific şi a eficienței cercetării; ea face parte dintre fundamentele spiritului cercetător, dezvoltă capacitățile de cercetare, stimulează interesul, probează polivalența abordării şi interpretării

fenomenelor ca efect al complexității lumii, confirmă continuitatea, universalitatea şi eternitatea cunoaşterii.” (p.14).

O problemă dezbătută cu intensitate de marile concerne media o reprezintă prețul informației. Dacă pentru o perioadă, informația obținută, mai ales din ziarele online, a fost gratuită, treptat, citirea unor publicații se face contra unor taxe. Câştigă teren ideea că în multitudinea de informații trebuie stabilite unele „praguri” de la care o informație, în funcție de efortul depus pentru obținerea şi transmiterea ei, capătă un preț. Cât de mare sau cât de mic, cine îl va putea plăti şi multe alte întrebări rămân în seama viitorului.

2. *„...o dată cu progresul presei - devenită unul din instrumentele esențiale ale marii burghezii în perioada în care se impusese la putere - , apare o formă de comunicare ce, indiferent de cât de îndepărtată în timp este originea sa, nu a influențat niciodată până atunci în mod determinant formele epice. De astă dată însă o face. Şi se dovedeşte că față de povestire nu este mai puțin străină, dar mult mai amenințătoare decât romanul şi că, pe deasupra, are drept consecință şi o criză a celui din urmă. Acest nou tip de comunicare este informația.*

Villemessant, fondatorul ziarului «Le Figaro», a caracterizat natura informației printr-o formulare celebră: «Pentru cititorul meu, un incendiu într-un pod din Quartier Latin este mai important decât o revoluție la Madrid». Dintr-o dată reiese clar că nu vestea care vine de departe, ci informația referitoare la realitatea cea mai apropiată este cea care găseşte audiența cea mai numeroasă. Vestea venită de departe - din țări străine sau dintr-o tradiție îndepărtată în timp - se bucura de o autoritate care o făcea valabilă chiar dacă nu era verificată. Informația are însă pretenția de a putea fi verificată prompt. Prima exigență este să se prezinte într-un mod «inteligibil în şi pentru sine». De multe ori nu este deloc mai exactă decât cea transmisă în secolele precedente. Dar, în vreme ce cele din urmă aveau de multe ori şi un aspect miraculos, este

indispensabil ca informația să pară plauzibilă. Din acest motiv este incompatibilă cu spiritul povestirii. Dacă arta de a povesti a devenit ceva rar este şi datorită progresului informației. /.../

Informația nu are valoare decât atâta timp cât este nouă. Numai atunci este vie şi se livrează în întregime, explicându-se fără a pierde timp."

Walter Benjamin. *Povestitorul,* p. 305-306 (31)

„Nimeni nu ştie destul astăzi. Toți vrem să fim informați. Cu privire la ce ? Nu ştim exact. Dar am vroi să ştim, să aflăm, să putem spune - într-o lume în care în fiecare clipă avem impresia că se întâmplă ceva, fără ca noi să fim la curent. Există, în vremuri de mare densitate, cum sunt cele de azi, o supremă valoare, din care omul îşi face hrana zilnică: informația. Să ştii ceva, chiar inexact, dar să ştii. E aproape ca un narcotic.

Despre informația aceasta, atât de uşuratecă în ea însăşi, dar care exercită o tiranie atât de mare asupra omului contemporan, aş vroi să vă spun că are o ascendență nobilă, poartă un nume mare. Ca orice lucru cu vechime, a degenerat. Nici nu ne dăm seama câte forme de viață, câte noțiuni, câte cuvinte sunt degenerate, decăzute, automatizate. Se spune că viața e îmbogățire. Dar în unele privințe ea e dimpotrivă: pierdere, împuținare, sărăcire. Golim lucrurile de sens, ca să ne mişcăm mai uşor printre ele. /.../ V-ați gândit vreodată ce frumos cuvânt e acesta curent, banal şi aplicabil la aproape orice situație nouă: informație *? El închide în el ideea de formă. Şi dintr-o dată simți că prinde gravitate. Nu orice lucru poate informa. Te informează ceea ce are o formă, ceea ce îți poate trece forma lui şi poate stărui în tine prin forma sa proprie.* A informa *însemna altădată: a da formă, a modela, a întruchipa. Astăzi nu mai e nimic din acestea. /.../ Dar, ca şi un exploziv care devine primejdios prin descompunere, un cuvânt se poate redescompune într-o bună zi, îşi poate regăsi sensurile lui originare, iar atunci tihna în care trăim se curmă. Vă denunț această primejdie: folosirea prea deasă, prea curentă a noțiunii*

de informaţie. S-o redescompunem spre a vă arăta toate primejdiile care zac în ea.

Informaţie, informare conţine aşadar noţiunea de formă. Ce sens are forma, deci cărui lucru se opune ? Materiei. Formă şi materie, acestea sunt noţiunile cu care ne jucăm fără să ştim. A informa însemna în latineşte a da formă unui conţinut. /.../.De la informare, a da formă - care putea însemna în latineşte şi a închipui *o formă, a plăsmui - , s-a ajuns la ideea de modelare, de modelare a sufletelor, de educare. A da formă avea şi sensul acesta frumos: de a instrui. Aşa îl găseşte limba franceză din Evul Mediu, când termenul latin de* informare *devine nu cel de* informer*, ci* enformer*, însemnând tot ce înseamnă în latineşte, inclusiv a instrui*. *Numai că* a instrui *pierde din ce în ce, în franceză, sensul exclusiv de a educa, putând* însemna şi être instruit sur telle ou telle chose*, a afla, a fi informat, exact în sensul nostru de astăzi. Nu numai însă că termenul latin de* informare *devine termenul de azi, de a informa, pe care noi l-am luat din franceză, dar şi termenul de* informatio *duce spre noi. Căci înseamnă proiect, proiect de formă, plan, schiţă, iar în franceza medievală* information *însemna chiar ştiinţă, talent - spre a deveni căutare,* inquisitio*, adică proiect pe care-l cauţi. De la căutare la aflare, la informaţie în sensul nostru de azi, nu e decât un pas*."

C. Noica. *Formă, formare, informare*, p.347-350 (229)

„Am fi putut fi înclinaţi să credem că mijloacele de comunicare instantanee aduc lumea şi atelierul la domiciliu şi că omul devine imobil în faţa computerelor, aşa cum stă în faţa televizoarelor. Dar iată că aparatele se pot mişca cu el şi impulsul nomadismului, mai puternic, îl pune pe drumuri. Nu e mai puţin adevărat că acest om-nomad, care-şi poartă ca melcul, zestrea în spinare, rămâne legat prin mii de fire (mai degrabă unde)de instituţiile-bază. Ideea de libertate totală e iluzorie. Astăzi, aparatele portabile asistă văzul, auzul, mâna care scrie, mintea care gândeşte. Se prevede ca mâine cerceii şi brăţările să poată fi antene utile sau să găzduiască aparate

complicate. În loc de ceas putem purta televizor sau calculator. În afară de utilitatea lor, estetica le face atrăgătoare. Dar un om blindat de aceste adăugiri, resimte schimbarea şi încearcă să i se opună în numele unei autenticități sau naturaleți pierdute. Noile medii sunt şi noi proteze pentru omenire. Nu toți sunt pregătiți mental să le folosească. Procesul ia timp, nu în sensul acceptării lor, cât al familiarizării cu modificările pe care le induc în mentalitate, comportament, muncă, educație şi relații sociale. Nu e doar o schimbare, e o mutație.”

Mircea Malița. *Obiecte nomade*, p.189 (199)

3. Educația pentru informație

Educația pentru informație este un concept cu un impact profund asupra vieții noastre cotidiene. Pentru Ion Stoica (308), ea „este un ansamblu de înțelegeri şi de instrucții, de modele şi de metode, de procese, adiționale şi epurative, în acelaşi timp, de organizare şi de transgresie, critice şi formative, prin toate componentele lor” (p.96). În cele din urmă, conceptul de învățare a devenit definitoriu pentru integrarea în societate a indivizilor, dar şi pentru formarea personalității lor. Care este răspunsul bibliotecarului specialist în fața avalanşei de informații, dar şi a formelor destul de timide de redimensionare a profesiilor infodocumentare ? În momentul actual există o indecizie în privința direcțiilor de acțiune, a interdependețelor care se stabilesc între diferitele profesii, a canalizării spre un învățământ performant. Ineficiența unui sistem care se anunța revoluționar constă într-o profesionalizare insuficient de bine organizată, fie în cadrul învățământului de profil, fie în cel al cercetării. în ambele cazuri e nevoie de asigurarea deontologiei profesiiilor de bibliotecă şi a unei responsabilizări care să determine fidelitate şi dorința de progres. Mai mult decât însuşirea unor abilități tehnice, care sunt fără îndoială necesare, formarea specialiştilor presupune parcurgerea unui evantai de forme de învățare, de la cele de reflecție până la cele de

conduită şi metodă. Capcanele informației îl aduc pe bibliotecar adeseori în situații critice tocmai prin modul ei de ființare şi acțiune, prin independența, mobilitatea, dematerializarea şi delocalizarea ei. Bibliotecarul, ca evaluator şi distribuitor al informației, este în căutarea acelei profesii care să-i asigure performanță. Rămâne el ataşat de valorile bibliotecii ? Alegerea bibliotecii ca loc de muncă privilegiat presupune priceperea de a contribui la o nouă şi dinamică formă de modelare a învățării, de specializare şi integrare într-o structură predominant educativă. Motorul principal devine continua transmitere către public a informației în produse diversificate, de valoare incontestabilă.

Folosirea tehnologiilor reprezintă o profesie în sine care, fie rămâne independentă, fie se alătură celei de bibliotecar, pentru realizarea unei eficiențe sporite.

Organizarea informației în bibliotecă este o activitate cu valoare adăugată, care are nevoie de o mai bună reglementare, dar şi de profesionalism, flexibilitate şi capacitate de autoreglare. Bibliotecarul este produsul şi exponentul mediului informațional în care lucrează, având rolul de consultant sau „consilier în informare”, ghidând paşii de căutare a informațiilor şi stăpânind tehnicile de informare.

Dilema învățământului românesc, şi nu numai, constă în renunțarea treptată la educația pentru cultură generală şi opțiunea pentru educația tehnică; din această cauză sunt din ce în ce mai puține seminariile de reflecție, de dezbateri privind deontologia profesiei, de confruntare de idei, de atitudine critică, de interconectare cu alte profesii. Performanța rămâne cantonată în zona promovării echipamentelor, a motoarelor de căutare, a bazelor de date. În spatele acestui segment, de un real folos, se adună adevăratele probleme, dintre care diminuarea lecturii, pasivitatea cititorilor ar trebui să ne dea de gândit.

4. 12; 31; 38; 57; 66; 74; 94; 104; 179; 184; 190; 229, p.347-352; 247; 254; 263; 270, p.213-244; 271; 275; 306; 307; 308, p.79-132; 314.

LECTURA

1. În 1942, la Universitatea din Sibiu, Radu Stanca (296) îşi susţinea lucrarea de licenţă în litere şi filosofie cu titlul *Problema cititului. Contribuţii la estetica fenomenului literar*. Cele 50 de pagini ale lucrării aduceau în discuţie într-un mod incitant şi coerent câteva teme importante privitoare la tipologia cititului, condiţionările de bază ale lecturii şi o largă dezvoltare a cititului literar.

Pentru autor cititul „este actul prin care executăm, ori de câte ori voim să contemplăm, opera literară. Prin urmare, cititul nu e numai actul contemplativ /…/, ci şi actul premergător al contemplaţiei /…/. El are deci o dublă funcţiune: una de contemplaţie şi alta de actualizare, în timp, a unei opere.” (p. 19).

Cititul este văzut ca un mod estetic de a contempla literar, diferit de scris care este „modul estetic de a exprima literar” şi de carte care este „modul estetic de a fiinţa literar”.

Radu Stanca face o diferenţiere între cititul ştiinţific, cititul retoric şi cititul adecvat estetic.

Cititul ştiinţific este adecvat obiectului, iar „înţelegerea unui text ştiinţific nu e altceva decât o adecvare a subiectului cititor la obiect.” (p. 20).

Cititul retoric nu este adecvat obiectului. El are funcţia de „convertire a obiectului (limbajul) la subiect (cititorul).” (p. 23).

Cititul retoric este „o rostire cu glas tare a unui text, însoţită de pauze de respiraţie sau gesticulaţii tipice, mimică, pantomimă.” (p. 23).

Forma ideală a cititului este cel literar, în care „subiectul se adecvează întotdeauna la obiect, iar obiectul se adecvează întotdeauna la subiect.” (p. 26).

Cititul literar poate fi epic (semnificativ), dramatic (proiectant), liric (revelator) şi combinat.

Precursor al teoriei lecturii, Radu Stanca conferă prin lectură un sens textului. Lectura presupune şi implică retrăirea

proiectivă şi comentatoare, fără de care nu poate exista „comprehensiune estetică.”

Cititul combinat prefigurează ceea ce mai târziu se va numi intertextualitatea lecturii (întâlnită prima dată la Julia Kristeva).

Fr. Paulsen consideră că „o epocă trebuie judecată după cărțile pe care le citeşte, nu după cele pe care le produce.”

În *Teoria valorii estetice*, Tudor Vianu explică etapele receptării literaturii.

Prima impresie este o reacție „instinctivă şi organică”; urmează receptarea de ordin „analitic intelectual”, iar a treia fază, la încheierea lecturii, este receptarea „sintetic-estetică.”

În jurul anilor ’70 se conturează, ca ramură a teoriei literare, teoria lecturii care accentuează rolul cititorului în triada scriitor-operă-cititor. Pentru Paul Cornea (93), autor al unei lucrări de *Introducere în teoria lecturii*, studiul lecturii presupune finalizarea actului de creație, dar ea reprezintă şi o formă a consumului cultural.

În sens comun, lectura este o comunicare scriptică, adică „ansamblul activităților perceptive şi cognitive vizând identificarea şi comprehensiunea mesajelor transmise scriptic.” (p. 13).

În alt sens, lectura este orice fel de comunicare, adică „identificarea şi comprehensiunea mesajelor transmise cu ajutorul altor sisteme semnificante decât grafismul” (p. 13).

Urmărind referințele despre lectură la diverşi teoreticieni (Eco, Barthes, Riffaterre, I.A. Richards, Jauss, Pareyson, Poulet, Michel Charles, Iser, Hassenforder, Richaudeau etc.), invariabil, lectura depinde de textul (cu structuri şi ipostaze diverse) ce urmează a fi parcurs, de un anumit grad de codificare şi de cititorul atât de diversificat care se angajează în actul lecturii.

Care este raportul dintre lectură şi bibliotecă, care sunt elementele caracteristice lecturii în bibliotecă ?

În primul rând lectura reprezintă una din funcțiile primordiale ale bibliotecii, care asigură stabilitatea şi perenitatea bibliotecii. Pentru Ion Stoica (304), lectura este „deopotrivă, stil, tehnică şi artă”(p. 3). Stilul presupune opțiune şi selecție,

tehnica „îmbină cerințele unei decodări plenare cu un lanț de ergonomii specifice”.

Lectura ca artă înseamnă reflecție, repetiție. Lectura nu poate fi niciodată despărțită de contextul istoric, cultural al epocii, de educație.

„Purificată, esențializată, orientată, lectura va rămâne un proces fundamental de comunicare, cel mai întreg şi mai generos, cel mai intens şi mai reflexiv”. (p.12). Ea se poate realiza prin organizarea judicioasă a spațiului, a colecțiilor şi serviciilor, prin realizarea unei intermedieri de către bibliotecari între carte şi cititor.

Elementele de orientare a lecturii sunt sursele bibliografice actualizate, dar şi de dezvoltare istorică, lucrările de referințe selectate cu grijă.

Biblioteca îşi organizează strategia de dezvoltare bazându-se pe categoriile de cititori care frecventează biblioteca, pe lucrările recomandate de profesori în bibliografia cursurilor, pe scopul lecturii, cel care delimitează sfera de investigație, consistența lucrărilor.

2. *„Şi în lectura cărților e necesară o anume gentilеță. Nu am bune păreri despre acela care citeşte cărțile pe stradă, în tramvai. Când nu e ostentație*, *adică un fel de a spune «vezi ce cult sunt eu»*, *este indecență. Lectura unei cărți e un act intim ca îmbrățişarea şi sărutul, şi sărutările nu se dau pe stradă. Nici tăierea cărții nu se face la întâmplare. Întâi de toate un iubitor al cărții ține s-o taie el însuşi. Decuparea cărții e un moment delicios, de nerăbdare. A lăsa pe altul să-ți taie o carte e cum ai lăsa să ți se vâre bucătura în gură. Din tăierea cărții rezultă o scamă care e grațioasă, plăcută ca talaşii tâmplarului sau ca firul de păr al fetei luat pe haină. Un document al comuniunii. Nu mi se pare indiferent cu ce tai o carte. Repudiez astfel acul de cap, chibritul, degetele care violează brutal hârtia, cuțitul de masă./.../. Totdeauna am fost mişcat de tristețea cărților netăiate în biblioteci. Ele sunt făcute să fie citite şi aerul lor mi s-a părut stânjenit ca al unor vestale fără vocație. Intrând*

mai deunăzi într-o bibliotecă de seminar la Facultate, am auzit suspinele discrete ale unor excelente ediții de nimeni atinse. Atunci am luat un coupe-papier şi am început să tai. În general mi-e milă de cărțile ilizibile lăsate netăiate. Când le văd în această stare, le tai şi… nu le citesc".

G. Călinescu. *Prietenele noastre cărțile*, p. 36-37 (72)

„Dar oricât aş ține la sistem şi oricât de mult aş putea exagera rolul instinctului, nu voi subaprecia niciodată rolul Cărții. Ştim cu toții că, întocmai după cum trupul omenesc se poate nutri cu orice fel de hrană, fie chiar şi iarbă sau piele fiartă, aşa şi intelectul uman se poate hrăni cu orice fel de cunoştințe. Şi au existat oameni mari şi eroici pentru care pagina tipărită a fost aproape singura lor sursă de inspirație. Vreau numai să adaug că este nevoie de un intelect foarte robust pentru a rezista la o asemenea dietă. Trebuie să ai imaginație ca să citeşti cum se cuvine./.../.Există, aşadar, lectură creatoare după cum există scris creator. Când munca şi invenția întăresc cugetul, pagina oricărei cărți ce o citim e străluminată de nenumărate aluzii. Fiecare propoziție este de două ori semnificativă, iar tâlcurile autorului sunt nemărginite ca lumea."

R.W.Emerson. *Cărturarul american,* p. 34 (120)

„*Era mai curând taciturn decât vorbăreț din fire; avea chiar o nobilă pornire spre cultură, adică spre cititul cărților, dar nu se ostenea să aleagă; îi era cu totul indiferent dacă citea aventurile unui erou îndrăgostit, un abecedar sau o carte de rugăciuni – tuturora le acorda aceeaşi atenție; dacă i s-ar fi băgat sub nas o carte de chimie, ar fi citit-o negreşit. Nu-i plăcea ceea ce citea, ci însuşi cititul sau, mai bine zis, însuşi procesul lecturii, faptul că din litere iese mereu un cuvânt, care uneori dracu' mai ştie ce înțeles are*."

N.V. Gogol. *Suflete moarte*, p. 20-21 (156)

„Astăzi este oarecum de la sine înțeles că un om cult citeşte foarte mult. Om cult va să zică om citit. Dar n-a fost totdeauna aşa; în alte epoci cantitatea nu juca nici un rol şi un om cult era un om al unei singure cărți. Există, din acest punct de vedere, epoci «religioase» şi epoci «laice», sau mai exact, o cultură de tip religios şi alta de tip laic. Folosesc cuvintele în accepție metaforică. Tipul laic se caracterizează prin cantitate şi diversitate; tipul religios, prin calitate şi monotonie. Cel dintâi citeşte cărți, cel din urmă, Cartea. Între singular şi plural este o mare deosebire: Cartea ține nu numai de un alt mod de lectură, dar şi de un alt sistem de referință culturală decât cărțile. Tipul religios este dogmatic şi a citi presupune a admite o Carte fundamentală, o Carte de căpătâi, ce se cuvine luată şi în litera, nu numai în spiritul ei. Cititul suferă, în astfel de cazuri, de amusie*, după vorba împrumutată de G. Călinescu dintr-un articol de neurologie, de alterarea semnului adică, iar cititorul din această categorie este un oligofren virtual (etimologic,* oligos *înseamnă puțin şi* phrèn*, spirit, deci reducția ori chiar absența spiritului). Tipul laic reabilitează de fapt lectura; căci ceea ce contează nu mai este obiectul, ci actul prin care ni-l însuşim. Lectura însăşi devine esențială în raport cu Cartea, sau, mai exact, cu cărțile. Pluralul conține deja un sens pejorativ. Cartea s-a degradat în cărți, aşa cum Ideea s-a degradat în idei ori cuvântul în cuvinte. Epoca modernă cunoaşte aproape numai tipul laic de lectură. Noi suntem, toți, nişte cititori de cărți. Cărțile sunt un aliment indiferent pentru Lectură, pentru foamea spiritului (care e străină tipului religios); Lectura distruge, astăzi, Cartea, după cum, în epocile religioase, Cartea distrusese Lectura.*

/.../. Cititorul modern care ia cu sine în troleibuz un roman polițist o face mânat de o cu totul altă înțelegere a lecturii. El citeşte ce-i cade în mână, ca Petruşka, eroul lui Gogol din Suflete moarte*, care «avea o nobilă atracție spre tot felul de cunoştințe, adică spre lectura oricărei cărți, fără să se oprească asupra conținutului ei; îi era totuna dacă citea pățaniile unui erou îndrăgostit, o bucoavnă sau o carte de rugăciuni; le citea pe toate cu aceeaşi luare aminte». Cititorul modern, începe mai multe cărți deodată, se plictiseşte repede şi*

sare de la una la alta. Lectura de tip religios se bazează pe repetiție, pe recitire; lectura noastră aproape că exclude repetiția. Noi nu recitim, de fapt, niciodată; recitirea seamănă pentru noi cu o altă citire. Adevărata recitire constă în plăcerea recunoaşterii lucrului vechi, pe când noi căutăm să descoperim de fiecare dată altă carte în aceea pe care o citim. Nu ne scăldăm niciodată de două ori în aceeaşi carte. Petruşka uită un roman de îndată ce îl isprăveşte. Lui «îi plăcea nu atât ce citea, cât cititul în sine, sau mai bine zis, treaba însăşi a cititului». Recitirea implică memoria, iar Petruşka tocmai memorie nu are. Cititorul vechi ținea cartea la cap şi citea zilnic un număr fix de pagini, ca şi cum s-ar fi împărtăşit, ca şi cum ar fi făcut un gest solemn şi ritual. Petruşka nu citeşte cărțile, el le consumă, le bea ca pe apă. Simbolul lecturii religioase este Cartea iar al lecturii moderne, Biblioteca. Întrebat ce ar duce cu sine pe insulă, medievalul ar fi zis, probabil: Biblia. Din Renaştere încoace însă, omul nu mai poate concepe cartea ca pe un obiect izolat şi la întrebarea de mai sus ar răspunde fără îndoială: Biblioteca."

N. Manolescu. *Petruşka sau despre lectură,* p.13-15 (203)

„O lectură nouă, diferită de lecturile obişnuite ar trebui să aibă trei caracteristici:

a) Să fie comprehensivă şi nu interpretativă. Prin lectură interpretativă se înțelege o lectură, care, de la început, adică încă din faza decodificării, modifică mesajul, îl alterează, îl transformă, fie adăugându-i date exterioare, fie orientându-l într-un alt sens. /…/ Interpretarea este cel mai adesea o trădare, o introducere a subiectivismului în raportul direct cu lucrul dat.

Lectura comprehensivă *este, dimpotrivă, o lectură atentă, care respectă gândirea autorului, încearcă să-i fie fidelă pentru a o înțelege şi a o pătrunde mai bine. Aceasta nu procedează la nici o adăugare, la nici o substituție, ci încearcă să se muleze cât mai mult pe mesaj. Solicită mai cu seamă o atitudine de respect şi considerație.*

b) Să se aplice de preferință asupra unor texte alese cu grijă în funcție de interesul şi de valoarea lor, ceea ce presupune o largă informare prealabilă provenind fie de la însuşi subiectul lecturii (pe calea unei pre-lecturi), fie din opiniile şi impresiile altcuiva. Această lectură ar putea să se aplice asupra textelor deja citite, deja cunoscute /…/. Ar fi deci fie o lectură orientată, selectivă, fie o re-lectură. /…/.

c) În sfârşit, această lectură ar trebui să nu fie în nici un fel rapidă. Dimpotrivă să încerce să fie atentă, penetrantă, cuprinzătoare (comprehensivă). Să încerce să atingă un maximum de luciditate privind gândirea autorului, intențiile sale, mesajul pe care încearcă să-l transmită. /…/.

În ipoteza în care subiectul s-ar afla singur pentru a se perfecționa, el ar putea încerca să aleagă, acordând o deosebită atenție, un text ce ar putea prezenta un real interes pentru el, fie necunoscut, fie deja cunoscut. Să-l citească de o manieră pătrunzătoare şi comprehensivă dezvoltând atitudinile anterior evocate, adică revenind de mai multe ori asupra lui, reflectând la conținutul său şi producând numeroase parafrazări şi reformulări. Acestea ar constitui pentru el o veritabilă experiență de lectură, o experiență pe care ar face-o probabil pentru prima oară şi care ar orienta restul vieții sale de cititor.

O lectură mai metodică

O a doua consecință a unui gust mai pronunțat pentru lectură este că ne presează să ne interesăm mai mult de universul cărților, al documentelor, al textelor scrise pentru a găsi în ele ceea ce este susceptibil să ne intereseze şi să ne convină.

Această cunoaştere permite perfecționarea diferitelor etape care conduc la o lectură completă pe care am încercat să o rezumăm în tabelul următor:

Faze preliminare	Cunoaşterea documentelor existente
	Alegerea documentelor
Faze de lectură	Examinarea datelor introductive
	Perceperea conținutului global

Faze de lectură completă	Lectura comprehensivă
	Relectura

În acest tabel am deosebit fazele care preced şi înglobează lectura completă. Primele două faze nu privesc încă direct lectura, ci constituie nişte preliminarii.

Prima fază se referă la cunoaşterea documentelor existente, adică a bibliografiilor, a revistelor şi ziarelor, a autorilor, a domeniilor posibile etc. /…/.

Cu cât vom fi mai bine informaţi asupra documentelor, a numărului, importanţei, originii, localizării lor, a manierei de a ni le procura, cu atât mai bună va fi alegerea noastră, atunci când va trebui să optăm între ele. S-ar putea spune că mişcarea care conduce la această cunoaştere pleacă dintr-un punct «0» în care noi nu cunoaştem nimic asupra universului scris şi se lărgeşte progresiv pe măsură ce cunoaşterea noastră progresează.

În a doua fază, optăm pentru un document sau altul pe care ne propunem să-l citim. Are loc atunci o restrângere a câmpului. Noi nu citim, fireşte, tot ceea ce există şi tot ceea ce este posibil a fi citit, nici chiar toate documentele a căror existenţă o cunoaştem sau pe care le avem la dispoziţie. Selecţia pe care o operăm este fundamentală şi condiţionează întreaga noastră viaţă de cititor. Ea este, din nefericire, mult prea expusă hazardului, în general, şi insuficient ghidată sau orientată. Ea se face adesea în funcţie de posibilităţi, ocazii, incitaţii diverse. Ea se face rareori pornind de la o informaţie suficientă asupra documentelor şi asupra valorii lor. Ea nu urmează îndeajuns nici gusturile sau interesele noastre. Noi citim prea mult ceea ce ne cade în mână şi nu îndeajuns ceea ce ar trebui cu adevărat.

A treia fază aparţine unei noi etape, aceea a prelecturii. Ea constă în a lua cunoştinţă de toate datele introductive ce au drept scop prezentarea documentului scris: titlul, pagina a patra, cuprinsul, prefaţa, introducerea etc. Această fază are, de asemenea, o valoare selectivă, căci ea ne va conduce fie spre

conservare, fie, dimpotrivă, spre respingerea documentului pe care am intenționat să-l citim.

În aceeaşi linie se situează a patra fază sau perceperea globală a textului care constă în a răsfoi cartea, a parcurge rapid capitolele, a marca la dreapta şi la stânga cutare sau cutare pasaj pentru a avea o idee asupra conținutului şi spiritului documentului. Această fază poate, de asemenea, să ne determine să respingem documentul, adică să decidem că nu-l vom citi.

Dat fiind caracterul eliminatoriu al celor două faze precedente, se produce încă o restrângere când ajungem la a cincea fază sau faza lecturii complete, care este în mod evident cea mai importantă.

Ea trebuie să se facă în spiritul pe care l-am indicat deja, adică cu un foarte mare respect al manierei şi perspectivelor proprii ale autorului, ale «universului» său.

În final, are loc încă o restrângere, cu a şasea fază care este cea a relecturii, ce are drept scop aprofundarea documentului, revenirea asupra lui, mai buna lui cunoaştere şi care se aplică adesea numai asupra anumitor părți ale documentului.

Este important ca toate aceste faze să existe şi ca noi să le acordăm atenția pe care o merită. Ele condiționează sau într-adevăr constituie, lectura însăşi."

Michel Lobrot; Daniel Zimmermann. *La lecture adulte*, p.88-95 (191) /Text tradus şi adaptat de Şerban Şubă/

3. Lectura şi eficiența ei

Succesul unei cercetări nu depinde în întregime de modul în care au fost selectate sursele bibliografice, ci şi de felul în care problematica expusă în documentele alese este citită, studiată, sistematizată şi pregătită spre a fi folosită în realizarea unei noi lucrări ştiințifice. Pentru aceasta orice cercetător trebuie să-şi formeze anumite deprinderi de studiu,

să adopte anumite tehnici de lectură rapidă şi eficientă, astfel încât roadele documentării sale să poată fi materializate în timp optim într-o nouă cercetare.

Suntem totuşi departe de a asista la suprimarea unui mijloc de comunicare milenar – *cartea* – sau la dispariția activității prin excelență cognitive – *lectura*. Nu punerea dăinuirii lecturii sub semnul incertitudinii va rezolva multitudinea problemelor iscate de noile dimensiuni ale comunicării în contextul apariției suporturilor electronice, ci reevaluarea lecturii înseşi, reaşezarea definiției acesteia, astfel încât lectura să depăşească sfera comunicării scriptice câtă vreme textul, obiect al lecturii, este considerat bidimensional: scris şi vorbit. Comunicarea cu ordinatorul, cu video-telefonul, lectura cărților electronice şi, mai nou, a hârtiei electronice cu surprizele pe care ni le rezervă aceasta, accesarea dispozitivelor multimedia, care solicită deopotrivă percepția optică şi auditivă, impune o participare mai intensă, un aport valorizator şi imaginativ mult sporit din partea cititorului, iar lectura , cu teoria ei, nu-şi poate permite suficiența de a-şi refuza alte suporturi doar pentru că ele au şi sunet, şi imagine, şi posibilități interactive. Simpla decodificare a caracterelor grafice în cazul unor enunțuri elementare, scriptice reprezintă doar o operațiune preliminară ce stă la baza instituirii sensului, în timp ce în cazul unor texte polisemice „decodificarea constituie însă doar baza procesului de formare a sensului”, consideră Paul Cornea (93, p15). De aceea pentru cititorul contemporan este mai puțin importantă însuşirea unor tehnici de creştere a vitezei de lectură, cât învățarea practicilor de semnificare şi de captare a sensurilor.

Fiecare cititor îşi adaptează tipul, dar mai ales timpul şi ritmul lecturii particularităților sale mentale, psihofiziologice ce-i determină puterea de concentrare, atenția, abilitățile de a pătrunde în tainele celor mai abstracte şi mai dificile texte. „Randamentul lecturii filosofice [de pildă] nu se măsoară atât cantitativ, adică după numărul paginilor citite în unitatea de timp fizic, cât calitativ, adică după <u>gradul de asimilare a conținutului teoretic respectiv.</u> Există pasaje sau chiar lucrări întregi de filosofie la a căror lectură nici cititorii experimentați nu depăşesc 3-5 pagini pe oră”, afirmă Romulus Chiriță (81, p.39). Aşa încât,

optimizarea lecturii este determinată mai mult de puterea de pătrundere, de capacitatea de înțelegere a cititorului, atât în ce priveşte un context lingvistic, dar şi, mai ales, al celui extralingvistic şi mai puțin dependentă de tehnicile inventate şi experimentate de unii şi recomandate tuturor.

Limbajul este într-adevăr un substitut care prelungeşte gândirea, dar comunicarea practicată astfel este întotdeauna incompletă. Aceasta se explică prin transformarea pe care o suportă o structură „în formă de rețea, caracteristică unei reprezentări mentale, într-o structură liniară caracteristică textului" (205, p.13), iar captarea sensului transmis de un text se pliază unei noi structuri mentale ale cărei rețele pot fi mai mult sau mai puțin complexe decât structura emițătorului textului. De aici imperfecțiunea textelor, incompletitudinea lor, dar şi deficiențele de comunicare.

4. 22; 23; 27; 29; 41; 64; 72; 73; 74; 76; 81; 84; 92; 93; 103; 123; 125; 156; 167; 169; 178; 180; 185; 186; 188; 191; 204, p. 486-487; 205; 238, p. 138-196; 238, p. 138-196; 242; 248; 257; 273; 276; 284; 289, p.683-685; 296; 303; 304, p. 3-6; 307, p. 16-18, 181; 308, p. 149-172.

MOTTOUL

1. În 1830, la apariția romanului *Roşu şi negru*, din cele 75 de capitale ale cărții, 71 aveau câte un motto, plus încă două, la începutul celor două părți. Stendhal realiza o adevărată istorie reprezentativă, prin citatele aparținând unor mari personalități (Sainte-Beuve, Schiller, Beaumarchais, Locke, Hobbes etc.), unor opere literare celebre, unor publicații ale timpului său şi chiar a unor anonimi. Se realiza un context necesar şi expresiv pentru drama care urma să captiveze cititorul. Mottourile nu erau întâmplătoare, ci făceau parte din țesătura cărții, ca o voce paralelă cu cea a autorului.

Un alt exemplu de scriitor care acordă o atenție deosebită mottoului este R.W. Emerson. Filosoful şi poetul american îşi prefațează unele eseuri cu versuri scurte, săltărețe, care consonează, prin ideile pe care le conțin cu textele în proză. Din contrapunerea celor două ritmuri se creează un stil caracteristic autorului. O poezie, de exemplu, aşezată în fața eseului *Experiența* are 23 de versuri.

În capitolul „Cinci" al lucrării *A citi, a reciti: către o poetică a (re)lecturii*, Matei Călinescu (73) foloseşte ca motto un citat din opera lui Oscar Wilde, *Decăderea minciunii*. Mottoul sună astfel: „Nu încape îndoială că oricât ne-am amuza citind un roman pur modern, rareori obținem o plăcere artistică atunci când îl recitim. Poate că aceasta este cea mai bună probă practică pentru a descoperi ce este literatură şi ce nu este. Dacă nu ne face plăcere să citim aceeaşi carte mereu şi mereu, nu are nici un rost s-o mai citim, de la bun început." (p.71).

Citatul este semnificativ pentru concepția estetică a lui Wilde, care respinge „romanul pur modern", datorită imposibilității acestuia de a produce „plăcere artistică". Matei Călinescu ia mottoul ca punct de plecare în explicarea

conflictului dintre citire şi recitire, în diferitele sale aspecte estetice, morale, religioase sau politice.

Nu întotdeauna mottoul folosit înaintea unui text este explicit, sensul său, destul de ermetic este sesizat la o reluare a lecturii.

În exemplificarea oferită de Umberto Eco (115) cu nuvela lui Alphonse Allais, *O dramă foarte pariziană*, publicată în 1890, mottourile folosite în cele şapte capitole au roluri diferite: de avertizare, de mesaj, de participare, de anticipare. Ele conduc mai uşor spre descifrarea finală a textului, dacă sunt citite cu atenție. Dar de cele mai multe ori cititorul le sare, mai ales la prima lectură – „nu se întâmplă aşa de obicei ?”, se întreabă Eco în *Lector in fabula* – fie din grabă, fie pentru că nu vrea să se complice sau pur şi simplu pentru că nu le vede rostul.

Rolul citatului este de a sensibiliza cititorul, dar şi de a prezenta tema într-o formă condensată.

Michel Foucault consideră că această „secvență inițială” introduce „maniera de a vorbi”. Totul este foarte bine gândit de la început, iar citatul constituie „o rampă de lansare semantică”.

2. „*Citatul din Oscar Wilde folosit ca* motto *reprezintă una din concluziile critice neaşteptate ale estetismului celui de-al XIX-lea veac. Deşi îmbrăcat în limbajul hedonist al plăcerii şi delectării, aforismul ne reaminteşte, prin ideea centrală a repetiției* («*să citim… mereu şi mereu*») *de universul recurențelor mitice şi de valorile eterne – în ultimă instanță religioasă.*

Paradoxul ilustrând o modalitate retorică tipică pentru Wilde este deliberat: o formulare aparent frivolă este încărcată cu semnificație foarte serioasă, chiar misterioasă. Respingerea romanului modern nu trebuie să ne surprindă, în contextul mai larg al esteticii lui Wilde, în care operele de recitit sunt de Platon sau de Keats.”

Matei Călinescu. *A citi, a reciti*, p. 71 (73)

3. *C*aptatio benevolentiae

În cercetările bibliografice elaborate de BCU „Carol I” după 1990, folosirea mottourilor şi a citatelor în interiorul lucrărilor a însemnat o modalitate de atragere a unor cititori dezinteresaţi. În bibliografiile dedicate lui Al. Tzigara-Samurcaş, Spiru Haret, G. Dem. Teodorescu, citatul aşezat înaintea capitolelor mari, pe o pagină albă, devine semnificativ pentru concepţia lucrării, dar şi pentru readucerea în actualitate a unor idei din opera autorului cercetat.

La biobibliografia *Alexandru Tzigara-Samurcaş,* înaintea primului capitol de cronologie, autorii au ales citatul *„nici un fel de îngrădire, decât aceea a talentului şi adevărului”* care reprezintă o adevărată profesiune de credinţă a cărturarului.

Se poate alege un singur motto pentru întreaga lucrare care va fi aşezat pe o pagină albă, în partea de sus sau de jos a paginii, înaintea textului propriu-zis.

Se pot alege două sau trei mottouri aranjate unul sub altul, din autori diferiţi, care, în funcţie de grafica lucrării, pot fi poziţionate pe o pagină albă numerotată cu soţ sau fără soţ.

Mottoul mai poate fi aşezat pe pagina care reprezintă începutul unui capitol imediat sub numărul sau titlul capitolului. Dimensiunea lui variază, de regulă, între un rând şi zece rânduri, astfel încât să menţină interesul cititorului.

În general, citatul nu se reia în lucrare, dacă aparţine unui alt autor, deşi am văzut şi excepţii (Matei Călinescu), sau el este chiar un fragment din opera autorului cercetat şi atunci poate beneficia de comentarii.

Împătimiţii de lecturi savurează aceste mottouri care sunt jocuri ale fanteziei, inteligenţei, culturii celui care le selectează.

4. 6; 73; 115; 134; 141

NOTELE

1. Notele se grupează fie în subsolul paginii, fie la sfârşitul unui capitol sau al unui studiu, dar şi la sfârşitul unei lucrări mai complexe, de tipul edițiilor critice.

În subsolul paginii, singure sau alături de citări, fără să primească vreo denumire, notele păstrează legătura cu un cuvânt din textul propriu-zis printr-un indice numeric sau asterisc.

Citirea explicațiilor din note este facultativă, deşi rolul lor este să lămurească cititorul asupra unor date insuficient de precise. Prezența lor produce însă o rupere în fluența textului astfel încât cel care doreşte să se oprească asupra notelor este nevoit să le citească separat sau împreună cu unele fragmente din lucrare. Cu excepția câtorva autori care dau o întindere mai mare notelor din subsol, pentru dezvoltarea unor idei sau a unor comentarii, notele sunt „efectiv note", „scurte remarci" a căror absență, mai ales în cazul celor savante, nu reprezintă un inconvenient atât de mare, crede profesorul Michel Charles (77, p. 39).

Mult mai des folosite sunt notele de la sfârşitul capitolelor sau a studiilor care, adesea, din rațiuni tipografice, în perioadele anterioare folosirii programelor de calculator, apar însoțite de bibliografii, purtând chiar această denumire: „Note şi bibliografie". Beneficiind de un spațiu mai larg, notele pot fi mai dezvoltate determinând pentru anumite categorii de cititori un interes ştiințific.

În lucrarea *Studii de biblioteconomie*, Mircea Regneală, foloseşte un aparat auxiliar extins de „Note şi bibliografie" cu informații complete asupra unor nume de personalități (10 până la 18 rânduri), date istorice, culturale etc. Urmărind un astfel de tip de note se observă înclinația formatoare a autorului, care se adresează tinerilor, studenților în special, cu informații necesare studiului.

În cazul notelor plasate la finalul volumelor, în general al edițiilor critice, efortul cercetătorilor este deosebit în acoperirea unor arii largi. Aceste note, intitulate critice, înfățişează aspecte ale laboratorului intim al autorului, forme intermediare de lucru, schițe, comentarii pe marginea manuscriselor. În general, edițiile critice de opere cuprind asemenea note pentru fiecare bucată separată, în care se face descrierea manuscrisului, a diferitelor variante, prima apariție, publicarea într-un volum etc.

Există însă şi alte semnificații ale termenului. Una dintre acestea se referă la informațiile pe care editorii le fac la începutul unei cărți, cu titlul „Notă asupra ediției” sau „Notă asupra volumului I” şi în care sunt specificate criteriile de ordonare a textelor, dificultățile întâmpinate, infidelitățile față de manuscrise, erorile unor ediții anterioare etc.

Alteori este vorba despre note de lectură [a se vedea FIŞA], un mod de a privi din interior travaliul intelectual al unui autor, cum se structurează o operă, care sunt influențele, preferințele autorului.

Atunci când notele sunt explicații date unor cuvinte sau sensului unui text şi se plasează pe marginea paginii vorbim despre glosă (glosa marginalis). Textele vechi latine sau greceşti aveau nevoie pentru explicarea unor cuvinte sau sensuri obscure de glose.

Prin extindere, glosele sunt şi interpretări critice sau comentarii date unui text, fie în sens literal, fie într-un sens mai liber, mai puțin îngrădit.

Un glosator remarcabil a fost criticul Şerban Cioculescu care urmărea cu mare atenție apariția edițiilor de artă sau critice şi semnala săptămânal în revista *România literară* toate amănuntele grafice sau de conținut care distorsionau. „Pentru editori – rememora N. Manolescu (204) – comentariile lui deveniseră un coşmar. Nici cea mai îngrijită ediție nu scăpa neamendată, de la cuvinte transcrise greşit la adnotări imprecise. Sub un anumit raport, aceste comentarii sunt nişte glose superioare.”(p. 492).

O altă formă de comentariu o formează glosa interliniară (glosa interlinearis). Un scriitor care foloseşte această glosă este Roland Barthes.

2. *„Notele sunt în general aşezate în afara corpului paginii, dedesubt, uneori sunt grupate la sfârşitul capitolului sau al volumului. Evident, cititorul este invitat să parcurgă textul de două ori, prima oară urmând desfăşurarea directă a frazei, a doua oară făcând un ocol pentru a citi nota.*

Această defalcare a textului în două zone, una facultativă, cealaltă obligatorie, exprimă deseori separarea în două zone a publicului căruia îi este destinat textul. Când folosim citate în limbi străine şi când le traducem în note, se presupune că anumiți cititori le-au înțeles iar alții, care nu ştiu spaniola sau finlandeza, vor fi obligați să facă acel ocol pentru a le citi traducerea. Atunci când autorul vrea să fie «accesibil tuturor», vrând totuşi să se pună la adăpost de critica specialiştilor, el se ocupă de problemele delicate într-un mic capitol aparte.

Nota se leagă de un singur cuvânt din textul de bază, dar foarte adesea comentariul se referă de fapt la întreg contextul. Din acel moment nu mai avem nici un motiv să punem un semn lângă un anumit cuvânt şi nu lângă altul, obținând astfel glosa marginală.

Situația obişnuită a notelor în subsol dă naştere la tendința ca ele să nu fie consultate decât după ce textul a fost citit în întregime; atunci însă când comentariul este situat lateral, mişcarea normală a lecturii ne obligă să-l interceptăm în timp ce luăm cunoştință de textul de bază. Din acel moment el se va difuza şi va impregna întreg discursul."

Michel Butor. *Repertoriu*, p.110 (59)

„Da, pe un alt plan, glosa desemnează, ca termen, şi textul biblic şi comentariul, este punctul de realizare a unei evoluții logice, care pleacă din două texte asemănătoare din punct de vedere material, pentru a le îmbina prin jocul gloselor interliniar şi marginal care penetrează şi încadrează textul comentat, şi ajunge la o veritabilă substituție. Descriere fără îndoială simplificantă, căci nimic nu se face fără tensiuni (există tresăriri şi rezistențe), dar esențialul, în perspectiva noastră, se

află aici: două texte care pot să se îmbine şi care sfârşesc prin a se substitui unul cu altul."

Michel Charles. *L'Arbre et la Source*, p. 133 (77)

„Chiar dacă suntem obligați să citim «*subsolurile*»*, să ne informăm cu privire la cutume sau cuvinte ieşite din uz, ca să nu vorbesc de standardele generale, plăcerea se păstrează. Doar că ea trece prin cunoaştere /…/. Sensibilitatea nu ne mai ajunge. Avem nevoie de un efort intelectual.*"

N. Manolescu. *Actualitatea lecturii şi studiul*, p. 486-487 (204)

„*– Îți faci note ?*

– Niciodată, în afara însemnărilor de lucru. Ştiu din experiență că atunci când îți faci note rămâi şi te gândeşti la ele şi nu la carte."

P.A. Mendoza. *Parfumul de guayaba,* p. 24 (212)

„*Mă tem că astfel se sfârşeşte tot ceea ce voi mai fi vreodată în stare să fac cu ochii mei în privința Jurnalului, eu neputând să-l țin mai departe, că şi aşa e multă vreme de când, de fiecare dată când pun mâna pe toc, îmi stric ochii; de aceea, orice s-ar întâmpla, trebuie să renunț; încât am hotărât ca de acum înainte să-mi țină ai mei jurnalul în scriere obişnuită, aşa că va trebui să mă mulțumesc să notez numai ceea ce se cade să fie cunoscut de ei şi de toată lumea; dacă va fi ceva (mare lucru nu poate fi acum, când dragostea mea cu Deb a trecut, iar ochii mă opresc de la mai toate plăcerile), voi lăsa o margine la jurnal, ca să adaug acolo din când în când, cu mâna mea, câte o notă în scriere prescurtată.*"

Samuel Pepys. *Jurnal,* p. 609 (245)

„Ce anume trebuie pus în notele de subsol ? Există un principiu fundamental referitor la distincția dintre textul de bază şi textul din notele de subsol. Textul de bază cuprinde idei formulate în termenii autoarei sau autorului. Este partea în care spui, ca autoare sau autor, ceea ce ai de spus. Notele de subsol sunt partea în care arăți ce au spus alții. Separarea aceasta trebuie să fie cât mai netă. /…/

Notele de subsol mai au, de asemenea, funcția importantă de a face legătura dintre textul de bază şi bibliografie. Din nou, recomandarea noastră este să nu îngropați în textul de bază trimiteri la bibliografie. Locul lor este în subsolul paginii, acolo unde stau firesc ideile altora sau trimiterile la ideile altora."

Mihail-Radu Solcan. *Eseul filosofic*, p. 71 (292)

3. Tipuri de note

Note la subsolul paginii, aparținând editorilor:

„Aici am dat peste domnii Lock şi Pursell[1] şi cu ei împreună ne-am dus la «Coffee House»[2], aşezându-ne într-o sală care dă spre Tamisa. S-au cântat tot felul de cântece /…/ şi un canon pe opt voci de curând compus de domnul Lock, pe cuvintele: Domine *salvum fac Regem*[3] , o bucată măiastră."

---

[1] Dirijorul corului catedralei Westminster, tatăl marelui compozitor preclasic Henry Pursell sau Purcell (1658 – 1695).
[2] Cea dintâi cafenea londoneză (înființată în 1652).
[3] Doamne, ține-l sănătos pe rege (în limba latină în original).

Samuel Pepys. *Jurnal*, p. 32 (245)

Note la sfârşitul unui volum:

Formă, formare, informare

„Inițial conferință rostită la Radio Bucureşti în seara zilei de 25 noiembrie 1943.

Publicată în *Cronicar*, an II, nr.1, ianuarie 1944, p. 1-3.

Inclusă în culegerea *Eseuri de Duminică*, p. 149-156.

CRONICAR. *Îndreptar pentru cultură, literatură şi artă* a apărut la Cernăuți, lunar, în decembrie 1943 şi în ianuarie 1944. Dintre colaboratori sunt de reținut: D. Isac şi Radu Gyr.

Este singura colaborare a lui Constantin Noica la revista bucovineană.

În arhiva Constantin Noica se găsesc: 1) textul dactilografiat al conferinței; sunt 6 p., cu două corecturi făcute cu cerneală albastră; 2) un text dactilografiat în anii '70; are 7 p., fără modificări sau corecturi.

În arhiva Societății Române de Radiodifuziune se află textul dactilografiat al conferinței; are 6 p.

În culegerea *Eseuri de Duminică* s-a publicat textul conferinței radiofonice.

În culegerea de față am preluat forma din revista Cronicar, întrucât este ultima, revăzută de autor. Între cele două forme sunt multe deosebiri stilistice, iar un amplu pasaj din conferință l-am preluat în nota 2.

1. Vezi: Mircea Eliade. *Comentarii la Legenda Meşterului Manole,* Bucureşti: Publicom, 1943. 144 p.

2. La microfon Noica a citit şi următorul pasaj: «Vă dau un caz, o scenă întâmplată în tren, şi pe care vreau să v-o descriu ca o perfectă ilustrare a aristotelismului. Ascultam involuntar, zilele trecute, mărturisirea pe care o făcea în tren o fată unei doamne cu care intrase în vorbă. La noi sunt mulți oameni cărora le place să facă mărturisiri, să spună totul primului venit, întocmai ca în romanele lui Dostoievski. Fata se măritase de câteva luni. Avusese partide bune, pretindea ea, iar părinții vroiseră s-o mărite cu un ofițer. Ei îi plăcea însă un subofițer. Acum ducea, de câteva luni, viața de subofițerească. Erau unele lucruri care nu-i prea plăceau, mai ales că se gândea că va da ochii, într-o zi, cu prietenele ei, măritate ceva mai bine. Dar, spunea ea, în fond îşi iubea bărbatul, şi asta ajungea. Ştii că e şi nițel poet ? Stăruia ea. Şi simțeam că vrea să se convingă singură că nu greşise. Dar o vedeai că suferă, că abia acum

descoperă ceea ce părinții ei ştiau de la început, fără să fi citit, desigur, pe Aristotel, anume că fiecare om, fiecare bărbat poartă cu el o formă, un tip social, pe care-l trece soției, încadrând-o şi pe ea, informând-o, în sensul acesta originar. Fata credea că nu contează decât individul. Viața îi arăta acum că dincolo de indivizi sunt forme şi contează puțin şi ele».”

C. Noica. *Echilibrul spiritual*, p.437-438

Note la o ediție critică de opere:

Câinele pământului

Cu titlul *Cobe*, publicată în *Revista Fundațiilor Regale,* XI, 10, oct. 1944, p. 36-37.

rd. 7– lipseşte
16 treptat până la suspinul din urmă
31 păstorind sumbrele turme ale umbrelor.

Datată 1939, a apărut în *Steaua*, nr. 3, nov. 1964, p. 10-13.

A apărut în volumele din 1964 şi 1967.

Câinele pământului, „adoptat de Eminescu, ca motiv al unei poeme (Strigoii – n. n.), *devine la Vinea simbolul tristeții casnice*” – scrie Şerban Cioculescu (v. art. cit., *Luceafărul*, nr. 16/1964, p. 2). Sau aşa cum constată şi Gelu Ionescu*: „ Peisajul dramatic al psihologiei omeneşti zdruncinate de război prilejuieşte poetului pagini de tristă meditație*.”

Ion Vinea. *Opere* I. Poezii. Ed. îngrij. de Mircea Vaida şi Gh. Sprințeroiu. Studiu introd. de Mircea Vaida. Cluj: Dacia, 1971, p. 547-548.

4. 59; 77; 117; 119, p. 160-161; 158; 204; 212; 229; 269, p. 60-65, 275; 270; 292; 320.

ORGANIZAREA MUNCII INTELECTUALE

1. A citi, a reciti, a scrie, a rescrie, a gândi, a analiza, a sintetiza, a întreba, a căuta răspunsuri, a te îndoi sunt fațete ale unei activități intelectuale. Intelectualul, ca „administrator al rațiunii umane” este cel care caută sensuri şi subsensuri, dezvăluie relațiile lui cu lumea, caută explicații sau găseşte soluții într-un efort care nu întotdeauna este răsplătit.

Roland Barthes (24) schițează o tipologie comparată a scriitorului şi intelectualului, pe care-l numeşte scriptor, din perspectiva folosirii cuvântului.

Scriitorul se exercită asupra propriului său instrument, limbajul, cuvântul şi transformă întrebarea pusă lumii într-o „interogație asupra scrisului”. Scriptorul depune mărturie, explică, instruieşte. Limbajul este un instrument de comunicare, un vehicul al gândirii. „Cuvântul scriptorului nu poate fi produs şi consumat decât la umbra unor instituții care au, la origine, o cu totul altă funcție decât punerea în valoare a limbajului: Universitatea şi, mai rar, Cercetarea, Politica etc.” (p. 130).

Intelectualul este justificat prin faptul că spune ceea ce gândeşte, oriunde şi oricând.

Din îmbinarea celor două cuvinte – scriitor şi scriptor – rezultă o singură sintagmă, scriitor-scriptor, care capătă, conchide R. Barthes, o funcție complementară, oferă un model recunoscut de societate, chiar necesar; operele rezultate au un caracter public, dar sprijinul constă tot în instituții (Universitate), devenite „anexe aflate sub controlul său”.

În plan cultural şi infodocumentar, intelectualul (bibliotecar sau cititor) se foloseşte de carte, de bibliotecă, de informație pentru a stabili acele legături care să-i permită construirea unui univers de profunzime şi armonie.

Indiferent de condiții sau strategii, intelectualul este interesat în primul rând de sensul culturii, acea cultură despre

care L. Blaga spunea că „este modul specific de-a exista al omului în univers.”

Conținutul cărților în mijlocul cărora trăieşte un intelectual, format în şi prin bibliotecă, contribuie la descoperirea elementelor fundamentale ale societății şi formează climatul specific pentru dezvoltarea acesteia.

Munca intelectuală presupune crearea unui stil propriu de raportare la realitate, dar şi la carte, presupune organizare, perseverență, creativitate, concentrare, depăşirea unor momente dificile constând în lipsă de inspirație, neîncredere.

Vorbind despre ambianța necesară efortului intelectual, Adrian Marino (207) aduce şi principalele determinări: „ori de câte ori am avut prilejul am lucrat în biblioteci străine, o săptămână, o lună, mai multe, uneori în condiții foarte dificile, ca să nu spun de tot precare. Dar urmărind mereu o documentare metodică, tenace, îndârjită cu un plan precis în față. Metodă de mare randament, dacă este consecvent urmărită. Am investit în cărți, reviste, extrase, xeroxuri, aproape toate resursele şi disponibilitățile mele.” (p. 67).

Pentru Ion Stoica (304) organizarea studiului reprezintă o funcție primordială a bibliotecii universitare. Biblioteca „are rolul de principală bază de orientare a studentului în literatura de specialitate şi calea cea mai sigură de adâncire şi deplină valorificare a acesteia” (p. 138). Este locul cel mai adecvat pentru „concentrarea eficientă a efortului intelectual”. Demonstrația profesorului I. Stoica se canalizează spre susținerea necesității unui studiu individual permanent, ca parte componentă a stilului de muncă. Esența acestui stil de muncă îl reprezintă lectura, care înseamnă în primul rând disciplină intelectuală, la care se adaugă refuzul superficialității şi al improvizației, urmărirea cu rigoare a unui scop, pasiunea cunoaşterii, selecția celor mai adecvate instrumente de informare.

Dacă studiul individual este marca determinantă a studentului, în bibliotecă, bibliotecarul de referințe,bibliotecarul cercetător trebuie să realizeze concordanțe între teme şi tehnică, legături între idei, un raport dinamic între tradițional şi modern privind colecțiile, criterii de selecție pentru a veni în

sprijinul studenților, lucrări de analiză şi sinteză, modalități de prezentare şi actualizare a surselor documentare pentru trezirea interesului ştiințific al tinerilor. Bibliografia şi documentarea formează motorul bibliotecii prin îmbinarea tehnologiei de ultimă oră cu tehnica, mereu şlefuită, a muncii intelectuale.

2. *„Nu pot să lucrez într-o cameră de hotel. Nu hotelul în sine mă deranjează, fiindcă nu-i vorba de o problemă de ambianță sau de decor, ci de organizarea spațiului. (Nu degeaba sunt sau mi se atribuie calificativul de structuralist !*).

Ca să «funcționez», trebuie să fiu în stare să-mi reproduc structural spațiul obişnuit de muncă. La Paris, locul de muncă (zilnic de la nouă jumate la 13 – acest timing *regulat, de funcționar al scrisului îmi convine mai mult decât un* timing *aleatoriu, care presupune o stare de excitare continuă) e în dormitor (cameră în care nu mă spăl şi nici nu mănânc). E completat de un spațiu pentru muzică (zilnic cânt la pian, aproape la aceeaşi oră: 14,30) şi de unul pentru «pictură», cu multe ghilimele (cam la opt zile o dată, sunt un pictor de duminică; deci îmi trebuie un loc unde să mâzgălesc).*

În casa de la țară, am reprodus exact cele trei spații. Nu contează prea mult că nu sunt în aceeaşi cameră. Căci nu pereții despărțitori contează, ci structurile.

Dar asta nu e totul. Spațiul de muncă propriu-zis trebuie el însuşi să fie împărțit într-un anumit număr de microspații funcționale. Întâi de toate, îmi trebuie o masă (îmi place să fie de lemn: am o relație bună cu lemnul). Îmi mai trebuie un spațiu suplimentar lateral, adică o altă masă unde să-mi pot înşira diferitele fragmente ale muncii curente. Şi apoi, un loc pentru maşina de scris, un pupitru pentru diferitele mele «memorizatoare», «microplanning»-uri pentru următoarele trei zile, «macroplanning»-uri pentru un trimestru etc. (Rețineți că nu mă uit niciodată la ele. Simplul fapt că le ştiu acolo îmi e de ajuns). În fine, am un sistem de fişe cu un format foarte riguros: un sfert dintr-o coală obişnuită. Aşa au arătat, cel puțin până în ziua când normele au fost răsturnate în cadrul unificării

europene (pentru mine a fost una din cele mai dure lovituri ale Pieței Comune). Din fericire, nu sunt totuşi excesiv de obsesional. Dacă aş fi fost aşa, ar fi trebuit să-mi iau de la zero toate fişele de când am început să scriu, deci cam de vreo 25 de ani.”

„*Cel mai mult îmi displace munca de erudiție. Nu iubesc bibliotecile. Acolo citesc foarte greu. Contactul imediat şi fenomenologic cu textul tutore îmi provoacă o excitare. Deci nu încerc să-mi alcătuiesc o bibliotecă prealabilă. Mă mulțumesc să citesc textul în cauză, şi asta într-un mod destul de fetişist: notez anumite pasaje, unele întâmplări, chiar anumite cuvinte care au puterea de a mă exalta. Treptat, înscriu pe fişe, fie citate, fie idei care-mi vin, dar ciudat, deja într-un ritm anume al frazei, aşa încât, din clipa aceea, lucrurile capătă deja felul de a fi al unei scriituri.*

Ca pas următor, o a doua lectură nu e neapărat obligatorie. În schimb, pot alcătui o anume bibliografie, căci din clipa aceasta cad într-un soi de stare maniacală. Tot ce încep să citesc ştiu că va fi inclus inevitabil în munca mea. Singura problemă e să evit ca lecturile de agrement să interfereze cu cele destinate scriiturii. Soluția e foarte simplă: primele, de pildă un clasic sau o carte a lui Jakobson despre lingvistică, foarte pe placul meu, le citesc seara, în pat, înainte de a adormi. Celelalte (chiar şi textele de avangardă) – dimineața, la masa de lucru. Nimic arbitrar în ce fac. Patul e mobila iresponsabilității. Masa – cea a responsabilității.”

Roland Barthes. *Grăuntele vocii*, p. 324-326 (23)

„*A scrie înseamnă a rupe această legătură, a retrage limbajul din curgerea lumii, a-l lipsi de ceea ce face din el o putere prin care, dacă eu vorbesc, lumea se vorbeşte pe sine, ziua se construieşte pe sine, prin muncă, acțiune şi timp.*

A scrie este ceea ce nu se termină, ceea ce nu încetează niciodată. Scriitorul, se spune, renunță să spună «*Eu*»*. Kafka observă cu surpriză, cu încântată plăcere, că a intrat în literatură de îndată ce l-a putut înlocui pe* «*Eu*» *cu* «*El*»*.*

Este adevărat, dar transformarea este mai profundă. Scriitorul aparține unui limbaj pe care nimeni nu-l vorbeşte, care nu se adresează nimănui, care nu are un centru, care nu revelează nimic. El poate crede că se afirmă pe sine în acest limbaj, dar ceea ce afirmă el este cu totul lipsit de sine. În măsura în care, scriitor fiind, lasă să se exercite ceea ce se scrie, el nu mai poate niciodată să se exprime, nu mai poate recurge la «tine» şi nici să dea cuvântul celuilalt. Acolo unde se află el, vorbeşte doar ființa – ceea ce înseamnă că vorbirea nu mai vorbeşte, ci este, ci se consacră purei pasivități a ființei.

Când a scrie înseamnă a te abandona interminabilului, scriitorul care acceptă să-i susțină esența pierde puterea de a spune «Eu». El pierde atunci puterea de a-i face şi pe alții să spună «Eu». De aceea nu poate da viață unor personaje cărora forța lui creatoare le-ar garanta libertatea. Ideea de personaj, ca şi forma tradițională a romanului, nu este decât unul dintre compromisurile prin care scriitorul, târât în afara lui prin literatura aflată în căutarea propriei esențe, încearcă să-şi salveze raporturile cu lumea şi cu el însuşi.

A scrie înseamnă a te face ecoul a ceea ce nu poate înceta să vorbească – şi, din chiar această cauză, pentru a-i deveni ecou, trebuie, într-un anume fel, să-i impui tăcere. Aduc acestei vorbiri ce nu încetează, decizia, autoritatea propriei mele tăceri. Fac sensibilă*, prin medierea mea tăcută, afirmația neîntreruptă, murmurul gigant asupra căruia limbajul deschizându-se el devine imagine, devine imaginar, profunzime vorbitoare, indistinctă plenitudine care e vid. Această tăcere îşi are izvorul în eclipsarea la care este invitat cel ce scrie. Sau este resursa puterii sale, acel drept de a interveni pe care îl conservă mâna care nu scrie, partea din el însuşi ce poate totdeauna să spună nu şi, când trebuie, să facă apel la timp, să restaureze viitorul.*”

M. Blanchot. *Singurătatea esențială*, p. 20-21 (41)

„Ceea ce este caracteristic pentru intelectualul român este absența unei vieți interioare profunde, este absența de stil interior.” (p. 13).

„La noi nu există o preocupare cărturărească pentru ea însăşi, pentru bucuriile pe care le poate aduce ea. Cartea este considerată ca un mijloc de parvenire şi încă, întrucât este posibil, de parvenire cât mai timpurie. Este foarte interesant faptul că intelectualul român citeşte cam până la vârsta de 25 de ani, pentru ca după aceea să exploateze lectura făcută după o selecție foarte discutabilă. Aceasta dovedeşte că noi nu avem dezvoltată organic tendința de a ne informa, de a asimila cât mai mult conținut de cultură.” (p. 16).

Emil Cioran. *Intelectualul român* (83)

„Însă elementul nelipsit din interviurile filmate cu un intelectual umanist este biblioteca*. Desigur, nu biblioteca borgesiană, nu acea proiecție pornită din interior, care face din carte supremul mod de a exista şi pe care ajungi să ți-o asumi cu perseverența cu care un melc îşi poartă cochilia. Biblioteca la care mă gândesc eu este exact opusul acesteia şi cel mai potrivit ar fi să o numim biblioteca-panaş. Pentru cei mai mulți intelectuali, ea este asemenea chipiului pentru un polițist: un însemn de autoritate. Un intelectual umanist filmat la el acasă trebuie să lase senzația că trăieşte clipă de clipă într-un ocean de cărți, că înoată în ele de când se trezeşte şi până la culcare şi că acestea îl urmează, ca dâra unui reactor, oriunde s-ar afla în casă. /…/ Orice bibliotecă este proiecția unei veleități culturale. Ea este un garant pentru o ştiință care nu poate fi probată în fiecare clipă, este dovada indirectă a unei isprăvi culturale care nu trebuie neapărat să fi avut loc şi care trimite cu gândul la altele care nu vor avea loc niciodată. /…/ Situată în regiunea incertă dintre ustensil, trofeu, decorație şi mărturie, biblioteca, asociată cu posesorul ei, poate deopotrivă dezvălui şi masca: un tic cultural, traseul unei formări, o aspirație îngropată, direcția unei pasiuni, bulimie, lene sau prostie, un proiect amânat la nesfârşit, un crez prăbuşit. În sine, o*

bibliotecă nu garantează nimic. Ea sugerează doar, atunci când e anume arătată, o respectabilitate smulsă celuilalt prin raptul privirii, un spectacol copleşitor montat*. Toți autorii aceia muți aliniați în rafturi par convocați pentru a depune mărturie că cel care i-a colecționat face parte din familie, că simpla vecinătate cu ei îl face pe posesorul lor să fie asemenea lor.*"

Gabriel Liiceanu. *Uşa interzisă*, p. 282-284 (188)

„Eu însumi nu scriu decât de mână. Copia dactilografiată mi s-a părut totdeauna cea mai străină de mine. Abia în tipar încep să mă regăsesc, e drept, sub o formă, alta, a mea însumi. Nu sunt un spirit conservator şi nu resping maşina de scris din punctul de vedere al înnoirii tehnologice. Rezerva mea priveşte (şi exclusiv pentru prima redactare) caracterul de proteză pe care maşina îl are. Interpune între mine şi textul meu un corp străin. Dar textul meu îmi aparține în modul cel mai intim, este o ipostază fizică a mea şi orice proteză mi-l alienează. De aproape un sfert de secol scriu în acelaşi fel, pe acelaşi tip de foaie de hârtie şi cu aceleaşi instrumente, stiloul sau pixul, pe care le alternez, dar nu le pot înlocui. M-am obişnuit cu aspectul paginii, pe care o am şi acum în față, aşa cum m-am obişnuit cu culoarea ochilor sau cu forma nasului pe care mi le văd zilnic în oglindă, când mă bărbieresc. Orice altă modificare decât cea datorată factorilor biologici (şi scrisul nostru, în latură grafică, se ridează, devine şovăielnic sau bătrânicios cu vârsta) mă deranjează şi mă nelinişteşte. Şi ce lucru curios ! M-am deprins să citesc oricând şi oriunde, în pat, la masă, în picioare în autobuz, în singurătatea camerei ori în mijlocul oamenilor. De scris nu pot nici oriunde, nici oricând. Scrisul e mai exigent decât cititul.. Mă constrânge, mă disciplinează, mă limitează. Cititul prea mă lasă într-ale mele, îmi încurajează lenea sau reveria sterilă. Poate că dincolo de toate, am citit din prima clipă în vederea scrisului, tocmai fiindcă am intuit că scrisul mă constituie mai serios şi mai profund decât cititul./.../. nu ştiu, n-am ştiut, probabil, niciodată, ce înseamnă să citeşti de dragul de a citi. Aceasta e o infirmitate.

Îmi dau seama că dacă, într-o zi, cine ştie de ce, n-aş mai scrie, aş înceta în aceeaşi clipă să citesc.”

N. Manolescu.*Scrisul şi cititul*, p. 46-47 (201).

„*Cred, în realitate, că în munca literară eşti totdeauna singur. Ca un naufragiat în mijlocul mării. Da, este profesiunea cea mai solitară din lume. Nimeni nu te poate ajuta să scrii ceea ce ai de scris*.”

P.A. Mendoza. *Parfumul de guayaba. Convorbiri cu Gabriel Garcia Marquez*, p. 25 (212)

„*Redacta în general numeroase fişe de observație, înmulțea în jurul lui documentele iconografice şi literare, despuia toate arhivele accesibile, apoi sistematiza întregul material imens, astfel încât în jurul modestei lui mese de lucru se organiza un vast şantier*.” (p. 40).

„*O părere adeseori reluată de Camil era că în vechea societate intelectualii, adică administratorii rațiunii umane, nu alcătuiau o forță socială, numai pentru că nu ştiau să se organizeze. De aceea, în revistele sale, în « Săptămâna muncii intelectuale», în «Cetatea literară», a tratat numeroase probleme teoretice şi practice de organizare a profesiunilor intelectuale şi, în primul rând, a celei scriitoriceşti. A fost, deci, unul din publiciştii care au dat un înțeles mai bogat şi mai precis termenului de intelectual şi a contribuit mai mult la lămurirea rostului acestuia într-o orânduire bazată pe rațiune*.” (p. 41).

Tudor Vianu. *Despărțirea de Camil* (332)

„«*Adevărul literar*» *îmi cere încă şi date biografice şi informații asupra metodei mele de lucru.*

Date biografice nu dau; nu ar fi de nici un folos cititorilor. Atât numai vreau să spun, că în şcoala secundară şi în Universitatea din Iaşi am învățat carte şi norme de viață de la

oamenii care, prin cinstea şi inteligența muncii lor, au făcut să mă gândesc la dânşii, pe când eram în şcoli străine, cu neîncetată admirație şi recunoştință. Mi se pare că în privința şcolii româneşti, ca şi despre aşa-numita secetă literară, continuă să cârtească aceeaşi critică întârziată şi mioapă.

Scriu greu şi mai niciodată cu plăcere. Chiar scrisul unei bucăți scurte trebuie să-l întrerup ceasuri ori zile întregi. În aceste pauze, citesc lucruri cât se poate de deosebite între ele şi cât se poate fără legătură cu subiectul pe care-l las în părăsire. După primele linii scrise «subiectul» mi se face aproape totdeauna antipatic. Mi-e natural ca dezvoltările unei teme să crească la întâmplare, impresionistic oarecum, cu întreruperi lungi şi prin abateri depărtate, să se organizeze apoi cum vor putea. Vorba este expresie absolut convențională; e un înconjur arbitrar prin care cuprinsul sufletesc se transmite sărac şi rece. Totuşi rostită, vorba e cel puțin vie într-un fel. Dar scrisul e schemă searbădă şi moartă. Ca imagine materială, e urât şi fără noimă; ochiul cetitor îl escamotează pe cât poate, şi admirația pentru litera caligrafică nu mai e cetire. Aplicarea culorii pe pânză, lovirea acordului pe piano sunt mângâieri senzuale care te răsplătesc imediat. O frază reuşită însă începe să-ți placă abia târziu… Scrisul e schelet urât; ar trebui ajutat cu desene şi măsuri de muzică. Mai bine încă, n-ar trebui scris deloc, ci numai vorbă, gest, mimică.”

Paul Zarifopol. *Metoda de lucru, p. 74-75 (345)*

3. Etape în elaborarea lucrărilor bibliografice în BCU „Carol I”

Există **o fază preliminară** începerii unei lucrări, care este compusă dintr-o serie de activități esențiale:

- numirea unui coordonator de lucrare de către conducerea bibliotecii sau asumarea de către un membru al Serviciului Bibliografic a realizării lucrării;
- formarea colectivului de lucru;

- determinarea, dacă există, a unor colaborări externe bibliotecii şi încheierea unei înțelegeri privind segmentele de lucru care revin fiecăruia;
- alegerea, facultativă, a unui coordonator ştiințific (cadru didactic universitar), care lucrează în domeniul specific temei alese;
- fixarea definitivă a temei;
- redactarea unui plan provizoriu al lucrării, care se poate definitiva sau modifica în funcție de materialul găsit;
- fixarea aproximativă a dimensiunilor lucrării pentru estimarea timpului dedicat finalizării şi procesării acesteia;
- rezolvarea unor probleme de metodă privind investigația, selecția, descrierea, redactarea (cu adnotare sau fără, cu referate etc.), sistemul de indici, titlurile de reviste care urmează să fie consultate;
- repartizarea între membrii colectivului de lucru a materialelor şi fondurilor care urmează să fie cercetate de fiecare;
- repartizarea pe limbi străine a materialului în funcție de specializarea membrilor colectivului;
- fixarea unor termene pentru discuții în legătură cu mersul lucrării, cu obstacolele intervenite.

Etapele obligatorii realizării unei lucrări bibliografice constau în **investigație**, **selecție**, **descriere** şi **organizarea materialului**.

Investigația reprezintă cercetarea documentelor primare, secundare sau terțiare pentru realizarea unui nou instrument de informare. Aceasta este necesară

- pentru obținerea materialului care urmează să intre în lucrare;
- pentru actualizarea informațiilor dacă lucrarea este de durată;
- pentru soluționarea unor neclarități de descriere a referințelor bibliografice descoperite în instrumente de informare secundare.

Pentru toată perioada de lucru e necesar să se precizeze ce fonduri vor fi cercetate în funcție de valoarea

acestora (biblioteci enciclopedice, specializate, de facultăți, de institute, de societăți etc.), muzee, colecții personale, autori.

Informațiile sunt ierarhizate, astfel încât investigația să pornească de la publicațiile cele mai noi, mai sintetice, spre cele mai vechi, pentru a obține cele mai multe şi mai importante materiale (monografii, studii de sinteză, indici de reviste).

Consultarea cataloagelor bibliotecii reprezintă o cale sigură de acces la documentele primare cu facilitatea de a putea fi consultate pe loc.

În funcție de numărul de colaboratori implicați în realizarea unei lucrări se poate lărgi investigația pe mai multe căi de informare.

Amploarea investigației depinde de natura lucrării: va fi mai redusă pentru bibliografiile la cerere, de exemplu, dar foarte largă pentru cercetări, ghiduri bibliografice, bibliografii.

Se investighează:

- enciclopedii, dicționare, generale şi specializate;
- biobibliografii, bibliografii naționale tematice, bibliografii ascunse;
- repertorii, cataloage colective, buletine, indici de reviste;
- rubrici de reviste;
- baze de date.

Limita în timp a investigației este una din cele mai importante probleme şi decurge, în general, din concepția lucrării. Depinde, însă, şi de timpul de care dispun redactorii lucrării şi de momentul când ei consideră că trebuie să se oprească (fie până când, mergând pe căi diferite, se ajunge la aceleaşi materiale, fie până când nu se mai găseşte nici o informație timp de câțiva ani la rând).

Indiferent de timpul acordat căutării sau de adâncirea investigației, evaluarea surselor trebuie să rămână permanent în atenția realizatorilor. Această evaluare ne spune dacă e cazul ca investigația să se oprească la un anumit număr sau se va recurge şi la altele. Totul depinde de preocupările personalității căreia i se alcătuieşte bibliografia, de secțiunea dintr-un anumit domeniu (a se vedea *Curentele literare*) sau de amploarea

domeniului (*Ghidul de literatură română, Filosofia şi sociologia contemporană, Teoria şi metoda în istorie*).

În ceea ce priveşte perioada de timp, unele lucrări au un caracter curent (*Buletinele* apărute în perioada 1970-1989*, Filosofia contemporană, Sociologia contemporană*), altele retrospectiv până la zi (*cercetările bibliografice*). Perioada de apariție a unei reviste pentru care s-a lucrat un indice, determină perioada de timp luată în considerare.

Selecția este o operațiune care se face în paralel cu investigația, prin care sunt alese materialele cu cea mai mare adecvare la tema aleasă şi cu valoare ştiințifică.

Pentru domeniul tehnic contează noutatea materialelor.

În general, criteriul selecției se alege la începutul lucrării şi el se aplică pe tot parcursul documentării.

Selecția cere anumite calități din partea celor care o fac: cunoaştere a domeniului, spirit ştiințific, onestitate, pregătire profesională, experiență, obiectivitate.

În funcție de selecția aplicată o lucrare bibliografică se dovedeşte de utilitate sau nu.

În cazul bibliografiilor, a indicilor de reviste intervine criteriul exhaustivității şi, în acest caz, materialele selectate trebuie repartizate pe rubrici care să le fixeze valoarea.

O dată selectate materialele, acestea sunt descrise bibliografic, conform standardelor în vigoare [a se vedea DESCRIEREA BIBLIOGRAFICĂ], dar se pot adapta unele descrieri în funcție de complexitatea materialului.

Referințele bibliografice pot fi completate cu adnotări [a se vedea FIŞA], citate [a se vedea CITAREA] sau rezumate.

Rezumatul unui document cuprinde „redarea concisă a conținutului acestuia, neînsoțită de interpretări sau aprecieri critice”, astfel încât prin identificarea exactă a conținutului să se stabilească dacă citirea integrală a documentului prezintă sau nu interes (STAS 6442-79 *Rezumate pentru publicații şi documente*). Rezumatele pot fi **informative** (prezintă cantitativ şi calitativ informațiile din document), **indicative** (prezintă sub formă de semnalări principalele aspecte) şi **informativ indicative**. Redactarea se face la persoana a treia. Rezumatul poate cuprinde 100 de cuvinte (note şi comunicări scurte), 250

de cuvinte (articole sau părți de monografii) şi maximum 500 de cuvinte (monografii, rapoarte, teze). Un rezumat de mică întindere se redactează într-un paragraf, iar dacă este mai amplu se redactează pe alineate.

Organizarea materialului este nu numai o formă de prezentare, dar şi de valorificare a documentelor într-un mod ştiințific, adecvat domeniului respectiv. BCU „Carol I” a folosit un singur sistem de clasificare, CZU, pentru organizarea pe materii, procedând la aplicarea unor modalități de organizare concepute special pentru anumite lucrări sau la principii de organizare mai simple, de tip formal.

Când materialele sunt numeroase şi diverse, organizarea se face după forma acestora: cărți, articole, manuscrise, corespondență, emisiuni la Radio, TV etc.

În cazul unui indice de revistă cu profil larg, dar în care predomină literatura, se foloseşte o structură în care literatura se plasează la început şi cu o mai mare dezvoltare decât celelalte secțiuni.

Ghidul bibliografic de literatură română are un sumar care respectă logica materialelor.

O organizare pe materii are avantajul unei adaptări mai uşoare la dezvoltarea diverselor domenii, dar presupune şi o bună pregătire de specialitate.

De cele mai multe ori se ține cont de gradul de pregătire a solicitatorilor de instrumente de informare şi se adoptă aranjarea materialelor în ordinea crescândă a dificultăților pe care le prezintă.

Sunt însă criterii care statornicesc un anumit model: de exemplu, pentru bibliografiile de cărți vechi se preferă criteriul cronologic.

Într-o bibliografie mai extinsă, în cadrul unei prime ordini, după natura materialelor, se preferă criteriul alfabetic; dacă se referă la un autor, se adoptă fie criteriul cronologic, care arată evoluția operei acestuia, fie combinat cu cel alfabetic.

Cercetările care au privit curentele literare sau bibliografia limbii române au beneficiat de un criteriu cronologic, pentru a scoate în evidență perioada în care anumite probleme i-au interesat mai mult pe specialişti.

Toate pozițiile materialelor se numerotează începând de la 1 până la sfârşitul lucrării. Numerotarea permite să se facă trimiteri de la o poziție la alta pentru completarea datelor sau stabilirea unor legături de idei. Cu ajutorul acestor numerotări se pot elabora indexurile finale.

Etapa de încheiere a volumului presupune ca ultima citire, stilizare, uniformizare a descrierilor să fie realizate de redactorul / autorul lucrării.

Redactorul este cel care asamblează materialele, face numerotările şi trimiterile şi pregăteşte lucrarea pentru procesare. Tot el face colaționarea şi a doua corectură, singur sau ajutat de membrii colectivului.

Pentru a fi complet, volumul primeşte:

- foaia de titlu (cu numele instituției, autorul, titlul lucrării, subtitlul, genul acesteia, localitatea de apariție şi anul);
- versoul foii de titlu (cu numele redactorului lucrării, al colaboratorilor, al coordonatorului, al copertei, precum şi CIP-ul Bibliotecii Naționale a României);
- sumarul, în formă definitivă, cu menționarea paginilor pentru fiecare capitol;
- prefața / studiul introductiv care poate fi scris de o personalitate a domeniului, de coordonatorul ştiințific sau de o altă persoană cu pregătire corespunzătoare;
- nota redacției aparține redactorului lucrării şi conține date tehnice despre alcătuirea lucrării, modul de lucru etc.;
- indexul / indexurile finale lucrat/e de redactorul lucrării sau în colaborare cu membrii colectivului;
- se mai pot adăuga, înaintea cuprinsului, lista de abrevieri şi lista periodicelor consultate.

Lucrarea se predă editurii care a obținut dreptul de editare.

4. 23; 24, p.171-179; 26; 41, p.13-30; 42; 64, p. 54; 78; 83, p.12-17; 117, p. 69, 94-114; 150; 154; 173; 188; 193; 202; 207; 212; 214; 244; 267; 303; 304, p.135-143; 314; 329; 332, p. 38-42; 339; 345, p.78-80.

PAGINA. PAGINAȚIA

1. Pagina tipărită a constituit pentru mulți autori un element de atracție. Cartea este privită ca obiect spiritual, dar şi ca obiect fizic, prin dimensiune, pagină, corp de literă, dând un veşmânt necesar textului. Scriitorii care au o anumită aplicație pentru aşezarea în pagină a propriilor creații construiesc o arhitectură originală care să completeze textul. Îi putem da ca exemple pe Mallarmé sau pe Claudel. „De ce – se întreabă Mallarmé (200)– o izbucnire de măreție, de gândire sau de emoție, considerabilă, frază susținută, cu caractere mari, un rând pe pagină cu o aşezare gradată nu ar ține cititorul cu sufletul la gură, pe toată durata cărții, făcând apel la puterea sa de a se entuziasma".

În 1925, în conferința intitulată *Filosofia cărții*, Paul Claudel (87) îşi manifestă aplecarea spre ideogramă, considerată „imagine abstractă a lucrului pe care-l exprimă, cheie a determinării şi a ideii". După mulți ani petrecuți în China şi Japonia, Claudel se simte îndreptățit să vorbească despre fiziologia cărții, despre arhitectura paginii, despre raportul dintre plin şi gol, dintre spațiile albe şi negre.

„Între poem şi pagină – scrie Gilbert Gadoffre (142) – s-ar putea într-adevăr concepe un nou tip de relații; arhitectura tipografică, participând la o simbolistică a spațiului, ar deveni întocmai ca ideograma, o formă semnificativă la fel de strâns legată de cuvânt cum era, în prozodia clasică, metrica şi rima". (p.58).

Fiecare epocă îşi are propriile tehnici de imprimare care scot pagina tipărită din anonimat şi o transformă în adevărată artă.

Pagina este un element constitutiv care contribuie la ansamblul unei lucrări.

În biblioteconomie, paginația face parte din caracterizarea cantitativă, alături de numărul de foi, coloane etc.

Ca element al unei referințe bibliografice, care priveşte o publicație considerată ca un tot (o monografie), paginația cuprinde numărul total de pagini al monografiei. Numărul total se stabileşte adăugând la ultima pagină numerotată următoarea/următoarele pagini (de exemplu, pagina de cuprins, nenumerotată, o pagină albă), ultima pagină care se ia în calcul fiind cea care conține caseta tipografică.

> CLAUDEL, Paul. *Positions et propositions*. 3-ème ed. /Vol. 1-2/. Paris: Gallimard, 1928. Vol.1: 255 p.; Vol.2: 267 p.

Ca element al unei referințe bibliografice care priveşte părți, contribuții, într-o publicație separată sau articole dintr-o publicație serială, paginația va cuprinde prima şi ultima pagină între care se află contribuția, articolul.

> MALLARMÉ, Stéphane. Cartea, instrument spiritual. În: St. Mallarmé*. Divagații. Igitur. O lovitură de zaruri.* Bucureşti: Atlas, 1997, p. 165-168.

> RUSEA, Lili. O perspectivă asupra serviciilor de referințe. În: *Buletin ABIR,* 1997, Vol. 8, nr.3, p. 26-27.

În cazul unei lucrări în mai multe volume, paginația fiecărui volum se stabileşte fie prin numerotarea paginilor din fiecare volum în parte, fie printr-o paginare continuă, al doilea volum continuând numărătoarea paginilor de la ultima pagină a primului volum (de exemplu, Vol. 1-2: 600 p. Vol.1: 312 p.; Vol. 2: p.313-600).

În descrierea diferitelor lucrări ştiințifice se folosesc prescurtări, precum pp., pg., pag.

Conform ISO 690 prescurtarea cuvântului pagină este litera p urmată de punct.

2. *„Aşa cum trebuie să decupăm firul discursului în rânduri pe care le numim versuri, atunci când acest decupaj este altfel justificat decât de cerinţele ediţiei, tot aşa suntem nevoiţi să decupăm coloana în tronsoane, care se vor numi strofe sau paragrafe, dacă acest decupaj este justificat.*

Strofă, pagină perfectă, ca un «vers sau rând perfect».

Pe ruloul antic, tronsoanele coloanei erau aşezate unele lângă altele după o axă paralelă cu cea pe care o urmau cuvintele, ceea ce făcea să apară, destul de repede, inconvenientele înfăşurării iniţiale. Cartea, în forma ei actuală, marchează un progres considerabil, utilizând în mod deliberat o a treia axă, în grosime, perpendiculară pe celelalte două. Tronsoanele se stivuiesc unele peste altele la fel cum se stivuiau rândurile.

Întrebuinţarea pe care geometria o dă cuvântului «volum», destul de depărtată de etimologia sa volumen, *ne arată cu câtă precizie apăreau cele trei dimensiuni în carte în momentul în care aceasta a luat forma actuală.*

Aşa cum ochiul poate cuprinde un rând întreg dintr-o privire, cum poate parcurge foarte repede pagina pentru a verifica prezenţa cutărui sau cutărui cuvânt, tot astfel, ajutat de o mână îndemânatică, el poate frunzări volumul făcând sondaje ici şi colo, luând mostre pentru a identifica rapid cutare regiune.

Cartea, aşa cum o ştim astăzi, reprezintă dispunerea firului discursului într-un spaţiu cu trei dimensiuni după un dublu modul: lungimea rândului, înălţimea paginii, dispunere care prezintă avantajul de a oferi cititorului o mare libertate de deplasare în raport cu «desfăşurarea» textului, o mare mobilitate, aceasta apropiind-o cel mai mult de o prezentare simultană a părţilor din care este formată o lucrare.“

Michel Butor. *Despre pagină,* p. 99 (59)

„Fiecare pagină ni se prezintă ca terasele succesive ale unei mari grădini; ochiul care le soarbe dintr-odată una după alta prinde acest cuvânt, pe jumătate ridicat în spatele iniţialei

sale, ca pe nişte repere instantanee, acest complex silabic, ca pe o floare cu parfum înțepător sau ca pe o tisă. Amatorul care întoarce una după alta paginile unui manuscris gros, unde se desfăşoară, de exemplu, sau se succed ca nişte care debordând de bogății şi de trofee, strofele din Comus şi octavele din Tasso sau din Ariosto, nu are nevoie să citească pentru a absorbi poemul. El nu citeşte, el se plimbă ca într-o grădină, el preferă să nu se ocupe de fiecare detaliu, ci să domine ansamblul. După cum, trei cuvinte ici şi colo, cu mişcarea şi accentul celor care stau de vorbă, sunt suficiente auditorului pentru a se bucura de o conversație, tot aşa, în mijlocul acestor mari peluze, care lucrează uneori asupra întregii pagini, cu tipografia lor vorace, ochiul se bucură cu deliciu şi printr-un atac oarecum lateral, de un adjectiv care se descarcă brusc într-un neutru cu violența unei note grena sau asemeni focului.”

Paul Claudel. *La philosophie du livre,* p. 121-122 (87)

„Locurile lăsate albe, într-adevăr, capătă importanță, izbesc mai întâi; versificația le cerea, drept tăcere de jur-împrejur, în mod obişnuit, aşa încât o bucată, lirică sau alcătuită din puține unități prozodice, să ocupe, la mijloc, aproximativ o treime din foaie: eu nu încalc această măsură, doar o dispersez. Hârtia intervine ori de câte ori o imagine, din proprie inițiativă, încetează sau se face nevăzută, acceptând succesiunea altora şi, cum nu e vorba, ca pân-acum, de trăsături sonore regulate sau versuri – mai degrabă, de subdiviziuni prismatice ale Ideii, în clipa în care ele apar şi cât durează concursul lor, într-o anume punere exactă în scenă, vor exista aşadar locuri variabile, aproape sau departe de firul conducător latent, în virtutea verosimilității, în care se impune textul. Avantajul, dacă am dreptul s-o spun, literar, al acestei distanțe copiate care mental separă grupuri de cuvinte sau cuvintele între ele, pare când să accelereze, când să încetinească mişcarea, scandând-o, dictând-o chiar după o viziune simultană a Paginii: aceasta din urmă luată drept unitate

aşa cum este altundeva Versul sau rândul perfect. Ficțiunea se va închega şi se va risipi, cu repeziciune, urmând mobilitatea scrisului, în jurul opririlor fragmentare ale unei fraze capitale încă din titlu introduse şi continuate. Totul se petrece, prin racursi, în ipoteză; se evită povestirea. Adăugați că din această întrebuințare dezgolită a gândului cu retrageri, prelungiri, fugi, sau propriu-i desen, rezultă, pentru cine vrea să citească cu glas tare, o partitură. Deosebirea de caractere tipografice între motivul preponderent, unul secundar şi câteva adiacente, dictează importanța emisiei orale, iar poziția, medie, în susul, în josul paginii, va indica urcarea sau coborârea intonației".

Stéphane Mallarmé. *Prefață,* p. 242-243 (200)

3. Pagina ca o partitură...

Considerată un element facultativ al descrierii bibliografice, chiar şi de către standardele avizate, paginația este mai mult omisă în bibliografia lucrărilor ştiințifice. Sunt reținute, în general, numele autorilor, titlurile lucrărilor, anul publicării şi, ocazional, editura.

În activitatea bibliografică şi de cercetare desfăşurate în Biblioteca Centrală Universitară „Carol I" menționarea paginației unei cărți sau a unui articol de periodic este obligatorie. Nu este vorba doar de prezentarea completă şi unitară a referințelor, ci şi de importanța acordată totalității paginilor, care contribuie, în egală măsură cu celelalte elemente (editură, an) la impunerea, în funcție de domeniu sau temă, a unei anumite valori a publicației. Paginația poate fi un indiciu dacă o lucrare este de popularizare sau epuizează un subiect. Un cercetător atent urmăreşte întotdeauna într-o bibliografie prezența paginației.

Până în 1996, în lucrările elaborate de BCU s-au folosit următoarele descrieri de paginație, conform STAS 6158-70.

EMINESCU, Mihai. *Poezii*. Bucureşti, Minerva, 1974. 316 p.+1 portr.

PILLAT, Ion. *Poezii*. Antologie de Dinu Pillat. Vol. 1-2. Bucureşti, EPL, 1967. Vol. 1: XXXVIII+226 p. Vol. 2: 334 p.

SILVESTRU, Valentin. *Spectacole în cerneală*. Bucureşti, Albatros, 1972. 160 p.+16 f. pl. cu ilustr.

După 1996, conform ISO 690, s-au folosit următoarele descrieri:

DIMITRESCU-IAŞI, C. Către tinerimea română. În: C. Dimitrescu-Iaşi. *Omul şi opera: volum omagial.* Bucureşti: Socec, /1934/, p. 358-376.

VOINESCU, Stelian. *Zece ani: 1877-1927: războiul pentru neatârnare: (1877-1878)*. Bucureşti: Cartea Românească, /s.a./. 78 p., 47 f. fotograf.

În memoria reginei Maria. În: *Convorbiri literare*, iun.-oct. 1938, 71, nr. 6-10, p. 191-193. /Semnează: Al. T. S./.

Indiferent de standardul folosit şi de diferenţele minore de descriere, paginaţia rămâne un element definitoriu pentru prezentarea succintă a unei publicaţii. Prin ea, contribuţia autorului devine pertinentă.

4. 59, p. 91-95, 97-99; 87, p.103-129; 142; 200, p. 165-168; 269, p. 92-96.

PALIMPSESTUL

1. În cartea sa *Palimpsestes*, cu subtitlul „literatură de gradul doi”, Gérard Genette (143) foloseşte palimpsestul ca o modalitate de a comenta această literatură pe care o numeşte hipertextualitate şi prin care „toate operele derivă dintr-o operă anterioară, prin transformare, ca într-o parodie, sau prin imitație, ca în pastişă”.

„Un palimpsest – scrie Genette pe coperta lucrării sale – este un pergament de pe care s-a răzuit prima inscripție, pentru a i se substitui o alta, dar în această operație nu s-a şters iremediabil primul text, astfel încât se poate citi sub noul text.”

La figurat, continuă Genette, un text poate să ascundă în el un alt text şi acest lucru se pretează la o dublă lectură, o lectură palimpsestică, o numeşte el cu o expresie a lui Philippe Lejeune. Este o „lectură relațională (a citi două sau mai multe texte *în funcție* unul de altul) care conduce spre exersarea unui *structuralism deschis*‘’, conchide autorul (p. 452).

Pentru Matei Călinescu (73), această literatură de gradul doi, comentată de G. Genette, este„o literatură deviată prin variate tipuri de transformare sau de «transtextualizare» din alte opere literare anterioare” (p. 229).

2. „*Pergamentul era scump şi rar la sfârşitul secolului al VII-lea şi la începutul celui de-al VIII-lea, astfel că, prin scriptoriile mânăstirilor, copiştii s-au gândit să le folosească pe cele vechi, ştergând ce era scris pe ele şi nu mai interesa pe nimeni şi caligrafiind alte texte, acelea cerute de vremi. Însă, oricât de bine răzuite, traseele vechilor litere dăinuiau în pielea pergamentelor şi mai târziu, în zorii Renaşterii, când ce fusese scris acolo şi nu de tot obliterat a trezit viul interes al cărturarilor, ele au putut fi citite, redând culturii europene textele neprețuite ale lumii vechi sau măcar multe dintre ele. O*

asemenea activitate a fost cu putință mai ales începând cu primii ani ai secolului al XIX-lea, datorită unor progrese chimice în tehnica descifrării subtextelor. Şi astfel marile arhive din Roma, din Milano, din Verona, din Paris au îmbogățit tradiția clasică şi pe cea biblică cu texte care ar fi putut fi pe veci pierdute.

Această arheologie sui generis este un caz unic în istoria supraviețuirii unor acte spirituale. Papirii păstrați în uscăciunea fierbinte a Egiptului, tablele miceniene salvate de la pieire prin însăşi acțiunea incendiilor care au mistuit restul acelei lumi nu sunt documente mai providențiale decât palimpsestele, în care scrisul a rezistat acțiunii destructive a înseşi mâinii omeneşti. – Ca o amintire rebelă, mai puternică decât voința de uitare.”

Petru Creția. *Ultimul palimpsest*, p. 5 (323)

„*Palimpsest – Nimeni nu ştie cu exactitate ce e. Vine din antichitate*.”

Ioan Groşan. *Erata (II)*, p. 20 (157)

3. O citire simultană...

Din lectura uimitoarei cărți a lui Imre Toth, *Palimpsest*, s-a născut ideea unei prezentări scenarizate a culturii bibliotecii. Inițial, au existat fragmentele din textele unor autori care, în succesiunea timpului, s-au raportat la bibliotecă şi la carte fără prejudecăți, liberi în expunerea propriilor păreri, dar totdeauna integrate unui discurs intelectual fără cusur.

Palimpsestul a apărut astfel ca o metodologie originală de a pune în valoare, prin fragmente de text care nu țin cont de epoci, dar cu origini umaniste, ingredientele unei călătorii în profunzimea activităților intelectuale, circumscrise unei biblioteci universitare.

Expunerea scenarizată a ideilor s-a împletit cu vocea autorului acestui Ghid într-o demonstrație care să fie accesibilă

oricărui auditoriu. Metoda s-a dovedit surprinzătoare mai ales în structurarea materialului: alegerea unui fragment, considerat un teritoriu autonom, cerea imperios alăturarea altui fragment, înşiruirea într-un evantai a unor opțiuni care formau legăturile de nedesfăcut ale unui întreg. Colajul de voci a fost creat pentru forța argumentului, pentru afinitatea față de superioritatea spiritului, într-un moment în care se proclamă decăderea mai mult ca sigură a imaginii culturale a bibliotecii.

Vocile sunt autorizate, antrenate într-o dezbatere care nu distruge, nu răneşte, nu atacă, nu defăimează, ci doar cere să fie ascultate; ele pledează pentru anvergura spirituală a bibliotecii, pentru capacitatea ei de autodepăşire, de solidaritate a celor încrezători în valorile perene ale cărții. Nu este vorba de o ierarhie a citatelor, ci de o intervenție pro sau contra, cu putere egală care, deşi ruptă din contextul operei atotcuprinzătoare, devine pretextul unei participări previzibile, liantul unei desfăşurări de păreri, de sentimente extrem de reale. Scenariul capătă dramatism pe măsură ce se articulează şi devine un mod de a reciti, într-o lectură proaspătă, o istorie deja cunoscută.

Metoda folosirii citatelor în lucrările bibliografice ample, apărute după anul 2000 - *Biblioteca Centrală Universitară: o bibliografie a existenței, Alexandru Tzigara-Samurcaş, Spiru C. Haret, G. Dem. Teodorescu, Carol I, amintirea unei mari domnii* -s-a dezvoltat pe acelaşi palier palimpsestic, prin citirea unui text în spatele altui text, prin perpetuarea semnificațiilor într-o succesiune de fragmente care au adus la suprafață savoarea unor contexte şi subtexte adeseori uitate. Astfel de lucrări bibliografice îşi dovedesc menirea de a fi păstrătoarele unui trecut care poate fi descifrat într-o nouă formă de restituire, într-o citire şi citare alăturate prezentului care le animă.

Şi în felul acesta, textul de bază devine un metatext, care dă lămuriri despre modul cum se poate naşte o cercetare bibliografică, dar şi despre modul cum aceasta îşi poate dovedi vitalitatea.

4. 73; 143; 157; 324.

REDACTAREA LUCRĂRILOR ŞTIINŢIFICE

1. A redacta o lucrare ştiinţifică, fie aceasta un articol destinat publicării într-o revistă de specialitate, fie o teză de doctorat ori o monografie, nu înseamnă a te preocupa doar de corectitudinea, claritatea, coerenţa şi inteligibilitatea ideilor aşternute pe hârtie, ci presupune, în egală măsură, ca în prezentarea conţinutului de idei să fie respectat un ansamblu de norme, reguli, standarde adoptate la nivel internaţional, prin care le va fi sporită eficienţa şi valoarea ştiinţifică, garantându-le astfel buna primire din partea cercetătorilor.

O documentare foarte serioasă, efectuată cu profesionalism poate fi lesne compromisă, dacă nu se acordă aceeaşi importanţă şi celorlalte etape de elaborare a unei lucrări ştiinţifice. Originalitatea şi creativitatea unui cercetător pot fi, de asemenea, eclipsate, dacă în forma de prezentare, în redactarea propriu-zisă a unei cercetări ştiinţifice nu se manifestă cel puţin aceeaşi competenţă.

O lucrare al cărei limbaj este neglijent, ambiguu sau incoerent va avea aceeaşi neşansă în aspiraţia ei spre obţinerea calificativului „ştiinţifică” deopotrivă cu lucrarea a cărei formă de prezentare este dezordonată şi nestandardizată.

Cât de importantă este redactarea pentru asimilarea unei lucrări în rândul celor de rang ştiinţific o arată şi interesul acordat acestei activităţi specifice de unele foruri internaţionale, asociaţii profesionale şi case de editură care au elaborat şi publicat coduri, manuale, ghiduri ce cuprind norme şi reguli precise, recomandate oricărui autor - cercetător sau redactor de publicaţii ştiinţifice. În 1963, UNESCO a publicat *Codul redactării corecte a publicaţiilor ştiinţifice*, iar American Psychological Association a reeditat, în 1993, a treia ediţie a lucrării *Publication Manual of the American Psychological Association*.

Nimeni nu recomandă un model unic de redactare, pentru că nici nu este posibilă aplicarea unei asemenea „matriţe“. Fiecare autor are un stil propriu care îl particularizează şi individualizează, îi asigură originalitatea. Normele şi regulile ce se impun scrierilor ştiinţifice nu vin să anuleze cuiva abilitatea şi harul în a mânui condeiul, ci sunt menite tocmai spre a i le pune în valoare, ajutându-l totodată să-şi prezinte cât mai clar şi mai argumentat ideile proprii, pe care să le distingă în mod corect şi onest de cele aparţinând altor autori.

Procesul de redactare presupune parcurgerea unor etape dependente una de cealaltă: întocmirea planului, redactarea primei versiuni, redactarea finală etc.

Planul

De modul în care este întocmit planul unei lucrări depinde în mare măsură coerenţa textului acesteia, logica expunerii ideilor. Încă din etapa conturării lucrării se pun bazele forţei argumentative a acesteia. De aceea, în momentul conceperii planului, autorului trebuie să-i fie clare *subiectul, scopul lucrării şi publicul* căruia i se adresează. În funcţie de aceste elemente este schiţat planul lucrării, sunt alese tipul de text, tonul şi stilul potrivit, astfel încât receptarea lucrării să poată fi făcută fără dificultăţi.

Obiectiv vorbind, nu se poate recomanda un model universal valabil de plan, decât într-o formă foarte generală: *introducere, partea de fond* sau conţinutul propriu-zis şi *încheierea.* Indiferent de subiectul tratat, orice lucrare trebuie să aibă ca structură aceste trei părţi principale, fiecare cu rolul şi ponderea sa: cea mai extinsă este partea de conţinut prefigurată de prima parte (introducerea) şi esenţializată în ultima (încheierea).

Această schemă general valabilă este dezvoltată într-o structură construită în corelaţie cu *specificul temei* alese, cu *scopul* pe care şi-l propune autorul, precum şi în funcţie de *calitatea şi cantitatea lecturilor efectuate.*

Un proiect de plan, indispensabil unei lucrări ştiinţifice, nu poate fi întocmit decât după selectarea şi parcurgerea unor

surse de informare, după conturarea ideilor şi circumscrierea principalelor probleme. Tematica propusă spre abordare capătă contur pe măsură ce lecturile din domeniul ales se îmbogăţesc. Concomitent şi structura lucrării devine mai complexă.

În timpul consultării materialelor bibliografice selectate, fiecare cercetător serios îşi notează ideile descoperite. Metoda cea mai eficientă este cea a fişelor. Pe fiecare fişă, se precizează ideea (problematica la care se referă notiţa respectivă) printr-un cuvânt-cheie scris de regulă cu o culoare diferită sau cu caractere distincte. Înaintea schiţării planului se recitesc toate notele de lectură şi se ordonează în funcţie de cuvântul-cheie pe care îl conţine fiecare fişă. Doar prin simpla aranjare a tuturor notiţelor după un criteriu de prezentare adecvat problematicii în studiu se poate obţine deja o schiţă de plan. Apoi, se elimină ideile ce nu-şi găsesc locul în logica prezentării şi se identifică discontinuităţile sau lacunele ce fracturează fluxul argumentativ. Schiţarea introducerii poate fi în această etapă foarte utilă prefigurării planului lucrării, deoarece cuvântul introductiv „nu-i altceva decât comentariul analitic al sumarului”, spune Umberto Eco (117, p.121).

Introducerea

Procesul de redactare propriu-zisă a unei lucrări ştiinţifice demarează, de fapt, cu scrierea introducerii, presupunând că alcătuirea planului de idei reprezintă de cele mai multe ori o schiţare a problematicii ce urmează a fi dezvoltată. Dar nu toţi cercetătorii încep cu începutul. În cazul în care pornesc cu redactarea introducerii, o fac cu scopul fixării ideilor şi al conturării mai precise a planului de idei, pentru că, neîndoielnic, vor reveni asupra ei şi o vor reformula, o vor rescrie, deoarece pe parcursul cercetării este posibilă efectuarea unor noi descoperiri sau apariţia unor idei inedite care să conducă la reelaborarea planului iniţial schiţat, iar în acest caz şi introducerea va suferi modificări esenţiale. Încep cu introducerea cercetătorii experimentaţi, cărora domeniul abordat le este foarte familiar, iar scopul unei introduceri le este destul

de clar, în timp ce începătorii scriu o introducere potrivită după ce au tras concluziile studiului lor.

Introducerea constituie primul contact al autorului cu cititorii săi, fie aceştia din urmă doar membrii unei comisii de examinare. De modul în care un autor reuşeşte încă de la primele pagini să capteze interesul şi să-şi pregătească cititorii în vederea parcurgerii cu uşurinţă a demersului cercetării depinde în mare măsură succesul lucrării prezentate. O introducere bine întocmită este la fel de favorabilă unei lucrări ştiinţifice pe cât îi este unui produs comercial oarecare o reclamă bine făcută, deoarece un autor este apreciat şi clasat de cititorii săi încă de la prima frază.

Dimensiunile unei introduceri sunt, de asemenea, foarte importante: o introducere prea lungă plictiseşte şi, de regulă, nu reuşeşte să focalizeze atenţia asupra problematicii. Mai mult succes la public au introducerile scurte şi directe, care demonstrează prin concizia şi claritatea lor capacitatea de sinteză a autorului şi priceperea acestuia de a-şi introduce cititorii în temă fără a uza de prea multe cuvinte.

O bună introducere începe cu *enunţarea problemei cercetate şi circumscrierea ei în aria mai largă a domeniului din care face parte.* Apoi, sunt evidenţiate *importanţa şi actualitatea problemei în dezbatere, nivelul de dezvoltare a acesteia pe plan intern şi internaţional.*

În prezentarea stadiului la care a ajuns cercetarea chestiunii anunţate nu este indicată o expunere detaliată a istoricului problemei, ci doar o evidenţiere a acelor aspecte a căror rezolvare a fost găsită în cercetarea efectuată.

Nu trebuie uitată descrierea *metodelor* folosite pentru prezentarea punctului propriu de vedere, *tipul cercetării* (experimentală, fundamentală, etc.), *contribuţia personală* a autorului în dezvoltarea problematicii, *concluziile* la care s-a ajuns, precum şi eventualele *implicaţii teoretice şi/sau practice* ale studiului realizat.

Într-un ultim paragraf, se anunţă *diviziunile şi subdiviziunile* lucrării, fără a detalia prea mult conţinutul fiecăreia.

În cazul unui articol ştiinţific cu un număr restrâns de pagini, introducerea nu este delimitată printr-un titlu de restul textului, ci este integrată contextului teoretic. (159, p. 43).

Într-o introducere este mai puţin recomandată abordarea în spirit critic a opiniilor altor cercetători, ce au stăruit asupra domeniului, deoarece se presupune că cititorul nu este încă pregătit să adopte o poziţie sau alta, dar trebuie puse în evidenţă aspectele controversate ale problematicii supuse cercetării, în cazul în care acestea îşi găsesc rezolvarea în lucrarea propusă.

Subiectul lucrării

De corectitudinea modului în care sunt lansate problemele unei cercetări depinde în mare măsură soluţionarea acestora şi dezvoltarea cunoaşterii în domeniul ales. Prin urmare, un cercetător trebuie să ştie încă din momentul alegerii subiectului cercetării sale ce anume doreşte să afle la finalul acesteia, trebuie să deţină un minimum de cunoştinţe din domeniul respectiv, astfel încât să-şi poată pune unele întrebări, adică să identifice unele goluri ce trebuie umplute.

Aşadar, una dintre condiţiile fundamentale ce trebuie îndeplinite în alegerea subiectului unei cercetări ştiinţifice este aceea de a dispune cel puţin de un „univers al discursului", cum ar spune epistemologii, din domeniul ales şi circumscrierea ariei acestuia din urmă în funcţie de posibilităţile cercetătorului de a-l controla şi aprofunda.

Nu este recomandabilă alegerea unor subiecte prea vaste pentru că nu dimensiunile lucrării impresionează, cât ineditul problemelor prezentate sau cel puţin al perspectivelor din care sunt rezolvate acestea. Amploarea subiectului este raportabilă şi la tipul de lucrare, precum şi la timpul rezervat pentru realizarea acesteia. Astfel, un simplu articol, o comunicare ştiinţifică vor avea un număr limitat de pagini, de regulă prestabilit, în funcţie de manifestarea ştiinţifică în care sunt prezentate sau de publicaţia căreia îi sunt destinate. Ca atare şi subiectul va fi astfel circumscris încât să poată fi cât mai bine argumentat şi clarificat în spaţiul şi timpul rezervate. Apoi,

tema aleasă ca şi exigenţele de redactare a lucrării trebuie să corespundă manifestării ştiinţifice pentru care este pregătită comunicarea, preocupărilor ştiinţifice ale participanţilor la acea întrunire sau, în cazul unui articol ştiinţific, profilului revistei căreia îi va fi trimis materialul spre publicare. Iată, de pildă, indicaţiile făcute autorilor de către *Revista de filosofie* editată de Academia Română: „*Autorii materialelor propuse spre publicare sunt rugaţi să respecte recomandările formulate mai jos. Lucrările vor fi prezentate în forma dublă: una pe dischetă procesată pe calculator, corespunzător normelor de tehnoredactare utilizate la Editura Academiei şi separat o formă scrisă pe hârtie A4, la două rânduri, lăsându-se o margine de 3 cm în partea stângă a foii şi 1 cm în partea dreaptă. După titlu va fi menţionat numele autorului cu litere majuscule şi pe o foaie separată, ataşată lucrării, vor fi notate numele, adresa poştală şi electronică, numărul de telefon al autorului principal, pentru eventualele contactări necesare îmbunătăţirii şi definitivării pentru tipar a manuscrisului. Nu se admit nici un fel de diferenţe între forma scrisă a lucrării şi forma înregistrată pe dischetă.*

Textul lucrării propriu-zise va fi însoţit de un rezumat în limba engleză de maximum 10 rânduri şi de un scurt CV.

Notele bibliografice vor fi aşezate la sfârşitul lucrării în ordine alfabetică. La cărţi se vor menţiona în ordine autorul(-ii), titlul scris cu litere cursive, locul editării, editura, anul apariţiei, volumul, pagina(-le) la care se face trimiterea (…).” (Recomandările sunt reproduse după Tomul 48, sep.-dec. 2001, nr. 5-6). Neglijarea acestor factori în alegerea unei teme de cercetare atrage după sine riscul respingerii acesteia.

Nici în alegerea subiectului pentru teza de licenţă nu este recomandabilă abordarea generală, enciclopedică a vreunei teme, deşi în redactarea unei asemenea lucrări limitele de spaţiu şi timpul de realizare sunt relativ mai flexibile. Cu cât subiectul este mai restrâns, riscul este mai mic în privinţa dezvoltării şi argumentării acestuia, eliminându-se astfel şi pericolul superficialităţii în tratare.

În cazul elaborării lucrării de licenţă factorul determinant în alegerea subiectului ar trebui să fie *interesul pentru*

cunoaştere. Că nu întotdeauna acesta din urmă îşi adjudecă dreptul de a fi fost hotărâtor în alegerea subiectului este mai mult sau mai puțin regretabil. În economia de piață interesul de a găsi rapid un loc de muncă bine plătit acționează ca un cerc vicios: limitează libertatea de a alege atât profilul facultății ale cărei cursuri candidatul îşi propune să le urmeze, cât şi specializarea din finalul studiilor materializată, de regulă, prin întocmirea unei lucrări de licență având un subiect circumscris specializării pentru care s-a optat. Aşadar, şi piața muncii cu rațiunile ei de funcționare impune într-o oarecare măsură alegerea unui subiect sau al altuia..

De asemenea, fiind vorba de susținerea lucrării în fața unei comisii, *subiectul tezei de licență trebuie să suscite interesul şi curiozitatea, să fie precis şi perfect stăpânit de candidat. Acesta trebuie să demonstreze în fața asistenței că a avut acces pentru realizarea lucrării la sursele cele mai creditate din domeniul ales.*

În termeni sensibil diferiți se prefigurează subiectul unei teze de doctorat, care poate continua, aprofunda şi dezvolta subiectul lucrării de licență.

Teza de doctorat este o lucrare originală de cercetare, în care candidatul trebuie să ofere o perspectivă nouă asupra subiectului şi să demonstreze că poate contribui la dezvoltarea domeniului asupra căruia a stăruit. Şi în cazul elaborării unei teze de doctorat însă subiectul ales trebuie să fie *rezonabil ca arie de cuprindere* şi mai cu seamă *realizabil* – ne avertizează profesorul Septimiu Chelcea (79, p. 29*)*, în sensul de a avea acces la surse bibliografice creditate, de a putea finaliza cercetarea în limitele de timp prefigurate de legislația în vigoare*: Hotărârea Guvernului Nr. 567 din 15 iunie 2005 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 540/2005 privind organizarea şi desfăşurarea studiilor universitare de doctorat.*

Modalitatea de abordare a unui subiect sau a altuia trebuie adaptată exigențelor ştiințifice impuse de universitatea sub patronajul căreia teza este elaborată şi susținută, altfel există posibilitatea ca subiectul să nu fie acceptat.

Încheierea

Ultima secţiune a unei lucrări ştiinţifice permite enumerarea şi evidenţierea principalelor *concluzii* pe care autorul le-a demonstrat pe parcursul tratării; ea reprezintă o sinteză a principalelor idei susţinute, reluate aici cu scopul fixării lor în memoria cititorului, dar şi pentru a realiza imaginea întregului.

Concluziile ce finalizează o cercetare trebuie să fie *clare, lămuritoare, concise şi coerente.* Ele trebuie să pună în evidenţă *valoarea, originalitatea şi particularităţile studiului, elementele de noutate aduse în problematica studiată, inclusiv cele privitoare la metodologia utilizată, contribuţia autorului la dezvoltarea domeniului studiat, precum şi eventualitatea aplicabilităţii practice a cercetărilor efectuate.* (79, p.112).

În *încheiere* nu se mai prezintă informaţii noi, pentru că nici argumentări nu se mai pot face şi nici concluzii nedemonstrate pe parcursul tratării nu au voie să apară.

Pentru a simplifica operaţiunea de redactare a încheierii unei lucrări, se poate face o *expunere a concluziilor parţiale,* la sfârşitul fiecărui capitol, procedeu ce contribuie în mare măsură şi la sporirea obiectivităţii concluziilor finale.

Ca şi în cazul elaborării introducerii unei lucrări, redactarea corectă a concluziilor are importanţa sa, deoarece un cercetător doreşte să se lămurească rapid în ce măsură o lucrare ştiinţifică prezintă sau nu interes pentru sine. In acest sens, îi va răsfoi şi-i va lectura mai întâi părţile care îi *descriu* şi îi *esenţializează* conţinutul, respectiv, introducerea şi încheierea.

2. *„În realiate fiecare studiază după nişte impulsuri ale dorinţei şi adesea nu e o regulă că «a mânca» în mod dezordonat ar face rău. Se poate proceda în zig-zag, alternând obiectivele. Cu condiţia ca o deasă reţea de adnotări personale, posibilă sub formă de fişe, să conserve într-o coerenţă aceste mişcări «aventuroase». Fireşte, totul depinde şi de structura*

psihologică a cercetătorului. Există subiecţi monocronici *şi subiecţi* policronici*. Monocronicii lucrează bine numai dacă încep şi sfârşesc un lucru odată. Nu pot citi ascultând muzică, nu pot întrerupe un roman spre a citi altul, altfel pierd firul, până acolo încât a nu putea răspunde la întrebări în timp ce se rad sau se machiază.*

Policronicii sunt exact pe dos. Lucrează bine numai dacă înaintează cu mai multe interese deodată şi, dacă se dedică unui singur lucru, se surmenează morţi de plictiseală. Monocronicii sunt mai metodici, dar adesea au prea puţină fantezie. Policronicii par mai creativi, dar adesea sunt dezlânaţi şi volubili."(p. 117-118).

„Nu vă încăpăţânaţi să începeţi cu primul capitol. Poate sunteţi mai pregătiţi şi mai documentaţi pentru capitolul al patrulea. Începeţi de acolo, cu dezinvoltura celui care a pus la punct capitolele precedente. Faceţi-vă curaj. Fireşte, trebuie să aveţi o ancoră, iar aceasta e dată de sumar ca ipoteză ce vă conduce încă de la început." (p. 163).

Umberto Eco. Cum se face o teză de licenţă (117)

„ Autorul trebuie să fie atent atât la structura textului în ansamblu, cât şi la alegerea cuvintelor, pentru a le combina în propoziţii corecte, clare, elegante, care să facă mesajul uşor de receptat de către cititor. /.../În ochii publicului, autorul îşi construieşte imaginea prin cuvinte. Ele pot lucra în favoarea sau în defavoarea lui. În text autorul se autodefineşte prin stil."

Andra Şerbănescu. *Cum se scrie un text*, p. 209 (311)

„Redactarea unei lucrări necesită o disciplină a individului, care să îl facă să stea la masa de lucru câteva ore pe zi, concentrat asupra lucrării sale. Preocuparea mentală asupra lucrării trebuie să existe şi în timpul colectării datelor. Dacă s-au urmărit şi respectat etapele de lucru, studentul/cercetătorul poate face deja o evaluare a celor citite

despre subiectul lucrării sale, fără a mai fi nevoie să revină la cărţile sau articolele citite anterior./.../

Deşi se cunosc, în mare, aspectele care trebuie prezentate în lucrare există o oarecare rezistenţă la a începe să scrii pe hârtie, cu propriile cuvinte. Motivaţiile invocate pentru prelungirea începerii redactării lucrării sunt multiple şi cunoscute de mai toată lumea: ridicarea de pe scaun pentru a bea o cafea, a mânca un măr, a mai citi ceva dintr-o carte, a răspunde la telefon etc.”

Doina Toma.*Tehnici de redactare a unui text*, p. 55-56 (320)

3. Codul etic al redactării

În îndelungata activitate bibliografică şi de analiză documentară desfăşurate în BCU „Carol I”, s-a conturat un cod deontologic care a presupus respectarea de către autori (bibliotecari, bibliografi, redactori) a unor exigenţe privind modalităţile de informare şi redactare a diverselor lucrări.

În etapa investigaţiei, care asigură suportul ştiinţific al unei lucrări, se urmăreşte găsirea tuturor titlurilor fundamentale, a numelor de autori care au mai scris despre aceeaşi temă, completarea lacunelor, descoperirea unor materiale care lărgesc aria de interes. O cercetare temeinică a lucrărilor existente asupra subiectului abordat îl va feri pe autor de a omite din bibliografia viitoarei cercetări vreo contribuţie importantă la dezvoltarea subiectului. De asemenea, printr-o documentare serioasă, poate fi evitată şi situaţia în care ar fi prezentate ca originale chestiuni ce vor fi fost descoperite deja de un alt autor, neglijat intenţionat sau din insuficientă informare.

Experienţa dobândită în activitatea bibliografică arată că nici o sursă nu trebuie abandonată, că uneori în reviste de mai mică importanţă pot să apară informaţii surprinzătoare. Un autor, din acelaşi domeniu de activitate sau din unul îndepărtat,

trebuie respectat şi considerat un potențial model de inspirație. Întotdeauna, pe terenul ştiințific, e nevoie de un echilibru între orgoliu şi modestie, între exuberanță şi cumpătare. Important e să ne păstrăm criteriile de valoare şi intuiția unor rezolvări viitoare.

Întinderea lucrării depinde de totalitatea materialului obținut, dar şi de tipul de cercetare şi scopul propus. În cazul biobibliografiilor, a cercetărilor dedicate unor teme de mare interes, se tinde spre exaustivitate, astfel încât să nu se mai revină asupra subiectului.

Adaptarea întinderii lucrării la conținutul ideatic al acesteia este unul din aspectele asupra căruia trebuie stăruit, deoarece a da prea multe detalii, explicații şi amănunte nesemnificative implică riscul de a devia discursul de la elementele esențiale şi de a-l obliga pe cititor să se rătăcească în zone inutile.

Onestitatea autorului este testată şi prin felul în care ştie să prezinte sursele folosite în redactarea lucrării sale, să utilizeze sistemul de citări şi să întocmească lista bibliografică în care să fie incluse toate lucrările consultate referitoare la problematica dezbătută. Chiar dacă sunt autori a căror ideologie este contrară convingerilor noastre sau cu care am polemizat de multe ori, dar care s-au ocupat de subiectul cercetării noastre, ei trebuie să figureze în bibliografia finală. Disocierea de opiniile altor autori nu va mai fi marcată decât prin argumente bine construite; a nu se apela în acest sens la tehnici retorice ieftine sau la argumentul relativ la persoană prin care se încearcă de fapt discreditarea autorului unui argument şi nu a argumentului însuşi.

Într-un studiu ştiințific nu trebuie să fie evidentă căutarea „cu orice preț” a originalității. Cu siguranță, orice text destinat publicării, aşadar şi unul cu caracter ştiințific, trebuie să fie inedit, să posede o amprentă personală, dar fără a fi încărcat cu expresii prețioase ori apelându-se în exces la neologisme.

Dacă este vorba de un articol sau o comunicare, deontologia redacțională interzice publicarea acestora în mai multe reviste. Şi în cazul în care ar fi fost modificat titlul unei

comunicări, aceasta nu se va publica nici simultan, nici succesiv în mai multe reviste.

În cazul în care o lucrare este elaborată de mai mulţi autori, şi acest lucru se întâmplă frecvent într-un serviciu profilat pe activitatea bibliografică, ordinea acestora pe pagina de titlu este stabilită în funcţie de contribuţia fiecăruia.

Utilizarea persoanei întâi a pronumelui personal este indicată doar în cazul evidenţierii unor contribuţii proprii şi se va evita, în egală măsură, „pluralul majestăţii”.

Toate aceste exigenţe ale redactării reprezintă însă un aspect complementar stilului, vizând mai mult personalitatea psihologică a unui cercetător, or, într-o lucrare ştiinţifică această faţă a autorului, conturată de emoţii, sentimente, trăsături de caracter ar trebui să nu transpară.

4. 5; 26; 32; 79; 117; 128; 140; 151; 159; 183; 226; 261; 264; 287; 292; 298; 311; 320; 344.

SINTEZA DOCUMENTARĂ

1. Elementul central în relațiile cu cititorii este reprezentat de serviciile cu valoare adăugată. Ele includ orientarea sau asistența bibliografică, interogarea bazelor de date, asistența documentară pentru cercetări şi, nu în ultimul rând, sinteza documentară, în care accentul este pus pe modalitățile de condensare şi prezentare a informațiilor cuprinse în mai multe documente.

Sintezele sunt lucrări unitare, independente, care grupează informația după un plan tematic stabilit, într-un anume interval de timp, sub o formă concisă, inteligibilă.

Se întâlnesc într-o mare varietate de forme:

- sinteze descriptive (care, de cele mai multe ori, apar anual);
- sinteze selective (abordează o problemă dintr-un anumit unghi);
- sinteze referative (de informare);
- sinteze critice sau evaluative (cele mai solicitate de publicul informat);
- sinteze analitice;
- sinteze de prognoză;
- sinteze pluridisciplinare.

Ion Stoica (308) consideră că sintezele critice nu reprezintă cea mai bună opțiune pentru cercetare, ci mult mai folositoare sunt studiile de caz. (p.160-161). Dar sinteza critică devine un act de maturitate şi o confruntare necesară cu opera unui autor, din care rezultă o imagine de ansamblu asupra întregii sale creații.

Cu timpul, sintezele au suferit modificări în modalitățile de prezentare dar, în general, ele păstrează o dimensiune didactică şi, în mod obligatoriu, un segment de referințe bibliografice, într-un număr restrâns sau mai amplu.

Instrument fundamental în munca intelectuală, sinteza poate avea o funcție istorică, necesară în dezvoltarea unei ştiințe, sau o funcție actuală, cu rol în studiul individual, prin noutatea informației pe care o vehiculează.

Sintezele sunt realizate de specialişti şi reprezintă rezultatul unei munci sistematice cu sursele documentare; ele au o influență deosebită prin concluziile pe care le conțin, determinând o valorificare superioară.

Biblioteca, fiind deținătoarea cea mai autorizată a surselor documentare, este capabilă să contribuie prin tipurile diverse de sinteze la susținerea studiului şi a cercetării.

Prin sinteze:

- se pot identifica noi discipline pe cale de apariție;
- se pot semnala lucrări care vin în completarea unor cunoştințe deja obținute;
- se pot evalua lucrări publicate;
- se poate măsura stadiul la care a ajuns cercetarea într-un anumit domeniu;
- sunt condensate cunoştințe dobândite într-un anumit moment.

Sintezele documentare reprezintă un mijloc de a împiedica dispersarea informației şi de a contribui la crearea unei noi imagini a bibliotecii. Rolul lor devine considerabil doar dacă apar cu o anumită periodicitate. Sunt, în acelaşi timp, un model coerent de participare la progresul societății şi un mod superior de organizare a activității ştiințifice din bibliotecă. Cititorul primeşte într-o formă actualizată şi condensată informații care s-ar pierde în surse insuficient explorate. Într-o bibliotecă universitară, prin realizarea acestor lucrări nu se produce numai o valorizare a materialelor documentare, ci se poate scoate la suprafață un domeniu insuficient aprofundat, iar rezultatele pot fi cu adevărat reprezentative.

2. „Sinteză *este un cuvânt grecesc, care se traduce exact, în limbile romanice, prin cuvântul* compunere*. Dacă urmărim întrebuințarea cuvântului acestuia în convorbirile curente şi în presă*, *vom auzi şi vom citi lucruri ca aceste*:

«sintetic» este jocul actrițelor, sintetici paşii savanți ai balerinelor favorite, sinteze sunt balivernele parlamentare şi conferințele populare ale vorbitorilor cu atâta pe ceas. Un capelmaistru ilustru sau pe cale de a se ilustra mişcă bagheta sintetic. În sfârşit, poeții, regizorii, avocații, chirurgii, campionii de tenis, violoniştii, maeştrii de bridge, abecedarele, dramele, figurile de patinaj, loviturile de box: dacă vrei să caracterizezi elegant şi modern vreunul dintre aceste fenomene special prețioase pentru conversația fină, îl proclami sintetic, şi ajunge.

Acest procedeu, de o simplicitate condamnabilă, se ridică până la treptele de sus ale vieții intelectuale. De exemplu, tânărul istoric literar de care am vorbit întrebuințează – cu naivitate sau *cu perversitate, nu pot hotărî, dar ambele* ar *fi deopotrivă condamnabile – cuvântul* sinteză *astfel, încât aproape toți poeții germani studiați de dânsul (vreo şaizeci şi mai bine) sunt* sintetici *şi* sintetizează*, de dimineață până-n seară. Imposibil să-i mai deosebeşti unul de altul. « Sinteza» ajunge astfel mişmaş*.

Boirac, vechi şi onest autor de manuale de filosofie, spune că întrebuințarea termenilor sinteză şi analiză, în filosofia veche şi în cea modernă, a fost de aşa natură, încât e foarte greu astăzi să se dea acestor concepte o definiție care să cuprindă înțelesurile foarte variate ale cuvintelor corespunzătoare în diferitele ştiințe.

Această situație ar trebui să ne facă cu deosebire prudenți în ce priveşte întrebuințarea literară a acelor cuvinte. Înțeles mai precis au ele astăzi în chimie, în logică, şi poate în deosebirea pe care o face Kant între judecăți analitice şi judecăți sintetice; dar această din urmă deosebire este prea puțin populară, şi nu poate fi luată aici în considerație. Încolo, cuvântul sinteză*, mai ales, a rămas prada tuturor abuzurilor absurde şi comice ale vanității literare curente. În marele dicționar al lui Larousse, se găseşte următoarea informație foarte instructivă: «dans le langage VULGAIRE,* synthèse *signifié généralisation*, *groupement de faits particuliers… objet qui est comme le* résumé*, le résultat typique de toute une série d'objets» – ceea ce înseamnează că abuzul e vechi şi, probabil, general european. Această împrejurare nu-l scuză*.

Când întrebuinţează, din simplă şi puerilă vanitate culturală, cuvintele sinteză, sintetic*, a* sintetiza*, prinse la întâmplare din zvon vulgar, vorbitorul prezintă neapărat simptome care arată că el dă o valoare eminent decorativă acelor termeni. Este o netăgăduită nuanţă de emfază în pronunţarea vulgară a cuvintelor pomenite. Idee riguroasă despre înţelesul lor nu mai există în aceste cazuri de patos cultural. Simţim numai că* sinteză *însemnează ceva bun, superior, important, şi că şade bine să cunoşti cuvântul şi să-l pronunţi. Mai trece poate prin mintea omului, dar nu prea des, cred, ideea de rezumat, de lucru spus pe scurt, cum se zice în şcoala primară./.../*

Sinteză *şi* analiză *sunt concepte care s-au format în metodele ştiinţifice. Ele au sens clar şi rost în domeniul unor principii relativ elementare şi relativ simple ale gândirii în general. Ar trebui să înţelegem că strămutarea acestor concepte asupra unor obiecte atât de complexe şi greu precizabile ca arta şi teoria ei nu poate fi încercată serios fără o extremă chibzuinţă. Orice obiect de artă, ca şi orice alt obiect al experienţei sensibile, este o combinare de elemente infinit variate, legate prin infinite raporturi. Din punctul de vedere cel mai general considerate, adică din acel al sistemului de expresie, operele de artă sunt – cum ar zice domnul Cutare – laolaltă* sinteze *şi analize. În arta literară, elementele expresiei, cuvintele, sunt simboluri şi, ca atare, sinteze; iar înlănţuirea lor succesivă este neapărat o* analiză*. Aşadar, ce sens are să spui de un anume stil, de o anume operă, de procedarea unui artist al vorbei, că sunt* SINTETICE*? Este negreşit semn de mărginire pedantă sau de nesocotinţă, să arunci astfel cuvintele, pentru că te farmecă un prestigiu pe care li-l atribui la întâmplare – o întâmplare făcută, în anume cazuri, din neştiinţă, din nepricepere – sau, mai drept, din amândouă* SINTETIZATE*. Şi este cel puţin frivol să nu iei măcar seama că asemenea noutăţi terminologice au nevoie de specială şi cât mai îngrijită explicaţie*, *spre justificarea lor*."

Paul Zarifopol. *Marxism amuzant*, p. 121-122 (345)

3. Sinteze documentare realizate de Serviciul Cercetare. Metodologie în perioada 1994-2008

Serviciile de referințe în bibliotecile universitare: Marea Britanie şi S.U.A.: sinteză documentară nr. 1. Red.: Şerban Şubă. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1994. 26 p.

Activitatea de referințe în bibliotecile din Franța: priorități şi dileme: sinteză documentară nr. 2. Red.: Şerban Şubă. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1995. 27 p.

Mutații profesionale în activitatea de informare şi documentare. Brokerul de informație: sinteză documentară nr. 3. Red.: Geta Costache. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1996. 27p.

Colecțiile în bibliotecile universitare. Colecțiile de referințe: sinteză documentară nr. 4. Red.: Lili Rusea. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1997. 30 p.

Modele europene în statistica de bibliotecă: sinteză documentară nr. 7. Red.: Daniela Dumitrescu. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 2002. 46 p.

O abordare economică a bibliotecii. Marketingul între teorie şi practică: sinteză documentară nr. 6. Red.: Geta Costache. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 2002. 46p.

Utilizatorii de documente şi informații: sinteză documentară nr. 5. Red.: Lili Rusea. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 2002. 50 p.

Studiul colecțiilor. Metodologie şi experiențe: sinteză documentară nr. 8. Red.: Lili Rusea. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 2003. 29 p.

Studiul lecturii în Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din Bucureşti. Red.: Lili Stoicescu şi Şerban Şubă. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară „Carol I”, 2008. 31 p.

Sintezele realizate de Serviciul Cercetare. Metodologie au abordat teme de interes major pentru viața bibliotecii, în general supuse discuției critice şi în biblioteci universitare din străinătate. Sunt teme care se pot concretiza în acțiuni practice, cele mai multe prin conturarea unui sistem integrat, format din componentele de bază ale bibliotecii: colecții, utilizatori, servicii, mijloace.

Urmărirea concordanței dintre configurarea problemei şi realizarea tehnică, a convergenței unor decizii manageriale implică o strategie de durată, dar cu realizarea în etape atent construite a unor centre de interes. Contribuie la clarificarea obiectivelor propuse existența unei mai mari autonomii în mediul universitar, a pluridisciplinarității, precum şi noile tehnologii de informare şi comunicare.

Sinteza documentară privitoare la *Studiul lecturii în Biblioteca Centrală Universitară „Carol I ”*, concepută pe baza chestionarelor distribuite în bibliotecă în 2006 şi 2007, s-a axat pe câteva repere importante: tipologia cititorilor şi a domeniilor de studiu, colecțiile bibliotecii (achiziție, circulație, raport între acces direct şi depozit), servicii documentare, dar şi de colaborare cu bibliotecile filiale sau cu alte instituții.

Actul de lectură constituie o placă turnantă pentru sistemul de învățământ oferind, prin acțiunea publică, posibilitatea unei cuantificări, dar şi un sprijin esențial pentru studiul individual. Raportarea la lectură devine un element fundamental în formarea personalității studenților, iar organizarea ei - principala misiune a bibliotecii.

Concluziile sintezei sunt puncte de plecare pentru o mereu reînnoită acțiune de modernizare a bibliotecii, în care trebuie implicați atât bibliotecarii, cât şi cititorii ei fideli.

Publicul majoritar este format din studenți (între 78,5% şi 82,1%), urmați de masteranzi (între 6,78% şi 7,6%), doctoranzi (între 2,8% şi 4,9%), profesori (între 1,69% şi 3%); prezența

cercetătorilor (între 0,8% şi 1,07%) este grăitoare pentru situaţia actuală a cercetării româneşti.

Unii studenţi vin zilnic la bibliotecă (15,47%), alţii doar în week-end sau o dată pe lună, fie din lipsă de timp, fie pentru completarea unor lecturi din timpul săptămânii. Motivele frecventării bibliotecii sunt „cadrul şi ambianţa plăcută'', importanţa colecţiilor, disponibilitatea documentelor. Peste 70% dintre ei consultă cărţi, restul se împarte între consultarea revistelor, a ziarelor şi a internetului. Faptul că doar 2% dintre studenţi vin exclusiv pentru internet arată că acesta poate fi accesat de oriunde, dar anumite cărţi se găsesc doar în colecţiile bibliotecii ; 76% dintre utilizatori găsesc deseori cărţile de care au nevoie, la raft sau în depozite; când nu le găsesc, cărţile sunt procurate de la bibliotecile filiale, din alte biblioteci din Bucureşti sau din ţară şi de pe internet.

Numeroasele sugestii făcute de respondenţi privind funcţionarea bibliotecii arată interesul manifestat pentru acest loc privilegiat de studiu, dar şi o insuficientă cunoaştere a politicii bibliotecii şi o accentuată lipsă de comunicare cu bibliotecarii. Studenţii pot fi implicaţi în unele acţiuni ale bibliotecii, mai ales cei din facultatea de profil, profesorii îi pot antrena pe bibliotecari în unele planuri de cercetare, astfel încât să se formeze un echilibru între necesitate şi cointeresare, o comunicare regulată între principalii factori din învăţământ.

Sintezele au nevoie de rapoarte periodice care să le completeze cu măsuri de fluidizare şi esenţializare a muncii intelectuale din bibliotecă.

4. 269, p. 236; 308, p. 149-172; 345, p. 120-122.

SURSELE BIBLIOGRAFICE

1. După alegerea subiectului unei cercetări ştiinţifice urmează în mod firesc documentarea asupra temei alese. Dar de unde începe această operaţie? Cum se pot identifica în invazia informaţională contemporană documentele cele mai relevante dintre cele ce tratează subiectul la care un cercetător tocmai s-a hotărât a-l studia?

Selecţia surselor bibliografice pe care un cercetător le va consulta pentru efectuarea propriului demers ştiinţific este o etapă pe cât de importantă, pe atât de dificilă. Importantă, pentru că, de regulă, valoarea ştiinţifică a unei lucrări depinde, poate nu tocmai în întregime, dar cu certitudine în mare măsură, de sursele de informare folosite. Dificilă, deoarece cantitatea de informaţie ştiinţifică sporeşte într-un ritm copleşitor şi unui cercetător îi este din ce în ce mai greu să identifice sursele cele mai creditate, fără să apeleze la rezultatele muncii specialiştilor ce se ocupă cu trierea şi prelucrarea informaţiei (centre de documentare şi informare, biblioteci, baze de date create de structurile infodocumentare etc.). Şi nu este vorba numai de intermedierea unui bibliotecar spre a se ajunge mai uşor la sursele existente într-o bibliotecă, dar cu siguranţă şi fără timiditate oricare cercetător, cu atât mai mult dacă este începător, trebuie să apeleze la serviciile unui bibliotecar pentru a economisi timp şi efort. Este vorba însă şi despre multitudinea lucrărilor de referinţe - instrumente de care nimeni nu se mai poate lipsi în desfăşurarea oricărei forme de muncă intelectuală. Literatura de referinţă deţine peste 40% din producţia editorială mondială şi nici o bibliotecă, indiferent de tipul şi mărimea ei, nu-şi mai poate împlini menirea fără să dispună de un bogat fond de referinţe, de la binecunoscutele dicţionare şi enciclopedii, până la ghiduri, cataloage, memoratoare, indexuri, repertorii. Cunoaşterea şi consultarea acestora sunt esenţiale pentru completarea unei cercetări bibliografice.

După identificarea mai multor documente în care este tratată tema aleasă spre cercetare, în evaluarea şi selectarea celor mai relevante dintre acestea se au în vedere următoarele:

a) Evaluarea conținutului: lucrarea acoperă subiectul tratat? În acest scop se parcurg: *cuprinsul lucrării, introducerea, concluziile, rezumatul, bibliografia;*
b) Cât de recentă este publicația, respectiv, care este anul de publicare al acesteia? Sunt recomandate lucrările cele mai recente, fără a neglija însă *lucrările clasice* din domeniul cercetat;
c) Cine este autorul? Este cunoscut? Este o autoritate în materie? Cine semnează prefața sau postfața? Ce se spune despre autor? Este acesta prezentat în vreun fel, cel puțin pe copertă? Autorul este inclus în dicționarele de specialitate? Există o prezentare a cărții la momentul apariției ei? Cât de corect este întocmit aparatul critic al lucrării? Şi acest din urmă aspect spune suficiente lucruri despre profesionalismul unui cercetător ştiințific;
d) Sunt recomandate edițiile originale sau cele critice atunci când cercetarea vizează operele literare ale vreunui scriitor. De altfel, nici nu sunt de abordat operele literare ale unui autor străin fără a cunoaşte limba în care au fost scrise acestea. Umberto Eco (p.60) este foarte categoric în acest sens, refuzând traducerile ca surse de informare şi considerându-le doar nişte proteze. Desigur, nu în aceiaşi termeni se pune problema în cazul lucrărilor ştiințifice dintr-un domeniu sau altul. Datorită caracterului strict referențial al limbajului ştiințific, e mai puțin probabil că traducerea unui atare text poate fi implicată în deformarea acestuia;
e) Nivelul de tratare: se va evita consultarea documentelor de popularizare a cunoştințelor din domeniul cercetat; în cazul publicațiilor seriale sunt de evitat cele de tip magazin;
f) Nu sunt indicate ca surse principale de informare antologiile şi nici documentele al căror conținut este

afectat de intervenția subiectivă evidentă a autorului, pentru că, de regulă, o asemenea implicare afectivă deformează caracterul obiectiv al lucrărilor ştiinţifice;

g) Sunt de apreciat lucrările al căror text este completat de materiale ilustrative elocvente (grafice, hărți, tabele, fotografii, etc.);

h) Compararea bibliografiilor din sursele astfel identificate ajută la recunoaşterea celor mai citate lucrări, ceea ce poate însemna un criteriu de alcătuire a unei ierarhii preliminare. (300, p. 69)

În cazul identificării unor surse de informare în Internet sau în baze de date specializate, evaluarea acestor surse se va efectua după criteriile deja stabilite. Având în vedere însă specificul spațiului virtual, în evaluarea informației depănate pe Internet trebuie manifestat mai mult discernământ. Astfel, orice utilizator trebuie să-şi pună câteva întrebări suplimentare pentru verificarea calității informațiilor găsite. Cele ce vor viza conținutul informațional, responsabilitatea acestuia şi organizarea informației sunt în mare măsură asemănătoare celor prezentate mai sus, dar acestora li se vor adăuga şi întrebări specifice ce vor avea în vedere posibilitățile de căutare (facilități, interfețe, mesaje de ajutor, metode de interogare) şi de acces la informație (text integral sau doar abstracte, posibilități de transfer pe calculatorul propriu, costuri etc.).

2. *„În general, nu le citim în întregime. Ele sunt rezerva de informații la care putem face apel. Şi sunt astfel structurate încât să putem găsi foarte uşor infomația de care avem nevoie la un moment dat. Dicționarele, cataloagele, ghidurile, instrumente indispensabile unei societăți moderne, sunt cărțile cele mai citite, cele mai studiate. Dacă, de cele mai multe ori, aceste cărți sunt lipsite de valoare literară, cu atât mai rău pentru noi.”*

M. Butor. *Repertoriu*, p.103 (59)

„Atunci când se lucrează pe cărți, o sursă de primă mână este o ediție originală sau o ediție critică a operei în discuție.

O traducere nu este o sursă*: este o proteză, precum placa dentară sau ochelarii, un mijloc pentru a atinge într-un mod limitat ceva ce nu se găseşte la îndemâna mea.*

O antologie nu este o sursă*: este un ghiveci de surse, poate fi utilă ca primă aproximare, dar a face o teză despre un autor înseamnă a paria că eu voi vedea în el lucruri pe care alții nu le-au văzut, iar o antologie îmi dă doar ceea ce a văzut acolo un altul.*

Dările de seamă făcute de alții, fie ele integrate cu foarte ample citate, nu sunt o sursă*: sunt cel mult surse de mâna a doua."*

Umberto Eco*. Cum se face o teză de licență,* p. 60 (117)

3. Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile BCU „Carol I" – o bibliografie unică în România

În perioada 1997-2006 Serviciul Bibliografic (ulterior de Cercetare. Metodologie) al Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I" din Bucureşti a inițiat şi a susținut un proiect ambițios: realizarea unui ghid selectiv al lucrărilor de referințe existente în Unitatea Centrală şi bibliotecile filiale, în serii subordonate unor domenii majore ale învățământului universitar. Au fost publicate:

Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din Bucureşti. Seria /1/: Lingvistică românească. Red.: Anca Fezi. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1997. 28 p.

Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din Bucureşti. Seria /2/: Periodice româneşti. Red.: Şerban Şubă. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1998. 37 p.

Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din Bucureşti. Seria /3/: Ştiințe biologice, *medicale şi agricole*. Red. Lili Rusea. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1998. 101 p.

Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din Bucureşti. Seria /4/: Bibliologie şi ştiința informării. Red.: Daniela Dumitrescu. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1998. 118 p.

Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din Bucureşti. Seria /5/: Matematică. Fizică. Chimie. Red.: Carmen Goață, Lili Rusea. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1999. 149 p.

Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din Bucureşti. Seria /6/: Periodice străine. Red.: Şerban Şubă. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 1999. 32 p.

Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile Bibliotecii centrale Universitare din Bucureşti. /Seria /7/: Educație. Învățământ. Red.: Anca Fezi. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 2000. 77 p.

Ghidul colecțiilor de referințe în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din Bucureşti. Seria /8/: Ştiințe aplicate. Tehnică. Red.: Daniela Stoica. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 2001. 206 p.

Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din Bucureşti. Seria /9/: Literaturi străine. Red.: Daniela Dumitrescu. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 2001. 115 p.

Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din Bucureşti. Seria /10/: Generalități.

Red.: Lili Rusea, Carmen Goață. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 2001. 61 p.

Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din Bucureşti. Seria /11/: Filosofie. Religie. Red.: Şerban Şubă şi Adrian Codrean. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 2001. 173 p.

Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din Bucureşti. Seria /12/: Istoria României. Red. Anca-Laura Gănescu. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 2002. 85 p.

Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din Bucureşti. *Seria /13/: Literatură română.* Red.: Anca Podgoreanu. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 2002. 116 p.

Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din Bucureşti. *Seria /14/: Geografie. Geologie. Paleontologie.* Red.: Carmen Goață. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 2005. 156 p.

Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din Bucureşti. Seria /15/: Drept. Red.: Dana Stoica. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 2006.156 p.

Dacă cel mai prestigios ghid al lucrărilor de referințe din lume, *Walford Guide to Reference Material,* care listează producția mondială din secolul XX, oferă 21994 de titluri din 47 de biblioteci engleze şi americane, *Ghidul lucrărilor de referințe (GLR)* poate susține comparația, sub aspectul gradului de dificultate al abordării, completat cu sarcina localizării, pe filiale (sub forma unor sigle), a fiecărui titlu. Suplimentar, GLR îşi asumă şi alt rol, cu un grad sporit de risc şi de dificultate: acela de a alătura, în capitole distincte, o bibliografie selectivă a tratatelor şi sintezelor istorice şi, uneori, a studiilor critice de

mare suprafață. Risc, deoarece se expune criticii prin selectivitate şi, dificil, întrucât a presupus, frecvent, o aplecare analitică asupra operelor reținute.

Publicul țintă al GLR îl reprezintă totalitatea utilizatorilor bibliotecii, studenți, profesori, cercetători. El poate servi însă, ca bază de documentare asupra domeniilor pe care le tratează, personalului din diversele servicii şi filiale îndeosebi în probleme de cercetare a colecțiilor şi de politici de achiziții. Totodată, prin mulțimea referințelor pe care le oferă, consultarea GLR este edificatoare pentru oricine. Deşi proporțiile, obiectivul propus şi soluțiile adoptate, flexibile, cu nuanțări de la o serie la alta, le aşază pe un teren neexplorat în istoria bibliografiei româneşti, rațiunile imediate ale actului decizional ca atare s-au aflat în strânsă legătură cu un alt obiectiv strategic al BCU „Carol I": ameliorarea, sub toate formele, a relației cu utilizatorul şi, în special, constituirea unui mare serviciu de referințe şi a unor săli cu un fond însemnat de lucrări reprezentative în acces direct. Nu în ultimul rând s-a dorit contrabalansarea efectului negativ al declinului activității bibliografice şi infodocumentare din România anilor 90.

GLR reprezintă un model de instrument bibliografic şi de muncă intelectuală atât prin valorificarea celor mai importante surse documentare din colecțiile proprii ale bibliotecii, cât şi prin capacitatea de orientare în domeniul cunoaşterii.

Sub raportul metodologiei de elaborare, al inovațiilor şi ideilor pe care le poate inspira bibliografiilor de mâine, GLR îşi depăşeşte cu mult cadrul limitat al ariei de investigare şi al cerințelor punctuale ale publicului țintă.

Trăsăturile comune ale tuturor seriilor constau în:

- descrierile bibliografice realizate pe baza S R *ISO 690 Referințe bibliografice;*
- ordonarea alfabetică pe domenii şi, acolo unde este cazul, în interiorul ei, ordonarea cronologică;
- numerotarea globală (nu reluată în interiorul fiecărui domeniu) a pozițiilor;
- repertorierea oricărei lucrări numai o sigură dată;

- indicarea localizărilor prin sigle al căror înțeles este indicat de aşa-numita *listă a siglelor* ce apare distinct la începutul fiecărei serii;
- inserția tuturor celorlalte instrucțiuni de utilizare în *Nota redacției*;
- preocuparea pentru echilibrul proporțiilor dintre capitole şi dintre lucrările de referințe propriu-zise (bibliografii, dicționare, enciclopedii, anuare etc.) şi lucrările de referință (tratate, istorii etc.), preocupare ce se reflectă în regrupări adecvate acestui scop;
- aspect grafic, legături şi coperte similare.

Tipuri de lucrări cuprinse în GLR:

- Enciclopedii
- Dicționare, lexicoane, glosare
- Bibliografii, bibliografii de bibliografii, biobibliografii
- Cataloage, repertorii
- Indexuri
- Abstracte
- Tezaure
- Indici de reviste
- Atlase
- Anuare
- Almanahuri
- Biografii şi studii de sinteză referitoare la personalități
- „Directory” şi „Who's Who”-uri
- Albume
- Genealogii, cronologii
- Tratate
- Istorii
- Compendii
- Studii de sinteză
- Manuale de referință
- Publicații ale manifestărilor ştiințifice
- Tabele
- Memoratoare

- CD-Rom-uri bibliografice

Caracterul GLR

- Bibliografie selectivă conținând peste 15.000 de titluri.

Sfera de cuprindere a GLR

- Acoperă, în exclusivitate, colecțiile BCU „Carol I” (Unitatea Centrală şi bibliotecile filiale);
- Nu este identică cu catalogul informatizat VUBIS deoarece:
  a) conțin lucrări de la filiale care nu figurează încă în VUBIS;
  b) nu conțin lucrări de referințe foarte recente (ulterioare anilor de apariție a fiecăreia dintre cele 15 serii) şi care figurează în VUBIS.

Obiectivul strategic al elaborării GLR

- Crearea unui serviciu de orientare bibliografică a utilizatorilor pe bază de ghiduri tipărite în cadrul Serviciului de referințe şi a unor săli cu lucrări reprezentative cu acces liber la raft.

Când trebuie utilizat GLR

- ori de câte ori este necesară depistarea, localizarea, consultarea unor lucrări de referințe de tipul celor arătate anterior;
- ori de câte ori utilizatorul are de depistat surse primare de informație (cărți şi articole din periodice) la care trimit bibliografiile, indexurile şi abstractele repertoriate în GLR;
- ori de câte ori se pune problema întreprinderii unei cercetări bibliografice ale cărei cerințe nu pot fi satisfăcute de investigațiile în VUBIS.

Când nu trebuie utilizat GLR

- atunci când interesul utilizatorului este clar direcționat (solicită o anumită carte, un anumit autor, o anumită revistă);
- în cazul investigațiilor bibliografice ale căror cerințe sunt satisfăcute de investigațiile în VUBIS.

4. 11; 117, p. 55-64; 254; 269, p. 281-283; 290, p. 37-73, 132-150; 305, p. 55-77; 320, p. 22-25.

TITLUL

1. Trăim asaltaţi continuu de titlurile publicaţiilor, din ce în ce mai multe, răspândite pe tarabe, la târgurile de carte, în librării sau biblioteci.

În general, titlurile sunt fixate de autori, dar există şi cazuri când editorii stabilesc titlurile, ţinând cont de preferinţele publicului.

Se întâmplă la noi, şi nu de puţine ori după 1990, ca traduceri diferite din acelaşi text să apară cu titluri schimbate, pentru a fi mai bine comercializate.

Unele mai fascinante decât altele, destul de multe seci, titlurile sunt adesea de o expresivitate direct proporţională cu originalitatea scriitorului. Când acest lucru nu se întâmplă, intervin elemente suplimentare care ţin de tehnicile de editare, de policromie, de notorietatea celor care ilustrează coperta sau textul propriu-zis. În general, însă, apariţia tiparului, diversificarea cărţii şi a preferinţelor cititorilor determină o folosire constantă a titlurilor.

Arnold Rothe (280), într-un articol intitulat *Titlul* face o incursiune în istoria folosirii titlurilor, şi a titlurilor literare în special. „Titlurile - scrie el - formează un corpus literar pertinent. Acest corpus e dotat cu un sistem şi funcţionează după un cod. Sistemul şi codul suferă schimbări în ordinea diacronică.” (p.67) De cele mai multe ori titlul trimite la sistemul de comunicare a textului în ansamblul său.

În Antichitate, sulurile de pergament nu aveau titluri. Bibliotecarul sau copistul dădea unele indicaţii la sfârşitul textului, iar mai târziu la începutul textului. Nici în Evul Mediu nu se foloseau titluri.

În jurul anului 1500 apare pagina de titlu completă care orientează cititorul.

În secolul al XVI-lea devine obligatoriu folosirea titlului. La 1680, Baillet dă unele sfaturi privitoare la titlu şi anume să fie

„just, simplu, natural, modest, fără afectare, fără obscuritate, fără echivoc”.

La sfârşitul secolului al XVIII-lea titlul se impune definitiv. În poezie titlul se stabileşte la începutul secolului al XIX-lea.

„Un titlu - spunea Fr. Schiller - nu trebuie să fie o carte de bucate. Cu cât mai puțin îşi dezvăluie conținutul, cu atât mai bine!”

René Magritte afirma şi el: „titlul poetic nu are nimic să ne învețe, el trebuie să ne surprindă şi să ne încânte”.

Mai lungi sau mai scurte, eliptice, titlurile fixează operele importante în conştiința cititorilor.

În *Ulise*, de James Joyce (170), Stephen Daedalus îşi aminteşte cu fină ironie de tinerețea sa când citea „câte două pagini din câte şapte cărți în fiecare noapte”. Şi cărțile pe care ar fi vrut să le scrie „cu litere în loc de titluri. I-ai citit F-ul? A, da, dar îl prefer pe Q. Da, dar W e minunată. A, da, W. Îți mai aduci aminte de epifaniile tale pe file verzi ovale, atât de adânc de adânci, din care-ar fi urmat să se trimită copii la toate marile biblioteci ale lumii dacă aveai să mori, inclusiv la Alexandria?” (Vol. 1, p. 50).

În 1963, primul roman al lui Thomas Pynchon, *V.,* îl face celebru pe autorul său şi deschide seria multiplelor interpretări care se dau majusculei V. „Ca şi în cazul titlului – scrie Geta Dumitriu, prefațatoarea volumului – punctul ce urmează literei nu închide nimic, ci promite numai o continuare, promisiune de la care romanul nu se abate.” (259, p. 503)

În 1972, Gabriel Garcia Márquez îşi intitula povestirea, ajunsă foarte repede *bestseller, Fantastica şi trista poveste a Candidei Erendira şi a nesăbuitei sale bunici*, dezvăluind chiar din titlu universul atât de fascinant al celebrului scriitor.

În lucrarea *La Production du texte*, M. Riffaterre (274) observă că în romanul *Mizerabilii* de V. Hugo majoritatea titlurilor sunt umoristice, deşi „conținutul nu are nimic umoristic”. „Seria de titluri - «Începutul unei enigme», «Urmarea enigmei» etc. denotă o parodie a romanului de aventuri sau a romanului negru”. (p. 165)

Titlul trebuie să suscite interesul cercetătorilor şi să facă loc operei respective în circuitul valorilor cultural-ştiințifice.

Atunci când este în mod inspirat ales, când este clar, edificator, astfel încât să exprime cât mai exact conținutul unui document, titlul reprezintă numele documentului, este, in extremis, rezumatul cel mai concis al conținutului acestuia.

Condițiile ce trebuie îndeplinite de un titlu corect stabilit, sunt sistematizate de N.Gherghel (151) în lucrarea *Cum să scriem un articol ştiinţific*:

-să fie *semnificativ*, să nu conțină cuvinte care să nu contribuie la sporirea valorii lui informative;

-să fie *concis*, numărul cuvintelor folosite trebuie raportat la conținutul informativ al documentului;

-să fie *relevant*, să delimiteze conținutul documentului şi să evidențieze problematica tratată pentru a o impune atenției cercetătorilor;

-să fie *explicit*, să nu cuprindă abrevieri şi formule, dar nici termeni prea generali şi nici prea specifici. Într-un titlu, atât limbajul prea general, cât şi cel prea specific au ca efect trunchierea segmentului de public destinatar, micşorarea numărului cititorilor potențiali;

-să fie *uşor indexabil*, respectiv, să cuprindă cuvinte-cheie semnificative, cu ajutorul cărora să poată fi identificat conținutul lucrării;

-să fie *clar şi precis* (p. 62)

Atunci când elementele de evidențiat în titlu sunt prea numeroase, pentru a evita confuziile şi a exprima clar conținutul lucrării, se poate apela la un *subtitlu* care să explice şi eventualii termeni ştiințifici prea specializați prezenți în titlu.

2. *„Unul din cele mai importante semne, stând, oarecum, în afara textului şi care s-a bucurat de o atenție sporită abia în vremea din urmă sunt* titlurile*. Până la studiile lui Leo H. Hoek sau Georges Raillard ele erau, practic, ignorate în analiza textului literar. În contrabalans, cercetările ulterioare au mers până acolo încât izolau în orice operă literară două texte*: *un* te*xt* scurt *(reprezentat de titlu) şi un* text lung *(suprapus narațiunii propriu-zise – dacă ne referim doar la studiul prozei).*

În analiza ca atare, despărțirea brutală a titlului de «trunchiul» textului ridică o serie de probleme. De aceea, poziția mai nuanțată a lui Jean Ricardou convine mai mult. El vede opoziția (sau mai degrabă: relația) titlu-text *într-o perspectivă mai largă. Cercetătorul francez o integrează sferei de acțiune lărgită a operei literare: ca text, ea poate fi comparată cu alte texte, iar ca ficțiune cu însăşi viața. În felul acesta, raportul titlu-text se aşază între relațiile textului cu sine însuşi. Ideea, preluată de Ricardou, împinge şirul demonstrației mai departe. Titlul, deşi nu are autonomie, diferă de text. El este un* onomatext*, un «nume al textului». Ar fi însă greşit să reducem titlul la o simplă relație denominativă. De fapt, orice titlu ascunde două nume: unul dat de limbă, altul dat de cei ce folosesc limbajul. Din convergența acestor două direcții rezultă o tensiune. Doar ea, tensiunea, defineşte adevăratul statut al titlului: el este vechi şi nou în egală măsură. Vechi, în sensul că aparține limbajului, şi nou pentru că se află în directă corespondență cu o organizare textuală originală, irepetabilă. Prin el se amplifică numărul noilor creații lingvistice.*

Titlul este şi un cărăuş al limbajului simbolic. El face naveta între text şi sensurile sale. Bazat pe o convenție sinonimică, doar în puține cazuri şi relaxând interpretarea, se poate vorbi de conexiunea perfectă între titlu şi text. Totuşi, funcția sa de liant, de «colonizator» al textului cu semnificații noi – oscilând între aluziile culturale şi relevarea contextului social şi istoric al desfăşurării actului creator – rămâne intactă. Ca parte a acoperământului textului*, el îndeplineşte o dublă funcție:* de identificare şi de intertextualitate*. Funcția de identificare serveşte la situarea în contextul creației sau în cel cultural. Valoarea sa intertextuală se poate raporta cu mai multă putere de sugestie la ceea ce Lucien Dällenbach numeşte* mise-en-abyme*: reflectare şi falsă profeție a(supra) textului în discuție.”*

Mircea Mihăieş. *Cartea eşecurilor,* p. 161-162 (219)

„Post scriptum*. Aş dori să completez bibliografia referitoare la oraş cu două titluri, pe care le descopăr în*

numărul din aprilie 1985 ale revistei franceze „Lire”: „Villes” (ed. de la Différence) de Julien Green şi „La forme d'une ville” (ed. José Corti) de Julien Gracq. Nu cunosc cărțile. Titlurile însă îmi sunt de ajuns, ca să-mi imaginez despre ce e vorba dincolo de coperțile pe care se află imprimate.”

N. Manolescu. *Sentimentul oraşului*, p. 99 (201)

„Şi cât despre titlu: dacă cititorul ar dori să-l înțeleagă în accepțiunea cea mai cunoscută, ar şti că eu sunt de acord cu el pentru că editând aceste cronici am impresia de a le fi aruncat în foc şi de a mă elibera de ele pentru totdeauna.”

E. Montale. *Auto da fé: cronache in due tempi*, /p. 11/ (222)

3. La umbra titlului pierdut

Biblioteca este locul în care titlurile stau la vedere. Cotoarele cărților se aliniază ordonat pe rafturile suprapuse, diferențiate de frânturile unor desene şi de corpurile cu dimensiuni variate ale literelor. Un şir nesfârşit de titluri, unele descinzând din altele şi oferind cititorului pierdut în imensitatea lor tentația unei vizualizări imediate.

Nu ştii ce să alegi mai întâi. Să le cercetezi direct, la raft, copleşit de materialitatea foşnitoare a paginii arhitecturale şi să obții cheia unui moment nebănuit de desfătare, sau să accepți beneficiile tehnicii înaintate, primind fără efort ajutorul neprecupețit al calculatorului. Catalogul, născut din multiple interconexiuni, secretă o ciudată prețiozitate, cerând implacabil „titlul exact” sau măcar un „cuvânt din titlu”, pentru a nu te lăsa suspendat în hățişul întrebăririlor fără răspuns.

În ambele situații, titlurile sunt combinații perfecte de sunete şi culori, luminând cu intensitate textul, transmițând în buricele degetelor dorința unor călătorii imaginare prin denivelările create de subtitluri şi sensuri ascunse.

Un titlu căutat şi niciodată găsit în încrengătura marilor combinații de litere, este semnul încercărilor spirituale, suma cărților citite şi neuitate.

Poate că fiecare încercare de descoperire a unui titlu necesar este o aventură intelectuală unică, nutrită dintr-un cod de supraviețuire culturală, cel care face posibilă comunicarea subterană a cărților între ele, dar şi a oamenilor aflați sub semnul lor.

Parcurgerea titlurilor, în biblioteca noastră infinită, este un ritual supus doar unor constrângeri subiective, un joc care creează dependență şi din care nu o dată ieşim mai siguri pe noi, mai dornici să reluăm exercițiul.

Titlul ales sau titlul visat ne direcționează cercetările, ne conduce în miezul marilor opere, ne sintetizează opțiunile autorilor, sau dimpotrivă ni le dispersează, ne înflăcărează imaginația şi ne oferă suportul metaforic al unui univers de semne.

4. 170, p. 49-50; 201, p. 95-99; 218; 221; 259; 269, p. 323-327; 274; 280.

UNIVERSITATEA

1. Contribuind la dezvoltarea şi modelarea societăţilor în care funcţionează, universitatea continuă să reprezinte un model de organizare democratică, îmbinând într-un mod superior deschiderea spre nou cu păstrarea tradiţiilor culturale.

Creaţie a Evului Mediu, universitatea a sprijinit consolidarea culturii medievale, atingând apogeul în Italia, Franţa sau Anglia. „Termenul de universitate – scrie E. R. Curtius (99) în *Literatura europeană şi Evul mediu latin* – nu înseamnă, cum s-a crezut «totalitatea ştiinţelor», ci corporaţia dascălilor şi elevilor" (p.70). Fiecare corporaţie îşi avea propriul statut, anumite privilegii, urmărea un plan de învăţământ bine pus la punct şi atingerea unor grade ierarhice, formate din bacalaureat, masterat, doctorat. Singurii călători erau profesorii, care treceau de la o universitate la alta, în funcţie de banii pe care-i primeau. Universitatea cea mai veche funcţiona la Bologna, în 1158, specializată în ştiinţe juridice. J. Burckhardt (58) arată că Universitatea din Bologna cheltuia foarte mulţi bani pentru plata profesorilor renumiţi. Cele mai multe universităţi din Italia apar în secolele al XIII-lea şi al XIV-lea având, în principal, catedre de drept civil, drept canonic şi medicină. Cu timpul se mai adaugă şi catedre de filosofie şi retorică, iar în a doua jumătate a secolului al XIV-lea de teologie.

Universitatea medievală era, în viziunea lui Ortega y Gasset (232), „sistemul de idei despre lume şi umanitate pe care îl poseda omul de atunci. Era, aşadar, repertoriul de convingeri care trebuia să-i călăuzească efectiv existenţa"(p. 29).

În Franţa, viaţa universitară era animată mai ales la Paris, unde învăţau şi germani, şi englezi. Un profesor renumit era Abélard. Sub numele de *universitas* o întâlnim pe la anul

1200. Numele Universității Sorbonne din Paris provine din *collegium* întemeiat în 1250 de Robert de Sorbon, care abia în secolul al XIX-lea se va aplica întregii universități.

Mişcările eretice, dar şi cultura inspirată de Antichitate favorizează trecerea universităților sub controlul bisericii catolice.

Datorită universității pariziene, Franța atinge în secolul al XIII-lea apogeul dezvoltării sale ca centru cultural al întregului Occident latin.

Indiferent de specializarea universității, studiile umaniste erau obligatorii. Studiile filologice se dezvoltă mai ales la Universitatea din Oxford, unde Roger Bacon combătea scolastica pariziană.

În Germania, universitatea apare mai târziu, în 1386 la Heidelberg, în 1388 la Köln; iar la Viena, în 1365. Dominantele universității, susține Burckhardt, sunt „relațiile personale, disputele savante, întrebuințarea permanentă a limbii latine şi chiar a celei greceşti, schimbarea frecventă a profesorilor, raritatea cărților" (p.253).

La mijlocul secolului al XIX-lea, doi reprezentanți de seamă, R. W. Emerson şi Th. Carlyle lărgesc granițele universității legând-o indestructibil de carte şi bibliotecă.

Vorbind despre Universitatea din Oxford, la 1848, Emerson (120) admira rezultatul instrucției pe care o primeau studenții, „o cunoaştere temeinică a limbii elene, a limbii latine şi a matematicii, precum şi a criticii engleze, pe care învață să o aprecieze" (p. 227).

Concluzia sa este că „Oxford-ul este o bibliotecă şi profesorii trebuie să fie bibliotecari" (p. 230), datorită abundenței de cărți din bibliotecile universitare şi a posibilității pe care o au studenții de a găsi o carte imediat.

La 1866, Carlyle (68), el însuşi rector al Universității din Edinburgh, consfințea ideea că „adevărata Universitate a zilelor noastre este o Bibliotecă" (p. 240), şi că misiunea principală a universității este să-l învețe pe tânăr să citească în diferite limbi şi diverse domenii ale ştiinței.

Rolul fundamental al Universității este văzut şi de doi renumiți profesori şi istorici literari români: Tudor Vianu şi G. Călinescu.

În 1945, în studiul *Şcoala ca mijloc al culturii*, T. Vianu (330) vedea în şcoala primară „un mijloc al culturii subiective", iar „în şcolile profesionale – politehnicile, şcolile de artă, mijloace ale culturii obiective". Pentru el, universitatea îmbină ambele ținte pentru că ea îşi propune „îndoitul scop de a pregăti profesionişti şi cercetători" (p.200).

Pentru G. Călinescu (72), universitatea este în România „cea mai înaltă instituție culturală", „locul marii tensiuni spirituale", ea „introduce în formularea însăşi a propozițiilor ştiințifice un caracter critic" (p. 109).

În evoluția ei îndelungată, universitatea a rămas pentru tineri farul călăuzitor pentru perceperea complexă a realității. Universitatea dă o direcție, te învață să gândeşti, să alegi, să îndrăzneşti, să te realizezi. Ea a avut şi are, chiar dacă sunt condiții temporare nefavorabile, modele în profesorii merituoşi şi dăruiți meseriei, cei care îi pot ghida pe studenți spre domeniul care li se potriveşte. Nimic nu se împlineşte însă fără studiu individual, fără cercetare constantă.

2. „*Ce este o Universitate ?*

Singur titlul, etimologiceşte, vă lămureşte că este vorba de strângerea laolaltă a tuturor cunoştințelor unui moment dat, a tuturor elementelor de cultură /…/.

Dar o Universitate nu este numai o catagrafiare, o înregistrare de cunoştințe, de la un moment dat, ea este o forță vie care pune în mişcare viața culturală, cultura însăşi.

Prin urmare, principial, rolul Universității nu este numai să stăpânească rangul cultural la care mentalitatea s-a ridicat într-un moment determinat, dar să țină în toate aceste elemente – vie – posibilitatea pentru a duce cultura mai departe, primo, şi al doilea, a stoarce din acestea tot ce trebuie stors pentru binele poporului la care ființează.

Există o datorie a tuturor celor care alcătuiesc o universitate, profesori şi studenţi laolaltă, generaţii ce se strecoară unele după altele. Şi într-o parte şi într-alta există datoria de continuitate, voi să zic de păstrare a bunelor tradiţii, accentuez: a bunelor şi există în acelaşi timp a doua datorie: de a căuta continuu să se folosească de momentele care îngăduie putinţa de a trece mai departe, posibilitatea progresului.

Ambele trebuie împăcate."

C. Dimitrescu-Iaşi. / *Discurs la Adunarea anuală a Fundaţiei Universitare Carol I /*, p.161 (70)

„Presupun că foarte mulţi dintre dumneavoastră ştiţi că au trecut vreo şapte sute de ani de când s-au înfiinţat primele universităţi pe lumea asta a noastră. Abélard şi alţi gânditori se afirmaseră cu doctrina despre care oamenii doreau să audă şi studenţii veneau ca turmele către ei din toate părţile lumii. Lucrurile nu erau înscrise în cărţi, aşa cum se face acum. Trebuia să-l asculţi pe om adresându-ţi-se cu glasul lui, altfel nu puteai învăţa câtuşi de puţin ceea ce vroia el să spună. Şi aşa se adunau laolaltă aceşti vorbitori – diferiţii oameni care aveau ceva de învăţat pe alţii; şi se formau treptat, sub patronajul unor regi şi alţi potentaţi care erau preocupaţi de cultura popoarelor lor, şi purtau o nobilă grijă celor mai mari foloase ce se puteau aduce acestor popoare; aşa s-au alcătuit primele grupări organizate, cu înalte privilegii, cu înalte demnităţi şi într-adevăr cu ţeluri înalte, căpătând titlul de Universităţi.

De asemenea, se prea poate să fi auzit spunându-se că trecerea veacurilor a modificat toate aceste lucruri; că adevărata Universitate a zilelor noastre este o Bibliotecă*. Şi, mai presus de orice îndoială, toate acestea au fost modificate în mare măsură de invenţia Tiparului, care s-a produs cam la jumătatea distanţei dintre noi şi originea Universităţilor. /…/*

Rămâne însă practic un adevăr foarte important, la care am făcut referire mai înainte, şi anume că, în epoca actuală, principalul folos al universităţilor constă în posibilitatea pe care ţi-o oferă – după ce ai terminat cursurile – să consulţi colecţia

de cărți, o bibliotecă mare cu cărți bune, pe care te apuci să le studiezi şi să le citeşti. Principalul lucru pe care-l pot face universitățile pentru dumneavoastră – ceea ce am constatat că a făcut universitatea pentru mine – este că m-a învățat să citesc în diverse limbi şi în diverse domenii ale ştiinței; aşa că am putut să studiez apoi cărțile de specialitate din aceste domenii şi, treptat, să pătrund pe orice tărâm pe care voiam să-l stăpânesc dacă-mi era pe plac.

Ei bine, Domnilor, indiferent ce părere aveți despre aspectele acestea istorice, datoria cea mai limpede şi cea mai imperioasă pentru fiecare din dumneavoastră este să citiți cu asiduitate. Învățați să fiți buni cititori – lucru care este poate mai dificil decât vă închipuiți. Învățați să vă alegeți ceea ce citiți; să citiți cu fidelitate şi cu maximum de atenție, tot felul de lucruri care vă interesează cu adevărat şi nu numai care vă închipuiți că vă interesează, şi totodată care constatați că sunt într-adevăr potrivite pentru țelurile urmărite de dumneavoastră. Fireşte, în momentul de față, în multe din lecturile ce vă cad în sarcină trebuie să vă lăsați călăuziți de cărțile recomandate de profesorii dumneavoastră pentru a consolida efectul prelegerilor lor. Iar apoi, când părăsiți Universitatea şi vă apucați de studii pe cont propriu, veți costata că este foarte important să vă alegeți un domeniu, o specialitate pe potriva dumneavoastră, în care să puteți studia şi munci. Cel mai nefericit din toți oamenii este cel care nu ştie ce are de făcut, căruia nu i s-a repartizat o treabă şi care nu se apucă de nimic. Căci munca este leacul cel mare al tuturor maladiilor şi necazurilor care au chinuit vreodată omenirea; munca cinstită, pe care plănuiți s-o duceți până la capăt.”(p. 240-241).

„Cât despre lectura cărților, ar fi trebuit să spun că, dată fiind importanța cititului, este cum nu se poate mai utilă prezența unei biblioteci bune în toate Universitățile! Sper că acest aspect nu va fi neglijat de domnii care vă poartă de grijă; de fapt, am aflat cu multă bucurie că biblioteca ce vă stă la dispoziție s-a îmbogățit mult de când am cunoscut-o eu, şi sper că va continua să progreseze. Ba chiar, m-am gândit uneori, de ce să nu fie câte o bibliotecă în toate capitalele de district, în folosul celor care ar vrea să citească lucruri bune şi ar face-o

dacă ar avea ce? E adevărat, pentru asta e nevoie de bani şi, mai mult decât atât – lucru poate încă şi mai greu în momentul de față – e nevoie de discernământ din partea celor care aleg cărțile; o adevărată perspicacitate în ceea ce e cu adevărat în folosul sufletelor omeneşti şi excluzând tot soiul de cărți banale care nu fac decât să-i uimească pe cei fără minte şi alegerea cărților înțelepte, pe cât posibil a celor bune. Să sperăm că viitorul se va arăta binevoitor cu noi în această privință"(p. 244-245).

Thomas Carlyle. *Discurs inaugural la instalarea ca rector al Universității din Edinburgh* (68)

„Cursul nu poate să reprezinte decât o sugestie din partea catedrei, o invitare la reflecție, el e un caiet de instrucție intelectuală şi un model. Dacă e o aberație să pretinzi a cunoaşte literatura română numai prin criticile lui E. Lovinescu, oricât de eminente, fără lectura autorilor şi un proces de comparație istoriografică, cu atât mai bizară apare condiția studentului care, intrat la Facultate , rămâne la repertoriile unui profesor. Spiritul Universității este de a citi împreună cu profesorul, în vederea unei perfecționări personale.

Profesorul te învață un mod de a descuia biblioteca şi a descifra. Nu-l poți găsi nici în carte, pentru că opera scrisă e un proces închis, în timp ce cursul şi seminarul sunt exemple de acțiune. Profesorul e un actor, de presupus magistral, care joacă împreună cu şcolarii săi, lăsându-se descoperit în rutina şi invenția lui, în perfecții şi stângacii. Nu poți învăța arta sa prin lectura memoriilor sau prin corespondență. Prezența pe aceleaşi scânduri este un noroc de neînlocuit. Se înțelege atunci de ce o Universitate fără frecvență e un non-sens, e un institut de librărie care desface cărți litografiate" (p. 107-108).

„Fiindcă, într-adevăr, Universitatea este puntea superioară a vasului de unde se văd marginile mării şi cerul. Cine a ieşit din ea fără fiorul marilor întrebări a trecut prin ea legat la ochi şi cu ceară în urechi ca Odiseu. Universitatea e un promontoriu de unde lucrurile sunt privite de sus, cei mai mulți

se coboară apoi în viață, puțini rămân, însă cei care descind pot înțelege pe cei rămaşi la altitudine. Prin urmare, Universitatea e locul marii tensiuni spirituale şi trebuie să evite cultivarea în secret a câtorva rutine auxiliare la care este experimentat că aderă spiritele cele mediocre.” (p.114)

„Trebuie să ştiți că Universitatea este în România cea mai înaltă instituție culturală, de aici pornesc lucrările spiritului, câte sunt. Noi n-avem alte cercuri de reflecție asupra naturii fizice şi umane, singurul e în acest loc. Aici sunt grădinile lui Academus, şi ați face o mare eroare dacă ați mânca semințe pe cărarea unde va păşi în vreun secol viitor sandala unui Platon român” (p.115).

G. Călinescu./ *Universitate-Universalitate /* (72)

„Bazată pe lectură, Scolastica prezintă astfel o altă caracteristică, care derivă din acest prim fapt: această lectură, atât cât poate ea să fie de creativă, trebuie să se înscrie în rețeaua altor lecturi care au precedat-o, deschizându-se nu pe scriitură, ci pe un dialog între profesioniştii lecturii. Există deci un fel de anonimat de principiu al lecturii care o defineşte ca pe un gest colectiv. Fundamentul intelectual al Scolasticii trimite bineînțeles la fundamentul său cultural şi instituțional şi acest fundament instituțional se numeşte – se numea, se numeşte încă – universitate. Că Universitatea a cunoscut o eclipsă între sfârşitul Evului Mediu şi secolul al XIX-lea poate atunci să apară ca un element favorabil dezvoltării retoricii.”

Michel Charles. *L’arbre et la Source*, p. 132 (77)

„Preocuparea evoluției universităților e în atenția scenei naționale şi internaționale. Se ştie că, la fel cu şcoala, universitatea e o instituție conservatoare. Absoarbe greu noutatea, turnând-o în vechile ei tipare, facultăți şi catedre, profesori şi cursuri. Cercetarea ştiințifică, îmbrățişată de formula lui Humboldt, i-a adus o considerabilă lărgire de orizont. Dar schimbările din societatea cunoaşterii sunt atât de mari şi o

vizează într-o asemenea măsură, încât universitățile au început să intre în efervescență. /.../

Un Forum european /.../ în 1997, s-a concentrat asupra nevoii de flexibilitate crescută, a legăturii universităților cu educația pe durata vieții (lanț educațional), a tehnologiilor noi şi rețelelor. Situația şomajului în Europa a făcut ca problema legăturii cu forța de muncă să fie pusă mai acut, fără ca universitățile să ajungă la nivelul legăturii propuse de protagoniştii revoluției informatice.

Dar şi în acest domeniu, inițiativa spontană, experimentarea unor metode noi şi proiectele au luat-o înaintea marilor planuri de acțiune internațională. Universități particulare, circulația intensă a studenților şi cadrelor didactice, diplome eliberate sub egide mixte, proliferarea cursurilor postuniversitare, a universitaților de vară, introducerea tehnologiei informatice, retelele de universitäti, învățare la distanță pentru cursuri internaționale de masterat, sunt numai câteva exemple. /.../

Ce a pus în mişcare universitățile? Înainte de toate, catedrele mixte ale UNESCO, ca şi programele UE au creat parteneriate durabile şi fertile, iar procesul globalizării, cu trăsăturile ei ce are un apel aparte pentru universități. Experiența câştigată în schimburile interne face în universitate prima candidată la crearea unui paşaport global, paşaportul academic."

Mircea Malița.*Viitorul universității, p.259-260* (199)

„Fără ştiință este imposibil destinul omului european: În uriaşa panoramă a Istoriei, aceasta înseamnă decizia de a trăi de pe platforma intelectului, iar ştiința nu este altceva decât intelectul turnat în formă. *Este oare o întâmplare faptul că numai Europa a posedat – între atâtea şi atâtea popoare – o universitate? Universitatea este intelectul – şi, prin urmare, ştiința – ca instituție, şi aceasta – faptul că intelectul a devenit o instituție – a fost voința specifică a Europei, față de alte neamuri, locuri şi timpuri./.../*

Dacă însă cultura şi profesiile ar rămâne izolate în Universitate, fără a intra în contact cu necontenitul ferment al ştiinței, al cercetării, ele s-ar anchiloza curând în scolasticism uscat. Este nevoie ca în jurul Universității minime să-şi stabilească taberele ştiințele-laboratoare, seminarii, centre de dezbateri. Ele trebuie să constituie acel humus *în care învățământul superior să-şi înfigă rădăcinile vorace. Trebuie să fie, aşadar, deschisă spre laboratoarele de toate genurile şi, totodată, să acționeze la rândul ei asupra lor. /…/ Universitatea este distinctă, dar inseparabilă de ştiință… Ştiința este* demnitate*a Universității. Mai mult /…/, este* sufletul *Universității, însuşi principiul din care îşi trage sevele vitale şi care o împiedică să ajungă un mecanism netrebnic.*

Universitatea trebuie să fie, de asemenea, deschisă spre actualitatea deplină, ba mai mult: trebuie să fie în mijlocul ei, să se cufunde în ea.

/.../...*Universitatea trebuie să intervină în actualitate ca* Universitate*, tratând marile teme ale prezentului din propriul ei punct de vedere -cultural, profesional şi ştiințific. /.../*

Universitatea va redeveni atunci ce a fost în ceasul ei de glorie un principiu promotor al istoriei europene.”

José Ortega y Gasset. *Misiunea Universității* , p. 81-86 (232)

3. Carol I, Universitatea şi Fundația Universitară

Cât de greu este să descifrăm destinul unui om care ne-a adus mai aproape de noi înşine, de imaginea unei societăți atât de nestatornice şi ne-a făcut să o privim cu luare- aminte ? Şi cât este de necesar ?

Venind în 1866 pe tronul țării, Carol I ne-a cerut să ne unim puterile şi să fim la înălțimea evenimentelor. Oare am fost? Ne cerea să-i înțelegem proiectul şi să fim alături de el. Ne propunea un pact de stabilitate şi de construcție a unui stat modern. Şi urmărind firele istoriei vedem astăzi că el chiar a făcut ce şi-a propus, el chiar s-a ținut de cuvânt. Deşi noi nu am

crezut că va face acest lucru, l-am ironizat de atâtea ori şi chiar l-am şters din memoria colectivă vreo 50 de ani. Dar el venise să ne creeze un viitor. Şi tot ce s-a întâmplat în cei 48 de ani de domnie arată că acest om al cărui destin este încă insuficient înțeles, avea viziune, avea rădăcini, avea şcoală, avea modele. A crezut până la capăt – câți oare au astăzi această răbdare şi consecvență ? – în ideea de instrucție, de educație, de luminare, de cultură, de moralitate.

Că avea un plan dinainte gândit o dovedeşte faptul că în primul an al venirii în țară, Carol donează 12.000 de galbeni pentru înființarea Şcolii Normale din Bucureşti care urma să pregătească învățători pentru sate.

Va sublinia ori de câte ori va avea prilejul importanța care trebuie acordată întregului învățământ românesc. „Dau cea mai mare importanță instrucțiunii publice – spunea el – şi sper că profesorii vor pune stăruințele lor pentru dezvoltarea spiritului şi formarea moravurilor tinerimii noastre”. La inaugurarea Universității din Iaşi, în 1897, militarul de carieră Carol I (69) socotea că „Nu numai cu numărul soldaților, şi cu dezvoltarea vieții economice se măsoară astăzi puterea statelor. Un factor de căpetenie, poate cel mai însemnat, este gradul de cultură. O direcțiune sănătoasă şi națională a înaltelor studii ce se urmăresc în universități, este dar condițiunea neapărată a adevăratei propăşiri.” (T3, p. 186).

Om de curaj, de acțiune, deschizător de drumuri, Carol I a considerat şcoala temelia statului pe care se străduia să-l consolideze, în care „ştiința teoretică să se îmbine cu «carierele productive»”. „Universitățile – sublinia el – sunt, cu drept cuvânt fruntaşele aşezămintelor noastre de cultură /.../ şi sper că dânsele vor deveni focare şi mai vii care să atragă tinerimea, fără să fie nevoie ca să se depărteze de țară spre a-şi isprăvi studiile.” (T1, p. 120-122).

Regele avea exemplul universităților germane, astfel încât el a urmărit neobosit dezvoltarea celor două universități româneşti, din Bucureşti şi Iaşi, şi a dorit ca acestea să devină un model pentru Orient. „Țara noastră va putea deveni un centru de lumină în Orient”, spune în 1869, iar în 1889 ideea este reluată şi îmbogățită: „Universitățile noastre nu sunt numai

ale Românilor; ele pot deveni, prin renumele lor, un focar de lumină a unei mari părți a răsăritului, aruncând raze binefăcătoare departe peste hotare şi atrăgând astfel un număr însemnat de tineri din alte țări, care vor simți trebuință a se instrui." (T.3, p. 44). Şi, într-adevăr, în 1906, din 3425 de studenți înscrişi la Universitatea din Bucureşti, aproximativ 10% erau din țările vecine.

Carol I începe să construiască în jurul ideii de instrucție necesară, înalță clădiri, deschide şcoli, este adeptul unor cursuri universitare variate şi al unui studiu organizat. Profesorii, specializați în străinătate, sunt cei mai buni din vremea sa. De aici şi până la întemeierea Fundației Universitare, care-i va purta numele, nu este decât un pas.

Din 1891, când îşi face publică intenția de a dărui o bibliotecă studenților, din fonduri proprii, şi până la moartea sa, în 1914, Carol I a urmărit, cu încrederea celui care vrea să-şi adune munca de o viață într-un simbol, ridicarea Palatului Fundației, extinderea sa, mobilarea şi modernizarea lăcaşului, îmbogățirea colecțiilor, multe obținute prin donații, dar şi ajutorarea celor care „întreprind lucrări speciale sub direcțiunea profesorilor sau pentru tipărirea tezelor", precum şi acordarea de subvenții celor lipsiți de mijloace.

Fundația este la început condusă de o personalitate a vieții ştiințifice şi culturale – G. Dem. Teodorescu şi un consiliu de administrație compus din rectorii celor două universități din țară şi un delegat al regelui. Cel care va păstra vie misiunea încredințată de rege, necurmatul lui interes pentru educație, din postura de director timp de 47 de ani este cărturarul Alexandru Tzigara-Samurcaş pe care regele îl trimisese să-şi desăvârşească studiile în străinătate şi să cunoască organizarea bibliotecilor germane.

Prin dezvoltarea ei permanentă, prin Amfiteatrul care devine un forum al intelectualității româneşti, prin sărbătoririle anuale, la 10 mai, care înseamnă o întâlnire a generațiilor de profesori, de studenți şi o predare a ştafetei, Fundația capătă o funcție complementară Universității, contopindu-se adesea cu aceasta. „Sărbătoarea Fundațiunii Universitare Carol I este sărbătoarea Universității – consideră ministrul Instrucțiunii

publice C.C. Arion în 1912 – este o sărbătoare studențească, este sărbătoarea viitorului.”

După 115 ani de la inaugurarea Fundației, în 1895, Biblioteca Centrală Universitară a reuşit să reînvie visul lui Carol I, de supremație arhitectonică, artistică, culturală, ştiințifică în centrul capitalei, iar trecătorul sau cititorul să vadă literele aurite ale Fundațiunii universitare pe frontispiciul clădirii, a reuşit să aducă numele lui Carol I mai aproape de noi, prin repunerea lui în denumirea bibliotecii, a reuşit să reînvie conferințele de altădată din Amfiteatru cu unele ale lumii universitare de azi.

În fond, a reuşit să-i desluşească menirea şi s-o ducă mai departe.

4. 35; 58, p. 250-256; 68, p. 235-252; 69; 70; 72, p.104-116; 77; 99, p. 70-73; 117, p.5-14; 120, p. 222-231; 199; 232; 247, p. 73-79; 266; 320; 330, p.190-200.

Bibliografie generală

1.ACCART, Jean-Phillipe.Bibliothécaire, documentaliste. Même métier? În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 2000, t. 45, nr. 1, p. 88-93.

„Aceste două meserii, bibliotecar şi documentarist, care coexistă în prezent, se îmbogăţesc şi se completează prin competenţe, cunoştinţe şi abilităţi mutuale.”(p. 93).

2. *L' action culturelle en bibliothèque.* Sous la direction de Vivianne Cabannes et Martine Poulain, avec la collab. de Marie-Pierre Dion, Nadine Etcheto-Tharel.../ et al./. Pref. de Jaques Perret. Paris: Édition du Cercle de la Librairie, 1998, p.15-22 (B. Huchet. *Pour une politique culturelle en bibliothèque*), 29-42 (J. Le Marec. *Public savant, public profane*), 115-122 (B. Lecoq. *Les bibliothèques universitaires*).

3. ADAMESCU, Gheorghe. Bibliografia şi organizarea unei bibliografii ştiinţifice la noi. În: *Omagiu lui Mihail Dragomirescu*. Bucureşti: Tipografiile Române Unite, 1928, p. 451-462.

Bibliografia ca „repertoriu bibliografic” se regăseşte în „listele de cărţi şi articole relative la un subiect”, şi se ocupă cu „clasificarea cărţilor din anume puncte de vedere.”.

4. ALBARIC, Michel. Déontologie et censure. În*: Bulletin de l' A.D.E.B.D.*, nov. 1979, nr. 16, p. 17.

5. ALBARIC, Michel. Nécessité d'une éthique dans la recherche. În*: Bulletin des Bibliothèques de France,* 1982, nr. 1, p. 23-24.

6. *Alexandru Tzigara-Samurcaş: 1872-1952*: *bio-bibliografie adnotată*. Red. Anca Podgoreanu şi Geta Costache. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 2004. CXIV,306p. :il.

7. ALONSO, Dámaso. *Poezie spaniolă: încercare de metode şi limite stilistice: Garcilaso, Fray Luis de Léon, San Juan de la Cruz, Góngora, Lope de Vega, Quevedo*. Trad. şi pref. de Sorin Mărculescu. Bucureşti: Univers, 1977. 556 p.

Cunoaşterea operei artistice se realizează pe trei niveluri, care se înlănţuie într-o intercondiţionare progresivă. Prima cunoaştere este a cititorului şi constă „într-o intuiţie totalizantă care, iluminată de lectură, reproduce oarecum intuiţia totalizantă care a stat la obârşia operei înseşi, adică aceea a autorului ei."(p. 24).

A doua cunoaştere este a criticului care e „înainte de toate, un aparat înregistrator neobişnuit, miraculos, de o delicată precizie şi de o generoasă amplitudine."(p. 166).

Dacă primele două cunoaşteri sunt „intuitive", „artistice", căutarea celei de a treia conduce spre constituirea unei adevărate ştiinţe a literaturii, care este stilistica. Marea problemă „pusă stilisticii este cea a contactului dintre cele două laturi, fizică (semnificant) şi spirituală (semnificat)."(p. 333).

8. ARCHIMBAUD, Jacques. *Bibliographie et recherche documentaire en médicine et pharmacie.* T. 1-2. Rucil Malmaison: Sandoz, 1970-1972. T. 1:*Les instruments de la recherche documentaire*. 1970. 495 p. ;T. 2: *L' organisation du travail documentaire*. 1972, p. 508-917.

Bibliografia este văzută ca o metodă logică de investigaţie documentară, al cărei scop este de a elabora o informaţie precisă pentru susţinerea muncii intelectuale.

9. ARGETOIANU, Constantin. *Memorii: pentru cei de mâine: amintiri din vremea celor de ieri.* Volumul al 8-lea. Partea a 7-a: (1926-1930). Bucureşti: Edit. Machiavelli, 1997. 304 p.

10. AROT, Dominique. Les valeurs professionelles du bibliothécaire. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 2000, nr. 1, p. 33-41.

11. ATANASIU, Pia. *Identificarea, circulația, prelucrarea şi folosirea surselor de informare documentară: recomandare metodologică*. Bucureşti: Institutul Național de Informare şi Documentare Ştiințifică şi Tehnică, 1973. 62 p. (Consiliul Național pentru Ştiință şi Tehnologie).

12. ATANASIU, Pia. *Metode şi tehnici de lucru pentru sisteme de informare ştiințifică*. Bucureşti: Edit. Didactică şi Pedagogică, 1976. 172 p.

13. ATANASIU, Pia ; GRECU, Natalia. *Termeni din domeniul informării şi documentării: îndrumar metodologic*. Bucureşti: Institutul Național de Informare şi Documentare, 1988. 484 p. multigr.

14. *L' avenir des grandes bibliothèques*: colloque international organisé par la Bibliothèque Nationale, 30 janvier-2 février 1990. Édition français-anglais. Paris: Bibliothèque Nationale, 1991, p. 221-225 (Roger Chartier. *Le texte et l'objet*: *conservation et communication*), passim.

15. AVRAMESCU. Aurel ; CÂNDEA, Virgil. *Introducere în documentarea ştiințifică*. Bucureşti: Edit. Acad. R. P. Române, 1960. 520 p.

16. BACON, Francis. *Eseuri sau sfaturi politice şi morale*. /Trad. Armand Roşu /. Bucureşti: Edit. Ştiințifică, 1969, p. 160-161(*Despre învățătură*).

„Unele cărți se cuvine să fie degustate, altele să fie devorate, şi unele, puține, să fie mestecate şi digerate; adică din unele cărți nu trebuie să fie citite decât anumite părți; alte cărți trebuie să fie citite de la un capăt la altul, dar nu în chip meticulos; iar unele, puține, să fie citite în întregime cu deosebită luare-aminte. De asemenea, unele cărți pot fi citite

prin delegat, adică prin intermediul unor rezumate ale lor făcute de alții; dar aceasta n-ar trebui să se întâmple decât atunci când e vorba de subiecte mai puțin importante şi de cărți de o mai mică valoare: căci, de altminteri, cărțile distilate sunt, la fel ca apa obişnuită distilată, serbede."(p. 160-161).

17. BALOTĂ, Nicolae. *Caietul albastru*. Vol. 2. Bucureşti: Edit. Fundației Culturale Române, 1998. 404 p.

18. BALZAC, Honoré de. *Şuanii*. Trad. de H. Grămescu. Bucureşti: Cartea Românească, 1981, p. 5-9 (*Introducere la ediția din 1829*).

19. BANCIU, Doina. *Informatizarea structurilor infodocumentare*. Bucureşti: Ars Docendi, 2007. 270 p.

20. BANCIU, Doina ; PETRESCU, Victor ; BULUȚĂ, Gheorghe. *Biblioteca şi societatea.* Bucureşti: Ager, 2001.144 p.

21. BARBIER, Frédéric. *Histoire du livre*. Paris: A. Colin, 2000. 304 p.

22. BARTHES, Roland*. S/Z*. Paris: Editions du Seuil, 1970. 278 p.

Titlul simbolizează munca lecturii exercitată asupra nuvelei *Sarrasine* de Balzac. „În plus, S şi Z sunt într-un raport de inversare grafică: este aceeaşi literă văzută de cealaltă parte a oglinzii", iar bara / „care opune pe S de la Sarrasine şi pe Z de la Zambinella /.../ este bara de cenzură /.../, indexul paradigmei, deci al sensului." (p. 113).

23. BARTHES, Roland. *Romanul scriiturii*. Antologie. Selecție de texte şi trad. de Adriana Babeți şi Delia Şepețean-Vasiliu. Pref.: Adriana Babeți. Postf.: Delia Şepețean-Vasiliu. Bucureşti: Univers, 1987. 380 p.

24. BARTHES, Roland. *Eseuri critice*. Trad. din franceză de Iolanda Vasiliu. Chişinău: Cartier, 2006, p. 171-179 (*Scriitori şi scriptori).*

25. BARTHES, Roland. Incidente. Trad. din franceză de Iolanda Vasiliu. Chişinău: Cartier, 2007. 96 p.

26. BARTOŞ, Gheorghe ; VLAD, Valeriu ; VLAD-BUDOIU, Voichița. *Munca intelectuală: îndrumări pentru cei ce studiază şi scriu*. Cluj: Dacia, 1971. 112 p.: fig. (Agora).

27. BAZIN, Patrick. Vers une métalecture. În: *Bulletin des Bibliothèques de France,* 1996, nr. 1, p.8-15.

Autorul consideră că obiectul carte şi-a demonstrat eficacitatea o lungă perioadă de timp dar, în prezent, el este depăşit de un proces de metacultură, care devine o nouă locomotivă culturală. Acest proces este determinat de o adevărată politextualitate prin interferarea diferitelor tipuri de texte, imagini, sunete, film, bănci de date, rețele interactive.

28. BĂNCILĂ, Ileana. Metodele de întocmire a bibliografiilor. În: *Revista bibliotecilor*, ian. 1967, 20, nr. 1, p. 27-31; feb., nr. 2, p. 78-80; mai, nr. 5, p. 283-287.

29. BĂNCILĂ, Ileana. Conflictele de motivații în psihologia şi sociologia lecturii. În: *Biblioteca şi învățământul: direcții de modernizare şi perfecționare*, 1974, p. 460-470.

30. BĂNCILĂ, Ileana. Indicii de reviste: valoare, limite. În: *Teorie şi practică în informarea documentară şi biblioteconomie*. Vol. 4. Bucureşti: INID, 1975, p. 18-22.

31. BENJAMIN, Walter. *Iluminări*. Trad. de Catrinel Pleşu. Notă biografică de Friedrich Podszus. Cluj-Napoca: Idea Design & Print, 2002. 324 p.

32. BERTRAND, Claude-Jean. *Sfaturi practice privind elaborarea unei lucrări de diplomă*. Bucuresti: Universitatea Bucureşti. Facultatea de Jurnalism şi Ştiințele Comunicării, 1993. 9 p.

33. BESTERMAN, Theodore. *Les débuts de la bibliographie méthodique*. 3e éd. revue. Paris: La Palme, 1950. 95 p.

34. *Biblia sau Sfânta Scriptură.* Bucureşti: Inst. biblic şi de misiune ortodoxă al BOR, 1968. 1396 p.

35. *Biblioteca Centrală Universitară din Bucureşti: o bibliografie a existenței: 1891-2001*. Red. Anca Podgoreanu şi Geta Costache. Bucureşti: Tipogr. Regia autonomă „Monitorul Oficial", 2001. 232 p.: il.

36. *Bibliothèques dans la cité: guide technique et réglementaire*. Ouvrage collectif sous la direction de Gérald Grunberg; avec la collab. de la Direction du livre et de la lecture. Paris: Moniteur, 1996. 452 p.: il.

37. BLAGA, Lucian. *Trilogia culturii. Orizont şi stil. Spațiul mioritic. Geneza metaforei şi sensul culturii*. Bucureşti: EPLU, 1960. XI, 403 p.

38. BLAGA, Lucian. *Elanul insulei: aforisme şi însemnări*. Ed. îngrij. de Dorli Blaga şi George Gană. Cluj-Napoca: Dacia,1977. 272 p.

„Prezența într-o literatură a unor autori de înalt nivel, dar dificili, este un elogiu indirect, ce-i drept, dar cel mai măgulitor, adus publicului cititor"(p. 69-70).

„« Mă informez» este o expresie banală cu semnificație uşor accesibilă oricui. Dar la origine «mă informez» înseamnă «intru în forma realității». De multe ori drumul de la expresia curentă până la originea ei ne duce spre o metafizică implicată"(p. 214).

39. BLAGA, Lucian. *Luntrea lui Caron.* Roman. Ed. îngrij. şi stabilire text: Dorli Blaga şi Mircea Vasilescu. Bucureşti: Humanitas, 1990. 527 p.

40. BLANCHOT, Maurice. *L'Écriture du désastre*. Paris: Gallimard, 1980. 219 p.

41. BLANCHOT, Maurice. *Spațiul literar*. Trad. şi pref. de Irina Mavrodin. Bucureşti: Univers, 1980, p. 13-30(*Singurătatea esențială*), 121-129 (A citi).

42. BLANCHOT, Maurice. *Les intelectuels en question: ébauche d'une réflexion*. Paris: Fourbis, 1996. 61 p.

43. BLANQUET,Marie-France. La fonction documentaire :étude dans une perspective historique. În*: Documentaliste-Sciences de l'information*,1 juillet 1993, Vol. 30, nr. 4-5, p.199-2o4.

44*. The bluebook: a uniform system of citation*. 15 th. ed. Cambridge, Mass.: Harvard Law Review Association, 1991-

45*. The book in Australia: essays towards a cultural & social history*. Ed. by D.H. Borchardt & W. Kirsop. Melbourne: Australian reference publications; Clayton, Victoria: Centre for bibliographical and textual studies, 1988. VII, 214 p.

46. BORGES, Jorge Luis. Biblioteca din Babel. În: *Secolul 20*, 1969, nr. 6, p. 96-102.

47. BORGES, Jorge Luis. *Cartea de nisip*. Trad. de Cristina Hăulică. Bucureşti: Univers, 1983, p. 106-109 (*Zidul şi cărțile*), 335-340 (*Cartea de nisip*).

48. BORGES, Jorge Luis. *Cărțile şi noaptea*. Ed. îngrij., pref. şi trad. de Valeriu Pop. Iaşi: Junimea, 1988, p. 9-25 (*Cărțile şi noaptea*), 120-137 (*Despre o misterioasă scriere cifrată*).

49. BRADBURY, Ray. *Fahrenheit 451*. Trad. din lb. engleză de Daniela Truția. Bucureşti: Fahrenheit, 1998.187 p.

„- Citeşti vreodată cărțile pe care le arzi?

- E interzis prin lege! râse el.

- Oh. Desigur.

- E o muncă bună. Luni ardem Millay, miercuri ardem Whitman, vineri Faulkner, le facem scrum, apoi ardem şi scrumul. E deviza noastră oficială.” (p.17-18).

50. BROCH, Hermann. *Moartea lui Virgiliu*. Trad., pref. şi note de Ion Roman. Bucureşti: Univers, 1975. 544 p.

51. BROPHY, P. ; FISCHER, S. The hybrid library. În: *The New Review of Information and Library Research*, 1998, vol. 4, p. 3-15.

52. /BUCUȚA, Emanoil/. Bibliografie şi bibliografi. /Cronică la : Gh Adamescu. Bibliografia Română/. În: *Boabe de grâu*, mar.1931, 2, nr. 3, p. 164-165.

„«Bibliografia Română» e imaginea pentru oricine a produselor tiparului nostru, şi are în întâiul rând, în afară de valoarea de consultare, o valoare culturală generală. În ea se citeşte mai limpede decât în multe alte statistici, mersul culturii şi luptele gândului. Trăim în zodia tiparului. Bibliografia e o lunetă prin care câmpul stelar al lui se desluşeşte în sclipiri inegale. În acest înțeles ea e aproape o carte pentru toți, sau cel puțin pentru toți cărturarii, şi care cititor nu este astăzi unul?”. (p. 164-165).

53. BUCUȚA, Emanoil. Biblioteca în România. În: *Boabe de grâu*, dec. 1931, 2 , nr. 12, p. 547-549.

„Ca vioiciune, dacă nu ca putere, trebuie înşirată numaidecât apoi, biblioteca Fundației Universitare Carol I din Bucureşti. Sălile ei, ajunse de la război neîncăpătoare, sunt totdeauna ticsite de cititori şi e poate locul din țară unde se citeşte mai mult şi mai vădit pentru toți ochii, bancă lângă bancă, prinse fără întrerupere de tinerețea aplecată peste foi, în zile şi nopți, care caută printr-un orar prelungit ca nicăieri, să

câştige odihna cam neînțeleasă a vacanței cu porți închise de vară" (p. 548).

54. BUCUȚA, Emanoil. Cartea cărților /*Bibliografia literară română* de N.Georgescu-Tistu / În: *Boabe de grâu*, oct. 1932, 3, nr. 10, p. 510-512.

55. BUCUȚA, Emanoil. *Scrieri*. Vol. 2. Bucureşti: Minerva, 1977, p. 471-477 (*Biblioteca*).

56. BULUȚĂ, Gheorghe ; PETRESCU, Victor. *Bibliologie românească: idei, portrete, controverse*. Târgovişte: Bibliotheca, 2008. 284 p.

57. BULUȚĂ, Gheorghe ; CRAIA, Sultana ; PETRESCU, Victor. *Biblioteca în societatea informației*. Bucureşti: Do-MinoR, 2007. 190 p.

58. BURCKHARDT, Jacob. *Cultura renaşterii în Italia*. /Vol. 1/. Trad. de N. Balotă şi Gh. Ciorogam. Pref., tabele cronologice, note şi indici de N. Balotă. Bucureşti: EPL, 1969, p. 23o-241 (*Autori antici*), 250-256 (*Universitățile şi şcolile*).

„De abia în secolul al XV-lea începe seria mare a descoperirilor, întemeierea sistematică a bibliotecilor, cu ajutorul copiştilor şi a unei laborioase activități de traducere din greacă"(p. 231).

59. BUTOR, Michel. *Repertoriu*. Cuvânt înainte de Irina Mavrodin. Trad. de Constantin Teacă. Bucureşti: Univers, 1979, p. 39-41 (*Cartea şi locul*), 91-95 (*Despre pagină*), 96-119 (*Cartea ca obiect*).

60. CALENGE, Bertrand. Peut-on définir la bibliothéconomie?: essai théorique. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 1998, nr. 2, p. 8-20.

61. CALENGE, Bertrand. Editorial. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 2001, nr. 2, p. 1.

62. CALENGE, Bertrand. La collection entre offre et demande? În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 2001, nr. 2, p. 40-48.

63. CALOT, Frantz ; THOMAS, Georges. *Guide pratique de bibliographie suivi d'un memento analytique des principales bibliothèques publiques de Paris*. Paris: Librairie Delagrave, 1936. 320 p.

64. CAMUS, Albert. *Caiete*. Trad. de Modest Morariu. Bucureşti: Univers, 1971. 424 p.

„Intelectual ? Da. Şi niciodată să nu reneg. Intelectual= cel care se dedublează. Asta îmi place. Sunt mulțumit să fiu cei doi. «Dacă se pot contopi ?» Problemă practică. Trebuie încercat. «Disprețuiesc inteligența» înseamnă în realitate: «nu pot suporta îndoielile mele».

Prefer să țin ochii deschişi." (p.54).

„Toată arta lui Kafka constă în a obliga cititorul să *recitească*. Deznodămintele sale - sau lipsa unor deznodăminte sugerează explicații ce nu apar desluşit şi impun recitirea povestirii dintr-un unghi nou pentru ca să pară întemeiate. Câteodată există o dublă sau triplă posibilitate de interpretare care impune necesitatea a două sau trei lecturi. /.../ Un simbol se situează întotdeauna în general, iar artistul dă traducerea sa globală. El nu poate fi tradus cuvânt cu cuvânt. Ni se restituie doar mişcarea sa. Pentru rest trebuie să dăm hazardului partea ce i se cuvine şi care-i considerabilă la orice autor." (p. 227).

65. CANETTI, Elias. *Orbirea*. Trad. şi pref. de Mihai Isbăşescu. Iaşi: Polirom, 2004. 696 p.

66. *Capcanele raționamentului: cum ne înşelăm convinşi că avem dreptate*. Coord. Ewa Drozda-Senkowska. Trad. de Radu-Constantin Gavril. Iaşi: Polirom, 1998. 160 p.

„Informația face parte din viața noastră cotidiană şi o folosim atât pentru a acționa, cât şi pentru a ne planifica acțiunile, atât pentru a explica, cât şi pentru a anticipa ceea ce se petrece în jurul nostru. Pentru a trata informația,

o selecționăm, o analizăm, o coroborăm cu alte informații, o reținem în memorie şi o recuperăm./.../...plecând de la o informație, elaborăm o alta, mergând dincolo chiar de cea de care dispunem. Această activitate mentală e constantă şi atât de prezentă încât nici nu-i mai dăm atenție."(p. 9-10).

67.CARDAŞ, Gheorghe. *Tratat de bibliografie*. Bucureşti: Tip. Bucovina, 1931. II, 389 p.

68. CARLYLE, Thomas. *Semnele timpului.* Trad. şi tabel cronologic de Andrei Bantaş. Iaşi: Institutul European, 1998, p. 235-252 (*Discurs inaugural la instalarea ca rector al Universității din Edinburgh /*1866*/).*

69. CAROL I, Rege al României. *Cuvântări şi scrisori.* T. 1-3. Bucureşti: Inst. de Arte Grafice Carol Göbl, 1909. T. 1:1866-1877. XVIII, 552 p.; T. 2: 1877-1886. 593 p.; T.3: 1887-1909. 742 p.

70. *Carol I, amintirea unei mari domnii*. Red. Anca Podgoreanu şi Geta Costache. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară „Carol I", 2006. XIII, 306 p.:il.

71. *Cartea cărților interzise*. Bucureşti: Edit. Victor Frunză, 2003. 527 p.

Reproduce în ediție anastatică volumul *Publicațiile interzise,* apărut la Bucureşti în 1948. Din cele peste 8000 de titluri, multe aparțin elitei intelectuale, silită să rămână pentru generații întregi sub interdicție. Au fost interzişi parțial sau total: I. Agârbiceanu, V. Alecsandri, Gr. Alexandrescu, Gr. Antipa, I. Antonescu, Al. Averescu, C. Bacalbaşa, Ştefan Baciu, V. Băncilă, I.A. Bassarabescu, Marta Bibescu, L. Blaga, Gh.I. Brătianu, E. Bucuța, D. Cantemir, D. Caracostea, V. Carianopol, Al. Ciorănescu, A. Cotruş, N. Crainic, Ovid Densusianu, M. Eliade, M. Eminescu, O. Ghibu, C.C. Giurescu, O. Goga, A. Gorovei, D. Gusti, Radu Gyr, Vintilă Horia, N. Iorga, P. Istrati, M. Kogălniceanu, S. Mehedinți, V. Militaru, V. Netea, I. Nistor,

I. Petrovici, Cezar Petrescu, Vl. Streinu, Al. Tzigara - Samurcaş, P. Şeicaru, Gh. Şincai, V. Voiculescu.

72. CĂLINESCU, G. *Aproape de Elada: repere pentru o posibilă axiologie*. Selecție şi comentarii de Geo Şerban. Bucureşti: /s. n. /, 1985, p. 23-32 (*Oratoria şi celebritatea*), 33-48 (*Prietenele noastre cărțile*), 104-116 (*/Universitate-Universalitate/*).

73. CĂLINESCU, Matei. *A citi, a reciti: către o poetică a (re)lecturii*.Trad. din lb. engleză de Virgil Stanciu. Iaşi: Polirom, 2003. 408 p.

„Ca şi noțiunea de primă lectură, cea de recitire este un construct teoretic, un model ipotetic menit să ne ajute să înțelegem mai bine anumite experiențe familiare (de fapt, recitim mult mai des decât credem) pe care, de obicei nu le conştientizăm. A reciti, în acest sens, înseamnă a repeta actul anterior al citirii, dar încă mai important, înseamnă şi a redescoperi un text deja ştiut prin abordarea lui dintr-un alt unghi de vedere, bunăoară prin reconsiderarea lui în cadrul anumitor rame intertextuale a căror relevanță ni s-a dezvăluit abia după încheierea primei lecturi.” (p.22).

74. CĂRTĂRESCU, Mircea. Noul gadget nu va avea impactul iPhone. În: *Evenimentul zilei*, 29 ian. 2010, nr. 5781, p. 3.

„Nu ştiu cum ar fi să citesc cărți pe iPad. Poate că eu, personal, n-aş reuşi. Citesc cu mare greutate pe computer, stând pe scaun, eu am citit totdeauna în pat. Mie îmi place pagina prăfuită, care mă face să strănut, micile insecte care se hrănesc, acolo, cu clei tipografic, îmi place să îndoi colțul, să pun cartea deschisă cu fața-n jos pe pat, când o las din mână...Îmi place să scotocesc prin cărțile mele în bibliotecă, să le pun pe colecții sau pe mărime, să le aliniez, să le lipesc cu scotch cotoarele rupte.../.../.

Viitorul lecturii este incontestabil electronic, chiar dacă vor exista nostalgici ai cărții întotdeauna.”

75. CERVANTES, Miguel de. *Don Quijote de la Mancha*. Trad. din spaniolă, cuvânt înainte, cronologie, note şi comentarii de Sorin Mărculescu. Cu un studiu introductiv de Martin de Riquer. Vol. 1-2. Piteşti: Paralela 45, 2004. Vol. 1: XCIV, 572 p.; Vol. 2: 618 p.

76. CHARLES, Michel. *Rhétorique de la lecture*. Paris: Éditions du Seuil, 1977. 297 p. (Collection Poétique).

Pentru autor, „Lectura face parte din text, ea este înscrisă în text.” Un text „expune, adică teoretizează, explicit sau nu, lectura pe care o facem sau o putem face; modul în care el ne lasă liberi sau în care ne constrânge.” (p.9).

77. CHARLES, Michel. *L’Arbre et la Source*. Paris: Éditions du Seuil, 1985. 335 p. (Collection Poétique).

Scolastica este „un vast curent al gândirii medievale care ocupă aproape şase secole din istoria noastră intelectuală şi culminează cu secolul al XIII-lea” (p. 129).

„Se ştie că sistemul scolastic, şi în aspectul său intelectual prin referința sa la textele sacre, şi în aspectul său instituțional, prin funcționarea în ierarhia universitară este bazat pe referința la autorități. Autorul este cel care dă o garanție, o cauțiune discursului, mai puțin eul său cât dreptul său de a fi” (p. 134).

78. CHAVIGNY, P. *Organisation du travail intellectuel, recettes pratiques à l’usage des étudiants de toutes les facultés et de tous les travailleurs*. Pref. de Ch. Adam. Nouv. ed. entièrement refondue. Paris: Librairie Delagrave, 1933. 159 p.

79. CHELCEA, Septimiu. *Cum să redactăm o lucrare de licență, o teză de doctorat, un articol ştiințific în domeniul ştiințelor socioumane*. /Manual universitar/. Ed. a 2-a. Bucureşti: Comunicare. ro, 2003. 195 p.: il., tab.

80. *The Chicago Manual of Style*. 15 th. ed. Chigago: University of Chicago, 2003. XVII, 956 p.

81. CHIRIȚĂ, Romulus. *Ştii să citeşti filosofie?: inițiere în lectura textelor filosofice pentru elevi, studenți şi pentru toți cei ce doresc să devină cititori de filosofie*. Bucureşti: Edit. Niculescu, 1997. 176 p.

82. CIACHIR, Dan. N-a fost măscărici de mese boiereşti.../Interviu despre Petru Dumitriu realizat de Monica Andronescu/. În: *Jurnalul Național*, 28 oct. 2009, 17, nr. 5189, p. 14.

83. CIORAN, Emil. *Singurătate şi destin*: *publicistică 1931-1944*. Ed. îngrij. de Marin Diaconu. Bucureşti: Humanitas, 1991, p. 12-17 (Intelectualul român).

84. CIORAN, Emil. *Mărturisiri şi anateme*. Trad. de Emanoil Marcu. Bucureşti: Humanitas, 1994. 192 p.

„Totul s-a stricat din clipa în care literatura a încetat să fie anonimă. Decadența începe cu primul autor” (p. 132).

„A citi înseamnă să-l laşi pe altul să trudească pentru tine. Cea mai gingaşă formă de exploatare” (p. 135).

85. CIORAN, Emil. *Despre neajunsul de a te fi născut*. Trad. de Florin Sicoie. Bucureşti: Humanitas, 1995. 223 p.

„O carte e o sinucidere amânată” (p. 107).

„Dintr-o lucrare de psihiatrie, nu-mi reține atenția decât ceea ce spun bolnavii; dintr-o carte de critică, numai citatele” (p. 169).

86. CITATI, Pietro. Imperfectul bibliotecar /J. L. Borges/. În rom. de Marcel Petrişor. În: *Secolul 20,* 1969, nr. 6, p. 132-135.

87. CLAUDEL, Paul. *Positions et Propositions*. /Vol. 1/. Paris: Gallimard, 1928, p. 103-129 (*La philosophie du livre.* Conférence faite à l’Exposition du Livre de Florence-1925).

88. COMPAGNON, Antoine. *Le Seconde main ou le Travail de la citation*. Paris: Editions du Seuil, 1979. 414 p.

89. *Convorbiri cu Cioran*. /De/ Francois Bondy; Fernando Savater; Helga Perz, Luis Jalfen.../et. al./. Bucureşti: Humanitas, 1993. 288 p.

„...eu unul cred că o carte trebuie să fie realmente o rană, trebuie să răscolească într-un fel sau altul viața cititorului. Când scriu o carte, ideea mea e să trezesc pe cineva, să-l biciuiesc /.../ Nu, nu-mi plac cărțile care se citesc aşa cum ai citi ziarul: o carte trebuie să zguduie, să pună totul sub semnul întrebării.” (p. 20).

„O carte care-şi lasă cititorul la fel ca înainte de a o fi citit e o carte ratată” (p. 21).

90. CORAVU, Robert. Surse ale eşecului căutării în catalogul online. În: *Buletin ABIR*, 1997, nr. 2, p. 43-45.

91. CORAVU, Robert. *Ghid de resurse Internet pentru biblioteci şi bibliotecari.* Bucureşti: ABIR, 2002. 147 p. (Biblioteca ABIR; 15).

92. CORNEA, Paul. *Regula jocului. Versantul colectiv al literaturii: concepte, convenții, modele.* Bucureşti: Edit. Eminescu,1980. 287 p.

„Cartea de față e o încercare de a clarifica problematica sociologiei literare, de a-i demonsta deschiderea, funcționarea, validitatea şi limitele. Ea depăşeşte nu o dată frontierele disciplinei (de altfel anevoie de fixat) pătrunzând pe teritoriul istoriei literare (îndeosebi), al literaturii comparate, al poeticii, al semioticii etc. Am intitulat-o *Regula jocului* spre a reaminti că, dacă «actul de a scrie» e o expresie a libertății (ca în cazul celui ce începe o partidă de table, de tabinet sau de bridge), «scriitura» e rezultanta unui compromis între libertatea inițiativei şi situația comunicațională dată (context socio-cultural, coduri, destinatar prezumtiv etc.), între posibilitatea de a opta şi câmpul determinat al opțiunilor posibile (instituit de normele «hic» şi «nunc» care guvernează «jocul»).”(p. 9)

93. CORNEA, Paul. *Introducere în teoria lecturii*. Ed. a 2-a. Iaşi: Polirom, 1998. XVI, 240 p. (Collegium. Litere).

94. COULON, Alain. Un instrument d'affiliation intellectuelle: l'enseignement de la méthodologie documentaire dans les premiers cycles universitaires. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 1999, nr. 1, p. 36-42.

95. CRĂCIUN, Ioachim. Bibliografia la Români: o încercare de bibliografie a bibliografiilor româneşti. În: *Anuarul Institutului de istorie națională,* Cluj, 1926-1927, 4, p. 483-513. Şi extras: Bucureşti: Cartea Românească, 1928. 40 p.

96. CRĂCIUN, Ioachim. *Biblioteci şi cititori români în trecut şi azi*. Sibiu: Tiparul Tipogr. Arhidiecezane, 1940. 13 p.

97. CRISTEA - ENACHE, Daniel. *Convorbiri cu Octavian Paler*. Bucureşti: Corint, 2007. 336 p.

„Mă tem că mulți autori clasici sunt mai mult citați decât citiți. De aceea «clasicofobii» sunt utili. Dau viață unor autori îmbălsămați de clişee." (p. 234-235).

„Mă gândesc la cărțile pe care nu voi apuca să le citesc. Sau să le recitesc. O frază e de ajuns uneori ca să mă facă să uit de ceea ce e meschin în mine." (p. 333).

98. CROZET, Leo. *Manuel pratique du bibliothécaire*. Paris: Emile Nourry éditeur, 1932. VIII, 279 p.

99. CURTIUS, Ernst Robert. *Literatura europeană şi Evul mediu latin*. În rom. de Adolf Armbruster, cu o introducere de Alexandru Duțu. Bucureşti: Univers, 1970, p. 70-73 *(Universitățile*), 347-404 (Cap. XVI: *Cartea ca simbol*).

100. DAHL, Svend. *Histoire du livre de l'antiquité à nos jours*. Préf. de Julien Cain. 2-e éd. rev. et augm. Paris: Éditions Poinat, 1960. 341 p.

101. DAUMAS, Alban. Comment préparer les lecteurs a mieux utiliser les bibliothèques. La formation des utilisateurs. In: *Bulletin des Bibliothèques de France*, avr. 1974, Vol. 19, nr. 4, p. 213-228.

Autorul, director al Bibliotecii Universității din Nisa, expune situația privind necesitatea formării utilizatorilor bibliotecii în lume. Programul de formare ar trebui să cuprindă caracteristicile generale ale informării, importanța şi tipurile de surse, organizarea sistemului de documentare şi a rețelei de biblioteci, instrumentele de depistare a informației (cataloage, fişiere, bibliografii, buletine de informare etc.), sistemele de clasificare; se adaugă diversele tipuri de lucrări de documentare, tendințele principale ale evoluției activităților de informare şi documentare.

102. DE LA VEGA, Josette F. *La communication scientifique à l'epreuve d'Internet: l'émergence d'un nouveau modèle*. Villeurbanne: Presses de l'Enssib, 2000. 253 p.

103. DÉTREZ, Christine. Bien lire: lectures utiles, lectures futiles. În: *Bulletin des Bibliothèques de France,* 2001, nr. 6, p. 14-23.

„...revoluția comunicării în general fiind considerată ca o revoluție a lecturii în particular" (p. 14).

104. *Dictionnaire encyclopédique de l'information et de la documentation*. Comité de red. Yves F. Le Coadic, Michel Melot, Paul-Dominique Pomart et Eric Sutter.Paris: Nathan, 1998. 635 p.

105. DIMA-DRĂGAN, Corneliu. *Bibliologie generală*. Bucureşti: Tipogr. Universității, 1976. 220 p.

Bibliografia este „ştiința organizării şi comunicării informațiilor înmagazinate în cărți şi alte tipuri de documente."

Tehnica muncii intelectuale reprezintă „un ansamblu de metode şi reguli, care organizează studiul, cercetarea şi creația spirituală."

106. DINESCU, Mircea. Atenție, cad cărțile! În: *Gândul*, 17 aug. 2005, 1, nr. 91, p. 12.

„Cântăreața Victoria Beckham, soția fotbalistului David, a declarat senină că n-a auzit de Mircea Cărtărescu şi că n-a răsfoit în viața ei vreo carte.

Biblioteca e un pericol public, dacă ne gândim că-n timpul unui cutremur o fuziune în zbor cu Istoria lui G. Călinescu ar fi de-a dreptul ucigătoare, că, din neatenție, te-ai putea înțepa în vechea scriere cuneiformă, nemaivorbind de tonele de praf ce s-au aciuit între cotoarele acestor bombe cu efect întârziat încă de pe vremea răposatei biblioteci din Alexandria. /.../

Un contact neprotejat între Shakespeare şi Victoria Beckham ar fi putut declanşa la Londra un incendiu devastator ”

107. *Direcții şi strategii de dezvoltare a colecțiilor în bibliotecile universitare*. /Red.: Viorica Iepureanu şi Alexandra Enescu/. Constanța: Ex Ponto, 2001. 180 p. (Asociația Bibliotecarilor din Învățământ România - Bucureşti).

108. *Documente audiovizuale şi multimedia în biblioteci*: *ghid IFLA*. Trad. şi adnotare de Mircea Regneală; anexe trad. de Gabriela Raicu şi Corina Dovîncă. Bucureşti: Asociația Bibliotecarilor din România, 2008. 242 p.

109. DRAGOMIR, Voichița. Intranet. În: *ABIR*: buletin trimestrial, 1997, Vol. 8, nr. 4, p. 30-36.

110. DRAGOMIR, Voichița; FLEŞERIU, Corina. Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” - biblioteca digitală: conținut şi moduri de realizare. În: *Biblio-Braşov 2007*. Braşov: Edit. Universității Transilvania, 2007, p. 147-152.

111. DRĂGULĂNESCU, D. În problema terminologiei documentației. În: *Studii şi cercetări de documentare şi bibliografie*, mar. 1967, 16, nr. 1, p. 59-66.

112. DUCHEMIN, Pierre-Yves. *Arta informatizării unei biblioteci: ghid practic*. Trad. Iolanda Iaworski. Timişoara: Amarcord, 1998. 415 p.

113. DURAND, Pascal. /Cronică la/ Fr. Barbier. Histoire du livre. Paris: A. Colin, 2000. 304 p. În: *Bulletin des Bibliothèques de France,* 2001, nr. 4, p. 122-124.

114. ECO, Umberto. *Numele trandafirului*. Trad. şi pref. de Florin Chiriţescu. Cluj-Napoca: Dacia, 1984. 512 p.

115. ECO, Umberto. *Lector in fabula: cooperarea interpretativă în textele narative*. În rom. de Marina Spalas. Pref. de Cornel Mihai Ionescu. Bucureşti: Univers, 1991. 308 p.

116. ECO, Umberto. *Limitele interpretării*. Trad. de Ştefania Mincu şi Daniela Bucşa. Constanţa: Pontica, 1996. 416p.

117. ECO, Umberto. *Cum se face o teză de licenţă*: *disciplinele umaniste*. În rom. de George Popescu. Constanţa: Pontica, 2000. 206 p. : tab.

„A-ţi face o bibliografie înseamnă a căuta ceva despre a cărei existenţă nu se ştie încă.” (p.64).

118. ELIADE, Mircea. Cultura - modul specific de-a exista al omului în univers. În: *Revista de istorie şi teorie literară*, apr.-iun. 1985, 33, nr. 2, p.17-20.

Amintiri şi consideraţii culturale şi filosofice despre Lucian Blaga.

„Blaga făcea parte dintre cei care afirmă în cultură acel universalism (de la simpla deschidere către alte forme de creaţie şi alte specialităţi, până la nevoia de a ridica totul la «idee») la care este trimis omul de cultură de la finele veacului nostru.” (p. 18).

119. ELIOT, T. S. *Eseuri.* Pref. de Ştefan Stoenescu. Trad. de Petru Creția. Bucureşti: Univers, 1974, p. 152-170 (*Hotarele criticii*).

„Prin urmare, criticul căruia îi sunt cel mai recunoscator este acela care mă poate face să văd ceva pe care nu-l văzusem încă sau la care m-am uitat până acum cu ochii înnegurați de idei preconcepute, care mă aşază față în față cu lucrul acela şi apoi mă lasă singur cu el. De aici încolo trebuie să mă bizui pe propria mea sensibilitate, inteligență şi înțelepciune.” (p. 170)

120. EMERSON, Ralph Waldo. *Eseuri*. Trad., cuvânt înainte şi note de Leon D. Levițchi. Bucureşti: EPLU, 1968, p. 27-48 (*Cărturarul american*), 222-231 (*Universitățile*).

121. ESCARPIT, Robert. *Literar şi social*. Bucureşti: Univers, 1974, p. 5-38 (*Literar şi social*).

Autorul evidențiază trei niveluri de lectură: cultura clericală sau inițiatică, cultura democratică sau elitară şi cultura laică sau de masă. În timp ce literatura ca proces se caracterizează printr-un proiect care este opera brută, cititorul nu are un asemenea proiect, ci o predispoziție care provine din situația şcolară, din experiențele lecturilor anterioare, din informația sa, din problematica personală.

122. ESTERMANN, Yolande; JACQUESSON, Alain. Quelle formation pour les bibliothèques numériques? În:*Bulletin des Bibliothèques de France*, 2000, nr. 5, p. 4-17.

123. ESTIVALS, Robert. Creație, consum şi producție intelectuală. În: Robert Escarpit. *Literar şi social.* Bucureşti: Univers,1974, p. 162-201.

„Pentru a citi, este necesar să fi învățat mai întâi descifrarea semnelor, este necesar să poți să-ți procuri cărți, dar este, de asemenea necesar, să te afli într-o societate în care practicile colective de lectură să exercite presiuni asupra individului şi să-l conducă la cărți. Astfel, în această perspectivă,

masa de cititori depinde, în mare parte, de învățământ.” (p. 167).

„Cartea este, în primul rând, un material suport; ea trimite la studiul pur economic; ea este apoi un ansamblu de semne care aparține statisticii lingvistice; există, în sfârşit, o serie de clasificări ale scrierilor care depinde de bibliografie. Astfel, statistica bibliografică nu constituie decât o parte a bibliometriei - biliometria bibliografică şi depinde, în acest fel,/.../ de bibliografie.” (p. 178).

124. ESTIVALS, Robert. *La bibliologie.* Paris: Presses Universitaires de France, 1987. 128 p. (Que sais-je?).

125. *Les étudiants et la lecture*. Sous la direction de Emmanuel Fraisse. Paris: Presses Universitaires de France, 1993, p. 105-108 *(La bibliographie*).

126. FAUCHIÉ, Michel. Qui cherche trouve? În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 2005, nr. 4, p. 31.

127. FEBVRE, Lucien; MARTIN, Henri-Jean. *L'apparition du livre*. Paris: Albin Michel, 1971. 544.: fig., h.

128. FERRÉOL, Gilles; FLAGEUL, Noël. *Metode şi tehnici de exprimare scrisă şi orală*. Iaşi: Polirom, 1998. 215 p. :sch., tab. (Collegium; 41).

129. FIELDING, Henry. *Tom Jones: povestea unui copil găsit*. Roman. Trad. de Al. Iacobescu. Vol. 1. Bucureşti: EPL, 1967. 346 p. /Apărut în 1749/.

„Un autor ar trebui să nu se considere aidoma seniorului care dă un ospăț prietenilor sau un praznic sărăcimii, ci mai degrabă un birtaş care ține prăvălia deschisă şi unde oricine trebuie să fie bine primit pentru banii săi. /.../ Cine plăteşte, vrea ca bucatele să fie pe gustul său, oricât de delicat şi oricât de capricios ar fi el, şi dacă un singur fel de mâncare nu-i place, pretinde că are dreptul să critice bucatele cu toată asprimea şi să le dea dracului fără nici o jenă.

Din care motiv, spre a nu pricinui vreo nemulțumire clienților lor, toți hangii, oameni cinstiți şi prevăzători, au luat obiceiul să pregătească o listă de bucate pe care oricine o poate cerceta de cum a păşit înăuntru.”(p. 11-12).

„...întemeietor al unei noi provincii în republica literelor, am libertatea să stabilesc orice legi îmi plac, şi cititorii mei, pe care îi socotesc un fel de supuşi, au datoria să le respecte şi să li se supună. Dar, ca să facă lucrul acesta în chip cât mai plăcut pentru ei, îi asigur prin chiar rândurile de față că voi avea în vedere înainte de orice, în toate legiuirile mele, plăcerea şi folosul lor.” (p. 75).

130. FLOCON, Albert. *Universul cărților: studiu istoric de la origini până la sfârşitul secolului al XVIII-lea.* Trad. de Radu Berceanu; cu o postf. de Barbu Theodorescu. Bucureşti: Edit. Ştiințifică şi Enciclopedică, 1976. 496 p.

„Cartea, această marfă, pentru a putea fi reprodusă, la început era copiată după manuscrise.” (p. 158).

„Istoria cărții este, ca şi orice altă expunere asupra activităților umane, o frescă mişcătoare de proiecte, de scopuri inițiale în permanentă rectificare, modificare, deviate, dând la iveală lupta oamenilor cu realitatea socială, căreia i se supun în timp ce o transformă.” (p. 158).

131. FLOREA, Cornel. *Ce cercetăm, cum cercetăm*. Bucureşti: Edit. Ştiințifică şi Enciclopedică, 1983. 127 p. (Ştiința pentru toți; 195).

132. *Former les utilisateurs de la bibliothèque*. Sous la direction d’Odile Riondet. Villeurbanne: Presses de l’Enssib, 2000. 239 p.

133. FOSKETT, D.J. *Note despre întocmirea bibliografiilor*. /Londra/: /s. n. /, 1967. 35 p.

134. FOUCAULT, Michel. *Ce este un autor*? Studii şi conferințe. Trad. de Bogdan Ghiu şi Ciprian Mihali. Cuvânt

înainte de Bogdan Ghiu. Postf. de Corneliu Bîlbă. Cluj: Idea Design & Print, 2004. 199 p.

„În fapt însă, ceea ce în individ este desemnat ca fiind autorul (sau ceea ce face dintr-un individ un autor) nu este decât proiecția, în termeni de fiecare dată mai mult sau mai puțin psihologici, a tratamentului la care sunt supuse textele, a apropierilor care sunt operate, a trăsăturilor stabilite ca pertinente, a continuităților care sunt admise şi a excluderilor care sunt practicate. Toate aceste operații variază în funcție de epoca şi de tipurile discursului."(p. 45).

135. FRANCE, Anatole. *Grădina lui Epicur*. În rom. de N.D. Cocea. Bucureşti: Întrepr. de editură SAR, /1946/. 152 p.

„Ce este într-adevăr o carte? E un şir nesfârşit de mici semne. Nimic altceva. Cititorului îi incumbă sarcina să scoată el însuşi formule, culorile şi sentimentele care corespund acestor semne. Numai de el depinde ca o carte să fie ştearsă sau strălucitoare, aprinsă sau glacială." (p. 28).

136. FRANCE, Anatole. *Cartea prietenului meu*. În rom. de Raul Joil. Bucureşti: Edit. tineretului, 1960. 148 p.

137. FRANCE, Anatole. *Viața literară.* Cuvânt înainte şi trad. de Alexandru George. Bucureşti: Univers, 1978, p. 19-26 (*Domnului Adrien Hebrard, senator, director al ziarului „Le Temps*"), 31-38 (*Primirea domnului Leon Say la Academia Franceză*).

138. FUNCK-BRENTANO, Frantz. *Introduction aux bibliographies critiques*. Paris: A. Fontemoing, 1899. 7 p.

139. FUNERIU, I. *Al Macedonski: hermeneutica editării*. Timişoara: Amarcord, 1995. 260 p., 32 p. : facs. (Istorie şi critică literară)

140. FUNERIU, I. *Principii şi norme de tehnoredactare computerizată*. Timişoara: Amarcord, 1998. 307 p.

141. *G. Dem. Teodorescu: 1849-1900*: *biobibliografie*. Red. Laura Regneală. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară „Carol I”, 2008. LXII, 162 p.:il.

142. GADOFFRE, Gilbert. Claudel şi universul culturii chineze. În: *Secolul 20*, 1969, nr. 2, p. 56-64.

143. GENETTE, Gérard. *Palimpsestes: la littérature au second degré*. Paris: Édition du Seuil, 1982. 475 p.

144. GEORGESCU-TISTU, Nicolae. *Les bibliothèques et la bibliographie roumaine*. Paris: Libr. H. Champion, 1927.8p.

145. GEORGESCU-TISTU, Nicolae. *Organizarea bibliografiei filologice*: raport citit la al III-lea Congres al filologilor români în ziua de 21 mai 1927-Cernăuți. Cernăuți: Inst. de Arte Grafice şi Editura „Glasul Bucovinei ”, 1928. 15 p.

146. GEORGESCU-TISTU, Nicolae. *Bibliografia literară română*. Bucureşti: M.O. şi Impr. Statului, Impr. Națională, 1932. XX, 225 p.

„Cercetarea bibliografică va cuprinde toate operele gândului, privind mai ales persoana autorului şi înfățişarea externă a cărții. Bibliograful aduce materialul brut pe care istoricul literar, cu ajutorul criticii, îl prelucrează.”(p. 11).

„Bibliografia are însă şi valoare generală, istorică, prin perspectiva ce dă asupra scrisului şi a organizării informației intelectuale.”(p. 12).

147. GEORGESCU-TISTU, Nicolae. *Cataloagele de bibliotecă: o problemă tehnică şi culturală*. Bucureşti: Inst. Social Român, 1936. 20 p.

148. GEORGESCU-TISTU, Nicolae. *Orientări bibliologice.* Bucureşti: Libr. Universitară I.Cărăbuş, 1938.138 p.

149. GEORGESCU-TISTU, Nicolae. *Zăbava cărților*. Bucureşti: Bucovina-I. E.Torouțiu, /1938/. 18 p.

150. GEORGESCU-TISTU, Nicolae. *Munca intelectuală: idei generale şi îndrumări tehnice*. Bucureşti: /s. n./, 1947. 151p. (Universitatea din Bucureşti. Facultatea de Filosofie şi Litere). (Scriptum; 1).

151. GHERGHEL, Nicolae. *Cum să scriem un articol ştiinţific*. Bucureşti: Edit. Ştiinţifică, 1996. 228 p.

152. *Ghid de catalogare şi clasificare a colecţiilor bibliotecilor universitare din România.* /Elaborat de un colectiv coord. de Victoria Curcăneanu/. Bucureşti: /S. n. /, 1978. VII, 475 p.: fig.

153. *Ghid de informatizare a bibliotecilor mici şi mijlocii*. Coord. şi revizie generală Mircea Regneală. Trad. şi adaptare din lb. franceză Robert Coravu şi Mircea Regneală. Constanţa: Ex Ponto, 2000. 174 p. (Asociaţia Bibliotecarilor din Învăţământ -România).

154. *Ghid de orientare a muncii intelectuale*: nr. 1. Red. Anca Podgoreanu. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară din Bucureşti, 2000. 32 p.

155. GIDE, André. *Jurnal: pagini alese: 1889-1951*. Pref., trad. şi note de Savin Bratu. Bucureşti: Univers, 1970. 799p.

„Să aştepţi ca opera să tacă în sine, ca s-o scrii." (p. 24).

„Ce mă interesează acum nu e atâta ce citesc, cât felul în care citesc, atenţia pe care o am." (p. 84)

„Cred că fiecare din cărţile mele n-a fost atât produsul unei noi stări lăuntrice, cât, dimpotrivă, cauza ei – şi prima provocare a stării sufleteşti şi spirituale în care trebuie să mă menţin ca să duc la bun sfârşit elaborarea. Aş vrea să expun asta mai simplu: cartea, o dată concepută, e cu totul stăpână pe mine şi tot ce e în mine, până-n străfundurile mele, se orchestrează pentru ea." (p. 277)

„O carte nu mă interesează cu adevărat decât dacă o simt născută dintr-o cerință adâncă şi dacă această cerință poate stârni în mine un ecou.” (p.371)

„Romanul presupune o anumită încetineală a mersului care să-i îngăduie cititorului să trăiască printre personaje şi să se deprindă cu ele. /…/ Mă supără totdeauna în opera altora tot ce nu-i esențial şi tot ce putea să pună de la sine imaginația cititorului pregătit. M-a frământat întotdeauna grija de a porni la drum cu cât mai puțin balast; şi nu-mi place de loc să las pe seama timpului o despuiere pe care o pot face eu însumi înainte. Să nu las decât ce e indispensabil, – iată regula pe care mi-o impuneam; nicăieri mai primejdioasă şi mai grea decât în roman. Înseamnă să te bizui excesiv pe o colaborare la care cititorul nu consimte decât după ce autorul a ştiut să-l cucerească.” (p. 408)

„Nu trebuie să cauți în acelaşi timp să-l faci pe cititor şi să râdă şi să înțeleagă.” (p. 611)

156. GOGOL, N. V. *Opere.* Vol. 3: *Suflete moarte*. Trad. studiu şi note de Emil Iordache. Iaşi: Polirom, 2001. 474 p.

157. GROŞAN, Ioan. Erată (II). În: *Ziua*, 10 sep. 2008, nr. 4333, p. 20.

158. GUERGUY, G. *L'art et la manière de classer ses notes*. Paris: Inst. international de bibliographie, /s. a./. 90 p.

159. *Guide de présentation d'un rapport de recherche*. /De/ Marc A. Provost, Michel Alain, Yvan Leroux et Yvan Lussier. 3e ed. Quebec: Les Éditions SMG, 1997. VI, 166 p.:fig., tab., sch.

160.HASSENFORDER, Jean. *La bibliothèque-institution éducative*. Thèse. Paris: /s. n./, 1972. 214 p.

161. HUGO, Victor. *Legenda secolelor*. Versuri alese. Antologie, trad. şi note de Ionel Marinescu. Bucureşti: EPL, 1969, p. 288-290 (*A cui e vina* ?).

162. HULBAN, Horia. *Tehnica cercetării ştiinţifice*: pentru Facultatea de Drept, Facultatea de Psihologie şi Asistenţă Socială şi pentru Facultatea de Economie. Iaşi: Graphix, 1994. 191 p.

163. *Introducere în proprietatea intelectuală.* Ed. îngrij. de Rodica Pârvu, Laura Oprea, Magda Dinescu. Bucureşti: Edit. Rosetti, 2001. 544 p.

164. IONNIŢIU, Nicolae Th. *Despre carte şi slujitorii ei*. Bucureşti: Cartea Românească, 1940. 95 p./ Cuprinde o pagină de semne convenţionale pentru corectură/.

165. IORDAN, Alexandru. *Importanţa bibliografiei: formarea bibliografului şi a bibliotecarului*. Bucuresti: Tipogr. „Carpaţii", 1943. 14 p.

166. IORGA, Nicolae. *Carol I: o caracterizare*. Bucureşti: Tipogr. Datina Românească, 1932. 16 p.

„Cărţile sunt foarte folositoare, chiar când nu sunt însufleţite, dar cărţile însufleţite sunt cele de care avem nevoie." (p. 5).

167. ISER, Wolfgang. *Actul lecturii: o teorie a efectului estetic*. Trad. din lb. germană, note şi pref. de Romaniţa Constantinescu. Piteşti: Paralela 45, 2006. 472 p.

„Concluzia ar fi: opera literară are două poluri, ce ar putea fi numiţi polul artistic şi polul estetic, cel artistic fiind textul creat de autor, iar cel estetic concretizarea realizată de către cititor. Dintr-o astfel de polarizare rezultă faptul că opera literară nu este exclusiv identică nici cu textul, nici cu concretizarea acestuia. Căci opera este mai mult decât textul, deoarece prinde viaţă de-abia în concretizare, iar aceasta la rândul ei nu este pe deplin liberă de dispoziţiile pe care le aduce în operă cititorul, chiar dacă astfel de dispoziţii sunt activate cu condiţionarea textului. Deci, acolo unde textul şi cititorul ajung la o convergenţă, acolo se află locul operei literare, iar acest loc are în mod inevitabil un caracter virtual, deoarece nu poate fi

redus nici la realitatea textului, nici la dispozițiile ce-l caracterizează pe cititor.” (p. 82-83).

168. ISPIRESCU, Petru. *Opere*. Vol. 1: *Legendele sau basmele românilor*. Bucureşti: EPL, 1969, p. 85-99 (*Voinicul cel cu cartea în mână născut*).

169. JONG, Martin J.G. de. *Le présent du passé: essais de littérature comparée*. Namur: Presses Universitaires de Namur, 1994. 496 p.

„...experiența mea de lectură se defineşte printr-un joc complex de amintiri, de legături şi aluzii ascunse. Astfel, un text de poezie sau de proză se situează aproape automat într-un ansamblu mai larg: mai întâi în opera autorului şi uneori în viața sa, apoi în marea familie a altor texte contemporane şi anterioare.” (p. 10).

170. JOYCE, James. *Ulise.* Trad. şi note de Mircea Ivănescu. Vol. 1-2. Bucureşti: Univers, 1984. Vol. 1: 479 p.; Vol. 2: 448 p.

171. KIRSOP, Wallace. *Bibliographie matérielle et critique textuelle: vers une collaboration*. Paris: Lettres modernes, 1970. 79 p. (Biblionotes; 1).

172. KUHLMANN, Marie; KUNTZMAN, Nelly; BELLOUR, Hélène. *Cenzura şi bibliotecile în secolul XX*. Pref. de Martine Poulain şi Jean Hébrard. Trad. de George Bogdan Țâra. Timişoara: Amarcord, 1999. 348 p.

173. LA FONTAINE, Henri ; OTLET, Paul. *Organisation internationale du travail intellectuel*. Bruxelles: Palais mondial, 1921. 19 p.

174. LAHARY, Dominique. La conjuration pour des accès thématique aux catalogues. În: *Bulletin des Bibliothèques de France,* 2005, nr. 4, p. 29-30.

175. LANSON, Gustave. *Manuel bibliographique de la littérature française moderne: 1500-1900.* 2-ème éd. revue et complétée. Vol. 1-3. Paris: Hachette, 1911-1914. Vol. 1. 1911. XVI, 271 p.; Vol. 2. 1914. XIV, 269 p.; Vol. 3. 1914. XV, 394 p.

176. LANSON, Gustave. *Încercări de metodă, critică şi istorie literară*. În rom. de Marina Dimov. Pref. de Paul Cornea. Bucureşti: Univers, 1974. 316 p.

„Nu vreau să afirm doar că opera literară este un intermediar între scriitor şi public; că duce gândirea scriitorului spre public; ci, şi tocmai aici este miezul problemei, că ea conține deja publicul. Imaginea pe care spiritul o dă despre sine într-o carte este determinată, între toate imaginile complexității schimbătoare a individului, de reprezentarea pe care acel spirit şi-o face despre publicul căruia i se adresează; este tocmai aceea pe care reprezentarea respectivă o cere. Publicul comandă opera ce-i va fi prezentată, o comandă fără a fi conştient că o face."

177. LAPELERIE, François. La qualité essentielle du bibliothécaire. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 1998, nr. 6, p. 68-74.

178. LAPELERIE, François. Pédagogie et lecture(s) à l'université. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 2001, nr. 2, p. 56-65.

179. LE COADIC, Yves - F. *Ştiința informării*. Trad. Elena Tîrziman. Bucureşti: Sigma, 2004. 104 p. (Interfețe).

180. *Lecteurs et lectures en éducation*.Sous la direction de Jean Hassenforder. Paris: L'Harmattan; INRP, 1993. 360 p.

Culegerea cuprinde 25 de „itinerarii de lectură" ale unor profesori şi cercetători care ne introduc în ştiința educației.

Alături de experiențele unei munci intelectuale susținute, lucrarea pune în evidență resursele documentare şi ştiințifice care au jalonat itinerariile profesionale ale unor personalități ca

Jean Auba, Paul Armier, Claude Bernard, Carmel Camilleri, Louis Cros, Maurice Debesse, Gaston Mialaret, Olivier Reboul .

181. LE MAREC, Joëlle. Le public: définitions et représentations. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 2001, nr. 2, p. 50-55.

182. LENZ, Siegfried. *Modelul*. Trad. de Ion Roman. Bucureşti: Univers, 1978. 407 p. (Romanul secolului XX).

„Un model, aşa cum şi-l închipuie dânsul, reprezintă tocmai un prilej nimerit de dezvoltare a capacităţilor critice, un ajutor în examinarea diferitelor situaţii; modelul înfăţişează ceea ce e posibil de la caz la caz, arată concret unde ajungi dacă îl urmezi necondiţionat. Principiul, putem spune fără ocol, principiul pedagogic bogat în semnificaţii se rezumă în cuvântul: autotransfer. Ne transpunem în mod riguros în ceilalţi şi ne aflăm pe noi înşine. Pe calea autotransferului recunoaştem ceea ce ne leagă, dar şi ceea ce ne desparte, suntem de acord, dar ne şi delimităm, examinăm ceea ce ni se pare vrednic de învăţat şi învăţăm să înţelegem. Ceea ce interesează nu e repetarea, ci aprecierea deosebirilor, iar lucrul acesta, dacă nu mă-nşel, se înscrie fără discuţie în sfera criticii .”(p. 129).

183. LEON, Gh. N. *Cum se scrie o carte (cu privire specială la economia politică).* Bucureşti: Cartea Românească, 1936. 125 p.

184. LE SAUX, Annie. La formation à l'information scientifique et technique dans l'enseignement supérieur. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 1999, nr. 3, p. 113-115.

„Universitatea, ca şcoală, are un dublu rol – de a se adapta mutaţiilor din societate şi de a transmite cunoştinţe”.

185. LETELLIER, Brigitte. Le droit de lire: une expérience d'animation menée par la Bibliothèque centrale de prêt de la Sarthe depuis 1970. În: *Bulletin des Bibliothèques de France,* jan. 1974, vol. 19, nr. 1, p. 1-19 (între p. 16 şi 19, Anexele I-III).

„Valorile pozitive sau negative, vehiculate de carte, ne-au determinat să constatăm că nu există carte neutră, carte anodină şi că se poate deci acorda cărţii o funcţie «politică»; adică, prin lectură, individul ar putea fi invitat sau nu să participe la propria sa viaţă, aceea a cetăţii, a ţării sale, printr-o cunoaştere minunată a lui însuşi, a altora şi a lumii.” (p.15).

186 LETELLIER, Brigitte; BERTHET, Jean - Paul. Compte rendu du stage „Animation autour du livre”, 16-20 avril 1973; 29-30 novembre 1973. În: *Bulletin des Bibliothèques de France, 1974,* Vol. 19, nr. 4, p. 181-193 (I); II, p. 194-196 (Albert Lefort. *Deuxième partie du stage. Synthèse des critiques et conclusions du groupe*), III, p.197-211 (Albert Lefort; Louis Torchet. *Expériences d'animation*).

Din consideraţiile participanţilor privind rolul cărţii al lecturii şi al bibliotecii s-a degajat o „politică” a bibliotecii concentrată pe patru puncte: 1. *Realitatea lectorului* - nu poate fi studiată la nivel individual, ci al unei colectivităţi; 2. *Dreptul de a citi* - lectura trebuie să fie considerată ca un act colectiv şi voluntar, integrată într-o acţiune culturală de ansamblu; 3. *Bibliotecarul* - un agent al dezvoltării personalităţii umane, un releu activ între carte şi lector; 4. *Bibliotecile, lectorii şi non-lectorii* - o regândire a raporturilor între public şi personalul bibliotecii.

187. *Libraries without walls 2: the delivery of library services to distant users*: proceedings of a conference held on 17-20 September 1997 at Lesvos, Greece, organized by the Centre for Research in Library and Information Management (CERLIM), Manchester Metropolitan University. Edited by Peter Brophy, Shelagh Fisher and Zoë Clarke. London: Library Association Publishing, 1998, p. 6-13 (Peter Brophy. *Libraries without walls: from vision to reality*), passim.

188. LIICEANU, Gabriel. *Uşa interzisă*. Bucureşti: Humanitas, 2002. 359 p.

„A scrie nu înseamnă a avea «idei originale», ci a face să intre în vibrație coarda care eşti. «Ideile» nu fac doi bani dacă nu sunt efectul final al corzii vibrânde."(p 291).

„Mi-au trebuit ani şi ani de zile ca să înțeleg că problema nu era cât şi ce anume citeşti, ci în ce măsură lecturile tale rămâneau atârnate de vibrația care eşti, în ce măsură o slujeau, ajutându-te să o modelezi către expresia ei finală."(p. 294-295).

189. LINE, Maurice B. Le métier de bibliothécaire: un ensemble de pratiques confuses et discontinues. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 1998, nr. 2, p. 44-48.

190. LINE, Maurice B. Bibliotecile într-o economie a informației: bastioanele libertății de informare şi ale culturii. În: *Biblioteconomie: culegere de traduceri*, 2000, nr. 4, p. 55-60.

„Mai mult decât orice, oamenii de astăzi trebuie să învețe să aleagă şi şă filtreze înformațiile. /.../În mod categoric, bibliotecile publice au un rol principal în această instruire, pentrucă este nevoie de o pregătire îndelungată şi minuțioasă înainte de a şti cum trebuie filtrate informațiile, iar cea mai mare parte a oamenilor preferă să se raporteze la o structură clară şi să ia lucrurile aşa cum sunt decât să gândească şi să analizeze ei înşişi."

191. LOBROT, Michel; ZIMMERMANN, Daniel. *La lecture adulte*. Paris: Les Editions ESF, 1975. 103 p.

„...lectura nu este un simplu proces de decodare. Ea presupune o muncă de structurare de ordin intelectual, o implicare afectivă şi o dorință de comunicare."(p.15).

192. LÖRINCZ, L. Sistemul de cataloage de bibliotecă - instrument de documentare. În: *Studii şi cercetări de documentare şi bibliologie*, 1966, nr. 2, p. 181-189.

193. MAIORESCU, Titu. *Critice*. Antologie şi pref. de Paul Georgescu. Bucureşti: EPL, 1966, p. 353-364 (*Despre progresul adevărului în judecata lucrărilor literare*), 365-382 (*Din experiență*).

„Regele egiptean Thamus /.../ din adânca vechime îşi arătase temerea că mare stricăciune va aduce scrierea între oameni, slăbindu-le memoria, dezvățându-i de la propria gândire şi deprinzându-i mai mult cu părerile altora despre înțelepciune decât cu însăşi înțelepciunea" (p. 355).

„De aici se înțelege şi marea valoare a disciplinei intelectuale. Nu câte idei felurite ai adunat în memoria ta este lucrul cel important, ci importantă este legătura între idei" (p. 378).

194. MAIORESCU, Titu. *Opere.* /Vol./2. Bucureşti: Minerva, 1984, p. 412-417 (*Georges Bengesco: Voltaire. Bibliographie de ses oeuvres.-Tome premier, Paris, Ed. Rouveyre et G. Blond, 1882, 1 vol. în 8 de XX et 494 pagini*).

„Dar este vorba de o lucrare bibliografică, şi în asemenea lucrări împărțirea materiei şi claritatea tuturor indicărilor trebuincioase sunt, pe lângă o deplină exactitate, condițiile neapărate pentru întrebuințarea cu folos a publicării întregi" (p. 416).

195. MALCLÈS, Louise - Noëlle. *Les sources du travail bibliographique*. T. 1-3. Génève: Librairie E. Droz; Lille: Giard, 1950-1958. T. 1: *Bibliographies générales.* 1950. XVI, 365 p.; T. 2: *Bibliographies spécialisées (Sciences humaines).* 1952. 954 p.; T. 3: Bibliographies spécialisées (*Sciences exactes et techniques*). 1958. X, 579 p.

196. MALCLÈS, Louise - Noëlle. *La bibliographie*. Paris: Presses Universitaires de France, 1956. 136 p. (Que sais-je?). -3 ème éd. corrigée. Paris: Presse Universitaires de France, 1967. 136 p. (Que sais-je?).

197. MALCLÈS, Louise - Noëlle. *Manuel de bibliographie.* 2-ème éd. entierement refondue et mise a jour. Paris: Presse Universitaires de France, 1969. 368 p.

„Despre bibliografii se poate spune că ocupă un sector al bibliologiei sau al ştiinței cărții şi că ea îşi propune să cerceteze, semnaleze, descrie şi clasifice documentele imprimate, în

scopul de a constitui repertorii pentru a facilita munca intelectuală” (p. 19).

198. MALCLÈS, Louise - Noëlle. *Notions fondamentales de bibliographie*. 5-e ed. revue et mise a jour. Paris: Ecole Nationale Supérieure de Bibliothécaires, 1969. 60 p.

199. MALIȚA, Mircea. *Zece mii de culturi, o singură civilizație: spre geomodernitatea secolului XXI*. Pref. de Ricardo Diez - Hochleitner, Preşedintele Clubului de la Roma. Bucureşti: Nemira, 1998. 368 p.

„Azi computerul este metafora cea mai răspândită pentru funcționarea creierului sau a minții. Natura produce informație şi omul o procesează, aidoma unui calculator.”(p. 191).

200. MALLARMÉ, Stéphane. *Divagații. Igitur. O lovitură de zaruri.* Pref., note şi comentarii de Mihnea Moroianu. Versiune în limba română de Ioana Diaconescu şi Mihnea Moroianu. Bucureşti: Atlas, 1997, p. 165-168 (*Cartea, instrument spiritual),* 242-243 (*Prefață*), 273 (*Asupra evoluției literare*).

„O propoziție emanând de la mine - /.../ - sumară, vrea ca totul pe lume să existe pentru a ajunge la o carte.”(p. 165).

201. MANOLESCU, Nicolae. *O uşă abia întredeschisă*. Bucureşti: Cartea Românească, 1986, p. 15-18 (*Surorile siameze*), 42-47 (*Scrisul şi cititul*), 95-99 (*Sentimentul oraşului*).

202. MANOLESCU, Nicolae. *Desenul din covor*. Bucureşti: Cartea Românească, 1988, p.61-63 (*Întâlnire de gradul doi*)

203. MANOLESCU, Nicolae. *Cărțile au suflet*. Iaşi: Moldova, 1995, p. 13-15 (*Petruşka sau despre lectură*), 79-81 (*Cărțile au suflet*).

204. MANOLESCU, Nicolae. *Inutile silogisme de morală practică*. Bucureşti: Albatros, 2003, p. 115-117 (*Viață şi cărți*),

126-128 (*Intelectualul şi omul de afaceri*), 265-267 (*Un dram de ştiinţă*), 486-487 (*Actualitatea lecturii şi studiul*), 491-493 (*Breviar),* passim.

„Lectura are şi avantajul de a putea fi reluată. Viaţa nu."(p. 116).

„De altfel, *Părul Berenicei* este chiar jurnalul scrierii (între 1961 şi 1964) a lui *Matei Iliescu*, iar *Meteorologia lecturii*, un eseu târziu şi destul de dificil, o a doua oglindă în care romanul său de debut se reflectă, cu «bibliografia» care i-a stat la bază, cu, adică, operele care au ţesut covorul intertextual al romanului propriu." (p. 489).

*„*Cititorul naiv este acela pentru care cărţile sunt viaţa şi care, citindu-le, se emoţionează, plânge, râde, se sperie, are revelaţii sau coşmaruri. Criticul ucide toate aceste bucurii inocente. Dar pot fi ele măcar evocate ? Mai este vreo cale deschisă spre universul dintâi al lecturii ? Multe dintre eseuri povestesc lecturi naive de altădată. Cât anume din povestire e autentic şi cât e contrafăcut ?…" (p.17).

205. MANOLIU-DABIJA, Anca. *Context şi inferenţe în lectura activă: modele teoretice şi cercetări experimentale: studiu de psihologie cognitivă şi psiholingvistică.* Ed. bilingvă. Bucureşti: Ştiinţă şi Tehnică, 2001. X, 310 p.: fig.

206. MARIÁS, Javier. *Romanul Oxfordului*. Ed. a 2-a. Trad. Tudora Şandru Mehedinţi. Bucureşti: Univers, 2006. 221p. (Colecţia Cotidianul).

„Anticariatele, pentru amatori, sunt paradisul prăfuit şi ascuns al Angliei, frecventat pe deasupra de seniorii cei mai distinşi din regat. Varietatea şi mulţimea lor, inepuizabila bogăţie a fondurilor, rapiditatea cu care şi le reînnoiau, imposibilitatea de a le cerceta vreodată temeinic, comerţul redus dar prosper pe care îl reprezintă, le prefac într-un teritoriu veşnic surprinzător şi rentabil. În timpul celor doi ani de iscodire şi vânătoare cu mâinile acoperite de mănuşi, am descoperit minuni de negăsit în alte părţi, la preţuri ridicole, cum sunt cele şaptesprezece tomuri ale primei şi unicei ediţii complete din *O mie şi una de nopţi*, de Sir Richard Francis Burton (mai

cunoscut de anticari drept Captain Burton), care s-au publicat acum mai bine de un veac într-un tiraj limitat la o mie de exemplare numerotate ale fiecărui volum, numai pentru abonații de la Burton Club şi cu angajamentul (îndeplinit) de a nu mări niciodată tirajul şi de a nu reedita lucrarea; într-adevăr, acest exuberant text victorian nu s-a mai tipărit în veci; au mai apărut doar câteva selecțiuni sau ediții ilegale care, pretinzându-se complete, au fost de fapt epurate de tot ceea ce pe vremea aceea s-a considerat (sau a considerat nevasta lui Burton) a fi obscenitate." (p. 77-78).

207. MARINO, Adrian. „Urmărind mereu o documentare metodică, tenace, îndârjită..."/Convorbire realizată de Nicolae Florescu/. În: *Revista de istorie şi teorie literară*, apr.-iun. 1985, 33, nr. 2, p. 62-67.(Confesiuni literare).

208. MĂRCULESCU, Sorin. *Semne de carte*. Bucureşti: Cartea Românească, 1988, p. 12-43 (*Dámaso Alonso: Drum către sălaşul interior*).

D. Alonso: „Bibliotecile: sunt ca un domeniu unic, întins, ca marea care pătrunde prin toate regiunile lumii. La fel aici sau acolo, în America sau în Europa, bibliotecă publică sau particulară. Să intrăm în acest domeniu. Înăuntru domnesc ordinea şi tăcerea sau, cel mult, uneori - ca în propriul meu ungher - glasurile vesele şi îndrăgite ale prieteniei. Ordine, tradiție, inovație şi tăcere, acolo, între veacuri domoale de iubire şi de inteligență, sedimentate în cărți, în timp ce, afară, urlă, vanitoase, ura şi neînțelegerea."(p. 43-44).

209. MĂRUȚĂ, Silvia. Repertorii de teze de doctorat apărute în țară şi în străinătate. În: *Teoria şi practica în informarea documentară şi biblioteconomie*. Bucureşti: INID, 1975, p. 50-61.

Repertoriile sunt clasificate după extinderea sferei (generale şi de specialitate), după scop (de evidențiere şi înregistrare), după locul extinderii (naționale, regionale, locale), după data de apariție (retrospective şi curente).

210. McKENZIE, Donald Francis. *La bibliographie et la sociologie des textes*. Trad. de l'anglais par Marc Amfreville. Pref. de Roger Chartier. Paris: Ed. du Cercle de la librairie, 1991. 119 p.

Autorul face o disociere între text şi carte, considerând că nu orice text este o carte. Pentru el producțiile orale, datele informatizate sunt texte. „Ideea de carte" constă în efectele, sensurile şi formele acesteia.

211. McLUHAN, Marshall. *Galaxia Gutenberg: omul şi era tiparului*. Cuvânt înainte Victor Ernest Maşek. Trad. din lb. engleză L. şi P. Năvodaru. Bucureşti: Edit. Politică, 1975. 456 p.

„Până la apariția cinematografiei, nu a existat nicăieri în lume un mijloc atât de eficient cum e cartea în ce priveşte difuzarea unei imagini personale. Cultura manuscrisului nu a încurajat dezvoltarea unor aspirații mari în direcția aceasta. Tiparul da."(p. 219).

212. MENDOZA, Plinio Apuleyo. *Parfumul de guayaba: convorbiri cu Gabriel Garcia Márquez*. Trad. de Miruna Ionescu. Bucureşti: Curtea Veche Publishing, 2002. 124 p.

„Tata citeşte mereu tot ce-i cade în mână: pe cei mai buni autori de literatură, toate ziarele, toate revistele, foi de propagandă, manuale despre frigidere, orice o fi. Nu cunosc pe nimeni atât de muşcat de viciul lecturii."(p. 17).

„Cred, în realitate, că în munca literară eşti totdeauna singur. Ca un naufragiat în mijlocul mării. Da, este profesiunea cea mai solitară din lume. Nimeni nu te poate ajuta să scrii ceea ce ai de scris." (p. 25).

213. MERCIER, Louis - Sébastien. *Anul 2440 sau Un vis cum n-a mai fost*. Trad. de Radu Toma. Introducere, pref. şi tabel cronologic de Irina Bădescu. Bucureşti: Minerva, 1986. XXV, 260 p. (BPT; 1263). /Roman editat în 1771/.

214. *Metode şi tehnici de muncă intelectuală*. /De/ Leon Țopa, Georgeta Lăzărescu, Ion Negura.../et al./. Bucureşti: Edit. Didactică şi Pedagogică, 1979. 207 p.

215. *Metodologia de aplicare a normelor ISBD (M).* Lucrare elaborată de Ioana Borocan şi Constanța Dumitrăşconiu. Ed. a 2-a. Bucureşti: Imprimax, 1994. 164 p.

216. MEYRIAT, Jean. Un siècle de documentation: la chose et le mot. În: *Documentaliste - Sciences de l'information*, 1 juillet 1993, vol. 30, nr. 4-5, p. 192-198.

217.MEYRIAT, Jean. Documentalistes et bibliothécaires: regards croisés sur leur formation. În*: Bulletin des Bibliothèques de France,* 1996, nr. 6, p. 37-40.

218. MICHAUD, Ginette*. Lire le fragment: transfert et théorie de la lecture chez Roland Barthes*. Québec: Hurtubise HMH Ltéc, 1989. 321 p.

219. MIHĂIEŞ, Mircea. *Cartea eşecurilor: eseu despre rescriere*. Bucureşti: Univers, 1990. 264 p.

220. MIHĂILĂ, Ecaterina. *Receptarea poetică*. Bucureşti: Edit. Eminescu, 1980. 220 p.

„A cunoaşte şi a valorifica sunt două grade diferite de a reflecta realitatea. A cunoaşte înseamnă a reflecta conform structurilor proprii obiectului, iar a valorifica înseamnă a reflecta conform structurii proprii subiectului."(p. 46).

221. MILLER, Henry. *Tropicul Capricornului.* Trad. de Antoaneta Radian. Bucureşti: Univers, 2009. 333 p.

„Gândul de a scrie o carte mă înspăimântă: am atâtea de spus şi nu ştiu de unde sau cum să încep. /.../ Chiar dacă aş putea scrie cartea pe care vreau eu s-o scriu, nimeni nu ar citi-o - îmi cunosc eu prea bine compatrioții." (p. 98).

222. MONTALE, Eugenio. *Auto da fé: cronache in due tempi.* Milano: Casa editrice il Saggiatore, 1966, /p. 11/.

223. MORTET, Charles. *Leçon d'ouverture du cours de bibliographie et de service des bibliothèques*, faite a l'École des Chartes, le 8 dec. 1897. Paris: A. Chevalier - Marescq, 1898. 14 p.

224. MORTET, Charles. *Le format des livres: notions pratiques suivies de recherche historiques*. Paris: E. Champion, /1925/. 60 p.

225. MUSTER, Dumitru H. Bibliografie - bibliologie - biblioteconomie: lămuriri şi precizări. În: *Hrisovul*, 1942, 2, p. 107-118.

226. MUSTER, Dumitru. *Metodologia cercetării în educaţie şi învăţământ: ghid în elaborarea şi prezentarea de comunicări şi lucrări metodico - ştiinţifice de grad.* Bucureşti: Litera, 1985. 208 p.

227. NAICU, Olimpiu; CERESANU, Camelia; STĂNESCU, Octavian. *Organizarea şi exploatarea bazelor de date bibliografice: material metodologic.* Bucureşti: INID, 1991. 92 p.: fig., tab.

228. NEGRARU, Maria. Începuturile bibliografiei lingvistice româneşti. În: *Biblioteca,* 1983, nr. 1-2, p. 51-52.

229. NOICA, Constantin. *Echilibrul spiritual*. Bucureşti: Humanitas, 1998, p. 339-340 (*Cartea pe care n-o citea Ioana D'Arc*), 347-352 (*Formă, formare, informare*) /Conferinţă ţinută la radio în 1943/, 437-438 /Note/.

230. NOICA, Constantin. *Jurnal filozofic*. Bucureşti: Humanitas, 1999. 119 p.

231. OLTEANU, Virgil. *Din istoria şi arta cărţii*: *lexicon*. Bucureşti: Edit. Enciclopedică, 1992. 400 p.

232. ORTEGA Y GASSET, José. *Misiunea Universității*. Trad. şi pref.: Andrei Ionescu. Bucureşti: Univers, 1999. 88 p. (Mica Bibliotecă Univers). /Prima ediție în 1930/.

„Dar a şti nu este acelaşi lucru cu a cerceta. A cerceta înseamnă a descoperi un adevăr sau opusul său, a demonstra o eroare. A şti înseamnă pur şi simplu a lua cunoştință pe deplin de acest adevăr, a-l podeda după ce a fost descoperit, a-l dobândi."(p. 56).

233. OTLET, Paul. *L'Organisation internationale du livre, de la bibliographie et de la documentation*. Paris: Jouve, 1925. 15 p.

234. OTLET, Paul. *Traité de documentation*. *Le livre sur le livre, théorie et pratique.* Bruxelles: Palais mondiale, 1934. 431 p.

235. OWEN, Lynette. *Tranzacțiile privind dreptul de autor în domeniul operelor literare: ghid practic pentru editurile din România*. Trad. în lb. română: Magda Groza. Bucureşti: Edit. Tehnică, 1997. 135 p. (Repere juridice). /Cuprinde: *Legea privind dreptul de autor şi drepturile conexe*, p. 111-135/.

236. PALER, Octavian. *Polemici cordiale*. Bucuresti: Cartea Românească, 1983. 367 p.

„În ziua când am aflat că Borges imagina paradisul ca o bibliotecă, am jubilat. Deveneam astfel victima fericită a unei prejudecăți. Deoarece cărțile înseamnă mult, dar nu pot însemna mai mult decât viața şi n-o pot înlocui." (p. 264).

„Anatole France se temea că într-o zi vom deveni toți bibliotecari şi că atunci totul va fi sfârşit pentru noi. Dar nu cred că e un pericol real, de care să ne temem. /.../Mai lucid se dovedeşte în această privință Alphonse Daudet care observa că pe bibliotecile multora s-ar putea scrie, ca pe fiolele de la farmacie «de uz extern»." (p. 314).

237. PAMUK, Orhan. *Viața cea nouă*. Bucureşti: Curtea Veche, 2006. 324 p.

238. PANDREA, Maria. *Tehnici ale muncii intelectuale*: *tehnici şi metode în sprijinul studiului individual*. Bucureşti: Oscar Print, 1997. 274 p. - Cu titlul: *Munca intelectuală: metode şi tehnici*. Bucureşti: Edit. Victor, 2000. 224 p.: tab.

239. PAPY, Fabrice. Au-delà de la transfiguration du catalogue. În: *Bulletin des Bibliothèques de France,* 2005, nr. 4, p. 5-12.

240. PAREYSON, Luigi. *Estetica: teoria formativității*. Trad. Marian Papahagi. Bucureşti: Univers, 1977. 456 p.

„nu există acces spre opera de artă decât prin intermediul *execuției* ce i se dă, fie că această muncă este împărțită între un intermediar şi un ascultător sau spectator, fie că se găseşte adunată în întregime în lectorul care are acces direct la operă."(p. 292).

241. PAVEL, Dan. *Bibliopolis: eseu asupra metamorfozelor cărții*. Bucureşti: Cartea Românească, 1990. 192 p.

„...biblioteca se naşte din nevoia de a ține minte totul, de unde şi «furia» anumitor colecționari sau intelectuali; există un principiu pragmatic, cel care dictează alcătuirea unei biblioteci în funcție de nevoia de a strânge la un loc cărțile de care un intelectual sau erudit are nevoie când lucrează; există un principiu posesiv, iar aici se încadrează toate cazurile de snobism, mecenat, tezaurizare etc., adică tot ceea ce contribuie la alcătuirea unei biblioteci din alte rațiuni decât cele intelectuale. Indiferent de principiul care dictează alcătuirea bibliotecii, tot cartea totală este cea presupusă, fie că este concepută ca scop, fie ca mijloc pentru altceva. Într-un fel, procedeul simplei alcătuiri a cărților este o recunoaştere implicită a imposibilității realizării cărții totale. Într-un alt fel, acest procedeu este un semn al neputinței umane şi de a înțelege cartea totală. Dacă ea s-ar afla între noi, nu am mai avea nevoie de alte cărți." (p. 174).

242. PAVESE, Cesare. *Meseria de a trăi: (jurnal 1935-1950).* Trad., note şi postf. de Florin Chiriţescu. Bucureşti: EPLU, 1967. 392 p.

„Citind nu căutăm idei noi, ci gânduri pe care le-am avut dinainte şi care capătă, pe pagină, un sigiliu de confirmare. Ne surprinde să găsim la alţii cuvinte care răsună într-o zonă de mult a noastră - în care trăim de mult - şi făcând-o să vibreze ne îngăduie să sesizăm noi puncte de plecare în interiorul nostru.” (p. 129).

243. PAVIĆ, Milorad. *Dicţionarul Khazar: roman - lexic în 100000 de cuvinte*. Trad. din lb. sârbă de Mariana Ştefănescu. Bucureşti: Nemira, 1998. 320 p.

„...doar cel care e deprins a citi în rânduială o carte poate recrea lumea. /.../ este greu de închipuit în ziua de azi un cititor care să urmărească temeinic firul naraţiunii pentru a da de sensul tăinuit al cărţii; publicul cititor din prezent socoate că imaginaţia este numai treaba scriitorului, de care el se simte scutit. Cu atât mai mult când e vorba de un dicţionar. Pentru un asemenea cititor cartea nu are nevoie de o clepsidră interioară care să-l înştiinţeze când trebuie inversat sensul cititului, pentru că cititorul de azi nu-şi mai schimbă deloc felul de-a citi.”(p. 18).

„Dicţionarul este o carte care îţi fură timpul cu ţârâita, zi de zi, dar care, cu anii, îţi răpeşte multă vreme. Pierdere care nu trebuie nesocotită. Îndeosebi dacă se are în vedere că, în general, lectura este o treabă dubioasă. O carte folosită la citit poate fi lecuită sau ucisă. Cum la fel de bine poate fi schimbată, îngrăşată ori violată. Sau i se poate schimba cursul, căci mereu se pierde câte ceva dintr-o carte, mai cad nişte litere printre rânduri, se mai pierd nişte pagini printre degete, aşa cum altele ţi se înfoaie în faţa ochilor ca o varză.”(p. 309).

244. PAYOT, Jules. *Le travail intellectuel et la volonté: suite à „L’éducation de la volonté*”. Paris: Felix Alcan, 1920. XV, 272 p.

245. PEPYS, Samuel. *Jurnal: 1660-1669*. În rom. de Costache Popa şi Ileana Vulpescu. Cu o pref. de Zoe Dumitrescu-Buşulenga. Bucureşti: EPLU, 1965. 624 p.

246. PESSOA, Fernando. *Cartea neliniştirii.* Ed. Richard Zenith. Trad. din portugheză, pref. şi note de Dinu Flămând. Bucureşti: Humanitas Fiction, 2009. 615 p.

„A scrie înseamnă a obiectiva visuri, înseamnă a crea o lume exterioară care ne oferă recompensa evidentă a temperamentului nostru de scriitor. A publica înseamnă a dărui această lume exterioară altora.” (p. 245).

„Nu cunosc plăcere mai mare decât cea a cărților; însă citesc puțin. Cărțile sunt nişte prezentări în fața viselor, şi nu are nevoie de nici un fel de prezentare cel care, cu uşurința firească a vieții, intră în conversație cu ele.

N-am putut niciodată să citesc o carte abandonându-mă total; de fiecare dată, în mod progresiv, comentariul inteligenței sau cel al imaginației interveneau să tulbure firul povestirii. După câteva minute, eu eram cel care scria cartea, iar ceea ce era scris nu se afla niciunde.” (p. 440).

247. PETRESCU, Camil. *Teze şi antiteze*. Ed. îngrij., pref. şi tabel cronologic de Aurel Petrescu. Bucureşti: Minerva, 1971, p.73-79 (*Profesorul şi gânditorul P. P. Negulescu*), 288-302 (*Puncte de reper*).

„Omul greşit informat nu are dreptul să fie de bună - credință. E pe cale să transforme o simplă eroare în crimă.” (p. 298).

248. PETRESCU, Radu. *Meteorologia lecturii*. Bucureşti: Cartea Românească, 1982. 264 p.

Autorul propune o schiță a literaturii europene prin decuparea unor texte clasice aparținând lui Homer, Virgiliu, Ariosto, Flaubert, Joyce. Prin registrele diferite ale (re)lecturii, cartea apare ca „sinonim al legii morale”, ca „model al lumii”, ca „obiect magic”.

249. PLEŞU, Andrei. *Minima moralia: elemente pentru o etică a intervalului*. Bucureşti: Cartea Românească, 1988, p. 94-110 (*Excurs 2: Sensul culturii în lumea contemporană*).

„Se pare că Cicero a folosit cel dintâi cuvântul «cultură» în sensul în care îl folosim şi noi astăzi, derivându-l dintr-un verb latin, din «colere», care însemna «a cultiva pământul». Cultura era la Roma – o spun cu oarecare malițiozitate – o formă de agricultură, un fel de a îngriji valori deja existente.” (p. 104).

250. PODGOREANU, Anca. Bibliografia - un «topos» al informării. În: *Buletinul ABIR,* 1997, Vol. 8, nr. 3, p. 12-16.

251. PODGOREANU, Anca. Activitatea de informare - documentare în Biblioteca Centrală Universitară din Bucureşti. În: *50 de ani de învățământ superior braşovean: 1948-1998:* sesiune ştiințifică jubiliară. Braşov: Universitatea Transilvania Braşov, 1998, p. 37-42.

252. PODGOREANU, Anca. Metamorfozele bibliografiei. În: *Lumina slovei scrise:* lucrările sesiunii naționale de comunicări ştiințifice. Vol. 4. Sibiu: Alma Mater, 2007, p. 123-129.

253. POPPER, Karl. Epistemologia fără subiect cunoscător. În: *Epistemologie*. *Orientări contemporane.* Bucureşti: Edit. Politică, 1974, p. 69-120.

254. PORUMBEANU, Octavia-Luciana. Teoria şi practica informației. Bucureşti: Edit. Universității, 2003. 175 p.

255. POULET, Georges. *Conştiința critică*. Bucureşti: Univers, 1979, p. 289-293 (*Fenomenologia conştiinței critice*).

„Ia o carte şi, dimpotrivă, o vei vedea oferindu-se, deschizându-se. Tocmai această deschidere a cărții îmi pare un lucru excepțional şi important. Cartea nu se închide în propriile ei contururi; ea nu se instalează în ele ca o fortăreață. Existând în sine, ea nu cere nimic mai mult decât să existe în afara ei ori să te lase să exişti în ea. Pe scurt, ceea ce este extraordinar în

cazul cărții e faptul că între tine şi ea barierele cad. Eşti în ea, ea este în tine, nu mai există nici afară, nici înăuntru.”(p. 291).

256. PRÉVOTEAU, Marie - Hélène; UTARD, Jean - Claude. *Manuel de bibliographie générale*. Paris: Éditions du Cercle de la Librairie, 1995. 311 p.

257. PROUST, Marcel. *Eseuri*. Trad., pref. şi note de Irina Mavrodin. Bucureşti: Univers, 1981, p. 19-59 (*Note de lectură*).

„...diferența esențială dintre o carte şi un prieten nu constă în înțelepciunea lor mai mare sau mai mică, ci în felul cum comunicăm cu ei, lectura, spre deosebire de conversație, însemnând pentru fiecare dintre noi faptul de a primi ceea ce ne comunică o altă gândire, dar rămânând totodată singuri, continuând, adică, să ne bucurăm de forța intelectuală pe care o dă singurătatea şi pe care conversația o risipeşte pe dată.” (p. 36).

258. PUŞCARIU, Sextil. *Pour l'organisation du travail scientifique: la fiche internationale - l'index général*. Cluj: Inst. de Arte Grafice Ardealul, 1926. 11 p.

259. PYNCHON, Thomas. *V.* Trad. de Horia - Florian Popescu. Postf. de Geta Dumitriu. Bucureşti: Univers, 2000. 512 p.

260. RABELAIS, François. *Gargantua şi Pantagruel*. În rom. de Al. Hodoş. Pref. de N. N. Condeescu. Bucureşti: EPLU, 1967. 639 p.

„Gândul meu a fost ca fiecare dintre dumneavoastră, lăsând la o parte orice trebi, să nu-şi mai bată capul cu ele, ci uitând necazurile, să folosească fără altă grijă sau împiedicare toate ceasurile din zi cu cititul acestor pagini, până va ajunge la a le şti pe dinafară.” (p. 169).

261. RAD, Ilie. *Cum se scrie un text ştiințific: disciplinele umaniste*. Ed. a 2-a, rev. şi adăugită. Iaşi: Polirom, 2008. 296 p.

262. *Raport despre mersul instituțiunii* /Fundația Universitară Carol I / *către Maiestatea Sa Regele*. Bucureşti: Impr. Statului, /1896-1912/.

263. RĂBOACĂ, Gheorghe; CIUCUR, Dumitru. *Metodologia cercetării ştiințelor economice*. Bucureşti: Edit. Fundației „România de Mâine", 1999. 216 p.

„Consultarea specialiştilor este o *necesitate imperioasă* în orice cercetare ştiințifică./.../Consultarea specialiştilor *se poate efectua pe întregul traseu al cercetarii*, în toate etapele şi fazele acesteia." (p. 119).

264. RĂDULESCU, Mihaela. *Metodologia cercetării ştiințifice: elaborarea lucrărilor de licență, masterat, doctorat*. /Manual universitar/. Bucureşti: Edit. Didactică şi Pedagogică, 2006. 184 p.

265. REBOUL, Jacquette. *Du bon usage des bibliographies*. Préf. de Gilbert Nigay. Paris: Gauthier-Villars, 1973. 239 p.

Sinteza este o inițiere a cititorului în diferitele instrumente de lucru existente într-o bibliotecă de studiu.

266. REBOUL, Olivier. Le cours ou le livre ? Propos sur l'enseignement à l'université. În: *Perspectives Documentaires en Scieces de l'Éducation*, 1989, nr. 17, p. 105-111.

„Inconvenientul unor bucăți alese este de a da o cultură în mozaic, distrugând ceea ce este adesea cel mai important într-o operă, unitatea sa organică.Dacă ai curajul să studiezi cărți întregi, cred că se ajunge la o inteligență în profunzime şi, în acelaşi timp, la bucuria de a citi, pe care n-o găseşti în textele alese."

267. REBREANU, Liviu. Munca intelectuală. În: *România*, 24 ian. 1924, 2 , nr. 82, p. 2.

268. REGNEALĂ, Mircea. *Microformatele în informarea tehnico - ştiinţifică*. Bucureşti: Edit. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1988. 151 p. (Ştiinţa pentru toţi; 302).

269. REGNEALĂ, Mircea. *Dicţionar explicativ de biblioteconomie şi ştiinţa informării.* Ed. a 2-a rev. şi adăugită. Vol. 1-2. Bucureşti: FABR, 2001. Vol. 1: A-L. 410 p.; Vol. 2: M-Z. 426 p.

270. REGNEALĂ, Mircea. *Studii de biblioteconomie.* Constanţa: Ex Ponto, 2001, p. 11-57 (*Funcţiile bibliotecilor din Antichitate până în Renaştere şi rolul lor cultural*), 167-212 (*Corelaţia biblioteconomie - documentare* şi *implicaţiile ei contemporane*), 213-244 (*Biblioteca şi informaţia în epoca contemporană), 245-269 (Bibliotecile şi copyright-ul documentelor clasice şi electronice: preocupări internaţionale*).

271. REGNEALĂ, Mircea. Accesul liber la informaţii şi libertatea de exprimare. În: *Buletin ABIR*, 2004, vol. 15, nr. 2, p. 25-26.

„Bibliotecile vor achiziţiona, organiza şi disemina informaţiile în mod liber respingând orice formă de cenzură."

272. REGNEALĂ, Mircea. *Noi studii de biblioteconomie.* Bucureşti: ABR, 2009, p. 24-36 (*Profesia de bibliotecar*), 115-132 (*Conceptul de bibliotecă în societatea cunoaşterii*), 140-265 (*Tipologia documentară*), 297-309 *(Biblioteca universitară în era digitală*), 365-375 (*Care mai e rostul bibliotecarului*), 376-387(*Instituţionalizarea şi dezinstituţionalizarea profesiei de bibliotecar*).

273. RICHAUDEAU, François. *La lisibilité*. Paris: Retz, 1969. 302 p.

274. RIFFATERRE, Michael. *La production du texte*. Paris: Éditions du Seuil, 1979, p. 7-27 (*L'explication des faits littéraires*), 163-174 (*Production du recit: l'humour dans* Les Misérables).

275. RIONDET, Odile. Formation à la recherche d'information: les contenus et les méthodes en question. În: *Bulletin des Bibliothèques de France,* 1999, nr. 4, p. 40-45.

„O metodă este o atitudine interioară de rigoare, atât intelectuală cât şi etică".

276. ROBINE, Nicole. Lectura. În: Robert Escarpit. *Literar şi social.* Bucureşti: Univers, 1974, p. 219-244.

„Oricare ar fi diferitele sensuri pe care le-am putea considera pentru termenul de lectură, toate includ semnificaţia de transmitere şi de comunicare."(p.219).

„Lectura reprezintă, simultan şi succesiv, toate elementele comunicării, deoarece ea este comunicantul, comunicatul, comunicarea şi ea dă naştere unui informat: cititorul care, la rândul său, este cel care creează lectura. Lectura este reciprocitate."(p. 221).

„Comunicarea între cel care informează şi cel care este informat este indirectă. Lectura nu este o conversaţie, ea nu e o corespondenţă în sensul epistolar al cuvântului. A citi nu înseamnă a stabili o succesiune de schimburi de mesaje. Alegând o carte din rafturile unei biblioteci /.../ cititorul alege totuşi un anumit tip de mesaj."(p. 224).

277. ROMAN, Eliza. Grigore C. Moisil: 1906-1973. În: *Revista bibliotecilor*, 1973, nr. 6, p. 362-363.

278. ROMANESCU, Vasile. *Istoria unei cărţi: opera completă*. Cu o pref. de C. Rasidescu. Bucureşti: Cartea Românească, 1944. 255 p.

279. ROŞ, Viorel; BOGDAN, Dragoş; SPINEANU-MATEI, Octavia. *Dreptul de autor şi drepturile conexe*: tratat. Bucureşti: All Beck, 2005. 725 p./Cuprinde: *Legea privind dreptul de autor şi drepturile conexe*, p. 595-662/.

280. ROTHE, Arnold. O convenţie literară neglijată: titlul./Trad. Sorin Mărculescu /. În: *Revista de istorie şi teorie*

literară, ian.-mar. 1985, 33, nr. 1, p. 64-69 (I); apr.-iun., nr. 2, p. 53-58 (II); iul.-sep., nr. 3, p. 47-51 (III).

281. RUBAKIN, Nikolai. *Introducere în psihologia bibliologică*. Documentul IV. Editor: J. Povolozky. Paris, 1922, volumul I, p. 4-44. În: Robert Escarpit. *Literar şi social.* Bucureşti: Univers, 1974, p. 288-299.

„...psihologia bibliologică abordează studiul cărţii nu din punctul de vedere al importanţei culturale a operei şi al valorii ei în cel mai larg sens al cuvântului, ci ea priveşte cartea ca pe un fel de aparat, instrument psihologic, care serveşte pentru a promova în fiinţa intimă a cititorului experienţe determinate şi complexe."(p. 228).

„Psihologia bibliologiei îndrăzneşte să afirme că o carte, în măsura în care este citită, e funcţie a celui care o citeşte. O carte este ceea ce se gândeşte despre ea, indiferent dacă «cel ce gândeşte» este un cititor izolat, o unitate sau o colectivitate, un grup social, o pătură socială, o clasă, un cerc de oameni, o naţiune." (p.292).

282. SABY, Frédéric. Faut-il refonder la bibliothéconomie? În: *Bulletin des Bibliothèques de France,* 1998*,* nr. 2, p. 21-24*.*

283. SAINTE-BEUVE. *Portrete literare*. Trad. Şerban Cioculescu, Pompiliu Constantinescu. Bucureşti: EPLU, 1967, p. 539-556 (*Eseu de critică literară*).

„Fericită vârstă, unde e oare ? Şi căreia nimic nu-i mai seamănă astăzi, când citeşti, atent la fiecare pas, chestionându-te fără încetare, întrebându-te dacă acesta e textul cel bun, dacă nu e alterat, dacă autorul pe care-l savurezi n-a luat asta de altundeva, dacă a copiat realitatea sau dacă a inventat, dacă e intr-adevăr original şi în ce mod, dacă e credincios firii lui..." (p. 556).

284. SARTRE, Jean-Paul. *Qu'est-ce que la littérature?* Paris: Gallimard, 1964. 381 p.

„Operația scrisului o implică pe aceea a lecturii. Aceasta reprezintă efortul conjugat al autorului şi cititorului, care va da naştere acelui obiect concret şi imaginar care este creația spiritului.” (p. 55).

285. SARTRE, Jean-Paul. *Greața.* Pref. de Irina Mavrodin. Trad. de Alexandru George. Bucuresti: Univers, 1990. 231 p.

„Alt gen de carte. Nu prea ştiu bine care anume, dar ar trebui ca în spatele cuvintelor tipărite, în spatele paginilor, cititorul să ghicească ceva care n-ar exista, care ar fi pe deasupra existenței. O întâmplare, de exemplu, aşa cum nu se poate întâmpla, o aventură. /.../ O carte. Fireşte, asta ar fi la început doar o muncă plicticoasă şi obositoare, asta nu m-ar împiedica să exist nici să simt că exist. Dar ar veni desigur un moment când cartea va fi scrisă, când va rămâne în urma mea şi cred că trecutul mi se va lumina în oarecare măsură. Poate că atunci aş fi în stare să-mi amintesc prin el viața fără repulsie.” (p. 228-229).

286. SAUVAGEAU, Philippe. Les grandes bibliothèques: leur mission et leur insertion dans le paysage documentaire. În: *Documentation et bibliothèques*, juil.-sept. 1991, vol. 37, p. 95-98.

287. SCHUWER, Philippe. *Tratat practic de editare*. Trad. de Doina Lica şi Beatrice Stanciu. Ed. nouă, rev., întregită şi adusă la zi. Timişoara: Amarcord, 1999. 635 p.

288. SCOTT CARD, Orson. Originistul. În: *Prietenii Fundației: în onoarea lui Isaac Asimov*. Antologie alcătuită de Martin H. Greenberg. Bucureşti: Nemira, 1995, p. 373-460.

289. SEBASTIAN, Mihail. *Eseuri. Cronici. Memorial*. Ed. îngrij. şi pref. de Cornelia Ştefănescu. Bucureşti: Minerva, 1972, p. 23-26 (*Semne pe un dulap cu cărți*), 26-27 (/Atitudini/), 136-138 (*Romanul cu cheie*), 314-329 (*Hortensia Papadat-*

Bengescu), 680-683 (*Elogiul cărților uitate*), 683-685 (*Scurt pamflet împotriva omului literar*).

„Cărțile trăiesc nu numai cu resursele lor interioare, ci în raporturile pe care şi le stabilesc pe rând cu anii ce trec, în adevărurile ce li se suprapun lent prin faptul viețuirii. Este o armătură intelectuală ce nu face parte din substanța lor primă, dar care nu mai puțin le este în momentul când le cunoaştem, caracteristică.” (p. 681).

290. SIMION, Eugen. *Sfidarea retoricii. Jurnal german.* Ed. a 2-a. Bucureşti: Vulturul Românesc, 1999. 409 p.

„...totul se transformă (frumosul este ideea sensibilă în mişcare), ceva se pierde, esențialul se păstrează şi se reinventează.”(p. 12).

„Tudor Vianu cere, în fond, creatorului să ajungă la armonie şi să năzuiască spre capodoperă. Tinde şi el, ca şi E. Lovinescu şi G. Călinescu, spre un clasicism fundamental, pe deasupra temperamentelor, stilurilor, şcolilor literare. El însuşi este un spirit sintetic şi, când îi recitim azi studiile, vedem că liniştea lui stilistică şi apetența lui pentru clasicități se bizuie pe o nelinişte lăuntrică stăpânită cu inteligență./.../.Nu-i plac spiritele minore şi agresive, flecarii (*oamenii de vorbe*, zice el) şi nu manifestă nici o curiozitate pentru naturile frustrate, înveninate în mediocritatea lor. Se povesteşte despre el următoarea întâmplare. Întâlnit pe stradă, prin anii ’50, în preajma Universității, a fost întrebat de un om tânăr:

« - Ce mai faceți, domnule profesor?

- Aştept să obosească nedreptatea.»”(p. 334-335).

291. SIMONESCU, Dan. *Curs de teorie a bibliografiei*. Bucureşti: Academia „Ştefan Gheorghiu”, 1976. 185 p.

„Bibliografia este un mijloc de informare rapidă şi completă în munca ştiințifică, este prima etapă a sistemului informațional mondial.” (p. 10).

Bibliografia este „ştiința care se ocupă cu cercetarea tipăriturilor pentru a le descrie, clasifica şi aprecia în vederea informării cititorilor.” (p.15).

292. SOLCAN, Mihail - Radu. *Eseul filosofic: tehnici de elaborare a manuscrisului şi elemente de editare şi tehnoredactare computerizată*. /Manual universitar/. Bucureşti:. Edit. Universităţii din Bucureşti, 2004. 308 p.

293. SONTAG, Susan. *Împotriva interpretării*. Trad. de Mircea Ivănescu. Postf. de Mihaela Anghelescu Irimia. Bucureşti: Univers, 2000. 368 p.

„Vechiul stil de interpretare era insistent, dar respectuos; el ridica o altă semnificaţie peste cea literală. Stilul modern de interpretare excavează, şi, pe măsură ce excavează, distruge; sapă «în spatele» textului, pentru a găsi un subtext care este cel adevărat./.../ A înţelege înseamnă a interpreta. Şi a interpreta înseamnă a reformula fenomenul, de fapt a găsi un echivalent al acestuia.

Astfel, interpretarea nu este (cum presupun cei mai mulţi) o valoare absolută, un gest mental situat într-un domeniu atemporal al aptitudinilor. Interpretarea trebuie ea însăşi evaluată, în cadrul unei viziuni istorice a conştiinţei umane. În anumite contexte culturale, interpretarea este un act eliberator. E un mijloc de a revizui, de a reexamina valorile, de a evada din trecutul mort.” (p. 16-17).

294. *Spiritualitatea lui Istrate Micescu.* Coord. dr. George Anca. Red.: Nicolae Baltă. Bucureşti: Biblioteca Pedagogică Naţională, 1998, p. 6-21 (*Istrate I. Micescu: Spiritualitatea lui Istrate N. Micescu*).

295. *Spiru C. Haret: 1851-1912*: *biobibliografie*. Red.: Lili Rusea, Viorica Prodan. Bucureşti: Biblioteca Centrală Universitară, 2005. CXXVIII, 389 p.

296. STANCA, Radu. *Problema cititului: contribuţii la estetica fenomenului literar*. Ed. îngrij. şi pref. de Mircea Muthu. Cluj-Napoca: Clusium, 1997. 48 p.

297. STANCIU, Ilie. *Călătorie în lumea cărții*: *mică enciclopedie ilustrată*. Bucureşti: Edit. Didactică şi Pedagogică, 1970. 319p.: tab. , facs., il.

298. STĂNESCU, Ileana; BARA, Stere şi FRĂȚILĂ, Laurențiu. *Schiță pentru elaborarea lucrării de licență*. Bucureşti: Eficient, 1996. 182 p.

299. STEIN, Henri. *Manuel de bibliographie générale*. Paris: Alphonse Picard, 1897. XX, 895 p.

300. STOICA, Dan. *Curs de metode bibliografice de cercetare*. Iaşi: Edit. Universității „Al. I. Cuza", 2000. 108 p.

301. STOICA, Ion. *Bibliografia şi informarea documentară: repere teoretice*. Bucureşti: Litera, 1973. 25 p.

302. STOICA, Ion. Locul şi rolul bibliotecii în complexul universitar. În: *Teoria şi practica în informarea documentară şi biblioteconomie*. Bucureşti: INID, 1976, p. 7-23.

303. STOICA, Ion. *Informație şi cultură: sinteze, reflecții*, *atitudini*. Pref. de Gh. Buluță. Bucureşti: Edit. Tehnică, 1997, p. 67, 137-140 (*Titu Maiorescu şi tehnica muncii intelectuale*).

304. STOICA, Ion. *Interferențe biblioteconomice.* Constanța: Ex Ponto, 1997, p. 3-6 (*A citi, citire*), 13-18 (*Biblioteca şi cercetarea*), 77-85 (*Colecțiile bibliotecilor universitare*), 86-92 *(Imperativul coordonării în bibliografia universitară),* 128-134 (*Biblioteca universitară şi profilul ştiințific al specialistului*), 135-143 (*Bibliotecile şi viața universitară*), 144-151(*Orientarea utilizatorilor*), passim.

305 STOICA, Ion. *Structuri şi relații informaționale în dezvoltarea învățământului şi a cercetării româneşti: o încercare de sinteză*. Bucureşti: Alternative, 1997, p. 59-77 /*Condiția instrumentală*/, passim.

306. STOICA, Ion. *Criza în structurile infodocumentare: sensuri şi semnificații contemporane*. Constanța: Ex Ponto, 2001. 223 p.

307. STOICA, Ion. *Puterea cărții.* Constanța: Ex Ponto, 2005, p. 29-33 (*Bibliografia ca operă*), 47-53 (*Rigorile şi valențele bibliografiei analitice*), 79-95 (*Numai cercetarea salvează*), 96-101 (*Profesiile informării documentare şi educația permanentă*), passim.

308. STOICA, Ion. *Sensul schimbării în universul infodocumenta*r. Constanța: Ex Ponto, 2009, p. 21-77 (*Între universul adițional şi universul critic*), 79-132 (*Repere în abordarea educației pentru informație), 149-172 (Exigențe contemporane în cercetarea infodocumentară*), 173-182 (*Spațiul infodocumentar*), 183-192 (*Simbolistica denumirilor).*

309. STRATILESCU, Eleonora. Cum se poate selecționa cartea de valoare? În: *Preocupări literare*, apr. 1940, 5, nr. 4, p. 197-200.

310. ŞCHIOPU, Irina. Reflecții asupra teoriei bibliografiei franceze. În: *Teoria şi practica în informarea documentară şi biblioteconomie*.Bucureşti: INID, 1976, p. 91-98.

311. ŞERBĂNESCU, Andra. *Cum se scrie un text: introducere în tehnica redactării*. Ed. a 3-a. Iaşi: Polirom, 2005. 264 p.

312. TAFFARELLI, Jean-Louis. Pour une redéfinition de la bibliographie. În: *Bulletin des Bibliothèques de France,* 1980, nr. 7, p. 347-348.

„Bibliografia este acest sector al ştiinței informării care constituie stocuri ordonate de referințe la documente şi le face accesibile celor care le cer, folosind fără diferențiere procedee manuale sau automatizate". (p. 348).

313. TAPSCOTT, Don. *The Digital Economy: Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence*. New York: McGraw Hill, 1997*

„Apare un nou mijloc de comunicare între oameni, ce poate dovedi că depăşeşte toate revoluţiile precedente. Computerul, de la unealtă de gestiune a informaţiei se extinde ca un instrument pentru comunicaţii. Multimedia interactivă şi aşa-numita autostradă a informaţiei, cu INTERNET-ul ca exemplu, reprezintă o nouă economie bazată pe legarea în reţele a inteligenţei umane."

314. TEODORU, Vitalie. *Performanţe intelectuale: ghid de informare documentară*. Bucureşti: Editis, 1993. 128 p.: fig., tab.

„Din punctul de vedere al informarii documentare, informaţia reprezintă un *ansamblu de date* ordonate raţional în legătură cu un fapt, subiect sau eveniment şi care se află în formă comunicabilă." (p. 31).

315. THEODORESCU, Barbu. *Manualul bibliotecarului*. Bucureşti: Edit. Casei Şcoalelor, 1939. 203 p.

316. THEODORESCU, Barbu. *Istoria bibliografiei române*. Bucureşti: Edit. Enciclopedică Română, 1972. 432 p.

317. THYS-CLÉMENT, Françoise. La société de la connaissance: le paradoxe de l'évolution des missions des bibliothèques universitaires. În: *Bulletin des Bibliothèques de France* , 2001, nr. 6, p. 56-66.

„Cunoaşterea se distinge de informaţie prin faptul că ea pune în operă competenţe cognitive." (p. 56).

318. TODORANU, Dimitrie. *Îndrumări universitare*. Cluj: Tipogr. Cartea Românească, 1936. 132 p.

Îndrumări de ordin practic privitoare la planul de lucru, orele de studiu, elaborarea bibliografiei, lectura, întocmirea fişelor.

319. TODOROV, Tzvetan. *Abuzurile memoriei*. Timişoara: Amarcord, 1999. 63 p.

320. TOMA, Doina. *Tehnici de redactare a unui text: de la eseu la lucrarea de absolvire*. Braşov: Universitatea Transilvania Braşov, 2001. 90 p.

321. TOMA, Eugeniu. Indexurile de trimiteri bibliografice. În: *Studii şi cercetări de documentare şi bibliologie*, 1966, nr.1, p. 25-34.

322. TOMESCU, Mircea; PÂRNUȚĂ, Gheorghe; IANCOVICi, Simona. *Reguli pentru descrierea publicațiilor*. Bucureşti: Edit. Didactică şi Pedagogică, 1958. 174 p.

323. TOTH, Imre. *Palimpsest: teologia negativă a triunghiului*. În rom: de Petru Creția. /Prefață:/ Ultimul palimpsest de Petru Creția. Bucureşti: Humanitas, 1995. 366 p.

324. TZIGARA - SAMURCAŞ, Alexandru. Fundația Universitară Carol I. În: *Boabe de grâu,* iun. 1932, 3, nr. 6, p. 193-204.

325. TZIGARA - SAMURCAŞ, Alexandru. Importanța cărții şi a bibliotecilor. În: Convorbiri literare, ian.-feb. 1932, 64, p. 94-101.

326. TZIGARA - SAMURCAŞ, Alexandru. *Fundațiunea Universitară Carol I: 1891-1931*. Bucureşti: Socec, 1933. XI, 168 p., 29 pl.

„Cărțile sunt cele mai practice instrumente de cultură şi cele mai sigure mijloace de comunicare a ideilor.” (p.VIII).

327. TZIGARA - SAMURCAŞ, Alexandru. Palatul Fundației Regele Carol I. În: *Revista Fundațiilor Regale,* dec. 1944, 11, nr.12, p.661-667.

328. VALERY, Paul. *Poezii. Dialoguri. Poetică şi estetică*. Ed. îngrij. şi pref. de Ştefan Aug. Doinaş. Trad. de Ştefan Aug. Doinaş, Alina Ledeanu şi Marius Ghica. Bucureşti: Univers, 1989, p. 554-749 (*Poetică şi estetică*), 751-865 *(Caiete*).

„Trebuie să privim cărțile peste umărul autorului" (p. 732).

„Ce preferi, Domnule Autor, să fii citit de o mie de ori de câte un singur cititor sau să fii citit o dată de către o sută de mii de cititori ?

- De o mie de ori de către o sută de mii de cititori, răspunde Ființa de litere." (p. 737)

„Mai întâi bucurie. - Apoi, lecție tehnică. - În sfârşit, document." (p.748).

329. VÂLSAN, G. *Sfaturi pentru studenți.* Bucureşti: Casa Şcoalelor, 1942. 143 p., 2pl.

Alături de lecții privind educația fizică şi morală, se prezintă şi o „reeducare intelectuală": sfaturi privitoare la organizarea muncii intelectuale – citirea metodică, activă, luarea de note pe fişe separate, clasarea notelor.

330. VIANU, Tudor. *Filosofia culturii*. Ed. a 2-a. Bucureşti: Publicom, 1945, p. 21-29 (*Definiția culturii),* 190-200 *(Şcoala ca mijloc al culturii*).

„Ceea ce se numeşte cultură profesională este în termenii proprii ai filosofiei culturii, o cultură parțială.

Prin cultură generală „se înțelege mai degrabă o mobilare a minții cu cunoştințe de tot felul, împrumutate tuturor domeniilor spiritului omenesc."(p. 27).

331. VIANU, Tudor. Criza cititului şi a ...cititorilor. În: *Buletinul „Săptămânii culturii",* Buzău, mai 1947, p. 2.

332. VIANU, Tudor. *Jurnal.* Ed. a 2-a. Bucureşti: Edit. Eminescu, 1970, p. 38-42 *(Despărțirea de Camil*), 103-105 (*Citire şi privire*), 134-137 *(Citire şi recitire),* 316-317 (*Catedră. Cap. Cunoaşterea de sine*).

333. VIANU, Tudor. *Opere*. /Vol./9. *Studii de filozofie a culturii*. Ed. de Gelu Ionescu *şi George Gană. Bucureşti: Minerva, 1980, p. 146-151 (Prioritatea documentului*), 152-156 (*Specialişti şi diletanţi*).

334. VIANU, Tudor*. Opere. /Vol./10. Studii de literatură universală şi comparată*. Ed. de Gelu Ionescu şi George Gană.Bucureşti: Minerva, 1982, p. 7-21 (*Literatura universală şi literatura naţională).*

335. VIANU, Tudor*. Studii de literatură română*. Bucureşti: Edit. Fundaţiei PRO, 2003, p.9-29 (*Metoda de cercetare în istoria literară*).

336. VIŞINESCU, Victor. Adnotarea bibliografică. În: *Biblioteca*, 1989, nr. 1, p. 14-16.

337. VLĂDESCU, Ion. *Adunarea, clasarea şi păstrarea materialului istoric: sistemul fişelor şi al cărţilor numerotate, documentul - fişe*. Craiova: Scrisul Românesc, /1925/. 36 p.

338. VOSGANIAN, Varujan. *Cartea şoaptelor.* Roman. Iaşi: Polirom, 2009. 528 p.

„Oamenii au cărat cărţile cu sacii. Nu ştiau dacă e bine sau nu să arate că ar fi avut cărţi interzise. Cărţile sucesc minţile şi nasc duşmani ai poporului. Lista de cărţi era atât de lungă, până şi texte din manualele şcolare erau prinse acolo, încât era imposibil ca cineva să nu aibă în casă măcar o carte interzisă. /.../ Excavatoarele împingându-le, saci sfâşiaţi, lăsând să curgă foi şi coperţi amestecate de-a valma, cu iz de scrin vechi, de năframe nedespăturite. Apoi, mirosul înţepător şi sclipirea benzinei turnate peste. Şi focul." (p.123).

339. VULCĂNESCU, Mircea M. Organizarea muncii intelectuale: scurte indicaţiuni privitoare la organizarea tehnică a muncii intelectuale folositoare studentului pentru prepararea lucrărilor de seminar şi personale. În: *Călăuza studentului:*

v*ademecum academicum, 1928-1929*. Bucureşti: Cartea Românească, 1928, p. 289-320.

Planul propus de autor prevede: alegerea şi precizarea unui subiect, adunarea materialului (informația bibliografică, lectura şi organizarea ei), clasarea materialului, prelucrarea acestuia şi, în final, redactarea lucrării (o redactare provizorie şi una definitivă).

340. WALLER, Suzanne; MASSE, Claudine. *L'analyse documentaire: une approche méthodologique*. Paris: ADBS, 1999. 319 p.

„Analiza documentară constă în extragerea dintr-un text a întregului sens pentru a-l transmite celui care are nevoie de el."

341. WILDE, Oscar. *Portretul lui Dorian Gray*. Trad. de D. Mazilu. Bucureşti: EPL, 1967. XXXIII, 390 p. (BPT. 365).

342. WOOLF, Virginia. *Jurnalul unei scriitoare*. În rom. de Mihai Miroiu. Bucureşti: Univers, 1980. 430 p.

„Să încep să citesc cu creionul în mână, să descopăr, să mă năpustesc asupra unui cuvânt, să mă gândesc la expresii când mă aflu pe un teren nou rămâne una din marile mele emoții." (p. 177).

„Piatra de încercare a unei cărți (din punctul de vedere al autorului) este să ajungă să creeze un spațiu în care să introduci, în modul cel mai firesc, tot ceea ce doreşti să spui." (p. 183-184).

343. *World of books and information: essays in honour of Lord Dainton.* Edit. by Maurice Line. London: The British Library, 1987. VIII, 214 p.

344. ZAIȚ, Dumitru. *Elemente de metodologia cercetării: ghid practic de elaborare a lucrărilor de licență.* Iaşi: Edit. Universității „Al.I. Cuza", 1997. 111 p.: tab.

345. ZARIFOPOL, Paul. *Pentru arta literară*. Vol. 1. Bucureşti: Edit. Fundației Culturale Române, 1997, p. 74-75 (*Metoda de lucru),* 78-80 (*În procesul intelectualilor),* 81-84 *(Intelectualul*), 90-95 (*Cuvântul în libertate*), 120-122 (*Marxism amuzant*).

„Scriitorul care-i altceva decât un imitator verbal obligă implicit pe cetitor să se cerceteze pentru a-şi evalua capacitatea de înțelegere față de materia şi forma scrierii Fiindcă un asemenea scriitor a plecat doar de la o experiență proprie *neverbală,* şi de acolo a ajuns la cuvinte; iar cetitorul trebuie să facă acelaşi drum în direcție opusă: de la cuvinte la un cuprins de cunoştințe neverbale, pe care trebuie să-l creeze el, cetitorul, urmând şi rezistând sugestiilor scriitorului.” (p. 94).

ANEXA NR. 1

Expresii latineşti folosite în lucrările ştiinţifice

Ab initio	=	de la început
Ad litteram	=	modalitate prin care un autor este citat întocmai, la literă.
Addenda	=	ceea ce se adaugă, de obicei, la sfârşitul unei lucrări.
Alias	=	de altfel, numit şi
Apud	=	după, citat în
Cfr.	=	în conformitate cu
Confer (cf.)	=	vezi, compară, confruntă; indicaţia trimite la o altă sursă.
Editio princeps	=	prima ediţie, iniţial a unui autor vechi
Ex libris (meis)	=	din cărţile (mele); vignietă desenată sau gravată, lipită de bibliofili pe cărţile personale şi care are adăugat, manuscris sau tipărit, numele sau deviza lor.
Facsimil	=	fă un lucru asemănător; copie fidelă a unui text, desen etc.
Ibidem (Ibid, Ib.)	=	în acelaşi loc, în aceeaşi lucrare; se arată că fraza sau citatul la care se face referire se află la pagina sau capitolul pomenit anterior. Se foloseşte,

		avertizează U. Eco (117) „numai atunci când vrem să repetăm exact citatul notei precedente”. (p. 172)
Idem (Id.)	=	aceeaşi lucrare sau de acelaşi autor
In extenso	=	pe larg, în întregime
In-folio	=	format de carte în care coala de tipar este pliată în două, formând patru pagini.
In nuce	=	în esenţă
In-octavo	=	format de carte în care coala de tipar este pliată în opt, formând şaisprezece pagini.
In-quarto	=	format de carte în care coala de tipar este pliată în patru, formând opt pagini.
Infra (Inf.)	=	mai departe, mai jos
Loco citato (loc.cit.)	=	în locul citat
Ne varietur	=	să nu fie nimic schimbat; se foloseşte pentru a desemna o ediţie care prezintă un text în forma sa definitivă.
Nota bene (N.B.)	=	notă pusă în marginea sau în partea de jos a unui text pentru a atrage atenţia cititorului.
Opus citatum (op. cit.)	=	opera citată
Passim	=	ici şi colo; se foloseşte în citări

pentru a arăta că referinţele privitoare la un subiect se găsesc în toată opera.

Post-Scriptum(P.S.) = adaos la sfârşitul unei scrisori, după semnătură, dar şi la sfârşitul unui volum pentru a semnala unele interpretări, corecturi sau explicaţii

Recto (folio recto) = prima pagină a unei foi; pagina din dreapta a unei cărţi

Sequens (sq.) = şi următoarea

Sic = aşa, astfel; cuvântul se pune în paranteză, în interiorul unui text, după un cuvânt sau o expresie, dar şi la sfârşitul unui text; dacă autorul citat „deşi demn de menţionat, cade într-o eroare evidentă, de stil sau de informaţie, voi trebuie să respectaţi eroarea sa, dar s-o semnalaţi cititorului.” (117, p.175)

Sine anno (s.a.) = fără an; se foloseşte în descrierile bibliografice când nu se cunoaşte anul de editare a unei lucrări.

Sine loco (s.l.) = fără loc; se foloseşte în descrierile bibliografice când nu se cunoaşte locul de editare a unei lucrări.

Sine nomine (s.n.) = fără nume; se foloseşte în descrierile bibliografice când nu se cunoaşte numele editurii sau tipografiei care a executat lucrarea.

Supra (sup.)	=	deasupra, mai sus; cuvântul trimite la un pasaj anterior.
Verso (folio verso)	=	reversul unei foi, dosul paginii; partea din stânga a unei cărți
Vide (v.)	=	vezi, a se vedea

ANEXA NR. 2

Standarde care reglementează activitatea infodocumentară

STASURI

8231- 68	Documente primare.Terminologie
8232-68	Documente secundare. Terminologie
8254-68	Index de subiecte al unei publicații
8256-68	Prescurtări de cuvinte tipice româneşti din referințe bibliografice
4260-69	Fişa de catalog pentru bibliotecă
8301-69	Informare şi documentare.Terminologie
8330-69	Prescurtări de cuvinte tipice străine din referințe bibliografice
8352-69	Fişa – document pentru selecție manuală
8353-69	Fişa – termen pentru selecție manuală
8397-69	Alcătuirea titlurilor de lucrări ştiințifice şi tehnice
8471-69	Prescurtări de cuvinte generice din titlurile de publicații periodice
6158-70	Referințe bibliografice. Elemente esențiale şi suplimentare

8636-70	Orânduirea în catalogul alfabetic pe nume de autori şi titluri şi în indexuri
8748-70	Fişe /termen/ cu selecție vizuală. Prescripții generale
9082-71	Semne de notare pentru definitivarea manuscriselor destinate tipăririi
6072-73	Publicații periodice. Cuprinsul
6073 -73	Publicații periodice. Prezentare redacțională
6074-73	Publicații periodice. Prescurtarea titlurilor
6443-73	Publicații periodice. Prezentarea redacțională a articolelor
6075-73	Publicații periodice. Manşeta bibliografică
6590-73	Publicații. Terminologie
9467- 73	Numerotarea diviziunilor şi subdiviziunilor în documentele scrise
9905-74	Brevete de invenții şi documente similare. Referințe bibliografice. Elemente esențiale şi complementare
10081-75	Repertorii de biblioteci şi centre de informare - documentare
8254-76	Indexuri de publicații
10829-77	Biblioteci. Terminologie
5309/2-78	Transliterația caracterelor greceşti
8396-78	Cărți şi broşuri. Foi de titlu

6442-79	Rezumate pentru publicații şi documente
8780-79	Indicative de limbi, de țară şi de autoritate
6074-81	Prescurtarea titlurilor publicațiilor în serie
8301-81	Informare şi documentare. Terminologie
11497- 81	Sumar analitic pentru publicații în serie
8256-82	Prescurtarea cuvintelor şi expresiilor tipice româneşti şi străine din referințele bibliografice
8660-82	Cărți şi broşuri. Prezentare redacțională
5309/3-87	Transliterația caracterelor arabe în caractere latine
5309/4-87	Transliterația caracterelor ebraice în caractere latine
5309/5-87	Transcrierea caracterelor chineze
12538-87	Antetul microfişelor de monografii şi publicații seriale
6443-88	Prezentarea articolelor din publicațiile periodice ştiințifice şi tehnice şi din alte publicații seriale similare
6072-88	Prezentarea cuprinsului publicațiilor periodice
6073-88	Prezentarea redacțională a publicațiilor periodice
1032-89	Corecturi tipografice

5309/1-89	Transliterația caracterelor chirilice slave în caractere latine
10792-89	Numerotarea internațională standardizată a publicațiilor seriale (ISSN)
12208-90	Coduri pentru reprezentarea denumirilor de țări
9467-91	Numerotarea diviziunilor şi subdiviziunilor În documentele scrise

S R ISO

9230: 1993	Determinarea indicilor de preț pentru cărțile şi publicațiile seriale achiziționate de bibliotecă
5127:1993	Vocabular. Partea 11: Documente audio-vizuale
2108:1994	Sistem Internațional pentru Numerotarea Cărților (ISBN)
639: 1995	Cod pentru reprezentarea denumirilor de limbi
690: 1996	Referințe bibliografice. Conținut, formă şi structură
259-2:1996	Transliterarea caracterelor ebraice în caractere latine. Partea 2: Transliterarea simplificată
233-2:1996	Transliterarea caracterelor arabe în caractere latine. Partea 2: Limba arabă. Transliterație simplificată

832: 1996	Descriere şi referinţe bibliografice. Reguli pentru abrevierea termenilor bibliografici
10957:1996	Număr Internaţional Standardizat pentru Muzică (ISMN)
9: 1997	Transliterarea caracterelor chirilice în caractere latine. Limbi slave şi neslave
8777:1998	Comenzi pentru sistemele interactive de căutare a informaţiei
214: 1999	Rezumate pentru publicaţii şi documentare
843: 1999	Conversia caracterelor greceşti în caractere latine
4: 2000	Reguli pentru abrevierea cuvintelor din titlu şi a titlurilor de publicaţii
860:2000	Armonizarea conceptelor şi a termenilor
999: 2000	Principii directoare pentru conţinutul, structura şi prezentarea indexurilor
11620:2000	Indicatori de performanţă pentru biblioteci
13420: 2000	Clasificarea Zecimală Universală. Indici de bază
690-2: 2001	Referinţe bibliografice. Partea 2: Documente electronice complete sau părţi de documente
9707:2002	Statistici referitoare la producţia şi distribuţia cărţilor, ziarelor, periodicelor şi publicaţiilor electronice
3166-1: 2002	Coduri pentru reprezentarea denumirilor de ţări şi a subdiviziunilor lor. Partea 1:

	Coduri de țări
7154: 2002	Principii de ordonare bibliografică
2789:2003	Statistici internaționale de bibliotecă
2108: 2006	Numărul Internațional Standardizat pentru Carte (ISBN)
15489-1:2007	Managementul înregistrărilor. Partea 1: Generalități
704: 2008	Activitatea în domeniul terminologiei. Principii şi metode
10241: 2008	Standarde internaționale de terminologie. Elaborare şi prezentare

ANEXA NR. 3

Elemente obligatorii şi facultative ale referințelor bibliografice conform Standardelor ISO 690 şi ISO 690-2

Documente tradiționale

Monografii

Responsabilitate principală (autor, colectivitate) (Obligatoriu)

Titlu (Obligatoriu)

Responsabilitate secundară (editor, traducător, ilustrator) *(Facultativ*)

Ediție (Obligatoriu)

Publicare (localitate, editură) (*Facultativ)*

An (Obligatoriu)

Paginație (*Facultativ)*

Colecție *(Facultativ)*

Note *(Facultativ)*

Număr standard (Obligatoriu)

Părți şi contribuții în monografii

Părți

Responsabilitate principală (Obligatoriu)

Titlul documentului gazdă (Obligatoriu)

Ediție (Obligatoriu)

Numerotarea părții (Obligatoriu)

Responsabilitate secundară *(Facultativ*)

Publicare (*Facultativ*)

An (Obligatoriu)

Localizare în cadrul documentului gazdă (capitol, secțiune) (Obligatoriu)

Contribuții

Responsabilitate principală (Obligatoriu)

Titlu (Obligatoriu)

Responsabilitate principală pentru documentul gazdă (Obligatoriu)

Titlu (Obligatoriu)

Ediție (Obligatoriu)

Publicare *(Facultativ)*

An (Obligatoriu)

Localizare în cadrul documentului gazdă (Obligatoriu)

Articole în publicații seriale

Responsabilitate principală (Obligatoriu)

Titlu (Obligatoriu)

Responsabilitate secundară (Obligatoriu)

Titlul documentului gazdă (Obligatoriu)

Localizare în cadrul documentului gazdă (Obligatoriu)

Documente electronice

Monografii, baze de date, programe de calculator

Responsabilitate principală (Obligatoriu)

Titlu (Obligatoriu)

Tip de suport (Obligatoriu)

Responsabilitate secundară (editor, traducător, ilustrator, destinatar de poştă electronică etc.) (*Facultativ)*

Ediție (versiune, producție, nivel etc.) (Obligatoriu)

Loc de publicare (Obligatoriu)

Editor (Obligatoriu)

Data de publicare (Obligatoriu)

Data actualizării / revizuirii (Obligatoriu)

Data citării (Obligatoriu pentru documente online)

Colecție *(Facultativ*)

Note *(Facultativ)*

Disponibilitate şi acces (Obligatoriu pentru documente online)

Număr standard (Obligatoriu)

Părți şi contribuții în monografii, baze de date sau programe de calculator

Părți

Responsabilitate principală a documentului gazdă (Obligatoriu)

Titlul documentului gazdă (Obligatoriu)

Tip de suport (Obligatoriu)

Responsabilitate secundară *(Facultativ)*

Ediție (Obligatoriu)

Editor (Obligatoriu)

Data de publicare (Obligatoriu)

Data actualizării / revizuirii (Obligatoriu)

Data citării (Obligatoriu pentru documente online)

Capitol sau element de identificare (Obligatoriu)

Titlu (al părții) (Obligatoriu)

Numerotare în cadrul documentului gazdă (Obligatoriu)

Localizare în cadrul documentului gazdă (Obligatoriu)

Disponibilitate şi acces (Obligatoriu pentru documente online)

Număr standard (Obligatoriu)

Contribuții

Responsabilitate principală (a contribuției) (Obligatoriu)

Titlu (al contribuției) (Obligatoriu)

Responsabilitate principală (a documentului gazdă) (Obligatoriu)

Titlu (al documentului gazdă) (Obligatoriu)

Tip de suport (Obligatoriu)

Responsabilitate secundară (a documentului gazdă) (*Facultativ*)

Ediție (Obligatoriu)

Loc de publicare (Obligatoriu)

Data de publicare (Obligatoriu)

Data actualizării / revizuirii (Obligatoriu)

Data citării (Obligatoriu pentru documente online)

Numerotare în cadrul documentului gazdă *(Facultativ)*

Localizare în cadrul documentului gazdă (Obligatoriu)

Note (*Facultativ*)

Disponibilitate şi acces (Obligatoriu pentru documente online)

Număr standard (Obligatoriu)

Articole în publicații seriale

Responsabilitate principală (Obligatoriu)

Titlu (Obligatoriu)

Titlu al publicației seriale (Obligatoriu)

Tip de suport (Obligatoriu)

Ediție (Obligatoriu)

Număr (Obligatoriu)

Data actualizării /revizuirii (Obligatoriu)

Data citării (Obligatoriu pentru documente online)

Localizare în cadrul documentului gazdă (Obligatoriu)

Disponibilitate şi acces (Obligatoriu pentru documente online)

Număr standard (Obligatoriu)